

- 125 Si res principaliter pertinet ad expendentem, & modicum ad alios, praesentior expendere non contemplatione aliorum, sed suo nomine.
- 126 Quando ex aliqua causa permittitur alienatio rerum fideicommissi subiectarum, prius vendi debent res steriles, & quae seruando seruari non possunt.
- 128 Expense, quae sunt gratia quædam domum fructuum, ex fructibus deducuntur item expensa, quæ sit pro temporali custodia rei, non repetitur, ut est maritus in castro dotali. Et hoc, nisi quid factum sit ultra solitum, puta propter bellum, & nu. 129.
- 129 Pignoris contractus sit gratia debitoris, ut eo magis pecunia ei credatur, & creditoris, ut ei magis in tuto sit creditum suum.
- 133 Onus impensis pro conseruatione rei pertinet ad dominum.
- 134 Impensa ad eum pertinet, ad quem fructus, et commoda rei pertinent.
- 135 Fructus pignoris sunt debitoris, & si creditor eos percipit, debet in sortem computare.
- 136 Qui pignus accepit, tenetur ad exactam custodiam rei.
- 137 Quando aliquid est faciendum ab aliquo, qui obligatus est facere, id debet fieri sumptibus suis.
- 141 Meliorata res non dicitur, nisi sit melior, & pretiosior facta, & nisi impensa perpetuam respiciat utilitatem.
- 142 Onus probandi melioramenta facta fuisse per excipientem, vel eius auctores, ipsi excipienti incumbit.
- 143 Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.
- 144 Exceptio debet probari per excipientem.
- 145 Impensa dicitur respicere perpetuam utilitatem, si factum sit duratura per decem annos, incipiendo à die factarum expensarum, licet modicum tempus super sit temporis relaxationis rei.
- 146 Melioramentorum in re factorum quinque sunt, seu dantur exempla.
- 147 Expense factæ in ædificando, vel reparando domos colonicas, vel dominicas debentur.
- 148 Aggerum constructio pro tutela agrorum ab impetu, et irruptione aquarum, est expensa necessaria, & debet persolui facienti.
- 149 Expense factæ in plantatione arborum, vitium, & in dislocatione terre, & reductione ad culturam, rescipi debent expendenti, & nu. 250 latè nu. 253.
- 152 Expensa facta in constructione fossatorum ad beneficium agrorum pro sanando eos ab aquis superfluis respicit modicum tempus, non perpetuam utilitatem.
- 153 Meliorata res dicitur ex acquisitione seruitutum, pedagiorum, iurisdictionum, & huiusmodi.
- 154 Expensa facta occasione litium pro re conseruanda dicitur expensa in re.
- 155 Meliorationem alie sunt naturales, alie artificiales, alie ciuiles.
- 156 Melioramentorum industrialium alia sunt utilia, alia necessaria, alia voluntaria.
- 157 Expensa quatuordecunque modica, modo respiciat perpetuam rei utilitatem, est rescienda.
- 258 Non est conueniens, quod quis lucretur cum aliena iactura, etiam quod illa parua sit, & nume 272. & 378.
- 260 Melioramenta debent persolui, etiam si amplius non extent, puta quia arbores plantata aruerint, modo id factum sit sine culpa impendentis.
- 261 Melioramenta emphyteote, & similibus soluntur, iuxta impensam factam, si sit minor, quam sit hodie melioratio, vel si sit maior secundum valorem hodiernæ meliorationis, & nu. 263.
- 262 Emphyteota non deducit melioramenta, quæ tenetur facere de natura contractus, nec de his ratio est habenda in solutione melioramentorum, & ibi exprimitur quæ sint; secus in conductore, & nu. 264.
- 265 Factum, quod in fine locationis melioramenta persoluantur iuxta estimationem duorum amicorum, etc. an operetur, quod æstimatio fieri debeat iuxta valorem temporis suis locationis, vel quid operetur.
- 266 Qualitas aduersa verbo intelligitur secundum tempus verbi.
- 267 Caput omisissum remanet in dispositione iuris communis.
- 268 Verba dubia contra eum sunt interpretanda, qui se in illis fundat.
- 269 Interpretatio in contractibus ea magis attenditur, quæ cum iure communi consonat.
- 270 Arbitrium datum in rebus alienis per quæcumque verba non censetur absolutum, sed seruandam iustitiam.
- 271 Melioramenta facta per eum, qui tempore impense erat dominus, licet renouabiliter, an sint soluenda secundum valorem, quo facta fuerunt, vel secundum tempus restitutionis rei.
- 273 Melior est conditio, isq. praesertim, qui tractat de dano vitando, quam qui tractat de lucro captando.
- 274 Duo sunt probanda in materia melioramentorum, primo, quod sit impensum, secundum, quod res sit meliorata.
- 275 Capitula quomodo sunt formanda ad probandum melioramenta.
- 276 Quando est in facultate domini, vel solvere melioramenta, vel pati, quod separantur à solo, si eligat solvere æstimanda sunt non prout valent in edificio constructo, sed prout valent post separationem tanquam rudera. Contra nu. 277. Cõtitutio nu. 278.
- 279 Baldi laus.
- 280 Expensa, & melioramenta sunt probanda per eum, qui dicit ea fecisse, si tamen sunt modica, statuitur iuramento dicentis ea fecisse, secus si essent magis valoris, ut nu. 287. & 288.
- 281 Facta non praesumuntur.
- 282 Quod patet expressè, non est probare necesse.
- 283 In liquidatione melioramentorum fienda in executione sententiae index potest rem omnes subducere.
- 284 Si agitur de fideicommissi antiquo, & melioramenta, de quibus agitur, sunt facta de recenti praesumuntur, quod fuerint facta per rem conueniunt, vel eius auctores.

De fideic. prohib. Quæst. XV. 577

- 285 *Actus presumitur factus per eum, cuius interest.*
 286 *Quando status præsens potest concordare cum origine rei, ex præfenti presumimus in præteritum, ut quia ager, qui nunc est cultus, in præteritum fuerit cultus.*
 289 *Opponens de deterioratione hoc debet probare.*
 290 *Structura melioramentorum probatur per testes dicentes se vidisse ea fieri per talem.*
 291 *Testes in probatione melioramentorum debent depone de communis, & certo valore.*
 292 *Ad probandum melioramenta idonei testes sunt, qui ea proprijs manibus fecerunt.*
 293 *Valor melioramentorum probari potest per peritos.*
 294 *Non devenitur ad probationem per expertos, nisi quando alis probationes receptæ non sunt: si enim sint receptæ, iste natus cessat.*
 295 *Antequam eligantur expertes debet constare de hac qualitate, quod scilicet sint periti, nisi hoc esset notorium.*
 296 *Iudex debet mandare, quod utraque pars eligat unum aestimatores, si possunt in loco duo reperiri, alius faretur dicto vnius, & nisi pars eligat iudex ipse nominabit.*
 297 *Periti electi ad iudicem in iurare teneantur, & quomodo, & quid si eligantur à partibus.*
 298 *Quando duo expertes electi discordant, iudex debet eligere tertium, & mandare, quod eius dicto stetur concordantem cum altero ex electis.*
 299 *In electione expertorum non potest eis dari facultas eligendi tertium in casum discordæ, nec aliquis eorum potest alium substituere.*
 300 *Expertes possunt revocari, vel ratione imperitiæ, vel ratione suspitionis.*
 301 *Appellari potest ab aestimatore, & perito.*
 302 *Relatio peritorum qualiter, & quomodo sit faciendæ, & an parte præsentem, vel citatam, remissivè.*
 303 *Sententia lata super relatione peritorum transit in indicationem, etiam si ab ea sit appellatum.*
 304 *Aestimatio melioramentorum per peritos potest fieri etiam post didicta testificata.*
 305 *Relatio per peritos si semel facta sit, & nulliter, potest iterum valide fieri.*
 306 *Melioramenta possunt etiam aestimari per officium iudicis parte tamen citata, & nu. 307.*
 307 *Si constat de melioramentis, licet non de quantitate, retardatur restitutio rei, usque ad liquidationem melioramentorum.*
 308 *Reo expientiæ de melioramentis nullum remedium competit, nisi per retentionem.*
 309 *Contrà nu. 309.*
 310 *Fideicommissarius, & omnis, qui fuit dominus, non compensat fructus cum melioramentis. De veritate distinguendo latè habetur nu. 13. cum sequentibus.*
 311 *Si in sententia res afforci adinducitur, & is condemnatur ad solvendum melioramenta, intelligi debet,*

quod prius solvat melioramenta, & postea res relaxetur.

- 312 *Sententia sic debet intelligi, ut sit conformis dispositioni iuris.*
 314 *Si quis facit expensas in re aliena, & fructus percipit, inimicem compensat fructus cum expensa: de quo dic, ut nu. 342.*
 315 *Fructus ad hoc ut quis lucretur, quid requiratur, & nu. 18. & 328.*
 316 *Post litem contestatam omnes possessores sunt partes, quod ad fructus secus ante.*
 317 *Colonus, qui nummis colit, facit fructus suos.*
 319 *Emptor cum pacto retrovendi repetit expensas factas ad perpetuum in re utilitate in casu restitutionis, nec eas compensat cum fructibus perceptis.*
 320 *Fructus ita demum cum impensa sunt computandi, quando tpe impense res, vel fructus peti poterat.*
 321 *Possessor, si ratione possessionis faciat fructus suos, non tamen irrevocabiliter. De veritate, quando possessor faciat fructus suos, distinguendo possessor bonæ fidei à malæ fidei, nu. 34.*
 322 *Bona fides excusat heredem à perceptione fructuum, an autem requiratur titulus, nu. 26.*
 323 *Bona fides presumitur ex possessione longi temporis, id est, decem annorum.*
 324 *Bona fidei possessor solam tenetur ad fructus extantes tempore litis contestationis, & ad perceptos post litem contestatam, male vero fidei possessor tenetur, & ad eos qui percipi poterunt, an sit differentia inter invasionem uniuersalem, vel singularem, & nu. 27. & 344.*
 325 *Pretium succedit loco rei in uniuersalibus, secus in particularibus, & nu. 336.*
 329 *An detur medium inter bonam, & malam fidem.*
 330 *Bona fidei possessor nunquam tenetur ad aliquorum fructuum restitutionem, nisi quatenus locupletior factus est.*
 332 *Modus probandi, quod quis factus sit locupletior, & an hoc presumatur ex ipso, quod probatur rem ad eum pervenisse, & nu. 333.*
 335 *Ad hoc ut quis dicatur locupletior, inspicitur tempus rei indicatæ.*
 337 *Rei rededicatio fructuum est alia rei redicatione rei.*
 339 *Nihil releuat, quod res mea efficiatur, si eam postmodum cogit restituere.*
 340 *Fructus triennio recipiuntur.*
 341 *Dominus percipit fructus ut fructus bonæ verè fidei possessor, ut lucrum, pro sua cultura, & cura.*
 343 *Qui habet titulum non constituitur in mala fide per solam motionem litis, secus si sit simplex bonæ fidei possessor sine titulo.*
 345 *Titulus excusat malæ fidei possessorem à percipiendis.*
 346 *Qui totum dicit nihil excludit.*
 347 *Qui tenetur ad fructus, qui percipi poterunt, an teneatur ad illos, qui percipi potuerunt per ipsam malæ fidei possessorem, vel per ipsam petentem.*
 348 *Malæ fidei possessor semper est in mora.*

Q.Æ.

QVÆSTIO XV.

Nunc superest decimaquinta, & vltima principalis Quaestio, quæ respicit deductiones, quæ solent fieri per filios, & heredes grauati fideicommissum per patrem, & quæ in effectu sunt æs alienum testatoris, iure naturæ debita, trebellianica, & melioramenta facta in rebus restitutioni suppositis.

Quibus inhærendo duo principaliter in hoc

1 puncto consideranda sunt. 1. Alterum est, quod solutio aeris alieni testatoris non censetur prohibita per prohibitionem de non alienando per eum factam, vt est tex. in l. filiusfamilias. §. diui. & ibi omnes not. ff. de lega. 1. & idem respondit signanter Soci. iun. consil. 18. nu. 3. vol. 2.

Et hæc conclusio de plano procedit duobus

3 concurrentibus, 1. videlicet, dummodo bona fide sine fraude alienatio fiat, & non supersint alia bona prohibitionem de non alienando supposita, vt probat etiam Socin. vbi supra, per tex. in l. pater filium. in fi. prin. ibi, Si non erit aliud in hereditate. ff. de leg. 3. subdit, hanc conclusionem esse veram, & indubitatam, & loquitur in solutione dotis uxoris testatoris consistentis in quantitate, & testatur etiam de communis.

4 Alterum est, in quo maior stat dubitatio, 1. an hæres testatoris, qui in solutione aeris alieni huiusmodi potuit tot de bonis testatoris sibi retinere in restitutione fideicommissi, habita ratione valoris bonorum ad tempus, quo facta fuit dicta satisfactio.

Etenim multi tenuerunt, quod si agatur de ære alieno debito heredi grauato onere fideicommissi, quod intelligatur, seu fingatur solutum in tot bonis ipsius testatoris ad tempus eius mortis, & sic etiam æs alienum creditoribus hereditariis solutum in tot bonis hereditariis ad tempus solutionis, vt post Castr. in l. peculium. in princip. ff. de pecul. respondit Soci. iun. consil. 170. in 1. dub. lib. 2.

Veruntamen cõtrarium verius esse putari sæpe in contingentia facti, quod non cõsuetur facta hæc imaginaria solutio, & consequenter non esse ipsum æs alienum soluendum in tot bonis hereditariis & iuxta valorem bonorum, qui erat tempore mortis testatoris, vel solutionis æris alieni, quoniam communis est

5 resolutio, 1. quod quando creditor succedit debitori suo, confusione extinguatur obligatio, l. debitori. & in ea Docto. C. de pact. l. vt debitum. C. de heredit. act. l. in imponenda. C. ad leg. falcid. & licet actio in dicto casu

confusione extinguatur, tamen si hereditas in alium deinde transferatur, illa confusio facta per aditionem hereditatis resoluitur, & actio simul extincta ex æquitate reuiscit, vt est tex. in l. 2. §. 1. ff. de heredit. vel act. vend. & concludit Bar. in d. l. debitori. nu. 2. Dec. ibi in 2. not. nu. 8. & Cur. iun. ibi nume. 3. Et propterea si creditor succedat debitori, & per fideicommissum grauatus sit alij hereditatem restituere, potest creditum suum retinere, l. irritum. C. ad leg. falcid. Dec. in d. l. debitori. col. 1. ad differentiam quando heres ipse agit nõ cõfessio inueterario, & est * communis opinio, etiam si non fecerit inuentarium, vt post plures concordantes per eum citatos respondit Roland. a Valle consil. 65. nu. 13. vol. 2. Nam quando hæres nedum personalis, sed etiam hypotheccariam actionem habet in bonis testatoris, tunc licet aditione hereditatis confundatur actio personalis, tamen actio hypotheccaria manet illæsa per aditionem factam per heredem fideicommissi grauatum, l. debitor. ff. ad trebell. vbi habetur, 1. quod si creditor succedit debitori, isque sit rogatus restituere debitori pignus, quod habet, non extinguitur, nec quoad ius retentionis, nec quo ad potestatem agendi hypotheccaria, & ita tenet ibi Bar. Pau. de Cast. & Alexan. Dec. in d. l. debitor. num. 7. & Curt. in. ibi num. 8. quo in loco attestatur * hanc esse * communem sententiam, Rol. ibi supra, nu. 1. §. & seq. Ad differentiam, quando debitum est solum naturaliter debitum, quia tunc absolute per aditionem hereditatis finitur solutio facta, & intrat imaginaria solutio, de qua in l. Vranus. in princ. de fideiuss. & l. Stichum. §. aditio. ff. de solut.

Et ex his patet, cauendum esse à Castr. & Soc. iun. de quibus supra.

Vnde concludo, quod illius temporis duntaxat habenda sit ratio, quod petitur satisfactio aeris alieni testatoris, vel soluti per heredem, vel etiam soluendi, per supra dicta.

Capiendo autem primam deductionem, illa iuridica est, l. Papinianus. §. quarta. ff. de inoffic. testa. Et hæc in pluribus consistere possunt, & in primis solutione debitorum testatoris, de quibus supra dixi in 8. q. principali.

7 Secundo æs alienum 1. testatoris consistit etiam in deductione dotis maternæ filiorum ipsius testatoris. hæc enim satis dicitur esse æs alienum, si in quantitate erat debita, vt concludit Alba d. consil. 6. & habetur in toto tit. C. de bon. mater. Castr. consil. 32. & consil. 186. in 1. par. loquens in dote maternæ, in qua etiam loquitur Bertazol. consil. 107. num. 65. & ibi etiam de ære alieno testatoris.

De fideic. prohib. Quæst. XV. 579

8 Non omitto autem, † q̄ si heres grauatus nullum conficit inuentarium, per viam retentionis ei succursum est, vt es alienum huiusmodi, & creditum suum possit deducere, Dosto. in l. debitori. vbi Dec. colum. 5. C. de pact. & iterum de iure canonico multo magis tutus erit, vt concludit Gabriel. de regul. iur. conclusio. x. i. num. xi. lib. 6. qui concordan. citat.

Maiores autem habet dubitationem secunda species deductionis, quia hæc habet plura capita, & articulos examinandos, quos in 39. conclusio. perstringam breuiter.

9 Prima est, † q̄ legitima est congrua portio bonorum paternorum, quæ debetur filio ab intestato, scilicet, vel tertia, vel dimidia, Authen. nouissima. C. de inoffic. testa. & respondit Cast. conf. 286. in princ. in 1. par. Ang. in conf. 300. in princ. Corn. conf. 16. nu. 5. vol. 1. & conf. 85. nu. 17. vol. 3. & conf. 270. nu. 19. vol. 2. & per Bald. in d. Auth. nouissima. nu. x. C. de inoffic. testam.

10 Et debetur † iure naturæ filijs, ibidem nu. 4. Burg. in repetitio. l. in quartam. num. 164. ff. ad leg. Falcid. & iure necessario, & naturali, Corn. conf. 11. 5. nu. 1. vol. 3. & cof. 43. nu. 24. vol. 2. Non tamen ascendit ab eo iure, vt infra conclusio. 10. Et est tertia pars totius substantiæ testatoris, Socin. conf. 30. nu. 37. vol. 1. imo legitima non debetur de naturali iure, sed à lege tantum, ratione tamen naturali, secundum Socin. conf. 62. nu. 10. vol. 3. per text. in l. cum ratio. ff. de bon. damna. & Guid. Pap. conf. 131. & conf. 140.

Et in bonis aui paterni est dimidia eius, quod nepos esset habiturus ab intestato, Socii. iun. conf. 88. nu. 2. vol. 4. Et q̄ sit tertia, vel dimidia eius portionis, quam filius ab intestato habere debuisset, probat Gabri. consilio x.

11 num. 22. Quod tamen † ego non puto, cum possit esse solum quarta tertiæ, si numerus filiorum quaternus tantum erat, & vbi excedit dictus numerus, tunc non potest dari certa determinatio, quanta debet esse portio vnus cuiusque, nisi prius sciatur certus numerus, d. Authen. nouissima. & ita concludit

12 ipse conf. 4. in princ. † legitima autem, quæ debetur fratri, vel forori per fratrem, vel sororem, quæ instituitur turpem personam, pu-

13 ta alium fratrem spurium, est quarta. Et † frater, vel foror præterita, vel exheredata non impugnatur totum testamentum, sed vsq; ad legitimam, Afflic. decif. 125. & decif. 204.

14 Anchor. iur. q. x. i. nu. 5. & seq. † Debetur autem legitima per patrem filijs, auum, vel auiam paternum, vel maternum nepotibus tenentibus primum locum, 3. neg. illo. authen. de trien. & semisse, cum concordan. per Ruin.

15 conf. 186. num. 1. vol. 2. Debetur etiam † per

16 filium matri: & quanta esse debeat, vide per

17 Cuius in trac. de legitima char. 1. 4. 2. tergo.

18 Debetur † etiam legitimo, vt per eundem

19 in princ. nu. 5. † an autem nepotes ex filio,

20 vel filia primum locum tenentes tempore mortis aui debeant imputare in legitimam dotem, vel alia habita per matrem, vel patrem, pulchre vide per Ruin. vbi supra.

21 Constat etiam, † q̄ de iure communi non

22 debetur patre viuente, secundum * communem opinionem, reprobata quadam gl. quæ contrarium volebat, vt testatur Apposillator ad Bald. in l. quicunque. sub nu. 1. 5. C. de seru. fugitiu.

23 Secunda est conclusio, q̄ legitima † est quota bonorum, non autem hereditatis, l. Pa-

24 pi. & quarta. ff. de inoffic. test. Bar. in l. ex facto, ff. de hered. insti. & concordan. per Roland. Valle conf. 39. in princ. vol. 3. & antequam per Craue. conf. 109. nu. 7. & ante eos Bertran.

25 vtrunque posuit conf. 33. vol. 4. & plur. concord. per Corn. conf. 148. col. 2. in princ. vol. 4.

26 † vbi etiam quod non est quid vniuersale. Et considerantur corpora hereditaria, vel iura, & actiones pro eis, Craue. conf. 109. & Afflic. decif. 182. si erant in bonis testatoris,

27 † alias autem si heres bona desijt possidere culpa, vel sine culpa sua, dicitur rem habere ad fauores legitimæ, Rui. conf. 59. num. 20. volum. 4.

28 Non tamen debet considerari in deractione legitimæ id, quod habebat defunctus, cum hoc vt filius non possit illud habere, Corn.

29 conf. 152. nu. 1. vol. 1. Et pro ista conclusione * tanquam * comuni, vide multa per Bereng. in repetitio. l. in quartam. num. 114. & seq. ad leg. Falcid. vbi arguit pro, & contra, an sit

30 quota bonorum, an vero hereditatis. † Et cum sit quota bonorum, in ea non dicitur succedi tit. vniuersali, sed particulari, Socin. conf. 30. nu. 36. vol. 1. & non est simpliciter quota portionis debita ab intestato, quia illa continet debita, & credita, hæc non;

31 Soci. vbi supra nu. 38. † & an possit relinqui in certo prædio, vel certa quantitate, Alcia.

32 conf. 77. 5. nu. 9. & seq. † & consideratur solum existentia bonorum tempore mortis testatoris, vel debentis legitimam, vt per Socii. iun. conf. 61. vol. 4. latissime Curt. sen. conf. vlt. & est quid vniuersale, Natta conf. 166. nu. 8. & seq. & q̄ in legitima non succedatur

33 iure vniuersali, nec in quota hereditatis, † licet quoad ius accrescendi habeatur pro tit. vniuersali, respondit Socin. conf. 30. nu. 36. vol. 1. & ibi nu. 39. addit, q̄ non est simpliciter quota portionis debita ab intestato, sed quota bonorum. Et hoc intelligitur respectu partis

partis legitimæ omnium filiorum; respectu autem partis cuiuslibet non est quota bonorum, sed quota propriæ portionis, Gabriel. 26 conf. 94. nu. 9. † Et habetur loco alimentorum, Soci. vbi supra nume. 4. † Imò legitima est quota hereditatis, & successione in omnibus, præter quam quòd ad hoc, vt creditores præferantur, quia quoad eos dicitur quota bonorum, secundum * communem opinionem, Burlat. conf. 8. num. 10. & conf. 59. 28 nu. 1. † Et debetur à morte patris vnà cum fructibus, latè Berol. conf. 135. volu. 3. Et debetur in proprietate cum usufructu, §. prohibemus. Authentico de trient. & semis. & concordant. per Nartam conf. 156. num. 2. & infra dicam conclusio. 27. & est quid vniuersale, & augetur cum fructibus, ibidem nu. 8. intelligente tamen, vt infra conclusio. 27. Et debet assignari in corporibus hereditarijs, non autem in pecunia, Ruin. conf. 16. nu. 6. volu. 2. & an, & quando possint in usufructu constitui, infra dicam conclusio. 43. in 2. declaratione. † Et q. institutus in legitima sit heres, quoad quid, Barbat. conf. 71. col. 27. 30 vol. 3. † Q. noniam supplementum legitimæ peti non potest, nisi cõcurrat lesio, &c. Alba conf. 23. & conf. 100. Cast. cõf. 275. in 1. par. 31 Tertia erit conclusio, quod legitimæ † supplementum licet fiat ipso iure, non tamen fit, nisi petatur, Corn. conf. 270. nu. 19. vol. 2. 32 & conf. 127. num. 9. eo. † & fructus ipsius debetur, & à quo tẽpore, vide Soci. conf. 57. nu. 33. & plur. seq. vol. 4. & q. legitima debeatur statim mortuo testatore, Catlan. conf. 67. nu. 82. & debetur sine onere, & sine debitione, Socin. conf. 64. num. 6. volu. 2. & conf. 50. num. 15. vol. 4. & q. debeatur statim mortuo testatore, etiam si non petatur, & absq; alia interpellatione, latè Natta conf. 156. nu. 6. & seq. & nu. 11. Etiam cum fructibus, vt infra conclusio. 27. Et q. ipso iure legitima, & trebellianica detrahantur, Corn. conf. 305. sub nu. 5. vol. 4. & q. legitima refecet ipso iure bona defuncti, probatur in l. lineam margaritarum. & l. Plautius. ff. ad leg. Falc. Alex. in l. quod de bonis. §. quod auus. ff. eo. & q. dixi, si petatur, probat glo. Bar. & alij in l. scimus. in princ. C. de inoffic. testa. & concord. per Tiraquel. in l. si vnquam. in verbo reuertatur. nu. 12. & nu. 220. C. de reuocan. donat. & ibi addit, quod nihilominus cum fructibus debetur à die mortis testatoris. Et fit istud supplementum in corporibus hereditarijs, nò autem in pecunia numerata, Rui. conf. 55. vol. 1. & conf. seq. nu. 6. vol. 2. Nò tamen dominium dictorum bonorum transit ipso iure in filios, d. conf. 56. col. 1. & conf. 55. num. 13. Et q. legitima debeatur de singulis

rebus hereditatis pro rata, vide infra conclusio. 13. & ideò si pereat vna res hereditaria, perit pars contingens pro rata legitimæ, Rui. conf. 89. nu. 20. & seq. volu. 4. & debetur statim mortuo testatore, vt dixi, & habetur 33 latè per Rubeum conf. 157. in princ. † Item filius in legitima æquiparatur vero creditori, per eundem conf. 156. nu. 15. 34 Constat autem, q. supplementum legitimæ peti non potest per filium, vel filia, quæ eius supplemento renunciauit expresse, l. si quado. §. & generaliter. C. de inoffic. testa. Item nec si statutum dicat, q. sit contenta dato, vel promisso, vel legato per patrem, Ruin. 35 conf. 181. num. 3. vol. 2. † an autem nepos ex filio, vel filia in casu dicti statuti sit exclusus, etiam ibide vide. & vtrum nepos ipse debeat computare in supplemento, ad quod pater, vel mater, &c. latè vide nume. 5. & seq. & dixi etiam infra q. 22. 36 Quarta sit conclusio, quod legitima, † seu supplementum petitur actione personalis, scilicet actione ex lege, Corn. conf. 148. col. 1. in princ. nu. 3. & seq. vol. 4. & conf. 302. num. 8. vol. 3. Craue. conf. 109. nu. 5. & hæc est * communis opinio, Afflic. decis. 162. num. 4. & est remedium subsidiarium, Bologn. consil. 59. col. 2. vbi. præterea ad supplementum legitimæ, & vbi. præterea si daretur actio ex testamento, non competeret conductio ex lege. Sed q. detur cõditio ex lege defendenti latè per bona iura, & auctoritates Crau. conf. 312. num. 4. vbi. sed præmissis non obstantibus. vol. 2. Conditio autem ex testamento non videtur, quòd competat, stante prædicta conclusione. sed contrarium defendit Craue. d. conf. 312. nu. 4. vol. 2. Et hoc posset procedere, si sit relicta in testamento, Bologn. vbi supra, in vbi. seq. 37 Et † an possit propria auctoritate accipere filius rem sibi relictam pro legitima, vide Picum in repetit. l. in quartam. nu. 159. & plur. 38 seq. ff. ad Trebell. † & bona testatoris, vel defuncti non dicuntur obligata pro legitima, 39 vt ibi per eum nu. 138. † Et q. officium iudicis imploretur in eius petitione, declarando tamen, vt per de Monte Pico vbi supra numero 159. Et an possit propria auctoritate accipi legitima, vide omnino de Monte Pico, vbi supra, & nume. 160. 40 An autem detur actio hypothecaria, † sunt opiniones hinc inde. Aliqui enim tenuerūt negatiuam, Bologn. conf. 59. col. 2. Corn. d. conf. 148. vol. 4. & conf. 282. & Cucus de legitima char. 4. ratione de qua per eum. Et qua actione legitimæ supplementum peti possit,

De fideic. prohib. Quæst. XV. 581

41 possit, Corn. conf. 265. nu. 5. vol. 3. † Imò fm aliquos petitur legitima vel petitione hereditatis, vel familie circumsdæ, vel cõditione, ex lege, Natta cõf. 156. nu. 5. Hypothecata tamen dicuntur illa bona, quæ fuerunt pro legitima relicta, aliàs secus; latè p Gabriel. lib. 6. tit. de legiti. conclusio. 5. & infra dicam

42 in 7. conclus. † Et iterum qd supplementum legitime petatur cõditione ex lege est * con-

43 munis opinio, Cepha. conf. 42. in princ. † Itè qd filius sit loco creditoris, Bal. in l. scimus. in prin. nu. 10. C. de inoffi. testa. Sed qd pro legitima competant tres actiones, cõdictio sci-

44 licet ex lege, petio hereditatis, † & actio ex testamento post plu. concord. per eum citatos, respondit Menoch. cõf. 77. nu. 1. 5. & seq. ibi nu. 8. Et pro hac parte, qd regulariter non detur actio hypothecaria, tenuit etiã Cucus in tradi. de legiti. char. 3. nu. 3. vbi ad hoc citat Alex. in l. in quartam. & Ripam nu. 114. ff. ad leg. Falc. & Alex. conf. 117. nu. 20. & seq. vol. 6. & citat etiã Afflic. d. decif. 162. nu. 4. & Appostilla. ad eum, qui tamè aliter loquuntur, Dec. conf. 23. 5. col. n. & Ripam in l. nlius. famil. 5. diu. nu. 26. ff. de lega. 1. Negufant. de pigno. in 2. par. prin. in 4. membro, in 24. casu, Rolan. cõf. 78. nu. 1. vol. 1. Et hæc opinio

* est magis * communis, teste Gabriel. lib. 6. tit. de legitima conclus. 5. nu. 1.

45 An autem detur petio hereditatis pro legitima, vel remedi in l. i. C. de edic. Diu. Adr. tollè. Et negat Alex. nu. 6. & Zuccard. nu. 163. nisi vbi hæres vniuersalis non adsit, Bero. conf. 57. nu. 7. & seq. vol. 2. idèq; sentit Crau. d. conf. 109. nu. 6.

Sed idem Crau. d. conf. 312. nu. 4. vers. sed præmissis non obstantibus. vol. 2. concludit dari etiam possessionem hereditatis, & id satis clarè probat.

Certum est autè, qd si certus fundus sit filio, vel filiz relictus pro supplemento legitime, tunc daretur ei hypothecaria, & rei vindicatio etiam contra tertium possessore, per doctrinam Bald. in l. 1. C. communia de lega. & ita intelligi debet Afflic. d. decif. 162. ad n.

Secundo in subsidium videtur, qd successum sit filio, vel filiz contra tertium possessorem, Afflic. vbi supra, Gabriel. vbi supra nu. 2. d. cõclausio. Alex. conf. 108. nu. 9. vol. 5. Menoch. de adp. p. cõf. poss. remedi. 3. nu. 20. & seq.

46 Tertio † si agatur de legitima in testamento relicta, vtiq; pro ea dicendum est actionè ex testamento, & hypothecariam competere, vt supra dixi.

Et propterea idè dicèdum est pro legato facto

47 pro supplemento legitime, † quia filius institutus etiam in re minima virente institutionis, debet consequi supplementum vsq; ad

totam legitimam, ac si in tota legitima fuisset institutus, vt concludit Bal. in l. hac edictali. col. 3. C. de secū. nup. Dec. in l. fi. nu. 24. C. de edic. diu. Adr. Cagnol. in l. Pap. 5. quart. nu. 2. ff. de inoffi. testa. quos refert, & sequitur Cucus vbi supra char. 4. a fronte num. 8.

48 † Supplementum enim huiusmodi ipso iure debetur, l. scimus. 5. repletionem. C. de inoffi. testa. Et certè in legitima relicta filio, vel filiz procedit de plano, ut per Gabriel. ubi supra nu. 3. Sed pro supplemento post Soci. per eum citatum, sentit Gabr. ibi nu. 4. Postè autem istud fundamentum periclitari, si filius non acquiesceret voluntati patris, & peteret supplementum, Dec. conf. 234. Et regulatur secundum naturam relicti, Dec. conf. 235. ad fi. Institutus enim in legitima institutus censetur, vel ei relictum pro legitima, Dec. in l. fi. nu. 24. C. de edic. diu. Adr. tollen.

Rursus non habet locū supradicta cõclusio, qd fuit relicta in testamto, quia tunc petitur ex testamento, Puteus decif. 14. ad fin. lib. 2.

49 In contrarium tamen facit, quia videmus, qd pro legitima competet etiam rei vindicatio, quæ datur etiam contra tertium possessorem, vt post Castr. per eum citatum, concludit Afflic. d. decif. 162. sub nu. 7. vbi facit differentiam inter paragium, & legitimam, ergo non debet mirum videri, si etiam detur hypothecaria. Et qd detur rei vindicatio, & hypothecaria, post Neguf. & concordat. per eum citatos, concludit Vrsil. Appostilla. ad Afflic. d. decif. 162. nu. 5. & Pic. in d. l. in quartam. num. 49. ff. ad leg. Falcid. Et quod dicitur de legitima, procedit etiam pro fructibus legitime, Cucus vbi supra.

Illud autem non est sub silencio prætereundum, qd quatenus sæpè dixi de supplemento legitime petendo, † quod tunc demum est locus supplemento petitioni, quando iam partem habuit filius, vel filia; sed si nihil adhuc fuit consequuta, licet aliquid in testamento ei fuit relictum, tamen debet peti tota legitima, non autem supplementum, ita concludit Crauer. dicto consilio 312. colum. penult. in princip. in tertio principia. quæsi. Quod tamen ego non puto, si uera est decisio Angel. in l. si pater. numero septimo. C. de insti. & substitutio. ubi concludit, quod si pater reliquit certam quantitatem, puta, mille pro legitima ipsi filio, non potest ipse reculare legatum huiusmodi, & debet petere supplementum, si illud non est satis pro legitima, nec potest dicere, qd vult suam legitimam in corporibus hereditariis, sed solam potest petere supplementum, quia qui habet pecuniam, habet & prædia. Quæta. de opinio ex toto mihi non satisfacit. Pu-

B B b to

to autem, quod si certam rem ei reliquisset aliud esset dicendum, vt ibi per eum, & per Bal. in l. quoniam nouella. nu. 9. C. de inoff. testa. sed de hoc infra dicam conclusione 56.

51 Quidam fit conclusio. Quid petitio legitima, vel eius supplementum debet peti ab hæredibus, non autem à legatarijs, & ab alijs possessoribus. Corn. conf. 148. col. 2. vol. 4. declarando tamen, vt per Craue. conf. 109. & plus. seq. Et hæc suppletio fit ipso iure, l. scimus. s. repletionem. C. de inoff. test. & per Bologni. confil. 59. col. 2. Et qd debet peti ab hærede solo, nisi eo casu, quo ab hærede solo suppleri non possit, quia tunc potest peti à legatarijs, Rui. conf. 57. nu. 1. 9. vol. 2. Non potest autem

52 tem ꝑ peti legitimæ supplementum per filia, quæ fuit à patre in vita sua dotata, Anch. iu. q. 50. num. 1. 2. & seq. vt etiam habetur conclusio 25. & 28. Sed hoc vltimum dictum non habet locum, quando filia, quæ renuntiavit, fuit instituta in aliquo, & tacitata in eo, vel in eo, quod fuit sibi datum, cū huiusmodi institutio, & tacitatio apererit viam petendi supplementum legitimæ, vt concludit Maran. in sua 10. disputa. posita post suam practicam nu. 36. vbi addit, aduertendum esse bene ad hoc, quia sæpe notarij in rogibus testamentorum ponunt huiusmodi tacitationes cum modica deliberatione testatorum, qui in effectu non intendunt aliquid ultra relinquere filio, vel filia, quæ renuntiavit, quāvis id fuit datum fuit. vnde melius est nullam facere mentionem de tali renuntiatione, vt ibi per eum, & dicam etiā infra conclusione 22.

53 Non oportet etiā, ꝑ legitimæ, aut eius supplementum non possunt per filium, vel cui debetur apprehendi propria auctoritate et possessione vacante, quia incerta est rōne loci, & quotq. Senat. Pedemō. decif. 34. nu. 22.

Et ratio istius conclusionis est, quia omnia remedia, quæ filio, vel filia competunt pro legitima, seu eius supplemento sunt personalia, scilicet actio ex testamento, condictio à lege, & petitio hæreditatis, & sic solum dantur contra heredem vniuersalem, ita late respondit Corn. conf. 12. nu. 4. vers. istius tamen non obstantibus. vol. 2.

Sed hic aduertendum est, quia huic cōclusioni videtur ob stare, qd petitio hæreditatis realis est, & competit contra quemcumq. debitorem, vt habetur toto tit. ff. C. de petitio. hæredi. Imò etiā daretur contra legatarios, si eis meliora bona legata fuissent, vt statim dicam. Et pariter condictio ex lege in rē scripta contra detinentem res hæreditarias, qd legitima est omnis reale, datur etiam contra tertios possessores, & etiam legatarios, si eis

meliora bona fuissent legata: ita latè defendit Craue. conf. 109. nu. 5. & seq. vbi concludit, qd illa actio competit principaliter contra hæredem, si omnia possidet, alias solum pro legitima, siue eius supplemento cōpetit prout contra eum, & pro alijs bonis datur contra tertium possessorem, & hoc puto verum. Et faciunt, quæ supra etiam tetigim in præcedenti conclusione.

54 Sexta conclusio. Petitio ꝑ legitimæ, vel supplementum petitur cōtra, vel saltem præter voluntatē defuncti, per Corn. conf. 32. nu. 3. vol. 3. sed petitur contra tacitam voluntatē, quando filius fuit fideicommissio gratatus, Rui. conf. 97. ad fin. vol. 1. & cōtra expressam voluntatē, quādo institutio esset tacita, &c. vt per Rui. col. 27. nu. 16. vol. 3. & petitur detrahi legitima contra voluntatem testatoris, si ultra illud, quod relinquatur, retinetur, Rui. conf. 58. nu. 20. vol. 2. & omnino Bar. in l. pater filio. sub nu. 14. ff. de inoff. testa. alias secus, Cucus in tracta. de legitima par. 64. in prin. & qd detraheretur cōtra testatoris voluntatem, vide Ceph. col. 1. 53. nu. 77. vol. 2. & qd legitimæ supplementum petatur contra voluntatem testatoris, Rui. conf. 40. nu. 7.

55 vol. 3. ꝑ Imo petens supplementum non dicitur impugnare voluntatem defuncti, nu. 9. ibidem. & ante eum Soci. conf. 150. num. 28. vol. 1. & apertius conf. 30. nu. 38. vol. 6. & nu. 41. & conf. 230. nu. 6. vol. 2. Dec. conf. 157. in fi. vbi damnat Anchara. consilio 12. nune.

56 9. Et hoc procedit, ꝑ etiam si filius iurauit obsequere voluntatem patris, vel plus non petere, vt latè per Panciro. conf. 124. nu. 25. Imo relinquens minus legitimæ dicitur impius, & quodamodò non sanè mentis, Curt. iun. conf. 159. nu. 5. Sed quod dicatur detrahi, secundum voluntatem defuncti, quando

* fuit relicta legitima, est * communis opinio, Puteus decif. 143. in filiis. 2. Quid contra voluntatē defuncti detraheretur legitima, Corn. col. 305. sub nu. 7. per l. Titio. ff. ad leg. Falcid. & col. 2. nu. 3. vol. 2. & ideo odiola est, vt ibi per eum, sed loquitur in Falcidia, & Trebellianica.

Et pro hoc, quod contra voluntatem defuncti detraheretur, faciunt, quæ dixi in conclu. 29. & qd filius petendo legitimam, vel supplementum non dicitur impugnare patris testamentum, sed illud confirmare, respondit Socin. conf. 30. nu. 3. 9. in fi. vol. 1. Et quādo filius est tacitatus dicitur contra voluntatem patris supplementum petere, Ceph. col. 42. nu. 2. Sed qd imò petitio legitimæ non veniat ad impugnandum, sed ad confirmandum testamentum, post Bal. & Soci. conf. 150. nu. 29. in prin. vol. 2. & de hac conclusione vide infra

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 583

frā conclusio. 23. & 28. & in approbatione testamenti, videlicet in omnibus, & per omnia, in quo minus legitima fuit sibi relicta, sibi preiudicat, vt infra dicam. Et quod stare tacitatione filiz supplementum legitime dicatur peti contra voluntatem testatoris, Gabriel cōf. 106. nu. 7. vbi ad hoc citat Cast. Alex. Soc. Curt. sen. & Rip. contra Bal. Fulg. Dec. & Negulant. & q. simpliciter legitima dicatur peti contra voluntatem testatoris, 58 Curt. sen. cōf. vlt. sub nu. 4. Et legitime ¶ supplementum an competat, licet contra petatur, de ¶ communi contra cōmunem Valq. de successio. ab intella. nu. 1. nu. 404. Hæc tamē repetitio fit ipso iure, & dominium ipso iure transit, & continuatur in filium, & debet fieri immediatē ex substantia patris, nō autem si quid obuenit sibi aliundē, Alexan. cōf. 179. nu. 4. in fi. & plur. seq. vol. 5.

59 Septima conclusio. Videtur, ¶ q. legitima non detrahatur, nec vt æs alienū possit considerari, tex. in l. Papin. §. quarta. ff. de inoff. testa. Sed multi cōtrarium tēnerunt, Ang. in l. si pater, nu. 7. C. de instic. & substitut. Bal. in l. scimus. in princ. nu. 10. C. de inoffic. testamen. Et vt res quasi debita, consil. 106. nu. 13. vol. 2. ¶ Et ei creditor in bonis testatoris, quoad legitimam, Picin. l. in quartam. nu. 13. 4. ff. ad leg. Falcid. & num. 163. vbi q. filius in legitima non dicitur habere titulum mere lucratium, sed dicitur creditor, per glo. & in l. si quis legatum, §. si ff. de falsis.

Et q. vt æs alienum detrahatur, Corn. cōf. 115. nu. 2. volu. 3. & q. dicatur lucrum filij, Corn. cōf. 282. nu. 2. vol. 1. & vt æs alienum, cōf. 48. nu. 2. vol. 2. & cōf. 140. nu. 1. vol. 1. Imō non dicitur propriē debitum, Rui. cōf. 79. nu. 3. vol. 2. Quo ad legatarium & fideicommissarium reputatur æs alienum, Rui. cōf. 57. nu. 12. vol. 2.

Et est melioris conditionis, quā verum debitum, Rui. cōf. 79. nu. 5. vol. eo. Dicitur quasi creditum, seu quodammodo creditū, Socin. 61. cōf. 30. nu. 3. vol. 1. ¶ Et potest etiam per heredem filij detrahi, si nō sit detracta, Casan. cōf. 67. nu. 78. Et q. dicatur quasi lucrū, Socin. cōf. 131. nu. 8. vol. 1. Rolan. a Valle cōf. 64. nu. 22. vol. 1. 3. Et q. filius in legitima dicatur loco creditoris, Bar. in l. si quis legatum, §. si ff. de falsis. Bald. in l. 2. C. ad leg. Falcid. de quibus per Ro. de in l. quoniam in prioribus. in xi. ampliat. nu. 7. circa princ. 62. & nu. x. C. de inoff. testa. ¶ Non tamē habet hypothecam in bonis testatoris, vt ibi per eū, & nu. 12. vt supra etiā dixi in 4. conclusio.

Sed certe legitima propriē non est æs alienum, vt per Rolan. a Valle cōf. 62. nu. 4. 1. & seq. vol. 3. per l. Papin. §. quarta. ff. de inoff. testa.

Sed q. legitima sit æs alienum, Natta cōf. 528. nu. 29. vol. 1. Et q. censetur æs alienum, Menoch. cōf. 77. nu. 16. & q. dicatur creditor 63 in legitima, ¶ & non possit ab eo auferri etiā 64 Deo dando, Curt. sen. cōf. 13. nu. 2. 5. ¶ & dicitur quasi debita etiam patre viuente, Aret. in l. si pluribus. §. si duobus. col. 4. circa princ. ff. de lega. 1.

65 Octaua conclusio. Expectatur ¶ aditio hereditatis, ante quam petatur, Corn. cōf. 302. nu. 10. vol. 3.

66 Nona conclusio. De rebus ¶ legatis particulariter non detrahitur, nisi illa sint meliora, vel sere absorbeant totam hereditatem, q. non possit detrahi cōgruē arbitrio boni viri, Corn. cōf. 180. nu. 7. vol. 4. & per Cran. cōf. 19. nu. 14. vbi etiā de bonis suppositis fideicommissio. & cōf. 109. nu. 6. & q. non detrahatur de bonis legatis, nisi vt supra, vide etiā Rolan. cōf. 65. in fi. vol. 1. Aliis enim testator potest eligere quædam bona, & alijs legare, dummodo supersint alia pro legitima, Bal. in l. 1. in 1. lecti. num. 1. ff. de rerum diu. & per Rui. cōf. 56. nu. 24. vol. 2.

67 Sed in primis soluitur æs alienū, ¶ & funeris impensa, deinde legitima, d. l. Pap. §. quarta. ff. de inoff. testa. Corn. cōf. 320. nu. 5. vol. 1. & soluitur prius, quā legata soluantur, vt per Con. cōf. 140. nu. 1. vol. 1. Bereng. in repetit. l. in quartam. nu. 18. ff. ad leg. Falcid. quia quoad legata, vbi hereditas nō est solvendo, legitima habetur vt æs alienum, imō est melioris conditionis, quā sint alia credita, quia deducitur etiam non confectio inventario, latē Rui. cōf. 57. vol. 2. De quo vlt. infra dicam conclusio. 14. Et hoc, quod dixi de meliore conditione, probat etiam Rui. cōf. 79. vol. 2. nu. 5.

68 Et si non sint tot bona, quæ sufficiant pro legitima diminuuntur legata etiam ad pias causas, Corn. cōf. 148. in princ. vol. 4. & est glo. Bar. & alij in l. si quis ad declinand. C. de episc. & cle. Rui. cōf. 57. nu. 3. vol. 2.

69 Detrahitur ¶ tamen de fideicommissio vniuersali, Rui. vbi supra nu. 8. & 14. & num. 18. Non autē de legatis particularibus in quātitate consistentibus, ibidem. testator enim non potest facere, q. legitima detrahatur de certis bonis, secundu Rui. d. cōf. 57. nu. 13.

70 Detrahitur etiam ¶ de donatione, quæ vim fideicommissi habet, Nonius cōf. 1. nu. 16. & quid de donatione inter viuos, latē Bereng. 71. vbi supra nu. 139. & seq. Et dicitur ¶ vim ultimæ voluntatis habere donatio, vt ex ea etiā possit detrahi legitima, quando sit in vicina infirmitate, Casan. cōf. 29. nu. 77. & infra conclusio. 2. 5. & quando possit detrahi de fideicommissis particularibus, vcl non, vide

- Senat. Pedemonta. decif. 3. 4. num. 24. & decif. 30. num. 12. & latiffimè de hac conclufione,
- 72 ¶ de quibus rebus fit legitima detrahenda,
- 73 Barfat. conf. 92. Et quod dixi ¶ de filio, qd nō potest assignari certum quid per patrem pro fua legitima, videtur procedere folum, quando legitima eft relicta in quantitate, vt concludit Bal. in l. fecimus. §. repletionem. C. de inoffic. testam. Sed contrarium etiam in hoc tenuit idem Bal. conf. 167. nu. 4. in §. par. dicens, qd §. repletionem. folum procedit, quādo repletio fit ex difpofitione legis, fecus quando testator promittit, quia potest filio providere in qualibet re fibi beneplacita. Sed primū probat Boc. decif. 204. nu. 13.
- 74 Et late ¶ de differētijs inter legitimam ascendentium, & descendantium, vide per Rolan. conf. 39. vol. 3. communiter enim à pari procedunt, Vafq. de successio. lib. 2. char. 47. o. num. 284.
- 75 Decima conclusio. Legitima ¶ debita matri, vel alteri ascendenti est triens, Crauet. conf. 110. in fin. nu. 3. & an femper fit triens, vide Bal. in authen. nouiffima. in 8. & 9. q. C. 76 de inoffic. testa. ¶ Et naturali ratione debetur hæc legitima, Bal. ibidem num. 4. & quot. fit eis relinquenda, Berenga. in repetit. l. in quartam. num. 190. ff. ad leg. Falcid. Declaratur tamen, vt procedat ita demum, si non extant descendentes decedentis, alijs fecus, Rimin. iun. conf. 8. nu. 432. Declaratur, vt debeatur ita demum legitima ascendenti, vbi decedens descendentes non habet, vt per Berenga. in repetit. l. in quartam. nu. 34. ff. ad leg. Falcid. Vnde legitima est magis debita proprio filio, quā matri, Rui. conf. 58. nu. 23. vol. 2. Et qd legitima ascendentium fit aucta de quarta ad tertium, Corn. conf. 188. num. 13. vol. 2. declarando, vt per Bal. vbi fuprà, & Corn. conf. 176. nu. 2. vol. 3. Non tamē debetur ascendentibus iure naturali, Corn. conf. 150. in fin. volu. 1. Non etiam ¶ mater detrahit legitimā de bonis filij pupilli, cui substitutus est datus per patrem, Corn. cōf. 291. ad fil. vol. 1. & vide etiam Rui. conf. 116. num. 8. vol. 3. de quo habetur per Rip. in l. 2. nu. 45. ff. de vulga. & pupil. & ibi nu. 44. qd expressa pupillar. substitutio excludat matrē à legitima, & Gallia. in l. centurio. sub nu. 92. ff. eo.
- Non tamen debetur auunculis, Dec. conf. 372. nu. 3. Et legitima ita debetur parentibus in bonis filiorum, sicut è contrā, Soci. iun. conf. 64. in princ. vol. 2. Imò magis, & maiori ratione 78 debetur ascendentibus, ¶ cum fit quædam recompensatio immensi doloris propter amissionem filij, Cepha. conf. 278. num. 50. & seq. volu. 2. Item à pari procedit exclusio pa-

rentum, & filiorum, ibidem num. 42. & plur. seq. Rolan. a Valle conf. 39. nu. 4. vol. 3. Verū est, qd legitima ascendentibus debetur de iure ciuili tantum, pietatis intuitu, descendētibz autem iure naturali, Cepha. vbi fuprà nu. 3. Rolan. num. 12. & 14. Et in hoc differēt conditio parentum hac in re a filiorum condicione. Primo in eo, quod statim dixi. Secundo in l. cum auus. ff. de condit. & 80 demonstra. Tertiū, ¶ quia ascendentibus legitima potest assignari in pecunia, vel re certa, Ripa in l. in quartam. nu. 127. & plur. seq. ff. ad l. Falcid. fecus descendantibus. Quarto,

81 liberi transfuntur ¶ querelam non preparatam, fecus parentes. Quinto, parentes 82 ¶ possunt testari coram duobus testibus inter liberos, liberi fecus. Sexto, filij renouant 83 ¶ bona in fraudem alienata vique ad legitimam, non tamen parentes, Rolan. vbi fuprà 84 nu. 11. & plur. seq. Adde septimum, ¶ quia liberi grauati sub cōditiōe detrahūt duas quartas, parentes autem vnā tantum, ibidem nu. 8. in fi. & ibi etiam nu. 17. & seq. duas 85 alias differentias ponit. Secundo ¶ declaratur, vt non detrahatur legitima contra, vel aduersus pupillarem substitutionem, Corn. con. fi. 2 c. 8. nu. 3. vol. 2.

86 Vndecima conclusio. An ¶ debeat augeri auctis facultatibus defuncti, ponit Crauet. cōf. 114. nu. 16. Et p affirmatiua, si fuit assignata in vita filij, Rui. conf. 56. nu. 7. volu. 3. Plures casus distinguit Vafq. de successio. ab intesta. lib. 2. §. 20. nu. 229. & sequent. & debet etiam diminui diminutis facultatibus, seu cum culpa, siue non, vt per Ruin. conf. 59. nu. 20. vol. 4.

Aduertendum tamen est, qd si pater in vita filij assignauit legitimam, quod facere potest præueniendo vltimum iudicium, vel quando filius petit alienata à patre, isto casu non augetur legitima auctis facultatibus patris, vel eis diminutis non diminuitur, ita post Jacob. But. Bal. in l. si successione. C. de renouand. his, quæ in frau. cred. Sed Bald. in l. quamuis. in fin. C. de fideicommissis. plenius concludit, qd si filius renouauit cum iuramento supplemento, tunc non debet augeri auctis facultatibus, & quod in materia renunciationis non augetur auctis facultatibus, Menoch. conf. 71. col. fi. & late Cuc. in suo tracta. de legitima char. 68. & sequen. & ita etiam respondi superioribus annis in vna Florentiæ de Pandinis.

87 Duodecima conclusio. Non ¶ minuitur ob donationes, Craue. conf. 141. nu. 5. Secundo, nec ob legatum factū pro restitutione maiori ablaturum; nec ob recompensationem seruutis, nisi aliter de his constet, Crauet. d. cōf.

De fideic. prohib. Quæst. XV. 585

cōf. nu. 4. Et primum ēt probat Soci. cōf. 93. sub nu. 1. 5. vol. 1. c. concludens, donationē tanquam inofficiōsam faciā per patrem, vel matrem rescindi posse, quia per eam dimi-
 88 nuatur legitima filiorum, & dicitur inofficiōsa donatio, quando est facta de omnibus bonis, vel maiore parte, l. 1. C. de inoffic. donat. Et hęc conclusio procedit, etiam si donatio sit de fructibus tantum, Soci. vbi suprā.
 89 Declaratur t̄ modo hęc conclusio, vt procedat eō magis respectu matris, cui non licet etiam in cōtractu oneroso, etiam si sine fraude bona sua alienaret omnia, vel maiorem partem ipsorum, ad differentiam patris, cui ex cōtractu oneroso hoc licet: itā concludit Soci. d. cōf. 93. sub nu. 1. 5. vol. 1. ad quod non aduertit Borgni. in tract. de usufruct. pag. 48. nu. 89. Qui tamen melius loquutus est pag. 133. vbi concludit, q̄ legitima huiusmodi non potest per patrem minui ex titulo lucratio, nisi ad pias causas, imō nec etiam ex titulo oneroso, nisi appareat de vera numeratione.
 90 Decimatertia cōclusio. An filius possit sibi pro legitima, vel supplemento eligere rem aliquam, quam maluerit Roma. tenet quod sic cōf. 277. Sed damnatur * communiter, quia debet assignari ei in vna, vel pluribus rebus arbitrio boni viri, latē Bologni. cōf. 59. col. 1. & 2. Corn. cōf. 282. col. 1. & 2. vol. 1. Imō debetur de singulis rebus, nisi arbitrio iudicis, &c. Et hoc fit expediat vtrique parti, aliās secus, Rui. cōf. 69. nu. 21. vol. 2. Et hanc conclusionem probat Barlat. cōf. 13. nu. 49. vbi quod nō possit etiam a se ipso eligere in vna re, secundum * cōmunem. si tamen alienauit aliqua iudex potest arbitrari, q̄ impudentar in legitimam, vt ibi per eum.
 Limitatur, quando in vita fuit facta aliqua assignatio: secundo, quando iam fuit facta alienatio per heredē, & certis alijs casibus, de quibus Corn. vbi suprā, Bald. in l. magis puto. §. non passim in i. ff. de reb. eorum.
 91 Arbitrium t̄ autem iudicis esse debet assignare rem aliquam, quā sit commoda, putā vicina filio, vel cū domo eius cōtigua, Corn. vbi suprā col. 2. in fi. Non est tamē assignanda in rebus, quā non essent propriæ ipsius testatoris, nec in tot pecunijs, quia ipse potest eam spernere, quia potest dicere, volo eā in substatia, id est in coporib⁹ hereditarijs, Corn. d. cōf. 282. col. 1. & antē eum Bal. in l. scimus. nu. 9. & 10. C. de inoffic. testa. Corn. cōf. 26. nu. 8. vol. 3. & cōf. 68. num. 5. eo. & cōf. 282. nu. 1. vol. 1. & Bal. vbi suprā addit, q̄ debet assignari in re mediocri arbitrio boni viri, nisi in legitima ascendens, quia illa potest in pecunia assignari, & inter has sunt

plures differentiz, de quibus in cōclusio. 10.
 Et latē hanc quæstionem tangit disputatō hanc electionem, quam velit habere hæres, Pau. de Mont. Pico in repet. l. in quartam. nu. 131. & plur. seq. ff. ad leg. Falcid. vbi testatur de * communi, q̄ nō sit electio ipsius, sed arbitrio iudicis, & ibi optimē docet qualiter index debeat se gerere i assignatione legitime, &c. vt scilicet inter cetera euitetur cōmunio, quā solet parere discordias. Item qualiter debeat fieri bonorum assignatio, omnino vide eum, nu. 131. 132. & nu. 143. & duob. seq. licet de rigore iuris filius deberet habere partem in qualibet re hereditatis, Pic. vbi suprā nume. 142. in fin. & num. 154.
 92 t̄ Quod si testator rem aliquam pro legitima nō legauit, non potest recedi a tali assignatione, Pic. vbi suprā nu. 156. nisi testator assignasset aliquid, quod nō veniret imputandum in legitimam, ibidem; vel nisi ordinasset, q̄ haberet partem in qualibet re, quā talis assignatio pareret discordias, & non esset seruanda testatoris voluntas, nu. 158. Et latē etiam probat Roder. in repet. l. quoniam in prioribus in x. amplia. nu. 5. & seq. C. de inoffic. testa. dicens, q̄ si pater legauit filio pro sua legitima vnam sumptuosam domum, vel quā sit in partibus longinquis, vel in loco periculoso, putā, circa vicinos rixosos, aut potentes, vel quā sit ceteris deterior, vel in re aliena, tunc dictum legatum diceretur factum in fraudem filij, & non teneretur illud acceptare, quia talis res esset cum grauidamine, & nō potest assignari in re non hereditaria, Pic. in l. in quartam. nume. 152. ff. ad leg. Falcid.
 Dicitur ergo non iure testator, vel index arbitrari, quādo reliquit legitimam in pecunia, vel in rebus non ipsius testatoris, vt patet ex suprādictis, & etiam per Ruin. cōf. 55. nu. 2. volum. 2.
 Nec etiam relinqui potest in usufructu solo, sed debet in usufructu, & proprietate relinqui, vel assignari, Ruin. consil. 194. nume. 5. & 7. volum. eodem. Nec etiam potest relinqui in sola proprietate, in qua usufructus alteri sit relictus; Ruin. consil. 56. in princ. volu. 2. de quo vide infra conclusio. 23. Et apertē respondit Alciat. cōf. 77. nume. 1. loquens etiam vbi usufructus omnium bonorum alteri fuit relictus, & filius hæres proprietarius testatoris, & est * communis opinio, etiam si relictum in proprietate supra legitimam æquipoletat usufructui eius, vt per Vasq. lib. 2. successio. super Authen. nouissima. 6. 20. par. 3. num. 288. Sed q̄ pater possit filio vnam rem, vel certam quantitatem legare pro eius legitima, dimisso tamen

cum usufructu, Alcia. conf. 77 §. nu. 9. & leg. Deducitur etiam de legato usufructus omnium bonorum, Soci. conf. 63. num. 10. vol. 1. Dec. conf. 48 §. nu. 1. 4. & conf. 620. nu. 8.

An autem possit assignari super dignitatibus indiuisibilibus, Rub. conf. 133. nu. x1. & hæc

* est * communis opinio, vt possit legitima iudicis arbitrio assignari in vna re, vel pluribus diuisibilibus, vel indiuisibilibus, per eundem Rub. conf. 34. nu. 6. Et in assignatione istius legitimæ iudex debet maxime inhære voluntati testatoris. s. nō assignare ea bona, quæ testatur velit ad alium deuenire pro honore familie, Soci. iu. conf. 136. num. 14. in fi. & seq. vol. 1. Et q. debeat assignari, & debeat in proprietate, & usufructu simul, est casus in §. prohibemus. Authetico de trient. & semis. & concordant. per Natt. conf. 156. nu. 2. infra conclusio. 27. Non potest autem quis legitimam sibi eligere in rebus alteri legatis, nisi illa sint meliora, latē Gabriel. lib. 1. tit. de legitima, conclusio. 6. & quando possit vnam rem pro sua legitima eligere, latilime conclusio. 4. Et q. non in singulis rebus sit assignanda, conclusio. 3. & per Roderi. in d. l. quoniam in prioribus. in x1. ampliat. nu. 7.

* & nu. 8. vbi de * communis opinione. sed debet eam habere arbitrio boni viri, vt ibidem latē habetur. Imo videtur, q. etiam in pecunia possit legitima assignari, vt disputando sensum d. §. repletionem. habetur per Senat. Pedemonta. decif. 30. nu. 13. Et quando pro legitima fuit in pecunia numerata aliquid relictum, quod postea supplementum debeat in pecunia numerata assignari, tenet post Bal. & Gui. Pap. Rimi. iu. conf. 1. nu. 16. & pulchrē Cepha. conf. 42. nu. 6. & 8. vltra ea, quæ infra dicam conclusio. 46.

93 Et q. legatum factum filio, vel ei, cui debetur legitima dicatur factum animo compensandi, quando est de substantia, secus si de usufructu, vel de pecunia, Soci. iu. conf. 64. nu.

94 9. vol. 2. & q. necessariū sit in pecunia assignandum legitimam supplementum filio, vel filiae tacitatis, post Guid. Pap. tenet Cepha. conf. 42. nu. 6. quam tamen ipse non tenet, sed quod arbitrio iudicis sit faciendum habetur nu. 7. & seq. Quod tamen ego non puto, si legatum in pecunia pro legitima factum sit acceptatum per filium, tunc enim supplementum pariter in pecunia fieri debet, secus si non fuit legatum acceptatum, & ita puto posse hæc opinionem conciliari. Nec est sufficiens filio fuisse questum ad beneficium temporale per patrem, Cepha. vbi supra col. fi. Et de hac cōclusionē latē per Bursat. col. 92. & latē an, & quando legitima possit per testatorem, vel hæredem assignari in vna re,

vel eligi per ipsum filium, vide per Menoch. de qq. arbitrar. casu 163.

95 Decimaquarta conclusio. Fratribus, & aut sororibus quando legitima debeat per fratrem, vide Iasqui ponit regulam cum declarationibus in l. fratres, aut sorores. C. de inoffic. testa. & quanta sit hæc legitima, vide Berengar. in repet. in l. in quartam. nu. 163. ff. ad leg. Falc. Et fratri debetur iure hereditatis, non iure nature, Corn. conf. 176. nu. 3. volu. 4. & debetur ita demum turpi persona instituta, Corn. conf. 72. nu. 1. vol. 1.

Decimaquinta conclusio. Legitima debetur filijs, si filie sint diuites, siue non, siue sint emancipati, siue non, siue sit pater, siue sit mater decedens, latē per Bereng. in repet. in quartam. nu. 3. §. plur. seq. vbi etiam quid de naturalibus, latē ibidem, & de alijs filiorum 98 speciebus, vide eum. Limitatur in i. cōdemnato capitaliter, Dec. conf. 43. nu. 1. 2. & de 99 betur & solum tenentibus primum locum, Natta conf. 23. 8. nu. 2.

Decima sexta conclusio. An sit loco alimentorum, & dic, q. est & loco alimentorum, §. 1. Instit. de iur. natur. gent. & c. & pro portione taxata in successione per legem, vt per Berenga. ubi supra nu. 3. 8. in fi. & seq. & multas differentias inter alimenta, & legitimam ibi ponit. Et q. sit loco alimentorum, Socin. 102 conf. 30. nu. 4. volu. 1. & q. mulier, cui dos debet dari, vel restitui sit interim alenda, & possit alimenta petere, etiam si aliunde sit alita, latē Menoch. conf. 81. col. pen.

103 Decima septima conclusio. Legitima & viuo patre, vel matre peti non potest, l. 1. §. impuberi. ff. de collat. bono. Berenga. in repet. in quartam. nu. 126. & seq. ff. ad leg. Falc. & ibi ponit plures limitationes ad hanc conclusionem, de quibus per eum.

104 Et q. legitima & solum debeat patre defuncto, alimenta autem eo uiuente, Corn. conf. 1. nu. 18. vol. 4. Dec. conf. 43. 8. nu. 13. & neq; re, neq; spe debetur patre uiuente, Alba conf. 6. nu. 3. Et pro hac cōclusionē, Grammat. latē decif. 101. nu. 66. & * communis est, q. regulariter pater nō tenetur filio, nec filius patri legitimam in vita assignare, ut testatur Valq. de successio. lib. 2. §. par. char. 47c. nu. 28 §. & eam limitat in duobus casibus, & latē etiam Maran. in 1. c. disputatio. nu. 21. & seq. ubi in materia dotandæ filię.

Decima octaua conclusio. A legitima detrahitur & tur & omne grauamen, nisi sit relictum ultra legitimam, Corn. conf. 105. nu. 12. vol. 2. & conf. 302. in princip. uol. 1. per l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam. Et q. debeat sine aliquo grauamine, vel fideicommissio, Corn. confilio 95. num. 23. uol. 2.

Non

De fideic. prohib. Quæst. XV. 587

Nō censetur inclusa in generali omnium bonorum restitutione scienda per grauati, Rui. confil. 57. nu. 20. vol. 2. & consil. 7. nu. 8. eod. & num. 1. 2. & ibi nu. 16. de pupillo, & eius hæred. & supra tetigit, q̄mō valeat pro solutione alimentorum, si sit fauore prohibici, puta, ne intra certum tempus alienetur, vel sine consensu certę personę, Alba confil. 7. num. 21. vel in substitutione pupillari, late Curt. iun. confil. 73. Ruin. confil. 52. vol. 2. & in prohibitione alienationis faciā filio vſq; ad 30. annos, Alcia. cōfil. 497. num. 3. & comprehenditur sub generali prohibitione contrahendi, &c. de quo omnino per Bero. q. 87. & q̄ valeat reciproca substitutio inter filios in legitima, est
 * communis opinio, Castren. in l. si pater puellæ. C. de inoff. testam. & late Roderi. Suares in d. l. qm̄ in prioribus. in 6. ampliat. & in 14. limita. C. eo. & limitatur hæc conclusio, nisi tota hereditas sit grauata, quia tunc nō pōt acceptare filius legitima, & spernere residuū, vide Bero. q. 87. nu. 10. & infra conclusio 29. & seq. & d. l. quoniam in priorib. procedit, q̄mō si legitime onus fuit adiectū, vt ibi legitur.
 Sed id, qd̄ supra dixi, qm̄ tota hereditas relicta est cum onere fideicommissi, reprobatur per Gabriel. lib. 6. tit. de legitima, conclusio. 1. nu. 4. in 2. ampliat. & ibi per totam illam conclusionem ponit totam hanc materiam per ampliationes, & limitationes, vide per eum, qui tñ nu. 61. sequitur Bero. vbi sup. & ibi nu. 55. & 66. ponit, q̄ filius consentiendo oneri iuncto legitime sibi præiudicat, vt supra dixi, & etiam aliquid infra dicam conclusio. 28. Ite onus fideicommissi in legitima potest iungi substituendo filiis, vel eis succedentibus ab intestato. Et quando dicatur ei iniunctum onus, Bar. in l. qui duos in fi. ff. de vulga. & pupilla. facin. l. conheredi. § cum filie. nu. 8. & seq. ff. eo. Rub. confil. 143. col. 2. Cepha. confil. 153. nu. 66. vol. 2. Declarando, vt per Ias. vbi supra nu. 9. in fi. & Roderi. in d. l. qm̄ in prioribus. in 1. limita. nu. 15. in n. & nu. 16. in fi. & latissime oīdo de hac questione, & articulo, Curt. iun. confil. 114. vol. 3. vbi pro fideicommissio, & qm̄ in dubio intelligatur onus iniunctum substituto, seu heredi filij, & consil. 7. vbi late pro, & contra, & q̄ successe filij possit grauati in legitima, Soc. confil. 116. nu. 21. vol. 1. & q̄ regulariter nullum onus, nulla dies, nulla conditio adijci possit, Menoch. confil. 77. nu. 5. q̄ multa bona filio relicta fuere sub aliquo onere, tñ quatenus capit legitima, onus rejicitur ex toto, & fructus residui adhuc non imputantur in eam, Vafq. in l. quoniam in prioribus. nu. 44. C. de inoff. testam.
 106 Decimanona conclusio. Filio † excluso ab intestato non debetur legitima, Corn. confil.

1. nu. 3. vol. 4. & consil. 150. num. 3. vol. 1. Declaratur tñ, vt per Rui. confil. 27. nu. 7. vol. 3. & q̄ debeat solū venientibus ab intestato, Soc. iun. cōfil. 79. nu. 42. vol. 3. & exclusus a successione ab intestato non pōt eam petere, per eundem cōfil. 87. nu. 4. vol. 4. Natta confil. 199. num. 2. & probat Ias. confil. 143. Sed contra, q̄ exclusus a successione non dicatur exclusus a legitima, Capic. decil. 101. num. 4. Soc. iun. confil. 113. nume. 54. vol. 1. & pulchrē Cepha. confil. 120. & confil. 140. vol. 2. Sed contra, Soc. confil. 150. per totum. vol. 1. & consil. 23. nu. 46. vol. 2. Sed pro prima opinione, q̄ exclusus a successione dicatur exclusus a legitima,
 * Alban. confil. 18. & est communis opinio, filiz exclusæ ab intestato non debetur legitima, Dec. confil. 296. nu. 2.
 107 Vigesima conclusio. Legitima † potest relinqui quouis titulo, ut per Cor. confil. 66. nu. 12. vol. 2. Declaratur, vt per eum confil. 176. num. 2. vol. 4. & Sociatē cōfil. 18. per totum. vol. 4. & nō poterit propterea dici preteritus filius, & hoc ex iure resolute potestatis, vt concludit Bal. in l. si adulta. nume. 2. C. de heredit. actio. vbi dicit, hoc esse notandū, de quo tñ vide Imo. contrarium dicentem post Gabriel. in l. his verbis in prin. nu. 4. & seq. ff. de heredit. institutio. & q̄ iure institutionis sit relinquenda, est
 * communis opinio, Soc. iun. confil. 64. in princ. vol. 2. & in casu etiam legitimæ debita ascendentibus, Corn. confil. 163. colum. 1. vol. 3. licet quæstio sit dubia, quoad descendentes.
 Vigesima prima conclusio. Quanto tempore
 108 † eius petitio excludatur, Corn. cōfil. 265. num. 10. vol. 3. & consil. 223. num. 4. eo. & pulchrē omnino per Soc. iunio. confil. 64. nu. 1. & seq. vol. 2. ius. n. petēdi eam durat triginta annis, Ang. in l. Papinianus. § si conditioni. nu. 6. ff. de inoff. testam. Natta confil. 156. nu. 4. per quartam conclusio. de qua supra, & probat Ruin. confil. 26. nume. 6. vol. 3. Gozad. confil. 52. nu. 7. Bero. confil. 49. vol. 1. Et ratio est, quia agitur ad eam conditione ex lege, quæ tanto tempore durat, ut ibi per eos. Et q̄ ius petendi supplementum legitimæ non tollatur breuiori tempore, quā triginta annorum, est
 * communis opinio, Cepha. cōfil. 42. nu. 2. & de * communis testatur etiam Menoch. confil. 81. num. 28. & latissime Vafq. de successio. ab intestato. lib. 1. §. 10. nu. 251. 255. & nume. 521. Nec dicitur extincta legitima per petitionem legati simpliciter facti filio, vel filiz, licet de iure illud succedat loco legitimæ, ut per Alex. confil. 179. nu. 7. vol. 5. & q̄ legitima non tollatur in nōri tempore triginta annorum, respondit Castre. confil. 17. 1. nu. 4. in 1. par. tanto enim tēpore durat actio
 ncs

nes personales, ut ibi per eū, reprobata opinioe Bar. qui uoluit legitimā tolli per spaciū quinquennij.

Vigefimasecunda conclusio. In legitima computatur, quod provenit ex substitutione, Corn. confil. 1. c. 6. num. 2. v. 2. Item quid de donatis inter viuos filio per patrem, cōf. 6. 4. num. 1. v. 2. & nu. 8. Non tamen compenſantur fructus percepti per filium iudicio reſtatoris, Rui. confil. 57. num. 9. v. 2. etiam si teſtator hoc iuſſit, ut ibi. Sed contrā per Curt. infrā. & latē pro hac parte plur. concordant. citat Rolan. confil. 3. 4. nu. 3. & latē per Soc. iun. confil. 64. col. 1. in fi. & ſeq. volum. 2. & de *

* communi, quod non imputentur d. d. ibidē fructus confil. 7. 8. nu. 8. inter conſilia vltima. volunta. lib. 1.
Non tamen computatur bona emphyteotica, vel feudalia, vide Soc. confil. 30. col. fin. vol. 1. & donatio ſimplex qū imputetur in legitimam, Soci. confil. 1. 8. num. 1. v. 4. Et omne id, quod habetur ex bonis debentis legitimā debet in eam computari, l. qm nouella. C. de inoffic. teſta. Curt. iun. confil. 1. 8. num. 5. & 6. col. 1. & 2. & quid de dote data per aum filia, an debeat in legitimam nepotum ex filia compenſari. Et vbi legitimā expreſſe prohibita reperitur, vel per verba vniuerſalia, tunc etiam fructus percepti ex bonis vltra legitimam imputantur in eam ad eius extinc-tionem; Curt. iun. confil. 120. col. pen. & fin.

Et dos data filię computatur in legitimā, Rub. confil. 34. nu. 5. vide Alex. in l. pater filiam. in princ. num. 7. ff. ad leg. Falcid. & alienata per ipſum habere debentem legitimam imputatur in eam, ſecundum * communem, Soc. iun. confil. 1. 3. 6. num. 1. 4. vol. 1. Et habita ab a. o. materno imputatur, item habita in teſtamento, item dos habita ab a. o. late Soc. iun. cōf. 67. nu. 60. vol. 2. vbi de * communi circa dictā dotē maternam. Et an feudum cōputetur, & ea, quæ ex neceſſitate relinquuntur filio, vide Alex. in l. pater filiam. ff. ad leg. Falcid. & ibi ē de emphyteoſi. Et cōputantur nedum ea, quæ immediate à patre obuenerunt filio, ſed etiam quæ eius contemplatione proveniunt, puta, ab a. o. vel ab alia perſona, late Alex. confil. 179. vol. 5. Sed contra hanc cōcluſionē facit, qd legitimā ipſo iure detrahitur à morte teſtatoris, ergo non eſt compenſanda cu aliquo iure poſtea ſuperueniente, ut infrā di cam cōcluſio. 31. & latē quæ imputentur filio, vel nepoti in legitimam, per Bar. in l. in quartam. num. 40. & plu. ſeq. ff. ad leg. Falcid. & ibi per eum. Si autem pater reliquit filio certum quid pro legitimā, & inſuper alimentum, tunc illa an computentur in legitimā, Gabriel. confil. 109. num. 1. & ibi generaliter de

legato facto filio. Donata autē filio inter viuos, ſi valide fuerunt donata, non imputantur in legitimam, Soc. confil. 93. nu. 21. vol. 1. Item dos computatur in legitimam, pulchre Ang. confil. 3. 60. & ſic legitimā poſſet relinqui modo compenſandi cum debito iure naturali debito, ad differentiam 1 rebellianæ hæredi debita, Bal. in l. ſi ſtipulatio. in fin. C. de iur. dot. in 1. lect. De quo vltimo per Bal. in l. cum patrem. col. fin. 4. C. eo. in 2. lect. & generaliter omne, quod habitum fuit mediate, vel immediate ex bonis, & ſubſtātia eius, qui legitimam debet, venit in eam imputandum, Doct. in d. l. in quartam. ff. ad leg. Falcid. Curt. iun. confil. 1. 80. num. 5. etiam ſi id ſit qd mobile, vel pecunia, vel impenſa facta pro militia, & huiusmodi, ut ibi per eum, per l. omnimodo. §. imputari. C. de inoffic. teſta. & dos data ſibi in vita patris, ut dixi abādē in cauſa Scottorum in allegationibus anni 1575. Item an computentur in legitimam habita ab a. o. vel aliunde, quā immediate ex ſubſtātia patris, vide late Alex. confil. 179. vol. 5. Et alienata per filium late quādo nō imputentur in legitimam, Dec. confil. 23. 6. nu. 8. & ſeq. Expreſſe donata purē nō imputantur in legitimam, vt per Alex. late confil. 142. col. antepen. uol. 2. vbi de donatione in cauſa emancipationis. Qua de re ſi filia ſit a patre dotata, & poſtea decedat ante patrem relictis filiis, tamen nepotes ex ea debent habere ſuā legitimam integram non computando dotem per matrem eorum habitam, etiā ſi ſint eius hæredes, ut habetur per Noni. confil. 49. num. 20. & ſeq. & dixi etiam ſuprà conſcluſ. 5. ad ſic citādo Rui. & hanc quæſtionem ſtat poſt Bar. Bal. in l. quoniam nouella. in princ. num. 6. C. de inoffic. teſtam. & Alex. confil. 177. num. 9. vol. 6. & qd data filio, & donata in vita teſtatoris imputentur in legitimā, late probat Soci. confil. 93. num. 17. & plu. ſeq. vol. 1. Item legata etiam ea, quæ tranſeunt ad filium vt hæredem, computantur in legitimam, cætera non, ut late per Alex. confil. 27. vol. 5.

110 Vigefimatertia conclusio. Filius acceptādo legatū, vel ſimpliciter adeundo, non præiudicat ſibi in legitimā, per Rui. confil. 57. num. 3. & 9. vol. 2. per l. ſi quando. §. & generaliter. C. de inoffic. teſtam. vbi * omnes notant. Sed contra, quia hæres adeundo hæreditatē ſimpliciter cenſetur approbare voluntatem defuncti, ut per eundem Rui. confil. 58. nu. 4. eo. uol. primum tamen verius in tacita acceptatione, Ancha. confil. 152.

Ampliat hęc cōcluſio, etiam ſi pater adiecit, quod non filius aliquid plus petere poſſit pro legitimā, &c. Rui. confil. 97. nu. 3. uol. 1. Soci. confil. 3. nu. 41. uol. 1. Sed contra hoc vltimum

De fideic. prohib. Quæst. XV. 589

ultimum Ruin. conf. 27. vol. 3. vnde si filius fit institutus in proprietate omnium bonorum, tamen debet habere suam legitimam cum usufructu, deinde proprietatem residui, Soci. iun. c. 64. nu. 4. vol. 2. & videtur præ cōclusio. 13. & idem inquit Soc. nu. 3. si sit usufructus tantum relictus debenti habere legitimam. Et q. sibi non præiudicat filius acceptando legatum factum cū tacitatione, quominus possit supplementum petere, etiam si de hereditate patris quietationē plenam fecisset, Cepha. conf. 42. nu. 5. & 6. & q. filius approbando patris testamentum etiam cum quātuor mensibus clausulis prægnantibus, & generalibus, non dicatur renunciaſſe legitimæ, nec Trebellianicæ, Iac. Gabriel. consil. 96. col. 1. & quod per clausulas quātuor mensibus generales, & per clarissimam approbationē, & promissionem de obseruando non dicatur filius exclusus à legitimā, vel supplemento, Gabriel. consil. 96. num. 1. sequendo Ancha. d. c. 61. § 2. Et licet Castren. consil. 73. in 1. par. & multi alij voluerint, tacitationem factam etiā pro legitimā non præiudicare in supplemento legitimæ agnoscendo legatum, vt abunde per Ruin. consil. 60. col. 1. & seq. vol. 2. tñ alij multi contradicunt, de quibus infra in 28. cōclus. 111 Vigefimaquarta cōclusio. Legitima non perditur per non confessionem inuentarij, * secundum * communem, Rui. consil. 57. num. 10. vol. 2. Nec per simplicem additionem hæreditatis, Soci. iun. consil. 64. nu. 10. vol. 2. De quo tamen aliqua in contrarium cōclusio. 29. & pro hac cōclusio. stat glo. in Authentica sed cū testator. Cad leg. Falcid. & in Authentica hoc amplius. C. de fideicom. & concordant. per Alcia. consil. 497. nu. 6. & de * commun. pro hac cōclusio. Senat. Pédemont. decif. 30. nu. 6. & late de ista cōclusio. Gabriel. lib. 6. tit. de legiti. condu. 7. Sed * communis est in contrarium, & secundum eam fuit iudicatum, Rui. consil. 18. nu. 27. & seq. vol. 3. Vigefimaquinta cōclusio. An legitima non agnita per filium transmittatur ad eius hæredes. Hæc quæstio modicam habet difficultatem in se, q. quia certum est legitimam transmitti etiam non agnitam, Bal. consil. 84. in 1. par. Sola tamen non transmittitur ex potentia iustitias, Soci. consil. 150. nu. 24. vol. 1. & potest per hæredem detrahi, si non sit detractionis, Casan. consil. 67. nu. 78. Soc. iun. consil. 64. nu. 8. vol. 2. etiam non agnita transmittitur, Natta consil. 199. nu. 5. & consil. 2. nu. 4. vbi ad quoscūq. hæredes, etiam si non fuerit petita per defunctam, ut respondit Alex. consil. 188. col. 1. vol. 6. & abunde omnino vide per Menoch. cōf. 77. nu. 8. & plur. seq. & ibi etiam quod ius petendi legitimam sit in bonis ma-

tris, & ibi nu. 19. & seq. addit, saltem sufficere solam agnitionem, quæ colligitur ex eo, q. filius disponit de legato legitimæ sibi facto, vel ex eo, quod disponit de bonis sibi speciatibus in hereditate patris. & ibidem nu. 24. addit, differētiam esse in hoc inter legitimā, & supplementum legitimæ: quia primo casu transmittitur etiam nō agnita: secundo autē casu acceptando legatum pro legitima factum, nisi residuum petatur, videtur consentire filius dicto legato. & q. quæstio sit dubia, an legitima non petita transmittatur, Vasq. in l. cimus. C. de inoff. testam. in 2. par. succ. cessio. ¶ Est verum, q. dos non debetur, nisi nuptiæ sequantur, late Menoch. consil. 80. nu. 4. & agnitio legati an excludat filium, vel filiam à portione dotis, vel bonorum matris, & quid si dictum sit Pro omni eo, & toto quod petere possit, &c. d. consil. 81. nu. 7. 113 & 30. Contra tamē hanc cōclusionem datur casus, in quo de legitimā non est habenda ratio, nec de trebellianica pro eo, qui nō habet causam, vel à filio, vel ab habente causam. 115 ¶ quia filius detrahit eam, si vult, alias fecus, Gabriel. cōf. 46. in fi. & quod ius consequendi legitimam transmittitur ad hæredes, Soci. iun. consil. 64. vol. 2. & de ista transmissio- ne, & quod ex persona antiquiorum possint successores uti dicta detractione, Ias. consil. 89. col. 1. vol. 1. Qui autem non habet causam à filio, etiam q. possessor sit, non potest oppo- nere detractionem legitimæ, Gabriel. consil. 46. in fi. & aliqua infra dicam cōclus. 29. 116 Vigefima sexta cōclusio. Legitima ¶ assignari potest in vita filij de consensu ipsius, Dec. consil. 616. nu. 5. & tunc cessat dispositio l. si qñ. §. & generaliter. C. de inoff. testam. vide Riminal. iun. consil. 3. nu. 30. Nec augeri debet auctis facultatib. patris, vide late per Grammat. decif. 104. nu. 72. & plur. sequen. 117 Vigefima septima cōclusio. Legitima ¶ debetur vnā cum fructibus, Natta consil. 156. nu. 2. & seq. & nu. 6. etiam si fructus sint consumpti bona fide, ibidem. & hoc à morte defuncti citra, ut ibi per eum, & supra cōclusio. 3. & q. fructus debeantur à die mortis patris, Alba consil. 100. nu. 5. & abunde probat Cepha. hanc cōclusionem consil. 42. col. fina. & q. mora dicatur contrahi à die mortis patris, ut ex tunc fructus debeantur, est * communis opinio, Menoch. consil. 77. nu. 13. & q. legitima, vel eius supplementum debeatur vnā cum fructibus à morte testatoris, seu eorum restitutione per præsumptam consumptionem, l. Papinianus. §. vnde si parens. fi. de inoff. testa. & concordant. per Rui. consil. 56. nu. 2. & seq. vol. 2. & ibi etiam de interesse, vbi sit facta interpellatio, & etiam lueri cessantis in soluto

in solito lucrari agitur, & aliqua etiam supra posui conclusio. 2. in fin. pro ista conclusione allegando est Nattam. confil. 156. nu. 1. & seq. Et hec conclusio procedit, etiam q legitima fuerit relicta in quacitate, puta, in pecunia, vt late probat Riminal. iun. confil. 3. 1. nu. 147. & plur. seq. & ibi nu. 21. & seq. late etiam concludit circa consumptos bona fide.

Considerandum tamen est, quod fructus non debentur, nisi post interpellationem, nisi filius sit ipse hæres institutus vniuersalis, vel in certa re, quæ sufficiat pro legitima, late Rui. confil. 5. 1. & confil. seq. vol. 2. Sed quod pro legitima relicta in quantitate nõ debeantur damna, & interesse, vel vltura, nisi post interpellationem, Alcia. confil. 77. 5. nu. 9. Sed cõtrà Alex. cõf. 69. nu. 3. & seq. vol. 1. & quod dixi de fructibus perceptis bona fide per hæredem, quod nihilominus debeantur, etiam si quantitas sit relicta, & acceptata, Alex. ibidem.

¶ 18 Vigesima octaua conclusio. Quod si attinet modo ad materiam renūciationis legitimæ, vel eius supplementi, duo casus principales possunt cõstitui. Primus est, qñ pater in suo testamento prohibuit expresse detrahi legitimam. Nam quamuis legitima debeatur iure naturæ, & sine aliquo onere, vel conditione, vt supra dixi, & habetur in l. qm in prioribus. & ibi * omnes not. C. de inoff. testam.

¶ 19 tñ certum est multoties, q si attinet ad voluntatem testatoris, eam censeri prohibita, & illi prohibitioni filium posse acquiescere, puta, si testator subiecit hõde commisso omnia, & singula bona sua, Cepha. confil. 16. nu. 54. & vbi dixit Omnia, & singula bona hereditatis suæ, licet allegata per eum parũ probent: sed pro eo facit, quia filius si vult totũ sibi relictum, tenetur totum testamentum approbare, c. ex eo. de reg. iur. in 6. & quod approbo, non reprobo. & idem tenet Alcia. confil. 497. in prin. Rui. cõf. 56. nu. 3. vol. 2. Bero. confil. 14. sub nu. 6. vol. 2. an autem comprehendatur in generali prohibitione bonorum, Bero. qualif. 87. vbi quod sic.

Sed quod in generali dispositione non intelligatur derogatum iuri petendi legitimam, vel eius supplementum, nisi de ea nominatim, & simpliciter sit facta mentio, l. si quando. §. & generaliter. C. de inoff. testamento. & concordant. per Rui. cõf. 17. in fi. vol. 1. Capic. decis. 101. nu. 49. & quod grauamen generaliter in iunctũ filio circa restitutionem bonorũ, & hereditatis, non comprehendat legitimam, Rui. confil. 58. nu. 8. & seq. nu. 12. vol. 2. alias secus. Et licet illa verba Omnia, & singula, & Trebellianicam comprehendant, Alcia. cõf. 497. nu. 4. non tamen censetur comprehendi legitima in vusufructu omnium bonorum al-

teri relicto, §. prohibemus. Authetico de trieste, & semisse. & per Ancha. confil. 152. vbi etiam de testamento approbato per filium, sic & renūciatio omnibus bonis paternis integraliter, & sine diminutione comprehendit etiam legitimam, Gabriel. lib. 8. tit. de legitima, conclusio. vlt. nu. 10. de quo supra tetigi q. 28. q si prohibitus nolit acquiescere prohibitioni factæ de detractone legitimæ, poterit arbitrio suo impugnare factum patris, sed omne id, & totum, quod ei supra legitimam relictum erit, perdet Soci. iun. confil. 87. vol. 3.

¶ 20 Constat si autem, vt etiam supra diximus, quod potest prohiberi vsq; ad certum tempus, puta, triginta annorum, late Roman. cõf. 58. vol. 2. Alcia. d. confil. 497. nu. 3. & confil. 522. Soci. iun. confil. 87. vol. 3. & alios cõcordã per Cneum in tractat. de legi. char. 109. nu. 16. & ibi in seq. ponit multos alios casus. Roder. Snares in l. qm in prioribus. in 10. amplia. nu. 50. & plur. seq. C. de inoff. testam. & conclusionem Roderi. probat Gabriel. lib. 6. tit. de legit. conclus. 9. nu. 7. & nu. 11. si tamen approbatio sit iurata, fm vnam opinionem, quæ

* dicitur communis, licet fm alios sit contra communem. Quæ tamen opinio procedit, saltem vbi filius simpliciter dixit se hæredem vel iussioni testatoris non contradiscit, vt ibidem habetur, vt infra conclus. 29. & qñ filius consensit oneri iuncto legitimæ, q ibi præiudicet, supra posui conclusio 18. Et qñ specificè consensit cum iuramento grauamini iuncto legitimæ, probat Gabriel. vbi supra in fi. d. 1. conclusio. & quod non sufficiat, Dec. cõf. filio 392. nu. 5. Et q per agnitionem legati facti filio cum hoc, q nõ possit plus petere, & dicatur acceptatum legatum, & nõ plus possit peti, qñ scieter fuit facta acceptatio, Rui. confil. 79. nume. 8. & seq. vol. 2. & hoc, quãdo fuit facta mētio legitimæ in dicta recitatione, vt ibi per eum, & confil. 56. nu. 9. & cõf. 58. nu. 3. vol. eo. & confil. 40. nu. 7. & confil. 27. nu. 16. vol. 3. & ita loquitur Ancha. confil. 152. nu. 7. in fi. & seq. vers. sed quia in pũcto dicit, q præfati quatuor fratres tempore diuisionis approbauerunt testamentum patris in qualibet parte ipsius in omnibus, & per oia, & c. ibi enim in testamento legitima non reperitur expresse prohibita, sequitur Dec. confil. 419. in princ. & concordant. multos, de quibus posui in quodam meo confil. pro Vegio contra de Roncho veteri. Quod si in testamento nominatim de legitima facta esset mētio, vel per verba vniuersalia reperiretur prohibita, aliud esset dicendum, vt infra dicam cõclu. 30. tunc enim approbatio testamenti huiusmodi modo, & forma, de quo per Anchadiceretur legitimæ renūciatũ, Rub. cõf. 43.

De fideic. prohib. Quæst. XV. 591

no. 12. in fi. & seq. & conf. 73. & nu. 5. & seq. & conf. 56. nu. 1. & seq. & nu. 9. loquens in hlio, cui minus legitima fuit relictum approbante testamentum patris. Et hac est diferetia, inter expreflam, & tacitam approbationem testamenti patris, in quo fit prohibita legitima: quia si filius viuo patre testamentum approbet per omnia, puta, quia eo presente, audiente, & intelligente omnia in testamento cõtenta acceptet, hæc generalis approbatio priuat eam legitimam, licet generalis approbatio, seu simplex aditio hereditatis alias non excluderet eam legitimam, ut latè per Cepha. conf. 153. nu. 72. in fi. & plur. seq. quæ sequitur Marzar. de fideicõ. q. 50. & in approbatione testamenti facta per filium patre viuente loquitur Soc. iur. per eum citatus ibi in fi. Et q. filius legatum acceptum, in quo expresse legitima fuit vinculata aliquo onere, legitima renunciasse dicatur, Curt. iur. cõ. 1. 59. nu. 5. in fi. & seq. et si legatum sit minus legitima, nisi acceptio fiat cum protestatione, Menoch. conf. 206. nu. 121. & seq. sed multi cõtra, de quibus suprà conclusio. 23.

122. Quod si p. approbat testamẽti facta fuisset patre viuente cum iuramento cum promissione de non contrahendo, &c. res esse in dubiata, vt per Roder. in d. l. quoniam in priorib. nu. 51. in 3. casu. idem si mortuo patre, ibidem. imò etiam si post mortem patris facta sit expressa approbatio testamenti paterni, in quo expresse phibita sit legitima, intelligitur ei renunciatum, post Dec. Parif. & Curt. concludit Cagnol. in l. Papinianus. §. meminisse. nu. 13. ff. de inoffic. testamẽ. sequitur Noni. conf. 90. nu. 27. & latè Parif. cõ. 9. per totum. vol. 3. Sed Parif. conf. 43. nu. 36. & seq. vol. 3. contradicte, dicens, q. legitima non dicitur renunciari per aditionem hereditatis, & per legatorum, vel legati acceptationem, vel aliam generalem testamenti approbationem, etiam cum iuramento, nisi expresse ei renunciatur, sed hoc procedit, cū reperitur expresse prohibita, Parif. cõ. 63. in fi. & per totum. Sed quod imò etiam si expresse sit prohibita, Ancha. d. conf. 152. quem sic refert, & sequitur Gozad. conf. 97. in princ. & licet ipse loquatur in Trebellianica, citat tñ Ancha. de vtrag. loquentem, & expresse etiam rñdit Alcia. conf. 173. nu. 9. in fi. concludens, q. per simplicem cõprobationẽ testamenti, non dicitur legitima, nec Trebellianicæ renunciati, quæ expressam renunciationem requirunt. Et q. etiam per aditionem hereditatis non dicitur testamentum approbatum, quoad deductionem legitime, Cepha. cõ. 127. nu. 41. vol. 2.

123. Et q. etiam si filius fecisset hereditibus patris generalem liberationem, in possit supple-

mentum petere, post Bal. tenet Cepha. cõ. 142. nu. 5. & 6. Et quod non contradicens dispositioni testatoris, vel aliter eam comprobans, non censetur renunciare legitimæ, Burfa. conf. 92. & pro renunciatione legitime multa per Soc. iur. conf. 136. vol. 1. Sed contra renunciantem, latè per Menoch. conf. 71. per totum.

124. Secundus casus principalis est, q. si sumus in renunciatione generali. Nam per viam renunciationis nõ diceretur, vt dixi, legitime, nec eius supplemento renunciatum, nec per pactum de non petendo, ut per Riminaliu. conf. 164. num. 23. & plur. seq. vol. 2. & q. non censetur renunciatio legitima, nisi nominatim sit dictum de legitima, post plur. concord. per eum citatos, respondit Menoch. cõ. 71. nu. 19. vbi plures cõcordant. citat, vt si dixit nihil plus petere ibidem, vel si iuramentum fuerit adiectum, tñ magis comminem, licet aliqui dicant in contrarium, ibide nu. 24. vel nisi renunciatio facta sit parte viuentem, ibidem num. 5. & suprà dixi conclusio 34. Sed contra hoc videtur ob stare, quia l. si quando. §. & generaliter. C. de inoffic. testam. intelligitur * gitor * communiter, q. generalis renunciatio nõ valeat, si sit talis, in qua intellectus hominis multum laborat. & an dicatur renunciatio legitime, necne, Soc. iur. conf. 22. nu. 23. & seq. vol. 1. quia d. §. & generaliter. procedit, q. si filius legitima veniret priuandus, & nihil haberet in recompensationem, alias secus, ibidem numero 24.

Nõ etiam censetur renunciatum legitimæ, nec ea prohibita ex eo, q. filius sit relictus vsu fructuarius per patrem, per ea, quæ ponit Picus in repetitio. l. Titia cum testamento. §. Titia cū nuberet. nu. 8. in 3. limitatio. ff. de legat. 2. per Alex. conf. 8. nu. 21. vol. 3. & ita respondit Soc. iur. conf. 64. col. penul. volum. 2. post Ancha. conf. 138.

Sed q. propter iuramentum dicatur legitima renunciatum, Rolan. latè conf. 99. vol. 4. preteritum nu. 19. vbi de cõmuni. & latè in quibus casibus dicatur per renunciationem expresse renunciatum legitimæ, per Menoch. cõ. 157. 1. & quod requiratur expressa renunciatio, & iuramentum, Burfa. cõ. 32. nu. 49. & nu. 102. nu. 12. vol. 1. Sed q. imò sufficiat generalis renunciatio cum iuramento, Cepha. cõ. 467. nu. 48. vol. 4.

125. Vigesima nona conclusio. Qui t. dixit se heredem simpliciter nõ potest excipere de legitima. Alcia. conf. 398. num. 6. Cepha. conf. 16. nu. 56. & hoc, vbi expresse prohibita reperitur legitima, vt illi dicunt: nam tunc nõ potest filius hereditatem istam spernere, & legitimam de fideicommissio grauati deducere,

de

- de quo latè per Bero. quæst. 87. num. 10.
- E**t quod filius, qui simpliciter dixit se heredè, vel hereditatem adiuit sine inuentarij confessione, non possit legitimam detrahare, dixi in conclusio. præced. & conclusio. 24. vbi contra istud de non confessione inuentarij. Verum est, qd Alcia. conf. 57. 3. nu. 10. concludit, quod approbatio testamenti paterni non excludit à legitima, nec à Trebellianica, etià si approbatio sit iurata, secundum Ruben. c. fil. 43. nu. 1. nisi verba sint multum prægnantia, vt ibi per eum, & aliqua dixi sup. c. conclus. 2. 5.
- 126** Trigesima conclusio. Legitima ꝑ ipso iure, vel eius supplementum debetur etiam filio non petente, secundum vnam opinionem, quæ
- * * communis dicitur. Sed aliqui dicunt cōmunem in contrarium, ut per Vasq. de successio. in 3. par. in l. scim. in prin. C. de inoff. testa. & in d. 3. par. lib. 1. §. 5. nume. 5. & seq. & à morte testatoris detrahitur ipso iure, ita qd cum ea non potest fieri compensatio cū fructibus, vel iure aliquo futuro, quia censetur soluta ab initio, vt etiam supra tetigi, & probat Bal. in d. l. scimus. in 6. notab. nu. 5.
- 127** Trigesima prima conclusio. Legitima sēt nō perditur per filium non adimpletem voluntatem defuncti intra annum à die mortis, vt secundum * communem opinionem tradit Vasq. in d. tracta. de successio. in 1. par. lib. 1. §. 8. num. 17.
- 128** Trigesima secunda conclusio. Non ꝑ perditur etiam ob non confessionem inuentarij, vt de * communi late testatur Senat. Pedemonta. decif. 30. & pluri. concordant, citat Alex. conf. 5. num. 2. vol. 2.
- T**rigesima tertia conclusio. Legitima filio assignata per patrem in vita sua augetur auctis facultatibus, quæ reperiuntur tempore mortis ipsius, Rui. conf. 56. num. 7. vol. 3. Gabriel. conf. 1. 1. nume. 3. 2. & in hoc differt legitima à dote, quæ debetur filiz per patrem ex forma statuti, quia etiam si postea augetur facultates patris, dos non est augenda, sed attenditur tempus dotationis, ut per Ancha. iun. quæst. 51. num. 9. in 1. par.
- P**rimo enim casu pater liberatur, prout nunc, in 2. autem, prout semper, ut ibi per eum. Sed hæc conclusio sic accipienda est, vt procedat in facultatibus auctis durante vita patris, secus si post mortem facultates auctæ sunt, etiam absq. opera heredum, sed cursu tantū temporis, ut per Curt. sen. conf. vltimo. & qd non possit filia conueniri de supplemento postea post mortem patris isto casu, vide Menoch. conf. 71. nu. 5. Verum est, quod Bal. in l. si quando. §. 1. in 1. notab. C. de inoff. testa.
- 129** concludit, qd filius viuus patre non potest renunciare legitimæ, vel eius supplemento.

10. sequitur Ias. conf. 69. col. 2. vol. 1. & latè ex quibus bonis quando datur acquiri accretis post mortem defuncti, per Afflicti. decif. 382. Sal. in l. scimus. §. repletionem. ad fin. C. de inoff. testa. Soc. in l. qui duos. nu. 1. ff. de reb. dub. Et qd supplementum, seu repletio fiat ipso iure à lege, Corn. conf. 26. §. col. 2. ad h. vol. 1. vide tamen tex. in l. i. patrui. quæ est 44. in fi. ff. de bon. libe. Craue. conf. 114. & omnino de hac quæstione vide Vasq. de successio. ab intesta. lib. 2. §. 20. num. 291. vbi de

* * communi. & an debeatur, si non petitur, §. 10. nu. 404. & omnino per Curt. sen. de hac quæstione super excrecentia bonorum, conf. vlt. col. 4. ad fi. & pro repletionem, Crot. conf. 120. nu. 1. §. fed latissime Gramma. decif. 57. num. 3. 2. & plu. seq. vbi pro, & contra; & Craue. conf. 114. nu. 16. & quamuis pater dotem assignauerit filiz in vita, & in ea postea filiam tacitauit, & instituit, tñ eam ceterum habere ex testamento: quia illud tempus dotationis subrogatur loco tēporis mortis testatoris, & patris, Ripa in l. re conuincti. nu. 89. ff. delegat. 3. vbi inquit, qd eo casu filia dicitur habere dotem ex testamento, & mutasse causam sibi. Et in hac quæstione melior, & verior est resolutio, quod si assignatū filio, vel filiz pro legitima sua ascendit ad iustam quantitatem legitimæ suæ consideras facultatibus tempore assignationis, sufficit, non habita amplius cōsideratione, an facultates patris postea creuerint, vel diminutæ sint, Alex. conf. 12. 18. vol. 5. Et stante statuto, qd dotata nō succedat stantibus masculis, dos non debet esse minus legitima, aliàs repleti debet, Castren. conf. 362. in 1. parte.

133 Trigesima quarta conclusio. Legitima ꝑ debita matri, vel alij ascendenti est redacta ad quantitatem, ad quam legitima, quæ filio debetur, vt supra diximus conclusio. 10. Quod si cum matre extant fratres, vel sorores filij defuncti ex eadem matre, tñ sunt plures casus considerandi. Primus est, qd filius defuncti ab intestato. In quo omnes conueniunt, quod matris legitima sit tertia tertiæ partis bonorum defuncti, quia alij fratres, qui admittuntur ad partem, faciunt partem, vt minor sit portio matris. & licet ipsi non veniant sub nomine legitimæ, sed ab intestato succedant, tamē sufficit, ut quoquomodo admittantur, vel faciant partem; ita cēcludit Bal. in Authē. nouissima. in fi. C. de inoff. testa. Sed hæc opinio iudicio meo est contra tex. apertum in Authentica defuncto. C. ad Tertullia. vbi est casus, quod mortuo filio sine liberis, mater, vt alij ascendentes, succedit in viriles vnā cum alijs fratribus defuncti de viride parentib. si ergo ab intestato pariter omnes succed-

De fidei. prohib. Quæst. XV. 593

ſuccedant, non eſt de matris legitima hic tractandum.

Secūdus caſus eſt valde difficilis, quia de eo nō habemus legem aliquam, quando filio defuncto cum teſtamento ſuperſeſt mater inſtituta in aliquo, quod eſt minus, quam ſit legitima, & fratres defuncti fuerunt præteriti, alius autem extraneus, non tamen turpis perſona, inſtitutus fuit vniuerſalis hæres. Et in hoc mirè variatum fuit per Doct.

Nam Barin l. pater filium, numero 14. & ſequē. ff. de inoffic. teſtamento. tenuit idem, quod in præceden. caſu, videlicet, quod legitima matris debeat eſſe ſolum tertia tertiæ partis in caſu, quo duo fratres ſuperſuerint, per plures rationes, de quibus per eam. Idem tenuit Bal. in l. ſi pluribus. §. ſi duobus. in fin. ff. de legat. 1. & ibidem Ang. numero 5. in vltima quæſtione, Caſtren. num. 1. 5. Fulgo. confi. 55. per totum. Imo. in d. §. ſi duobus, num. 3. & 4. & ibidem Aret. colum. 5. qui teſtatur de

* * * communi. Bertran. confi. 142. num. 5. & ſeq. in 3. volum. in prima parte. Berenga. in l. in quartam. num. 1. 5. & ſeq. ff. ad leg. Falcid. & idem conſultul Bal. qui in d. §. ſi dubius. & eum reſert, & ſequitur Fabia. de Bioch. in d. Authentica nouiſſima. ſub num. 42. C. de inoffic. teſta. l. aſ. confi. 61. col. 1. volum. 3. & de

* * * communi etiam teſtatur, & ſequitur Burſat. confi. 114. num. 10. licet confi. ſeq. ſub du bio loquutus ſit. Contrariam partem, quod imò hoc caſu legitima matris ſit integra tertia pars bonorum filij defuncti, tenuit Oldra. confi. 126. Jacob. quem reſert, & ſequitur Bal. in d. Authentica nouiſſima. nu. 10. C. de inoffic. teſtam. & in l. 1. §. 1. C. de cadu. tollen. & confi. 350. in conſultendo. num. 2. in 4. par. vbi expreſſe concludit, quod quando frater teſtatoris eſt inſtitutus cum turpi perſona, & mater in aliquo inſtituta, alijs fratribus præteritis, tunc legitima matris eſt tertia pars, q̃a & ſola agit ad illius ſupplementum, cum alijs fratres, & ſucceſſores ſint pro nihilo, ſecus autē in cauſa inſteſtati, Saly. in d. Authentica nouiſſima. in 9. quæſt. Caſtren. confi. 286. num. 2. in prima parte. quos reſert, & ſequitur Alexan. in d. l. ſi pluribus. §. ſi duobus. in fin. ff. de lega. pri. mo. vbi teſtatur de * communi. idem reſpondit ipſe confi. 197. num. 1. & plur. ſequent. volum. 6. Cyn. in d. l. pater filium. ff. de inoffic. teſtamen. Roma. in l. 1. num. 69. C. quando non peten. par. Cuma. in l. re coniuicti. numero 7. ff. de lega. 3. Albe. in l. omnimodo. colum. 1. in princip. num. 1. C. de inoffic. teſtamento. Fulgo. confi. 3. Card. confi. 151. l. aſ. in d. Auth. nouiſſima. nu. 49. Rub. in d. l. pater filium. 2. nu. 122. vſq; ad numerum 122.

** vbi etiam de magis * communi teſtatur. Rui. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. nu. 162. ff. de libe. & poſthum. Bertran. confi. 115. per totum. in 1. vol. in 1. par. confi. 201. num. 6. vol. 4. confi. 14. num. 4. & plur. ſequen. fol. 7. Brun. in tractat. de ſtatu. excluden. famin. in 10. artic. in 2. membro, 4. quæſtio. num. 7.

* vbi etiam de * communi teſtatur. Arnol. in conſuet. Burgund. lib. 2. tit. 5. §. 11. colum. 1.

* vbi etiam de * communi teſtatur, & Craue. confi. 110. in fi. & de * communi teſtatur etiam Gabriel. confi. 94. colum. 1. & 2. vbi latè eam tuetur, & reſponder argumentis cō

* trariæ partis, & de * communi etiam teſtatur confi. 101. numero 7. & Noni. pariter de

* * communi teſtatur confi. 20. num. 1. 4. & ſeq. Rolan. à Valle confi. 39. colum. 1. & 2. vol. 3.

* de * communi etiam teſtatur Fabia. de Bioch. & eam ſequitur in d. Authentica nouiſſima.

num. 42. & plur. ſeq. & in effectu iſta videtur

** magis * communis opinio, poſtquam pro ea extant 22. auctoritates hæſtenus, & pro alia 14. Et pro iſta parte facit ratio, quæ videtur inconiunctibilis. Nam conſtat, quod

fratribus per fratrem morietem ita demum debetur legitima, quando inſtituit turpem

perſonam illis præteritis, vel exheredatis, l. fratres. C. de inoffic. teſtamen. gl. & Docto. in l. 1. ff. eod. at hic non reperitur inſtituta perſona turpis, ergo non eſt tractandum de eorum legitima, an eis debeat, necne, ſed bene de ea agendum eſt cum matre, cui naturaliter debetur, l. nam & ſi parentib. in princip. ff. eod. Ergo poſtquam ſola mater ſuperſeſt ex perſonis, quibus legitima debetur, illo tantum habere debet, Gabriel. d. confi. 94.

num. 4. & 10. & plur. ſequen. tunc enim iſti fratres habentur pro mortuis, ſecundū Bal. in d. Authentica nouiſſima. in fi. dicentem,

quod quādo fratres fuerint exheredati expreſſe, vel tacite per præteritionem, habentur pro mortuis. Præterea non video, quomodo poſſint fratres concurrere in legitima cum matre, quibus quarta alias debeat, vt ſupra dixi in 1. conſcluſio. Et iſtam partē,

quando frater fratris defuncti teſtatoris nō fuit in aliquo grauatus, tunc enim habetur pro mortuo, ut inquit Bal. vbi ſupra, probat Rub. confi. 156. nu. 8. vbi tenet tertiam partem deberi matri.

Tertius caſus eſt, quando fratres defuncti reperiuntur in aliquo honorati in teſtamento fratris extraneo inſtituto, non turpi perſona; nam tunc etiam ſi in vno nummo eſſent inſtituti, tunc ex quo non habentur pro mortuis, legitima matris erit ſolū tertia tertiæ partis, vt ait Bald. in d. Authentica nouiſſima. in fi. C. de inoffic. teſtamento. licet di-

C C c cat,

cat, se illud non firmare. sequitur Berenga. in d.l. in quartam. numero 15. in si. ff. ad leg. Falcid. & hunc casum probat Rub. consil. 136.

Contrarium tenuit Fabian. de Bioch. in d. Authentica nouissima. sub num. 42.

Quartus casus est in terminis statuti, de quo per Burlat. d. consil. 114. & seq.

143 Trigesima quinta. Legitima ꝑ non debetur patre viuentē, ut per Anchara. consil. 32. nume. 9. & ante eum Bal. per illum tex. in l. si quando. §. 1. in princip. C. de inoffic. testamē. vbi addit, qꝫ propterea non potest ei in vita patris renunciari. Quod tamē procedit, vbi simpliciter fuit renunciatio facta; secus si cū iuramento, ut ibi per eum, & infra dīca quæstione 48.

133 Trigesima sexta sit conclusio notabilis, ꝑ non tempus spectadū sit in detractone legitimæ circa valorem bonorum, an scilicet tempus mortis patris, an verō tempus detractōis. Iste enim articulus longē magis dubius est propter varietatem feribentium. Etenim multi tenuerunt, non esse traciandū de æstimanda legitima ad vnum tempus nū

136 gis, quam ad aliud, ꝑ cum ea sit quota bonorum per patrem relictorum, d. l. Papinian. §. quarta. ff. de inoffic. testa. & l. cū quaritur. C. eo. & debetur ex singulis corporibus hæreditarijs, fide magis substantia patris, l. scimus. §. repletionem. C. de inoffic. testamē. vbi habetur, quod ex substantia patris legitima deducitur, ergo non ex vna re tantum debetur, & ita illū tex. expenderunt ibi, & alibi* cōmuniter Docio. & de* communi testatur et

* Cucus in tracta. de legitima, §. verum quia. char. 27. à tergo, & plur. sequen. licet ipse aliter sentiat. sed iudicis officio, & arbitrio potest ei in vna re magis, quam in alia assignari, ex* communi omnium consensu, ut ibi per eum, & latē etiam Menoch. de quæst. arbitr. casu 154. circumscrip̃ta electione facta per filium, quā an fieri possit per eum necnē, longa est disputatio, ut abundē per Cincum, vbi sup̃ra. Et propterea nō videtur, quod sit æstimanda ad tempus deductionis, quin valeat quantum valere possit, & sic totum debet cedere illa quota damno, & lucro filij, & satis probari etiam videtur hæc opinio, qꝫ solum consideranda sit quantitas patrimonij, & substantiæ patris ad tempus mortis ipsius, & non alterius temporis, per d. l. cum quaritur. C. de inoffic. testamē. ibi, Quarta

partē bonorū mortis tpereliquit. vnde adhuc hæc legitima debetur, ac peti potest in bonis hæreditarijs, quæ pariter extabant tempore mortis testatoris, scilicet in Authentica nouissima. C. eod. legitima enim cum sit quota bonorum, d. l. Papin. §. quarta. ff. de inoffic.

testamē. debet etiam percipi ex dictis bonis hæreditarijs, quæ extabant dicto mortis tempore, per d. l. cum quaritur. Authentica nouissima. ibi, Ex substitutione deficiēis. C. de inoffic. testam. inspecto statu, & qualitate, in quo, & quæ erant tempore mortis ipsius defuncti, letiam. §. fin. ff. de bon. liber. d. l. cum quaritur. Alexan. consil. 103. nume. 1. §. vol. 2. & si bona post mortem testatoris aucta fuerint solo cursu temporis, illa etiam quarta bonorum debita pro legitima recipiet incrementum, quidquid dicat in oppositū Curt. sen. in suo consil. vltimo. prout contra sententiam Curtij respondit Corn. consil. 265. sub num. 6. vol. 1. vbi dicit, augeri ælimationem bonorum debitorum pro legitima ad beneficium filiorum, ac bonorum hæredis instituti. Neque enim, ut ipse inquit, incrementū, vel diminutio ælimationis in habentibus res communes magis vni, quam alteri ascribitur; debet enim præferri res, non ælimatio, & ideo præstari debent, non habita consideratione præsentis, vel præteritæ ælimationis, sed prout erant tempore mortis testatoris. & opinionem hanc contra Curt. sen. latē defendit Surd. consil. 126. & consil. 128. per totum. & ante eum abundē Bertran. consil. septimo, colum. 2. volum. 8. vbi plur. concordant. citat. Et sæpē fuit iudicatum contra Curtiū, ut testatur Aymon in tract. de alluui. lib. 2. cap. 20. ad fin. ita etiam ego pariter vidi sæpē iudicari, & multi, qui allegant pro sententia Curtij non id dicunt, sed solum qđ attenditur ælimatio, & valor tempore mortis ipsius testatoris; nō quod incrementum valoris bonorū, ac ælimationis legitime cedat lucro hæredis, & nō filiorū, cū de ipso augmento nullum verbum faciāt. & ita in his terminis, qꝫ in assignatione legitimæ attēdatur tēpus mortis, quod quidem ego nō diffiteor, loquitur Bal. in l. si qua pœna. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni. iur.

De augmento autem intrinseco ipsorum bonorum nil dicit. eodē modo loquitur Crot. in consil. 120. num. 1. & Socin. l. qui duos. nume. 31. ff. de reb. dub. & Decin. consil. 228. sub nume. 3. & consil. 19. sub nume. 6. verific. comprobatur hac ratione, & consil. 89. sub nume. 5. verific. & in tali legitima. & consil. 23. sub nume. 2. & in verific. & in tali legitima. & Alciat. in consil. 396. in princip. & licet idem Alciat. in si. consilij 225. videatur sequi Curt. sen. in d. consil. vltimo, non tamen aperit, an augmentum contingens post mortem testatoris sit intrinsecum. Curt. iun. licet in d. consilio 21. videatur transire cum opinione eiusdem Curt. sen. non tamē discutit articulum, sed simpliciter refert eum. Ripa verō

in

De fideic. prohib. Quæst. XV. 595

in d. l. in quartam. nume. 46. ff. ad leg. Falcid. loquitur de augmento bonorum superuenientium, non autem de augmento valoris ipsarum facultatum, quæ erant in bonis patris tempore eius mortis. Crauet. verò in consil. 114. loquitur in casu, in quo filius habuerat integram legitimam, antequam aucta essent facultates patris, quo casu & ego faterer talis augmenti, quò ad augendum legitimam iam habitam, nullam habendam esse rationem. Afflicti. verò in d. decif. 382. loquitur in augmento extrinseco, non autem in augmento intrinseco ipsorum bonorù, vt dixi. & contra Curt. sentit apertè Alexan. in d. consil. 103. volum. 2. quatenus vult, in spi-ciendum esse statum, & qualitatem bonorù tempore mortis testatoris. Sed punctus est, an augmentum superueniens in bonis debitis pro legitima, cedat lucro hæredis. fiat igitur æstimatio prædictorum bonorum tẽpore mortis testatoris, & secundum illam fiet assignatio legitimæ in bonis prædictis.

Nec iura allegata à Curt. sen. loquuntur, prout ipse inducit, sed in amplificatione bonorù, & possessionis, non solo temporis beneficio facta, sed industria hominis, vel per accessio-nem aliorum bonorum, quæ ex alluione cõtingit, vt probat tex. in l. si patronum ex de-bita. §. in fide boni liber. ibi, Ab hostibus reuer-sus augeret patrimonium. ut ibi. idem est in alluione, & contra Curt. sen. plerique alij dicunt, videlicet Bertran. consil. 142. nu. 15. libro 2. quòd si bona hæreditaria effecta fuerint maioris æstimationis ex tẽpore sine factò, & impensa hæredum, ob hanc causam nõ debeat minus filio pro sua legitima. & Bal. in consil. 23. si pecunia in quarta parte. vbi inquit, quòd in constituenda legitima at-tenditur quantitas bonorum patris tempore mortis, & quantitatis bonorù patris tẽpore petitionis. quasi velle videatur, nullam ha-bendam rationem, an creuerit, vel decreue-rit æstimatio dictæ quantitatis, & seu quo-tæ bonorum, quæ debetur filio pro legiti-ma. hanc eadẽ opinionem sequitur Grat. in consil. 79. nume. 24. vol. 2. Berenga. in repeti-tio. l. in quartam. nume. 123. ff. ad leg. Fal-cid. vbi adducit pro hac opinione quatuor concludentes rationes, quæ ibi videri pos-sunt, Paris. consil. 45. nu. 3. vol. 2.

Nec obstat, quòd eũ legitima debeat in spe-cies bonis, & valore eorum, quæ aderant tẽpore mortis testatoris, nen possint rei con-uenti quiddam cõsequi de his bonis fidei-commisso subiectis, cum ea non reliquerit in eius bonis, & quòd erant consecrata, & lis pendebat, ut videtur in terminis decidere Afflicti. decif. 382. in casu, in quo testator iu-

dicium mouerat contra occupatorem bo-norum suorum, & ante eorum recuperatio-nem obiit, quæ postea fuerunt pro filium re-cuperata, & cõcludit, quòd in computatio-ne illa non comprehenduntur, quia licet legitima non deberetur in corporibus hære-ditarijs, id tamen procedit habita conside-ratione ad valorem, & æstimationem bono-rum, prout tempore mortis testatoris, Al-ciat. consilio 396. Quoniam quicquid dicat Afflicti. contrarium videtur omnino respon-dendum, per reg. l. qui actionem. ff. de reg. iur. & videtur apertè velle Crane. consil. 109. nu-mero septimo. quatenus vult, cedendam esse actionem filij pro consequenda legitima in bonis, ad quæ defunctus habebat actio-nem, & sic apertè sentit contra Afflicti. vt sci-licet nedum augeatur legitima ex recupera-tione eorum bonorum, sed quòd etiam pro ipsa legitima consequenda in prædictis bonis actio competat filij, si ei cedi debeat. Potest etiam dici, quòd de augmento bo-norum hæreditariorum, & quæ superuenit post mortẽ testatoris ex causa etiam de præteri-to, & cuius rei auctẽ dominum non habuit vnquam testator, ratio habenda non sit, & tunc procedant allegata ab Afflicti. d. decif. 382. ut scilicet hoc augmentum non cedat ad beneficium legitimæ, tãquam augmen-tum extrinsecum, & causatum ex facto ex-trinseco, & quòd non potest dici fuisse in bonis dicti testatoris tempore eius mortis, quò ad impingundam legitimam. aut agimus non de augmento bonorum, sed de eisdem bonis, quæ testator in eius vita aliquando tenuit, & possedit, & tunc de eisdem recupe-ratis, seu recuperandis indicandum videtur, ac si tempore mortis testatoris apud ipsum testatorem fuissent, quia non de augmen-to aliquo bonorum extrinseco, sed de eisdem bonis rehabendis tractetur, quorum domi-nium testator non dicitur amisisse, imo re-tinuisset, quamuis eis fuisset spoliatus. Quò sit, vt succedat, quòd rem ipsam habuisse di-catur testator tẽpore eius mortis, cum do-minium, atque actionem, seu rei vindica-tionem ad ipsam rem haberet, d. l. qui actio-nem. ff. de reg. iur. & propterea puto, quòd Afflicti. male senserit in casu suo, vbi bona illa, de quibus loquitur, fuerant re, & esse-tu in bonis aliquòd ab eo possessis. vitra q. contra Afflicti. sentit expresse Salyc. in l. fanci-mus. §. repletionem. circa fi. vbi dicit opinio-nem contrariam Afflicti. esse magis æquam. Et ex hac conclusione sequitur, quòd si à morte patris vsque ad tempus deductionis legitimæ contingat rem aliquam perire, vri-que pro rata tãgente legitimam, in ea dam-

CCc 2 num

num erit filij, & solum residui legitime habenda erit ratio in alijs rebus, ut concludit Castren. in l. in ratione, la. 2. in princip. nu. 4.
 137 in fi. ad leg. Falcid. quia vt ille ait, res perit ei, cuius est, per l. pignus. C. de pigno. actio. Quia ratione idem quoq; esset dicendum respectu rei, cui filius expressè, vel tacite renun-
 138 casset, vt pro rata sua legitima dicatur priuatus, sicut priuatus esset de tota legitima, si omnia bona patris perijissent, vel eis renun-
 139 casset, quia idem iuris est de parte ad partem, quod de toto ad totum, l. quæ de tota. ff. de rei vindic. cum vniuersa.

Contrariam tamen opinionem multi non leui armatura milites tenuerunt. & ea videtur satis probari per tex. in l. si patronum. §. si. ff. de bon. liber. & Castren. in d. l. in ratione. la. 2. in princip. num. 4. & ibidem Alexan. ff. ad leg. Falcid. & abunde probat Curt. sen. cõsilio vltimo, per totum. Alexan. consil. 140. & consil. sequen. volum. 5. Corn. consil. 1. col. 5. ad fi. vol. 4. Ias. in l. quod Seruius. colum. 5. ff. de conditio. caus. dat. Curt. iun. consil. 2. 1. ad fi. quos ex parte, & Curt. sen. vbi supra refert, & sequitur Craue. consil. 1. 14. sub numero 1. volum. 2. per l. cum quæritur. in verbo mortis tempore substantia. C. de inoffic. testam. & concordan. de quibus per eum, licet neminem ex supradictis auctoribus citet. Idem tenet in Authentica nouissima. numero 4. & plur. sequen. C. de inoffic. testam. vbi addit ex capite suo rationem, quia legitima semper debet esse certa, & inuariabilis, & idem firmat Dec. consilio 228. nume. 5. Alcia. consil. 225. in fi. & consil. 573. in princip. & consil. 396. & consil. 775. in fi. Guid. Pap. dec. 487. Soci. in l. qui in quartam. nume. 3. l. ff. de reb. dub. Roma. singula. 128. Bertran. cõf. 23. nume. 13. volum. 4. in 1. parte. Socin. iun. consil. 170. col. 1. volum. 2. Curt. iun. consil. 2. 1. & etiam Boe. dec. 62. & dec. 104. & concordan. alios citat. & hanc partem, non citatis tamen dictis auctoritatibus, late probat per bona iura Bernar. Bombi. consil. 55. num. 10. versiculo 5. facit regula generalis, quod in legitima attendi debet tempus mortis patris, quantum illo tempore valeant eius facultates, licet alio tempore plus, vel minus valeant, &c. per l. cum quæritur. C. de inoffic. testam. & cõcordan. de quibus per eum, & probat Port. consil. 92. nu. 97. dicens, quod inspicere debet bonorum estimatio qualis fuerit tempore mortis patris, per l. cum quæri-

tur. in verbo mortis tempore. C. de inoffic. testam. & concordan. de quibus per eum, & d. dec. Curt. sen. & Boer. sequitur Appostilla. ad Afflic. dec. 387. ad fi. Natta. consil. 156. num. 6. Crot. consil. 120. nu. 15. Anchara. iun. q. 51. nu. 9. & sequen. Et ideo cautela est, ut filius, qui timet periculum augmenti futurum temporis, citatis fideicommissarijs faciat fieri per iudicem separationem legitime sue à residuo hereditatis, & bonorum testatoris, vt considerat Bal. in l. iubemus. in princ. col. 1. vers. ego tamen do consilium. num. 3. in fi. & sequen. C. ad Treb. quem refert, & sequitur Panciro. d. consil. 98. nu. 3. 8. ad fi. & Riminal. iun. vbi supra num. 51. & 58. & testatur de receptissima sententia. Non tamen idem in Tre
 139 bellianica. quia illa non potest peti ante summam restitutionis, vt ibi per eum nu. 33. & illud consilium refert, & sequitur Riminal. iun. cõf. 148. num. 51. & seq. vol. 2. & num. 10. refert Bal. ita consuluisset, & Paris. Cagno. Rip. & Cora. vbi sequitur Curt. sen. vbi supra.

Benè verum est, quod aliqui pauci tenuerunt in legitima deducenda considerandam esse quantitatem bonorum per patrem relictorum tempore eius mortis, ita ut si vnus fundus postea acceperit hereditatem per rei vendicationem, illa non habeatur in consideratione, qualitas autem debet considerari ad tempus deductionis, scilicet, cuius valoris sint bona relictæ per patrem ad fauorem legitime, ut per Riminal. iun. vbi supra num. 7. & hanc partem vti * communem tenuit etia Cucus de legiti. char. 67. a tergo, & char. seq. in princip. * vers. communis tamen, & de * communis testatur etiam Riminal. iun. consil. 548. in princ. & nume. 37.

Non obstant modo in contrarium allegata. Et primò Corn. consil. 265. col. 2. in 2. artic. vol. 1. Quia eius auctoritas confunditur per iura, & auctoritates Doctorem contradicentium, vt inquit Curt. vbi supra col. 4. ad fi. vers. non obstat vltimò, quod legitima sit quota bonorum, &c. Ratio autem ipsius motuata, quod cum bona sint communia cum hærede, & filio, cui debetur legitima, non potest dici istud augmentum temporis magis cessisse beneficio hereditatis, quam filij: tollitur etiam per Curt. vbi supra, quod imò legitima debetur iudicis arbitrio, in qua se ipse maluerit, vt interim dicimus non posse filium aliquid pro legitima possidere ratione incertitudinis bonorum, quæ debentur pro legitima, & ideo interim debet commodum, & incommodum pertinere ad hereditatem, & debet sibi imputare filius, qui fuit negligens in faciendo sibi assignari suam legitimam, vt ibi per eum. Argumentum

De fideic. prohib. Quæst. XV. 597

tum igitur, & ratio Corn. procederet in certa cõmuni, hic autem sumus in incerta. & pro hac declaratione stat aperte Bertran. consilio 33. nu. 13. volum. 4. in prima parte. vbi concludit, quod filius non potest bona testatoris propria auctoritate apprehendere pro sua legitima, & ea possidere, & si id faceret de facto, nihilominus non diceretur ea possidere ratione incertitudinis loci, & quotæ. Nam cum bona dicantur ita demum gre alieno deducto, licet legitima p rata debeatur in singulis rebus, tamen non potest sciri, quantum haberi possit magis de vna re, quam de alia.

Non obstat, quod legitima debeatur in bonis, quæ erant in tempore mortis testatoris. Quia hoc non negatur, sed solum queritur de æstimatione eorum, ad quod tempus fieri debeat. Nam si debent æstimari bona in statu, & qualitate, in quibus erant tempore mortis ipsius, vt supra diximus, vtiq; etiam in æstimatione illud tempus attendi debet, quod est diuersum a re propria, quæ datur æstimata, quia tunc bene attenditur tempus, quo datur res, & fit æstimatio, de quo Craue. loquitur.

Non obstat, quod Docto. relati per me pro sententia Curt. sen. non omnes dicant idem, quod Curt. quia illi non absolute referunt, & sequuntur in hac æstimatione legitimæ, & nemo eum reprobat in aliquo, imo oportet dicere, quod cum sequuntur in hoc puncto, quia alias frustra quererent de æstimatione aliqua faciendâ, nisi illud tempus mortis testatoris considerandum esset, & otiosa esset Corn. & aliorum disputatio super æstimatione, si tot bona foret assignanda pro legitima.

Præterea in specie negari nõ potest, quin Crot. d. consil. 120. numero 15. in omnibus Curt. sequatur, dum inquit, Est latam consilium Curt. sen. licet ipse in casu suo loquatur, an legitima habita in vita patris repleti debeat auctis facultatibus ad tempus mortis testatoris, cum reuera hunc casum non tangat Curt. sed generaliter, quod bonorum æstimatio fieri debeat ad illud tempus, licet facultates creuerint solo temporis beneficio. Ergo citando Curt. vbi supra oportet fateri, quod eum absolute sequutus sit in conclusione, de qua queritur, non autem in specie, & casu, de quo loquitur Crot. quem non tangit Curt. Non posset etiam apertius loqui Dec. consilio 128. sub numero 38. dicens, quod in computatione legitimæ consideratur tempus mortis testatoris, quantum eius facultates valebant, & talis æstimatio debet fieri deducto ære alieno, & fa-

neris impensa, sic interpretando d. leg. cum quaritur. C. de inoffic. testamen. cum concordan. ut quid igitur ageretur de æstimatione, si quota bonorum ipsorum esset deducenda simpliciter? idemque per omnia prius dixerat d. consil. 89. in fi. & sic loquendo de æstimatione faciendâ presuppõnit contra omnem dubitationem, quod valor bonorum creuisset a die mortis testatoris citra. Idemque sequendo Curt. sen. & Imo. respondit Craue. consilio 114. sub numero 16. Nec refert, quod ipse loquatur in casu, quo post dotem, seu legitimam assignatam in vita testatoris facultates ipsius auctæ sunt, & maiores factæ tempore obitus ipsius, quia etsi illi non formet simpliciter hunc casum, tamen cum simpliciter eos referat, censetur eos approbare per omnia, ¶ cum relatum sit in referente, prout iacet, iuribus vulgaribus. Idem apertius respondit Alcia. consil. 396. nu. 2. & sequen. dicens hac formalia verba, Legitima solui debet in corporibus hereditarijs habito respectu ad valorem tempore mortis testatoris; & subdit, quod hæc æstimatio, & valor probatur per cõiecturas, & eam facere potest iudex ex officio suo, etiã si non sit petitus. Quod si locus iste obsecrus foret, videatur alius consilio 77.5. in fin. dum inquit, quod legitima assignari debet in valore bonorum, & vbi foret assignanda in corporibus, tamen augmentum, quod contingit post mortem testatoris, nõ trahitur ad legitimam; & ad hoc citat Aug. Saly. & Curt. sen. vbi supra, Curt. iun. consilio 11. num. 14. dicens: Sed de bitatio in alio posset consistere, an valor, vel augmentum patrimonij, quod solet causari diuersimode, & maxime ex tempore prodest ad augmentum legitime; super illo puncto principaliter cõsuluit recolendæ memoriæ annunculus, & ibi concludit multa allegando, & precipue tex. in d. l. si patronum. §. h. ff. de bon. liber. ad quem me remitto. hec ille. Idem voluit Paril. consil. 45. num. 13.5. volum. 2. dum concludit, quod augmentum, & diminutio valoris bonorum non nocet, nec prodest filio in legitima. Idem non obscure voluit Roma. singulari. 128. dicens per d. l. si patronum. & concordan. quod in legitima soluenda non est considerandum augmentum facultatum, quod provenit ex aliunde, q̃ ex industria heredum testatoris. & ita eum, & Curt. sen. vbi supra refert, & sequitur Ancha. iun. quæst. 52. num. 9. in fi. & seq. ad hoc, quod augmentum facultatum ex beneficio temporis non prodest legitime. Hactenus itaq; habemus pro nobis nouem, seu decem auctoritates, quæ cõfirmant

* * communem opinio.

Non obstat, quod imò allegata per Curt. loquatur in alijs speciebus augmentorum, puta, alluvionis, & c. non autem temporis; quia & si id verum sit, tamen eadem est ratio semper habendo oculos ad statum mortis testatoris, non autem ad aliquod incrementum. 141 quod & confirmatur, quia augmentum alluvionis est etiam latens incrementum, l. quid ergo §. i. ff. de acqui. re. domi. & tamen hoc etiam non prodest legitima, per d. l. si patrum.

Sed conciliando has opiniones putavi quodque dici posse, quod aut sumus in casu, quo filius fuit heres institutus, & gravatus onere fideicommissi, ut saepe contingit, & sic semper etiam possedit usque ad eius obitum; & isto casu posset esse locus priori opinioni, quia in eo cessat negligentia petendi assignatione legitime. Sin autem sumus in filio, vel filia tacita per patrem, forsitan legitima, in cuius assignatione plurimum fuit negligentia, & certe tunc forsitan posset obtinere opinio Curtij senioris. Verum tamen postea melius cogitavi hanc conciliationem non posse sufficere. quia filius possidendo hereditatem patris, non potest dici possidere suam legitimam, quæ est incerta ratione loci, & quotæ, ut considerat in terminis Bertran. consilio 33. numero 13. volum. 1. in 1. parte. & quia filius non potest sui auctoritate sibi ipsi de legitima satisficere, sed eam à iudice debet habere, ut concludit Curt. sen. consilio 224. in fi. volum. 3. & ante eam Castren. consilio 67. 142 nume. 2. in prima par. nisi alienando tantum, quantum importat eius legitima, quia tunc potest quandoque alienatio sustineri, ut ibi per eum, licet alias creditor possidens possit sibi ipsi solvere, sicut tutor, & curator, Neaiza. consilio 54. num. 4. Præterea, & etiam filius possit sibi ipsi satisfacere pro legitima sua, cum tamen id non fecerit, manet consilium Curt. senio. à qua non puto recedendum, licet secundum aliquos alia opinio sit æquior. Cautus igitur debet esse filius, ut quamprimum patre mortuo petat à iudice fieri separationem tot bonorum, quæ sufficiant pro sua legitima citatis substitutis, tunc enim cessabit omnis difficultas, & respectu æstimationis, & respectu melioramentorum, quæ in solidum iure proprio fieri poterunt in parte sibi assignata.

Trigesima septima subsequitur conclusio, quæ quanda in habet affinitatem cum præcedente. in qua agendum est, quanta debeat esse legitima. Capiò articulum, in quo stat clara, & aperta conclusio, quod quamvis de iure antiquo legitima filiorum esset quarta

pars bonorum patris tempore eius mortis relictorum, d. l. Papin. §. quarta. ff. de inoffic. 143 testamen. tamen hodie de iure novissimo Authen. redacta est ad trientem, vel semissem iuxta numerum filiorum, casus est in Authentica novissima. C. eo. & ibi not. * communiter Docto. & Cucus post relatos per eum in loco supra citato.

144 Sed si punctus fiat in casu, quo aliqui ex filijs exclusi sint à petitione legitime statuto, iure communi, vel ab homine, vel renunciatione, an portio eorum accrescat alijs, licet non admittantur ad partem, saltem quando faciant partem ad impingendum aliorum legitimam. Qua in re quæ attinet ad statutum, in hoc puncto varia sunt opiniones, de quibus per Curt. sen. consilio 5. nihilominus Dec. consilio 299. num. 2. concludit, quod feminae exclusæ à statuto habentur pro non extantibus ad effectum argendi quoræ legitimæ. Sed Alcia. consilio 479. nume. 11. contrarium respondit, quod imò exclusi à statuto augeant numerum aliorum filiorum, ut legitima de triente sit semis, & id, quod deficit ad iustam portionem exclusis, accrescat non exclusis iure accrescendi, reprobata opinione Curt. sen. consilio 5. qui aliam opinionem communem dixerat. Et hæc posterior sententia iudicio meo est verior, ubi femine vel aliqui alij sunt à statuto exclusi aliobeneficio, quia tunc tales persone nedum faciunt partem alijs ad augendum numerum liberorum, ut de triente sit semis, sed etiam portio deficiens exclusis accrescat alijs, ut p. l. chre. defendit post concordant. per eum citatos, Rub. consilio 122. num. 2. loquens in statuto feminas in aliquo dotatas excludente propter masculos. & sic cum sumus in exclusione non omnimoda, sed solum ab universalis successione propter masculos, seu agnatos, & eorum favore certæ persone, & respectu quotæ, & respectu partis deficientis exclusi à statuto, debet cedere illud totum ad beneficium eorum, Alexan. consilio 197. colum. 2. num. fin. volum. 6. & apertius ibidem num. 12. Est etiam advertendum in casu isto, quod loquor respectu numeri filiorum, quoad quotam legitimæ, ut exclusio certarum personarum, quibus deberur legitima facta per statutum, faciat, ut legitima, quæ fuit triens, eis non extantibus, sit tantum semis, non obstante eorum exclusione; loquor inquam, ubi quinque, vel plures, puta, filij superint patris, sed aliqui, puta, feminae sint exclusæ. Nam si duo, vel tres, aut quatuor solum si pereant, & aliqui eorum sint per statum exclusi ab universalis successione defuncti, certe cessaret tunc iste effectus,

quia

De fideic. prohib. Quæst. XV. 599

quia non esset tractandum de augendo quodam legitime, sed solum superesset secundus effectus, scilicet augmentum portionis filiorum non exclusorum per statutum, quod deest exclusis, ut signat animaduertit Socini. iun. conf. 25. col. 1. vol. 1. & ibi per totum concludit, quod persona exclusa per statutum debet haberi pro faciente partem, vel non, masculo non excluso, secundum id, quod redundat in commodum, vel utilitatem ipsius, cuius contemplatione censetur facta exclusio predicta, & ibi refert plures concordantes de * communi attestantes, & quod secundum eam fuit etiam iudicatum. Et hoc nisi statutum exclusum, de quo supra, simpliciter excluderet, puta filium non contemplatione agnatorum, secus si eam excludit dotatam, vel dotanda contemplatione masculorum, ut etiam latissimè, & de * communi in iudicando etiam sæpius observata, respondit Cepha. conf. 245. per totum. vol. 2. Et propterea super hoc non puto diutius insistendum. & idem tenet, & de * communi testatur Casan. col. 53. col. pen. in fi. & seq. loquens statuta dicto statuto, & in filia ingressa monasterium capax successione in communi, quod ad utrumque effectum faciat partem fratribus, & sociis non exclusis, & quod supplementum portionis suæ, quoad legitimam, non applicetur hereditas patris, sed filijs vt filijs iure accrescendi.

* Quod vero ad exclusionem inducitur a lege cō-
145 muni, puta, si prout est in filio, vel filia ingressa monasterium fratrum minorum, vel alterius regule incapax in communi, de quibus in clement. xxiij. de paradiso. de verbor. significat. breuiter concludo, de tali persona nullam habendam esse rationem ad effectum, de quo queritur, sed haberi pro mortua, ut voluit Alexan. vbi supra, & apertius Socii vbi supra, & pariter etiam Cepha. vbi supra, quatenus loquuntur in statuto simpliciter excludente feminas propter masculos, quod illæ tunc habeantur pro mortuis, & in terminis ita respondit Alcia. conf. 775. quæ mihi. nu. 8.

* Quod vero ad tertiam speciem exclusionis, puta, factæ per patrem in suo testamento, res est etiam clara, quod persona huiusmodi exclusio facit partem ad augendum quodam legitimam, quæ forsitan aliàs fuisset triens, ut nunc fit semis, ut voluit Socii. iun. d. conf. 25. col. 1. vol. 1. quatenus æquiparat exclusionem hanc exclusioni statutariæ, & nihil in effectu prohibet, quod minus filius, vel filia huiusmodi per patrem exclusa faciat partem ad augendum numerum filiorum. Et punctus stat in alio effectu, de quo supra dixi, an supplementum portionis legitimæ, quod tacitato co-

petebat, accrescat alijs fratribus, vel sororibus non tacitatis, an vero remaneat in hæreditate, & sub fideicommissio per patrem factio ad fauores familie suæ. Etenim si in hoc casu esset dicendum idem, quod in exclusio per statutum, certè in computatione, & calculatione legitimæ, illud supplementum deberetur alijs filijs vt iure accrescendi, sed si in hæreditate esset testatoris, & sub eius fideicommissio, tunc filij heredes insituti illud non consequerentur vt filij iure accrescendi, sed vt heredes, & remaneret sub fideicommissio. Et hoc vltimum puto verius, nisi constaret, quod fauore filiorum tacitatio facta fuisset, ita enim concludit Cepha. d. conf. 245. nu. 15. & nu. 17. verè præterea argumentum posset procedere, quando femina non excluderetur contemplatione filiorum masculorum, & c. vol. 2. idem tenet clarius Bel lon. conf. 83. nu. 18. versic. ad secundum & c. & apertius Boe. decis. 104. nu. 9. & seq. vers. & eius portio non accrescit alijs fratribus, sed remanet heredi, & c. & probat Guliel. Benedic. in c. Raynuitius in 1. par. in verbo Duos habens filios. nu. 261. & seq. de testam. quatenus loquuntur in filia renunciente, & faciente fines patri, de quo statim dicam in sequenti casu.

Circa vltimam speciem exclusionis ex renunciatione filij, vel filia facta de bonis patris, breuiter etiam puto distinguendos esse plures casus. Primus est, quando filia patre viuentem renunciat, & fines fecit patri; & isto casu mortuo patre, hæc filia licet ad partem legitimæ non admittatur, tamen facit partem ad augendum numerum filiorum. Et ista est * communis resolutio, quia hæc renunciatio in dubio censetur facta contemplatione filiorum, quoad hunc effectum, ut testatur Boe. & Guliel. Benedic. vbi supra, & Alciar. d. conf. 775. nu. 9. in 3. casu. Veruntamen quoad impinguandum portiones aliorum fratrum, vel sororum eius, quod deest integræ portioni illius, quæ renunciauit, non est habenda ratio ad fauores aliorum, quia in hæreditate patris remanet, & sic etiam sub eius fideicommissio, ut ipsi dicunt. Et ratio est in promptu, quia illud supra plus effectum est iuris patris per dictam renunciationem, de quo ipse ad libitum potuit disponere, in remandata. C. mandatum cum vulga.

Secundus casus est, vbi filia ista renunciauerit in manibus vnus, vel plurium fratrum; & isto casu ius eis fuisset quæsitum eadem ratione, sicut quando patri queritur, Boe. vbi supra. Secundo est aduertendum circa hanc speciem exclusionis, quia in primo casu, quod fines factæ fuerunt in manibus patris, quæri potest,

146 test, † an in calculanda quantitate legitimæ sit habenda ratio bonorum, quæ pater possidebat tempore finium, & renunciationis, an vero ad tempus mortis eius. Qua in re breuiter videtur concludendum attendi debere tempus renunciationis, per Doct. in c. quamuis. de pactis. in 6. abunde Grammatici. 17. nu. 3. 4. vers. quo vero ad illud. & plures. & cõcordan. per Didac. in d. c. quamuis. §. 1. nu. 1. in fi. & §. 2. sub nu. 1. & sub nu. 2. vers. hoc siquidem casu. attestans de maximis * * * communi. & de * communi fidem facit Rip. de iur. temp. respons. 7. nume. 4. in princ. Illud enim tempus renunciationis, & acceptationis dotis loco legitimæ subrogatur loco tempore mortis patris, vt ipsi dicant, Dec. in l. pactum, quod dotale. sub nu. 18. vers. prædicta conclusio. C. de collat. Et pro ista opinione stat Bal. Alex. Craue. & alij, quos citat Grammatici. vbi supra. Boe. & Brun. quos refert Cepha. conf. 165. nume. 1. vol. 2. idemq; aperte respondit Paris. conf. 26. nu. 88. & plur. seq. vol. 1. vbi etiam disputat, an sit consideranda congruitas dotis ad legitimam, & sic tempore mortis, an vero dotationis, & concludit vtroq; casu contra filiam renunciantem. Et hæc conclusio solidam habet pro rationem, q̃ debeat attendi tempus renunciationis iuratz, & dotationis; quia incertum est, an pater sit ditaturus, seu ditior futurus, necne.

Est verum, q̃ multi contradicunt, & post Bald. variantem, quem refert, scilicet Alex. & Felix. quos etiam sequitur Gulielm. Benedic. in c. Raynuitius. in verbo In eodem testamento. il primo. nu. 220. vers. similiter si pater, & c. de testam. & signanter etiam Crot. confil. 120. nume. 15. 44. & seq. vbi tamen plures auctoritates citat, quæ nihil habent de hac questione. Et magis facit Bal. nouel. in tracta. de dot. in 6. part. principia. priuileg. 17. nu. 4. qui loquitur in statu, vel ordine, q̃ mulier dotata competenter non succedat stante mafculo. q̃ debet intelligi de dotata competenter inspecto tempore mortis patris, non autem tempore dotationis. sic & in materia authenticæ præterea. C. vnde vir, & vxor. attendi debet tempus mortis mariti, an sit diues, vel pauper, latè Rolan. confil. 15. vol. 3. & late hanc partem comprobat Decia. cõf. 54. nu. 25. & seq. vol. 5. vbi etia refert Grammatici. decif. 101. attestantem sic fuisse iudicatum

147 pro filia. † quia fines iuratz intelligantur stantibus rebus, prout stant. & hanc partem

* receptiorem, & viorem esse testatur Cepha. confil. 165. nu. 16. & seq. vol. 2. & ibi latè quo iure probetur supplementum. Sed à priori sententia, quæ est * verior, & magis rece-

pta, non est recedendum.

Quamuis vt dixi, multi dicant, inspiciendum esse tempus mortis patris, Cepha. confil. 34. nu. 15. & seq. quorum opinionem * communem esse testatur Bertazo. confil. 7. nu. 3. spreta opinione contraria, quæ fuit originalis Iaco. Buttriga. in d. l. pactum, quod dotale. C. de collat. vt ibi per cum nu. 1. & seq. Opinio tamen Buttrig. & sequacium saluari potest in principalibus casibus, vt ibi per eum, nu. 5. & latissime etiam confil. 25. nume. 83. & seq. & nu. 120. & seq.

148 Trigesimanona conclusio est, † quando legitima cepta est solui in quantitate, an supplementum, seu residuum sit soluendum in specie, an vero in quantitate legitimæ. In quo quidem articulo breuiter puto negatiue concludendum, q̃ solum in pecunia numerata solui debeat, vt tenuit Guid. Pap. decif. 487. de quo tamen vide aliqua per Doct. vbi debitum esset alternatiuum speciei, vel quantitaris, in l. si ex toto. §. si. ff. de legat. 1. Sed quod sibi preiudicat mulier in toto, si in parte obtinuit solutionem in numis, respondit Paris. confil. 16. nu. 70. & seq. vol. 2. Rumin. iun. confil. 1. num. 16. vol. 1. pulchre Cepha. confil. 42. num. 6. & 8. Et licet, vt ille subiicit, hæc opinio sit dubia, tamen Paris. vbi supra ad hoc, & concord. citando refert, & sequitur in augmento etiam loquens Menoch. de qq. arbitra. casu 163. num. 30. postquam iam captum est solui in pecunia, licet ea non esset hereditaria, vt ibi per eum. debetur tamen etiam fructus prædicti, Alex. confil. 69. vol. 1. Et q̃ filius, vel filia acceptans certam quantitatem pecuniæ sibi datam, vel relicta in dictam causam, q̃ censatur tantam quantitatem bonorum sibi pro legitima debito- rum remisisse pro dicta quantitate, Ruin. confil. 56. nu. 4. vol. 2. & probat Cepha. decif. 42. nu. 6. vbi post Guid. Pap. concludit, quod supplementum legitimæ effi faciendum in pecunia numerata, non autem de reliqua substantia, vel bonis paternis. Et hanc partem, q̃ scilicet filius possit cogi ad accipiendum residuum legitimæ in pecunia, nec possit hæres cogi ad aliud, est * communis opinio, de qua per Bertazol. confil. 108. In contrarium tamen pungit l. non amplius. quæ est 26. §. si. ff. de leg. 1. & ibidem Casir. nu. 7. loquens in legitima, & aperte in l. 2. §. 1. nu. 7. vers. limitatur etiam. ff. de verbor. obliga. Et quando legitima fuit relicta in quantitate, & ex parte in numis exacta fuit, q̃ residuum non possit peti in specie, plures concordando adducit Rip. in l. in quartam. num. 123. ff. ad leg. Falcid. Et hoc, quando filius, vel filia acceptauit legatum in quantitate, vel solutio-

De fideic. prohib. Quæst. XV. 601

ne in quantitate; sic & multo magis idem dicendum, quando iam diu alienauit tot de bonis per testatorem relicti, quæ ad summam legitimam sufficiunt, vel paulo minus. Nulla enim ratio suadet, quod eorum affirmatio fieri debeat, prout nunc, dum queritur modo de deductione legitimæ.

Et ad prædicta facit Curt. iun. conf. 197. nu. 26. & seq. vol. 3. dicens, quod vera conclusio est, quod legitima debita filio non debeatur in quantitate, vel in genere, sed de substantia bonorum testatoris debetur, & eius repletio, & sic in corporibus hereditariis, licet pater filium in quantitate, puta in centum instituerit. Sed quod isto casu possit iudex in quantitate solui facere residuum, si iam partem in quantitate sibi relictam acceptauit, Ripa in l. in quartam. nu. 12. §. ff. ad leg. Falcid. Sed quando in parte fuit in pecunia iam acceptata, res non habet dubium, quod potest solui residuum in pecunia. Imò etiam tota legitima potest in pecunia solui, si ea sit hereditaria, Menoch. vbi supra nu. 29. & seq.

Quadragesima conclusio sit pertinens ad computationem, seu calculationem legitimæ.

In qua breuiter concludo, quod in computatione legitimæ huiusmodi, vidi quandoque super pluribus dubitari. Et primo, an supplementum legitimæ, quod debetur vni filio, qui non habuit integram eius ratam, sed minus patre foras viuentem, nec eo mortuo illud petijt, accrescat alijs filijs, seu eorum portionibus, an vero remaneat in hereditate patris, & sub eius fideicommissio.

Secundo, quia sciens legitimam debitam iure naturæ esse, vel tertiam, vel dimidiam bonorum relictorum per patrem secundum successione ab intestato, Bal. in l. Pap. §. quarta. & in §. vnde si quis. ad ff. de od. & in Authent. nonissima. & l. cum queritur. C. de inoffic. test. inspecto valore eorum ad tempus mortis testatoris, Natta consil. 32. in fin. Surd. consil. 128. pone, quod pater viuens, in princip. dotauit aliquam eius filiam in minori summa, quam importaret legitima ei debita; & postea illa petat supplementum, an illud erit soluendum in quota bonorum, & sic in specie, & tot corporibus hereditariis, an vero in pecunia ad affirmationem illius temporis mortis testatoris.

Tertio, reuocet eodem thomate, quia etiam nominus habita per filium, vel filiam ex substantia patris imputari debere in eius legitimam, & ea conferre debere in ratiocinando supplemento legitimæ, l. quoniam nouella. C. de inoffic. test. Soci. consil. 95. col. pen. & fin. vol. 1. an data per patrem debeant considerari, & calculari simul cum alijs bonis tan-

quam relicta in eius hereditate, & bonis, an verò solum id, quod reuera reperitur tempore eius mortis, & qualiter fieri debeat hec imputatio.

Circa primum breuiter videbatur dicendum cessare ius accrescendi, seu non decrescendi, quia ius accrescendi non habet locum, vbi portio omnino, & in totum non vacat, & sic post acquisitionem, l. 1. §. inter dum. ff. de usufruct. accret. & concord. per Rip. in l. re coniuncti. nu. 196. ff. de leg. 3. vbi propterea concludit, quod adita hereditate per coheredem non habet locum ius accrescendi ad fauores coheredis, & in terminis Bal. in d. l. Pap. §. unde si quis. vers. pen. dum concludit, quod stante itatuto, quod femina non succedat, nisi in dote stante nullo masculo, tunc legitima masculi erit tertia pars bonorum patris deducta prius dote filiarum tanquam arte alieno, & sic de residuo bonorum tertiam habebit pro sua legitima, non autem iure accrescendi habebit etiam supplementum legitimæ, alias debitum filiarum, quia portio filiarum non est defecta, cum admittatur ad partem. idem tenuit Castr. consil. 32. super primo puncto. tu. 2. in princip. 1. par. vers. de primo patet, quia ius accrescendi locum non habet, nisi in portionibus omnino deficientibus, &c.

Cōtrarium tamē ego putauit contingentia fieri, quod imò illud residuum, quod deficiebat iupplemento legitime pater accrescat ipso iure portioni legitimæ filij, quia non est dubium, quin in legitima locum habeat ius accrescendi ex dispositione legis, ut tradunt Doct. in d. l. re coniuncti. vbi Ripa. num. 21. vbi testatur de * communi. idem respondit

* Alex. consil. 19. nu. 2. volu. 6. & de * communi etiam fidem faciunt Cephal. consil. 245. nu. 48. volum. 2. Rimi. iun. consil. 17. & de magis

* * * communi Gabriel. consil. 11. num. 42. & sicut si tota portio vacaret intrat ius accrescendi in totum, ita si pro parte tantum pro ea parte, quia idem iuris est de parte ad partem, quod de toto ad totum, l. que de tota. ff. de reuendic. & ita in terminis Aret. in l. si pluribus. §. si duobus. col. 4. ad ff. de lega. 1. vbi

* etiam Iasnum. 22. testatur de * communi. & idem respondit Cephal. vbi supra. num. 34. & idem respondit Bello. consil. 83. num. 1. §. vbi etiam citat Bal. in d. §. vnde si quis. qui tamē aliter loquitur, vt supra dixi, nisi ad effectum impinguandi aliquantulum legitimam filij, quæ in effectu impinguatur ex eo, quod illa dotata non habet integram legitimam, sed non per ius accrescendi, quod ad illud iupplementum, idem etiam sentit Ang. consil. 300. sub nu. 3. quatenus concludit, quod stante itatuto, quod filia dotata non succedat stantibus

bus masculis, si filia sit instituta in legitima sua debita in testamento patris, masculini non consequuntur portionem, quæ alias circumscripto statuto filia fuisset consequuta, non consequuntur per sui accrescedi, quod ad legitimam, quia illa habet eam integram, & sic nihil est, quod eis accrescat, & residuum hereditatis consequuntur ex statuto per renunciationem feminarum. ergo sentit, quod si aliquid deesset pro supplemento legitimæ saltem ex dispositione statuti, illud consequeretur: quod & probat in specie in legitima Gabriel. d. consil. 1.1. nu. 42. & seq. & secundum hanc partem fuit pronuntiatum hoc anno de mense Maii in causa illa ardua Scottorum Castri de Varisio.

Ad secundum dubium respondendo etiam breviter, quandoque putavi, quod postquam legitima cepta est solui in pecunia, & sic in quantitate, residuum, & sic supplementum quoque sit pariter solvendum in pecunia, iuxta valorem bonorum ad tempus mortis patris: ita enim concludit Guid. Pap. decis. 487. in princ. ubi addit, quod ita servatur in praxi nam postquam filius, vel filia accepit legitimam sibi relictam, vel datam in quantitate, videtur consensisse, quod residuum esse sibi solvatur in pecunia, & sic potest index mandare satisfieri in quantitate, vt post Bal. & plur. concord. per eum citat. concludit Ripa in l. in quartam. nu. 12. ff. ad leg. Falcid. idem etiam respondit Paris. consil. 16. nu. 70. & seq. vol. 4. Cephal. consil. 42. nu. 6. & 8. Rimini. consil. 1. nu. 16. Menoch. de q. arbitrat. casu 163. nu. 30.

Sed postea melius considerando, putavi hanc opinionem non esse vsquequaque tutam, vt et respondit Bertazo. consil. 108. col. 1. & sequen. in eiuslib. nisi ubi pecunia esset hereditaria, quæ intenditur solui pro supplemento. Et ratio est, quia legitima, & eius supplementum debetur de substantia patris, & sic in corporibus hereditariis, alias secus: ita concludit Alexan. consil. 69. vol. 1. Ripa ubi supra, & Menoch. ubi supra nu. 28. & seq. Ruin. consil. 16. nu. 4. vol. 2. Castri. in non amplius. §. 1. nu. 7. ff. de leg. 1. & in l. 1. §. 1. num. 7. vers. limiteatur etiam. ff. de verb. oblig. Et sequitur etiam Cur. iun. consil. 191. nu. 26. & seq. vol. 3. & ita etiam fuit tentum in illa causa Varisij.

Quod autem attinet ad tertium quæsitum, conclusiue procedendo, existimo, quod id nullam, vel modicam habeat difficultatem, quia si habita per filium, vel filiam sunt conferenda in ratione filius legitimæ, & imputanda in eius portionem, d. l. quoniam nouella. certe consideranda sunt, ac si fuissent reperta in bonis, & hereditate patris, & sic bona stabili-

lia, & cætera per eum relicta, & inneta in hereditate erunt æstimanda, prout valebant tempore mortis patris, & illi æstimationi, & summæ addi debebit habita per filium, vel filiam, si erant in quantitate. si autem in specie consistebant, puta, aliqua prædia, vel mobilia pariter erunt ad illudmet tempus æstimanda, & valor eorum adijcietur summæ, & valori eorum, quæ in effectu comperita sunt in hereditate, & eis summis sic in vno summatis, & computatis, ac coaceruatis ab ea summa, quam constituunt omnes illæ partite, detrahetur legitima omnium filiorum, siue sit triēs, siue semis pro eorum numero, qui faciunt partem in ea, & ea quota sit in tot partes diuisa, prout est numerus filiorum, apparebit, quantum capiat portio eorum, quibus pater viuens dedit in quantitate, vel corporibus; & si comperiatur portio nem eius, quæ ei tangit ex dicta diuisione, excedere summam, & valorem eorum, quæ filius, vel filia habuit, suppleri debet, vel in pecunia hereditaria arbitrio iudicis, vel in tot corporibus hereditariis, iuxta ea, quæ dixi in præcedenti dubio. Et hunc modum calculandi didici a Corn. consilio 238. col. 3. ad med. vers. vnde reduco rem ad calculum. volu. 2. cui addo, quod si contingat supplementum assignari in tot stabilibus bonis, tunc ad dignoscendum, quantum de dictis bonis debeat assignari, sic erit faciendum, videlicet, finge enim, quod habita per filium, vel filiam sint centum, & legitima eius importet centum & viginti, tunc erit inspicendus valor prædictus bonorum repertorum in hereditate, & pariter eorum quantitas, & illa diuidetur intellectualiter in tot libras, vel aureos, quot capit eorum valor, & sic habebitur, quantum sit supplementum. idemque est dicendum circa deductionem trebellianicæ ex residuo, quod superest deducta legitima, vt per Corn. ubi supra.

Et prædicta procedunt, nedum in computatione habitorum per filium à patre, sed etiam in computatione eorum, quæ ipse post mortem patris alienauit bona fide, quia certum est, vt supra dixi, ea omnia imputanda in legitimam, & trebellianicam, si valor eorum capit vtranque. l. Marcellus. §. res, quæ. ff. ad trebel. & l. in quartam. ff. ad leg. Falcid. & vtrouque Docto. not. & est * communis opinio, Bursat. in d. consil. 13. Surd. d. consil. 128. censetur enim filius alienando elegisse pro sua legitima, & Trebellianica res per eum alienatas, & vt etiam supra dixi, nisi sint de melioribus arbitrio iudicis, talis alienatio sustineri debet, maxime fideicommissario agere non ferente, vt habetur in locis supradictis.

Et in

De fideic. prohib. Quæst. XV. 603

Et in hoc erit aduertendum, quia valor, & æstimatione, seu pretium per filiū unum perceptum ex dictis bonis alienatis erit considerandum, & ad tempus factæ alienationis, quia tunc dicitur sibi elegisse filius suam legitimam, & trebellianicam, & sibi satisfecisse eo tempore, non autem inspicendum erit tempus mortis testatoris, ut de se patet, & signanter considerat Surd. ubi supra nu. 2. in fin. & ita responditur in illa Placen. Castri Varsij, dum ageretur de alienationibus factis per Bartholomæum filium patris fideicommissantis.

Et ni fallor, quilibet vel mediocri ratiocinator discernere poterit, hunc esse verum modum calculandi legitimam, & Trebellianicam prædictam, quæ est quarta pars residui deducta legitima, ut dixi, & ita etiam consilium fieri debere in illa Plac. Castri Varsij hoc anno in executione, & liquidatione conformium. & in liquidatione huiusmodi debet per hæredem, vel saltem causam habentem ab eo contra fideicommissarium agentem probari valor bonorum huiusmodi ad illud tempus, & quot bona relicta sunt per patrem testatorem, Natta, & Alex. supra in principi. per me citati. consistere etiam debet ex actis, quod supplementum sit petitum, aliàs non debetur, Natta ubi supra.

Dixi etiam in eadem causa aduertendum esse, quod male fuerunt iudicati principales mei ad soluendum dotem vxoris Bartholomæi filij testatoris, & dotem vxoris Ioannis nepotis dicti testatoris ex dicto D. Bartholomæo, nec eis deductis soluendam esse dd. reis conuentis legitimam, & Trebellianicam ex persona dicti Bartholomæi, quoniam positus calculus, aut apparebit eius portiones solutas fuisse ex alienationibus per dictum Bartholomæum, & forsitan etiam per eius filios modo & forma premixtis, aut aliquid supererit supplementum: & primo casu manebit obligatio restitutionis dotium prædictarum, quia illæ ex fideicommissio eo in casu, ubi nihil aliud superest, veniunt soluendæ, Auth. ex causa. C. communia de lega. & dixi supra, sed tunc cessabit solutio legitime, & trebellianicæ, seu eius deductio, postquam iam apparebunt solutæ, & seu deductæ. Secundo casu non debent integræ illæ dotes solui per dd. meos principales, sed solum quatenus non supererit ex dicto supplemento: neque enim utrunque est soluendum, scilicet legitima, & Trebellianica, & dictæ dotes ex dicto debito: ita signanter respondit Castri. consil. 2. in visis, & consideratis his, quæ supra dixi. col. penul. in fi. & seq. in 1. par.

Nunc videndum est de tertia specie deductionis, quæ pertinet ad Trebellianicam, in qua

aliquantum libet insistere. Quoniam igitur in hac materia prohibitionis trebellianicæ, in qua ut plurimum Doctores mirè variant, & pauci fuerint sibi ipsi constantes, procedendum est breuiter, & per compendium per qq. omisissis disputationibus, quæ aliàs surgerent in volumen magnū, præmittito illud vulgatum, quod duo sunt, in quibus omnium humanorum actuum constat effectus, videlicet potestas, & voluntas agentis. Quorum si alterum deficit, nihil est, quod perfici possit, inquit Boet. de consola. philosophica lib. 4. quod & voluit Curt. sen. consil. 66. nu. 8. dicens, quod omnes actus humani pendent, & regulantur a potestate, & voluntate, sequitur Soci. in consil. 7. nu. 13. vol. 1. A potestate igitur erit initium sumendum, scilicet an, & quibus casibus possit testator prohibere trebellianicam, quia aliàs minime præsumitur velle, quod non potest explere, Natta consil. 145. nu. 2. loquens in terminis, deinde quando hoc voluisse censetur, discutendum est.

Secundo præmittito, quod in hac materia iura, & Doctores sæpè ponunt Falcidiam pro Trebellianica, & e contra, & mixtim loquuntur, & ideò dictum de vno intelligitur etiā de alio, ut supra diximus, & probat Castri. consil. 28. col. 1. & 3. in fi. in 2. par. & latius Natta consil. 528. nu. 3. vol. 3. post Bal. & Sali. per eum citatos. quamuis improprie Trebellianica dicatur Falcidia, Rolan. consil. 54. nu. 3. vol. 3. Et quod appellatione Falcidiæ veniat etiā Trebellianica, citat multa iura Rolan. consil. 27. nu. 3. & seq. vol. 1. Marzar. consil. 1. in prin. Sic & Bal. in l. sed in ea. C. ad leg. Falcid. text. illum loquentem in Falcidia extendit ad Trebellianicam, & quod appellatione Falcidiæ contineatur Trebellianica, plura iura citat Bero. consil. 138. nu. 2. vol. 2. & quod communis sit opinio, quod dicta Authen. sed cum testator. C. ad leg. Falcid. quæ loquitur in Falcidia habeat locum etiam in Trebellianica, Socin. iun. consil. 31. num. 8. vol. 1.

Prima igitur sit quaestio, si an Trebellianica possit per testatorem prohiberi, & sic an detrahatur contra voluntatem testatoris. Qua in re breuiter tenuit glo. prohiberi non posse, in glo. 2. in fi. in Authen. sed cum testator. C. ad leg. Falcid. & in l. fi. ut allegas. eod. Idem tenuerunt Belui. Bar. Corn. Alex. Imo. Alciat. & Crot. quos refert Vasqui. in tracta. successio. in 1. par. lib. 1. §. 8. nu. 5. in prin. & quod detrahatur contra voluntatem testatoris multi tenuerunt attestantes etiam de communis, de quibus per eundem Vasqui. ubi supra nu. 18. & quod Trebellianica detrahatur contra tacitam voluntatem defuncti testatoris, te-

net

net Abb. in c. Raynutius. in ult. notab. de testamentis. quem refert, & sequitur Curt. iun. conf. 54. nu. 1. in fi. & Vafq. vbi supra, nu. 18. vbi attestatur de * communi, qd detrahatur contra voluntatem testatoris. Idem tenet Ancha. conf. 152. nu. 9. & Castr. d. conf. 128. nu. 2. in fi. in 2. par. per tex. in l. Ticia. ff. ad leg. Falcid. & non est dubium, qd dicitur detrahi contra voluntatem testatoris, quando expressè fuit prohibita, vt etiam tenuerunt Corn. Bolognini. Curt. sen. quos refert, & sequitur Marza. conf. 7. col. 8. §. in princ. versu. non obstat, si dicitur. Idemq; probat ipse de fideicom. q. 49. col. 4. & qd non possit prohiberi Trebellianica etiam in extraneis, multi etiam tenent, de quibus in l. quod de bonis. §. huiusmodi commissum. ff. ad leg. Falcid. Quòd si expressè sit prohibita, non est dubium, qd dicitur detrahi contra voluntatem testatoris, sicut de legitima respondit Rui. conf. 58. col. 2. nu. 3. vol. 2. & nu. 12. Et qd dicatur fieri detractio Trebellianica contra voluntatem testatoris, & in dubio fauendum sit conseruationi eius uoluntatis, Marza. còf. 10. col. 129. & col. sequen. vol. 1.

Contrariam sententiam tenuit glo. in §. sed qd. Insti. de fideicom. liber. & glo. in Authentico de hered. & falcid. vnde sumitur d. Authen. sed cum testator. Bar. Bald. Fulgo. Saly. & alij pleriq; in d. Authen. & quamplur. attestant de * communi, & in vfu forensi obseruata refert, & sequitur Vafq. d. §. 8. nu. 5. & eam ipse tuetur a moribus aliorum. Sit de * communi, qd non detrahatur contra uoluntatem testatoris, multos attestantes refert, & sequitur Vafq. ubi supra nu. 18. uersu. sed in contrarium. Quo vltimum ego habeo pro absoluto, quando testator non prohibuit eam, vt concludit Aemilia. conf. 9. num. 49. prohibendo enim eius detractioem non censetur a contrario sensu eam permittere, vt ibi per eum; licet hanc rationem impugnent Vafq. vbi supra, & male iudicio meo. Et hæc opinio procedit, etiã si non expressè, sed tacite etiã prohibita appareret, adhuc enim valet prohibitio, ut tenet Bar. in l. centurio. char. pen. ff. de vulga. & pupill. & latius ibi per Moder. & qd non detrahatur hodiè contra voluntatē testatoris, respondit Dec. conf. 157. in fin. reprobat Anchar. supra in contrarium citato, super quo scio aliàs me abudè scripsisse in vna Veronè. Et de eius effectibus, & quamplures de * communi attestantes refert Roland. conf. 12. num. 4. & seq. vol. 1.

Sed istæ opiniones possent conciliari, ut inspecto iure antiquo, quo quidem prohiberi nō poterat Trebellianica, procedat prima opti-

nio, sed hodiè de iure Cod. & Authenticorū, quo tantum est posse prohiberi, procedat secunda opinio, vt considerat post pier. per eum citatos concord. 10. Anni bal. in repetitio. l. nemo potest. num. 221. & plur. seq. ff. de lega. 1. vbi tuetur secundam partem.

Certum est autem, qd Trebellianica hodiè potest prohiberi detrahi, quidquid alias erat de iure antiquo, ut est * communi opinio, de qua per Alex. conf. 5. num. 16. vol. 3. Curt. iun. conf. 314. nu. 18. ubi etiam de * communi. de * communi etiam Iafon. conf. 146. num. 6. uol. 4. & latissimè infinitos de magis * * * communi attestantes refert, & sequitur Gabriel. in suis conclusio. lib. 4. titu. ad Treb. conclusio. 1. in princ. per unam integram * * * col. Et de magis * * * communi Soc. iun. in l. in quartam. nu. 87. ff. ad leg. Falcid.

152 Secunda est quaestio. An dicta communis conclusio procedat in liberis primi gradus, quod eis possit prohiberi constitui Trebellianica huiusmodi. Et breuiter Bald. in l. in lumbus. C. ad Treb. & Bald. Castr. & Sali. in d. Authen. sed cum testator. negatiuum tenuerunt. Cuius Roman. legendo & consulendo confil. 206. Corn. consulendo confil. 207. sub num. 10. vol. 2. ubi testatur de * communi. Alex. Iaf. Crot. Dida. Rip. Socium. Rui. Crot. Pic. & Dec. etiam testatur de * communi confil. 81. & confil. 218. prout etiam refert Vafq. d. §. 8. nu. 12. in princ. & * communem opinionem fatetur esse Bursat. qui plures refert idem attestantes confil. 44. num. 19. & de magis * * * communi Clar. in §. testamentum. q. 63. & de * communi etiam testatur Natta confil. 145. nu. 23. vbi etiam citat Bal. & Roma. vbi supra, Barbat. in c. Raynutius. de testa. Pic. in l. in quartam. ff. ad leg. Falcid. Dec. còf. 81. Et in infinitos de * communi, seu magis * * * communi & ueriores, & æquiores attestantes refert, & sequitur Rolan. confil. 12. nu. 6. uol. 1. & latissimè eam tuetur Neuizian. confil. 1. col. 3. & plur. seq. & multos de * communi attestantes refert, & sequitur etiam Marzar. de fideicommiss. q. 49. col. 1. & 2. vbi tamen refert, qd in casum contingentie Rota mandauit partes concordari. Et hanc partem negatiuum in liberis primi gradus ad differentiam extraneorum, tenuit Guid. Pap. decif. 51. col. 1. vbi addit ab ea non esse recedendum in iudicando, & consilido semper tenuit Bero. vt ipse testatur confil. 137. nu. 7. & confil. seq. uol. 1. in fi. uol. 2. & ibi eam defendit. Et qd in legitima, & trebellianica, vel earum fructibus, qui debentur a die mortis testatoris, filio grauamen aliquod imponi non

De fideic. prohib. Quæst. XV. 605

ni non possit, abunde respondit ipse consil.
 * 13. vol. eo. d. latissime de * communi, & eā
 tueretur Socii. iun. consil. 131. num. 2. & plur. seq.
 vol. 1. & nu. 58. vbi pro ea citat glo. Butriga.
 Cyn. Bal. Fulgof. Saly. Cuna. Guid. Pap. Bar.
 bat. Corn. Cast. Alex. Soci. Iaf. Crot. Galliau.
 Picco. Io. de Ana. Ant. de Prato vete. Dec. Bo.
 logni. & ibi nu. 65. addit, q̄ hodie hæc opinio
 recepta est per totum mundum, & idē repe-
 rit consil. seq. & eādem auctoritates, & fun-
 damenta refert, & sequitur consil. 137. nu. 7. &
 plur. seq. eo. uolu. vbi dicit, q̄ per hoc limita-
 tur opinio contradicentium, ut non proce-
 dat in liberis primi gradus. & de * communi
 etiam probat, testatur, & sequitur consil. 132.
 in princ. eod. vol. Et q̄ hodie ista sit magis
 * * communis opinio respondit Soci. iun.
 consil. 28. nu. 4. vol. 2. & ibi addit, q̄ itā aliās
 cōsultat, & fuit iudicatum apud Veronam,
 q̄ filijs primi gradus non possit Trebelliani-
 ca prohiberi. & q̄ ista opinio sit verior, egor.
 * & * communior respondit Socii. iun. consil.
 131. num. 58. uol. 1. ubi addit, q̄ totus mun-
 dus eam obseruat, & consil. 112. in fi. uolu. 3.
 vbi addit, q̄ qui dicunt communem esse in
 * contrarium, errant. & de magis * cōi te-
 ratur etiam ipse consil. 50. num. 18. uol. 4. vbi
 quamplur. concord. citat. idem firmat ipse
 in l. in quartā. nu. 68. ff. ad leg. Falc. Et q̄ ista
 opinio negatiua sit magis * cōis, & vera,
 Gabriel. consil. 96. nu. 4. & seq. Et q̄ hæc opinio
 * sit æquior, & magis * communis, testatur
 * Paris. cōsili. 43. nu. 26. vol. 3. & de * communi
 testatur etiam Curt. iun. consil. 91. nu. 3. Et la-
 tissimē nouissimē Rimini. iun. consil. 9. nu. 103.
 & plur. seq. & iterum consil. 110. num. 12. vbi
 * quamplures citat de * communi attestantes,
 q̄ hæc opinio est in iudicando, & cōsulendo
 tenenda, & q̄ secundum eam sæpe fuit iudi-
 catum, & de * communi Dida. in c. Raynui-
 nus. §. x. i. sub nu. 7. de testa. & pro hac opi-
 nione negatiua, q̄ sit * cōis, tradit Rub. col.
 43. nu. 9. & super omnes omnia argumēta, &
 auctoritates vtriusq; opinionis, & q̄ ista sit
 * receptissima sententia, & in iudicijs appro-
 bata refert, & sequitur Rolan. consil. 5. per to-
 tum. vol. 4. & consil. 9. num. 11. & plu. seq. eo. &
 latē de * cōi Iaf. consil. 99. nu. 2. vol. 4. & de
 * communi in iudicando, & cōsulendo se-
 quenda, etiam sit restitutio per filium sit fa-
 cienda filio, vel extraneo, Bero. consil. 79. nu.
 37. uol. 2. & infinitos de * communi attesta-
 tes, & q̄ ab ea non fit recedendum refert, &
 sequitur Marius Anguissola consil. pen. col. 4.
 & 2. & hæc opinio est * cōmunis, q̄ filijs pri-
 mi gradus nō possit prohiberi, Clar. in §. te-
 stamentum. nu. 64. vers. sed retēta indistin-
 ctē opinione Bald. &c. & pro hac opinione

* vti * communi, & æquiore, latē Curt. iun.
 consil. 199. nu. 40. & plur. sequen. & consil. 14.
 num. 18. & seq. hæc partem etiam tanquam
 * magis * communem latē defendit Iaf. cōsili.
 146. nu. 6. vol. 4. vbi addit propterea, non esse
 ab ea recedendum in iudicando, & cōsulendo.
 Et pro hac opinione Bald. qui fuit au-
 ctor istius opinionis infinitos propē & mul-
 tos de * communi attestantes refert, & se-
 * quitur tāquam magis * communem Gab-
 riel. in suis conclusio. lib. 4. tit. de Treb. con-
 clusio. 1. num. 4. citando Bald. Saly. Roma.
 Guid. Pap. Corn. Barbat. Alexan. Socin. Ber-
 tran. Iaf. Dec. Rub. Curt. iun. Piccon. Ruin.
 Paris. Socin. iun. Gozad. Mant. Crot. Et in
 dubio pro liberis primi gradus, Piccon. in l.
 in quartam. nu. 28. ff. ad leg. Falcid. Et hæc
 partem negatiuam tanquam magis uerā,
 * & * communem sequitur Biret. consil. 60.
 & hæc pars negatiua etiam, quādo legitima
 venit detrahenda, est æquior, verior, & ma-
 * gis * communis, Decian. consil. 127. nu. 27.
 uolum. 3.

Sed contrarium tenuerunt Cyn. Cuman. le-
 gendo, Bald. Ang. Alexan. Soci. Roma. Corn.
 Paris. Picc. Corfe. & Ioan. Ana. quos refert,
 & sequitur abunde Valsgu. vbi supra dicit 1.
 par. de successio. lib. 1. §. 8. num. 12. vers. con-
 trariam sententiam. Et abunde eam tuerur,
 & de * communi testatur Alexand. consil. 66.
 uol. 1. consil. 5. uolu. 3. & consil. 20. nu. 6. & in
 l. Marcellus. in princ. ff. ad Trebellia. ubi in-
 finitos refert concordant. & eam tenendam
 esse in iudicando, & cōsulendo testatur. &
 * latē tuerur, & pariter * communem eam, &
 in practica seruadā testatur Picc. in dicta
 repeti. l. in quartam. ff. ad leg. Falcid. & abun-
 * dē de * communi testatur etiam Paris. consil.
 17. nu. 18. vers. tñ Alex. & Soci. in d. l. Mar-
 cellus. &c. & consil. 93. nu. 46. & nu. 49. uolu. 2.
 * & de magis * communi testatur Bellon.
 consil. 30. nu. 19. in fi. & sequen. & q̄ possit Tre-
 bellianica prohiberi filijs primi gradus la-
 tissimē tenuit Rot. decif. 4. de testam. & in-
 finitos de * communi, & vera opinione, & in
 practica tenenda refert, & sequitur Noni.
 consil. 32. nu. 45. col. pen. vers. i. arguēdo, &c.
 Quamuis Neuiza. d. consil. 1. col. 2. dicat post
 Picc. q̄ vix potest discerni, quæ sit commu-
 nis, postquam talis hinc inde reputatur. & q̄
 Trebellianica possit filijs primi gradus pro-
 hiberi, respondit Bellon. consil. 30. nu. 16.
 * Et q̄ ista sit magis * communis opinio, ve-
 rior, & canonizata plu. sic attestantes refert,
 & sequitur Marza. d. decif. 49. col. 2. in fi. vers.
 sed pro parte affirmatiua, & duabus sequen.
 & ibi addit, q̄ maximē in foro poli est atten-
 denda, quia detrahatur contra voluntatem

DDd testa-

testatoris, vt supra fuit dictum, si prohibitio reperitur etiam in filiis primi gradus. Et qd ista sit * cōmunis opinio, qd filijs possit prohiberi Trebellianica, per tex. in Authentica, sed cum testator. C. ad leg. Falcid. respondit Alex. conf. 5. nu. 16. vol. 3. sicut enim testator potest Falcidiam prohibere, d. Authent. sed cum testator. ita & Trebellianicam, ut ibi dicitur Docto. hanc partem tenentes. & in l. Marcellus. in princip. ff. eo. & qd ista sit magis * cōmunis opinio, tenet Soci. iun. conf. 170. num. 24. vol. 2. & qd ista opinio sit magis * cōmunis testatur Marzar. consil. 10. col. 129. licet referat sepe propter pugnam Doctorum rem diuisam fuisse per medium. & de * cōmuni testatur Ias. conf. 89. col. 1. vol. 1. & Rub. d. conf. 43. num. 12. dicit, quod qui dicunt communem in contrarium non bene dinumerant Doct. & secundum eum * fuit iudicatum. & de * cōmuni, qd possit prohiberi filiis primi gradus, Rui. conf. 118. nu. 28. vol. 3. & de * cōmuni Paris. cōf. 1. nu. 83. & seq. vol. 3. Et pro ista parte facit una ratio ineuitabilis, quæ habet, qd fili' in detractio- ne Trebellianice reputatur vt extraneus, vt consulerat Rub. consil. 72. nu. 10. & seq. vbi etiam de * cōmuni. Et pro hac opinione multos citat etiam de * cōmuni arrestantes Gabriel. ubi supra, nu. 6. & in specie Cyn. Fulgos. Cuman. Bellamere. Bal. Ang. Roma. Homode. Corn. Alex. Arret. Bertra. Cur. Rui. Paris. Grat. Gozad. Cassido. & hanc partem * cōmunem, & veram refert, & sequitur Purpura. conf. 37. nu. 7. & seq. vol. 1. & eam defendit ea potissima ratione. quia filius eam detrahit tāquam extraneus. & eam tenet etiam vti * cōmunem, & veram Pancirol. conf. 98. nu. 23. in fi.

Quod si etiam tenemus primam opinionem, secundum quam uidi sepe iudicari in hoc foro, adhuc tenentes eam fatentur nō procedere in pluribus casibus. Quorū primus est, vbi expresse fuit per testatorem prohibita, per tex. in §. i. vero expressim. Authentico de hered. & Falcid. & d. Authen. sed cum testator. C. ad leg. Falcid. secus autem si tacite, & ita considerat Curt. iun. conf. 54. nu. 14. in fi. versum præsupposito sine veri præiudicio, qd in liberis primi gradus possit prohiberi, puto nouiter aduertendum, qd requiritur expressa prohibitio, non autem sufficit tacita, & c. per Abb. in c. Raynaldus. in vlt. notab. de testa. & ibi saluat primam opinionem, de qua supra in 1. q. vt procedat, & vera sit in filiis primi gradus, dummodo non reperitur expresse prohibita. Et quando dicatur expresse, vel tacite prohibita, dicemus infra. & ante eum idem aperte tenuit Ang. in §. hinc

nobis. Authentico de hered. & Falcid. Et ratio potest esse istius conclusionis, † quia Trebellianica est tanquam æs alienum, quæ non censetur tacite prohibita detrahi per tacitam prohibitionem de non alienando, quæ oritur ex substitutione, sed requiritur expressa, Authen. sed & in ea. C. ad leg. Falcid. & ita concludit Natta conf. 518. num. 53. & 154. seq. vol. 3. † expresse autem dictum intelligitur, quando ita de voluntate disponentis constat, qd intellectus non laborat in intelligendo, vel quando verba non possunt aliud importare, vt in materia renunciationis legitima habetur abunde per Soci. iun. conf. 136. vol. 1. non enim sufficit prohibitionem colligi per coniecturas, & generalia verba, vt post Oldra. conf. 248. & Ange. vbi supra respondit Anchar. conf. 52. & Soci. iun. conf. 170. num. 25. uol. 2. Arret. & Ias. ibidem citati nu. 28. Et hanc declarationem probat Marius Anguissola conf. pen. col. 4. & ibi ponit varia exempla, in quibus dicitur expresse prohibita, puta, si dictum est, Omnia, & singula bona, vel totam hereditatem, & c.

Veruntamen hæc opinio, qd non sit necessaria expressa, & specifica prohibitio, vt dicatur prohibita Trebellianica, videlicet, qd testator expresse dixerit, qd non detrahatur Falcidia, vel Trebellianica, prout videtur sentiri Curt. vbi supra, sed quod sufficiant verba æquipollentia, & quæ aliud non possunt importare, quā Trebellianice prohibitionis detractio, vel ex quibus apparet de intentione testatoris circa dictam prohibitionem, tenuit Bald. in l. precibus. C. de impub. Cast. in d. Authentica, sed cum testator. nu. 2. C. ad leg. Falcid. quos sic refert, & sequitur Alexan. de Nen. d. conf. 76. nu. 6. & Castren. vbi supra, sequendo in quodam eius cōsilio idem respondit Aemilia. conf. 39. nu. 49. in fi. & sequen. Et verum est, quod Cast. ponit hanc conclusionē contra Ang. quod imò sufficiunt verba æquipollentia expresse prohibitioni, & dicit etiam ita tenuisse in causa sibi commissa de Florentia. Et verum dicit, vt patet in consil. 28. col. 1. in 2. par. et hoc idem repetit conf. 77. nu. 33. in ea par.

155 † Nam expressum dicitur verbis specialibus, & verbis generalibus, Bero. q. 1. nu. 5. & * qd imò sufficiat tacita prohibitio, est * cōmunis opinio, vt testatur Curt. iun. consil. 91. num. 3.

Et pro hac conclusione facit, quod alibi habetur, qd expressum, & nominatum dicitur non solum quod oculis corporis legitur scriptum, Ias. in §. fuerat. col. 2. Instit. de actio. Alban. conf. 37. nu. 5. sed etiam id, quod ex mente, vel ex relatione ad aliud, vel ex ratione colligitur,

De fideic. prohib. Quæst. XV. 607

gitur, vel ex verbis expressis colligitur, aut elicitur, ut concludit Dec. conf. 68. nu. 3. Paris. conf. 1. nu. 56. & seq. vol. 1. & verbis specialiter expressis dicitur, quod ex mète, & in genere expressum est, Alex. conf. 129. sub nu. 3. vol. 1. Item quod ex coniecturis colligitur, Afflic. decis. 44. nu. 15. & seq. & cõcord. per Neauia. conf. 2. nu. 40. Item quod ex iuris præsumptione, ut in terminis istis inquit Cast. d. cõf. 28. col. 1. & abundè varia exempla ponit Menoch. conf. 5. Item quod ex mète, Niconi. in rub. nu. 52. C. de eden. Cepha. conf. 74. Item tacite inest, quod colligitur ex natura, vel vi verborum, Zanchin. repeti. §. cum ita. nu. 238. Zuchard. in l. in. nu. 187. & plu. seq. C. de edic. diui Adri. toll. Item quod refultat, & sequitur ab expresso, Cræuet. in consil. pro genero nu. 308. Item qd subintelligitur per interpretationem, Alex. conf. 126. vol. 6. † Sic etiam scriptum dicitur, quod virtualiter continetur in instrumento, vel dispositione, late Nat. conf. 497. nu. 3. in 3. uol. Q. namus Bal. in l. precibus. col. 2. in fin. 6. oppositio. nu. 9. C. de impub. & alijs subf. vel. expressum non dicit, quod venit in cõsequentiã ab expresso.

Et pro ista opinione, quæ tenet mediam viam, vt inquit Cast. d. cõf. 28. col. 1. facit, qd aliã verba, quæ non possunt importare aliud, qd prohibitionem Trebellianicæ, vel Falcidicæ essent otiosa, vt etiam considerat Cast. vbi suprã, vbi etiam nu. 3. addit, sufficere tanquam expressam voluntatem, vbi verba expressa non requiruntur, & text. in d. §. si verò. expressim ponit verba enunciatiua, non autem dispositiua. & qd sufficiat tacita prohibitio, quæ colligitur ex verbis testatoris, Bello. conf. 80. nu. 66.

157 Secundus casus est, † quando filij hæredes instituti, & prohibiti detrahere Trebellianicam, omissum conficere inuentarium bonorũ, & hereditatis testatoris. adhuc enim isto casu tenentes primam partem consentiunt valere dictã detractionis prohibitionem, ita ut filij hæredes instituti amississe dicantur beneficium detractionis huiusmodi, ita tenuerit Jacob. de Are. Pet. Cyn. Bal. Saly. & Fulgof. in dicta Authentica, sed cum testator. C. ad leg. Falcid. Oldrad. Soci. Ang. Barbar. Dec. Paris. Ruin. & Didac. quos refert, & sequitur Vafq. vbi suprã nume. 13. in princip. & versic. sed priorem sententiam. & Socin. in l. Marcellus. in prin. ff. ad Trebellia. inquit, qd ab ista opinione nunquam voluit recedere in iudicando, & consulendo, & de

* communi etiam tẽpore suo testatur Fulgof. conf. 42. & qd sit magis * communis, & vera testatur Dec. conf. 337. vbi refertur inuinitos eam tenentes. Et probat expressè

Curt. iun. dicto conf. 54. num. 7. vbi testatur de * communi, & egregie defendit, & subdit nu. xi. & addit, qd hæc sententia facili sustinetur, si Trebellianica expressè prohibita reperitur, quia tunc evitantur contentiones Doctõr. Idem probat sequendo Curt. Noni. conf. 44. num. 4. vbi etiam citat Bald. conf. 349. super eo. in 3. part. de quo non meminit Curt. & Curt. simpliciter refert, & sequitur Gabriell. lib. 4. tit. ad Treb. conclusio. 10. in fi. & ibi nu. 4. infinitos propè refert, tenentes, qd ob non confectiõnem inuentarij perdat Trebellianica etiam per filios primi gradus, & ibi nume. 3. subdit, qd hodiè

* hæc opinio est magis * communis. & de * communi testatur Parisicem. d. conf. 93. nu. 52. uol. 2. & plures attestantes hanc partem esse magis * communem, & benigniorem, refert Barbat. d. conf. 44. sub nu. 19. Illud autem indubitatum est, qd in extraneis, idest in filijs non primi gradus amittitur Trebellianica, latissimè per Senatũ Pedemontanum decisione 47. & latissimè etiam Alexan. de Næn. de hoc vltimo in extraneis, conf. 28. num. 6. & plur. seq. Sed pro ista opinione in filijs primi gradus, qd sit verissima maximè per text. in §. hinc nobis. in verbo legatarios, & fideicommissarios, Authentico de hered. & Falcid. & per rationes, quas ipse citat, respondit idem Alex. de Næn. conf. 76.

* num. 7. & plu. seq. & de magis * communi etiam testatur Aemilia. conf. 127. num. 7. & seq. & qd ista opinio uti * communis, & vera sit sequenda, respondit Dec. conf. 48. col. fi. Corset. in tracta. de Trebellia. q. 73. ubi citat Oldr. Cyn. Guil. de Cun. Rayne. Pet. Ricard.

* Albe. Saly. Feli. & de * communi etiam Dec. conf. 49. nu. 2. col. pen. in fi. & seq. en. & de * communi; & qd secundum eam sepe fuit indicatum, plures sic attestantes refert, & sequitur ipse conf. 480. nu. 16. & qd ista opinio

* sit magis * communis, & tenenda respondit, & defendit Alcia. conf. 264. per totum, & pro hac parte Natta conf. 321. nu. 6. refert Cyn. Bal. Saly. Aret. Dec. & Cur. iun. & pro ista parte stant supradictæ auctoritates, & Galia. Cuma. Corn. Matthesi. Capel. Tholos. Curt. iun. Bertran. Paris. Soci. iun. Guid. Pap. Rui. Tigri. Soci. & Crot. & multi attestantes

* de * communi, quos refert Rolan. conf. 127. & ista opinio vbi sit dubia, ramen tenenda est, quia fauet voluntati testatoris, præsumpta prohibitione, l. si pars. ff. de inoff. c. testa. saltem in conscientia, ut probat Marzar. conf. 10. col. 129. & cõf. xi. col. 1. & ibi repetit conf. 10. col. 129. conf. 13. col. 145. & de fideicommissio q. 49. col. 4. & qd hæc opinio affirmatiua, quod etiam filij primi gradus,

DDd 2 ob

ob non confectionem inuentarij amittant
 * Trebellianicam, est magis * communis, vt
 testatur Sociu. confil. 132. nu. 3. vol. 1. vbi ad
 hoc citat Cyn. Bal. Bar. Arer. Saly. Cast. Imo.
 Cuma. Oldra. Soci. & Guid. Pap. & Dec. cōfi.
 136. nu. 5. & seq. de * communi attestantem.
 * & de * communi pro isto casu Paris. confil. 1.
 nu. 87. & seq. vol. 3. de * communi, q̄ amittatur
 ob non confectionem inuētarij, Rub. confil. 43. sub. nu. 6. & hanc partem tanquam
 * magis * communem approbat Gabriel. in suis conclus. lib. 4. tit. ad Treb. conclus. 10.
 nu. 2. vbi infinitos concordat. citat etiam de
 * * communi attestantes: & de * communi
 etiam in liberis primi gradus num. 4. & concordant.
 per Gabriel. confil. 124. nu. 3. & quod
 * amittatur, est magis * communis, Socin. iu. confil. 132. vol. 1. Multi tamen dicunt, hāc
 conclusionem non habere locum, vbi p̄ testatorem
 facta sit descriptio, ibidem. & hanc partem tenet
 vti * cōmūnem Purpura. confil. 375. nu. 7. & seq. vol. 1. ex eo, q̄ duo concurrunt,
 & prohibio hominis, & negligentia heredis.
 & q̄ amittatur per non confectionē inuentarij,
 de * communi Senat. Pedemont. decif. 147. & de * communi, & q̄ secundum eam
 fuit iudicatum Ferrariz, & q̄ tenenda est in iudicando,
 & consulendo, Cepha. confil. 153. nu. 72.
 Non desunt tamen, qui contrarium intrepide
 tenuerunt, q̄ si per non confectionem inuentarij
 filij primi gradus non amittat Trebellianicam,
 nec eorum hāredes, Oldra. Bal. Corn. Ang. Barto. & Rub. quos etiam refert
 Vasq. in d. §. 8. nu. 1. 3. versu. contrariam sententiam.
 & hanc partem vti * communem, & ab ea non
 recedendum sæpe sequutus fuit Cast. confil. 77. nu. 3. in 1. par. vbi addit, teme-
 158 rarium esse ab ea recedere, §. quia hæres nō
 tenetur conficere inuentarium substituto, sed
 solum legatarijs, & creditoribus. & de
 * cōi ēt testatur cōfi. 198. in fi. in 2. par. & hāc
 rationem multi sequuti sunt, de quibus per
 Nattam infrā citandum. & hanc partem in
 filijs primi gradus ad differentiam aliorum
 tenuit Guid. Pap. decif. 53. vbi p̄ ea citat Iac.
 de Rauē. Bal. Guliel. de Cun. Felin. & Io. de
 Imo. contra Iaco. de Belui. Iac. de Are. Bart.
 Ang. & Franc. de Thom. sicut etiam nō amittunt
 legitimam debitam iure naturæ, secundum
 * cōem opinionem, quæ probatur in Authent. hoc
 amplius. C. de fideicom. vti ibi per eum. & quamplures attestant. de * cōi, q̄
 filius primi gradus nō amittat Trebellianicam
 ob non confectionem inuentarij, refert abunde
 Gabriel. vbi supra col. 1. & seq. vbi tū in prin.
 dicit, q̄ Docto. in hoc articulo adeo sunt
 varij, vt vix possit discerni, quæ sit magis

cōis opinio. & fm istam opinionē tanquam
 * cōem, & humaniorem fuit iudicatum per
 Senat. Pedemont. decif. 147. col. fi. & de magis
 * * cōi in contrariū in filijs primi gradus,
 secus autē in ceteris. Et ratio est, q̄ filij primi
 gradus tractant de damno vitando, cum
 eis quodammodo sit debita hereditas, Dec. d.
 confil. 495. col. fi. in prin. Et latissime q̄ ista sit
 * magis * cōis, verior, & tenenda in iudican-
 do, & consulendo, respondit Alex. confil. 29.
 vol. 5. & q̄ ita seruetur i practica late p̄ Nattam
 ēt plures de * cōi attestantes referētē
 confil. 220. col. pen. & fi. vbi refert hāc opinio-
 nem tenuisse Io. And. Bar. Bal. Iaco. de Belui.
 Rofre. Cast. Cyn. Fulg. Saly. Io. de Ana. Ang.
 Alex. Ias. & Dec. quos & ipse sequitur, & pa-
 riter confil. 23. col. 1. & ibi col. 2. addit, q̄ nō
 solum potest detrahē Trebellianicam non
 confecto inuentario, sed ēt id, quod aliunde
 sibi debetur. Sed quia multi tenent contrarium,
 dicit ipse confil. 321. nu. 6. quod articulus
 est dubius. Sed q̄ hāc opinio sit magis
 * * communis, testatur Roland. à Valle
 confil. 26. nu. 26. versu. quia respondetur. vol. 3.
 Et adeo Doct. varij sunt in hac ardua, & diffi-
 cili questione, q̄ indiget decisione Principis,
 inquit Castaldo. decif. 3. in fine testat. cū
 de facili discerni non possit, quæ nam sit
 magis cōis, inquit Dec. col. 236. in quinto præ-
 missio. & quod hāc sit magis * communis,
 æquior, & magis pia, & cōsuetudine appro-
 bata, tenet, & tuetur abunde Roland. d. confil.
 27. nu. 14. vol. 1. & ibi num. 2. pro ea citat
 vltra supra relatos, Iaco. de Are. Oldra. Franc.
 de Thoma. Dyn. Guid. Pap. Rizar. Angel. de
 Gambellio. Iaco. de Put. Francif. de Camp.
 Homode. Io. Pet. Ferra. Corn. Rot. Castald.
 Craue. Ias. Calca. Seyfel. Rub. Paris. Rui. Sociu.
 & de magis * * communi etiam testatur
 confil. 31. nu. 29. eo. vol. 1. & secundum istā
 partem iudicatū fuit in partibus Pedemont.
 * Neuiza. d. confil. 1. in fi. & latissime de * communi
 testatur Roland. confil. 27. vol. 1. Jo. quæ
 in quocunque hæredē. & de * communi se-
 quenda in iudicando, & consulendo, Bero.
 confil. 79. nu. 47. uol. 2. & pariter Roland. confil.
 26. num. 25. vol. 3. & de * communi Rub. d.
 confil. 43. nu. 6. in prin.

Et hāc opinio videtur posse sustineri, vbi saltē
 non probaretur scientia testamenti, & fidei-
 commissi in persona filiorum primi gradus
 institutorū, vt tenuit Bellon. confil. 65. col. 3.
 in prin. versu. 4. non obstat, quæ non præsumitur,
 licet ipsi nihil alleget, sed facietur tra-
 dita per Bart. & alios in l. qui Romæ. §. duo
 fratres. in 2. q. ii. de verb. oblig. q̄ ipse pro-
 bat confil. 67. nu. 8. licet Maruffus confil. 66.
 nu. 3. velit præsumi scientiam hodiē in testa-
 menti

De fideic. prohib. Quæst. XV. 609

mētis nuncupatiuis, & codicillis. Et pro ista secunda opinione in filiis primi gradus etiā non conſcientibus inuentarium, reſpondit Cephal. conf. 37. 1. nu. 47. qui plures concordat. citat. vol. 2. quāuis indigeret decif. Cæſarea inquit Alcia. in l. cum proponas. C. de pac. de quo etiam meminit Marzar. conf. x1. Quō fit, vt inaduerſet loquutus ſit Grat. d. conf. 160. nu. 2. 5. volu. 1. dicens, q̄ iſto caſu ceſſat altercatio Docto. Nam vt patet ex ſupradictis, eſt adhuc maxima contētio inter eos. Et pro iſta parte, q̄ filij non amittant

759 Trebellianicam, videtur facere: ꝛ quia illi etiam non amittūt legitimam debitam iure natura, vel debitum ipſorum ob non cōſecutionē inuentarij, ſi filius poſſideat, vt concludit poſt alios Dec. in l. debitor. col. 1. C. de pac. & latē probat Ruin. conf. 57. nu. 3. & plur. ſeq. volu. 2. vbi etiam teſtatur de * comuni. Et q̄ ea ſit * communis, patet ex relatis per Appoſtilla. ad Alex. confil. 67. volu. 4.

* Bal. in l. ſi. ſi. C. de iur. delib. & de * commun. ſic vera teſtatur Bero. confil. 138. col. 1. ad ſi. vol. 2. vbi pro ea citat Bar. Ang. Ioan. And. Caſt. Iac. de Belui. Imo. Franc. de Rampo. & Alex. & conatur eā defendere ex multis ſpecialibus, quæ lex conceſſit filijs primi gradus

160 in eorum prerogatiuam, ꝛ videlicet, quod ipſi non poſſunt cogi ad cauendum de con-

161 ſeruando fideicommiſſo, ꝛ nec tenentur compenſare fructus in Trebellianicam, & quia dicuntur tractare de damno vitando. Et hæc opinio ſaltem videtur tenēda, quando filius primus hæres ſaltem deſcriptio-

162 nem bonorum conſecit, ꝛ quia inuentariū facere non tenetur hæres fideicommiſſario, niſi ad effectum, vt ipſum non fraudet, Soci. iun. d. conf. 132. nu. 4. & ſeq. vol. 1. Et q̄ ſit

* * communis opinio in filiis primi gradus, q̄ non amittant Trebellianicam, ob non cōſecutionem inuentarij, reſpondit idem Socin. iun. conf. 88. in ſi. vol. 4.

Quinimō hæc ſententia, & conſuſio vera eſt etiam in herede extraneo, ſecundum * communem opinionem, de qua per Cepha. conf.

* 392. nu. 59. vol. 3. & de * comuni ſequenda in iudicando, & de * comuni quamplur. concordant. citat Gabriel. vbi ſuprà, concludit

10 in princ. vbi inſinitos concordant. citat in extraneo.

Tertius caſus eſt, quādo dux quartæ veniunt detrahenda, quia ſcilicet hæreditas per filium primi gradus inſtitutum eſt ad certū tempus, vel ſub conditione reſtituenda alteri; tunc enim quia agitur de detractiōne legitimæ debite iure nature, & de Trebellianica, vt eſt * communis opinio, maximē Canonistarum, quāam totus mūdus ſernat, in-

quit Guid. Pap. decif. 52. vtiq; iſto caſu potuit per teſtatore Trebellianica prohiberi: & ita ſaluari pōt dicta opinio negatiua, ſecus ſi ageretur de detractiōne ſolius legitimæ, quia ſcilicet hæreditas incontinenti eſſet reſtituenda poſt mortem teſtatoris; ita declaratur, & ſaluatur iſtas opiniones Parif. cōſi. 17. nu. 2. 5. vbi quamplures concord. citat, & conf. 93. nu. 50. vol. 2. poſt Caſt. Alex. & concordat. per eum citatos. & latius idē probat Bellon. d. conf. 80. nu. 20. ad fin. in 2. reſponſ. vbi teſtatur de * comuni. & plures concord. citat Clar. in d. 5. teſtamentum. q. 63. verſ. ſed retenta indiſtincte opinione Bald. & c. Et de

* * magis * * comuni hodiē teſtatur Noni. conf. 44. nu. 2. & ante eum plur. cōcord. pro ea reſert, & ſequitur Dec. confil. 480. nu. 13. ſequitur Natta cōſ. 321. nu. 8. & latē quamplures de * comuni ſequenda in iudicādo, & conſulendo atreſtantes reſert Rolan. cōſi. 12 nu. 7. volu. 1. Et pro iſta opinione videtur

162 facere, ꝛ quia ſecundum vnā opinionem, quæ fuit Bal. Alex. & Dec. Trebellianica ceſſat, vbi legitima eſt ſemis, quia ſcilicet filij reſciti ſunt plures, quā quatuor, Bal. conf. 260. Alex. conf. 68. vol. 4. Dec. conf. 128. col. ſi. quod & conſiderauit Marzar. conf. x1. col. 1. in ſi. & ſeq.

Verūntamen rectius cōſiderādo, hoc nihil eſt; quia Doctores diſputantes hanc queſtionē præſupponunt caſum detractiōnis Trebellianicæ, & querunt de poteſtate, an potuerit prohiberi in filiis primi gradus. nam ſi non eſſet de iure cōi locus detractiōnis, quia ſcilicet legitima ſolum capiat dimidiam, vtiq; ſeuſtrā tunc eſſet hæc dubitatio, an poſſit p. teſtatore prohiberi detracti, quod a iure comuni eſſet prohibitum. Iſi quado. ſi. de lega. 1. cum vulg. Præcrea Oldra. Ang. Picc. contradicunt dictæ opinioni Bal. & Craue. conf. 50. quā indeciſam reliquit, vt etiam habetur per Marzar. vbi ſuprà, & in ſuper idē tenentur Cagnol. Corn. Bertran. & Zanch. quos reſert, & ſequitur idē Marzar. de fideicom. q. 51. & hæc paritē tenuit abundē Alex. in l. Marcellus. in princ. ad Trebel. & cōſ. 29. col. 1. volu. 5. vbi ad hoc citat Dyn. Rayn. de Forli. Nicola. de Neap. Albe. Cuma. & Imo.

* & de * cōi Clar. in 5. teſtamentum. q. 63. verſ. ſed retenta. licet ipſe eā impugnet, vt ſi dicat.

Verūntamen iſte caſus, & opinio iſta ſuprà reſerta, iudicio meo eſt ſomnium vigilantium, quia in actu practico non poteſt habere locum. nam ſi, vt etiam ſuprà dixi, quādo agitur de hæreditate reſtituenda, ſolum duo tempora conſiderantur. Primum eſt, an ſit mortuo teſtatore reſtituenda: & iſto caſu ſiſtrā tunc agitur de deducenda Trebellia-

nica, quia tunc de iure non debetur Trebellianica, & consequenter nec de prohibitione dictæ detractionis agendum est; quia frustra esset per testatorem prohibita eo casu dicta detraçtio, quæ de iure interdita est; quia solum detrahatur Trebellianica, quando ex intervallo, vel sub conditione hereditas est restituenda; vt pater toto titulo ff. & C. ad Trebell. vt etiam fatetur Paris. Secundo igitur tempore supradicto dico, quod in filiis primi gradus semper agitur de detractione duarum quartarum, scilicet, legitimæ iure naturæ debita, & trebellianicæ, quando ex intervallo, vt dixi, hereditas est restituenda, ergo frustra ponitur casus iste; quæ valeat prohibitio, quando duæ quartæ sunt detrahendæ, & ita reperi Clarum in d. s. testamentum. q. 63. ad fi. ver. lego, vt verum fatear, nunquā potui intelligere, qd sibi velint illi Doct. & c. id animaduertentem. sequitur Burfa. d. cōf. 44. sub nu. 20. & ideo inanis est iste casus. Et merito Rip. in l. in fideicommissariam. nu. 30. ff. ad Trebell. testatur contraria partem * communem esse & apertius Cagnol. in l. Papin. §. meminisse. nu. x. i. & seq. ff. de inoff. test. quos in specie refert, & sequitur Burfa. cōf. 14. nu. 19.

* Sed vt supra dixi, magis * communis est in contrarium, quod in filiis primi gradus possit etiam prohiberi Trebellianica, & sic etiā vbi agitur de duabus quartis, & ideo hic casus magis conuenit pro ampliatione primæ conclusionis, quæ generalis est, q Trebellianica possit prohiberi per testatorem, vt procedat, etiam si de detractione duarū quartarum ageretur. Et quod hæc secunda opinio

* fit magis * communis, & tenenda, in finitōs propè sic attinentes refert, & sequitur Rolan. d. cōf. 12. nu. 8. vol. 1. per vnā integram columnam, & vlt. & ita tenuit etiam Dec. de quo per Neuzia. d. cōf. 1. ad fi. & ante eos Iaf. cōf. 146. col. pen. vol. 4. vbi latè. Et pro ea tenuit etiam, & tanquam * communis respondit Beron. cōf. 137. nu. 16. vol. 2.

Et ex hoc colligitur alia differentia inter Trebellianicā, & Falcidianā; quia cum legitima nunquā occurrit Falcidianæ deductio, scilicet autem in trebellianica, Soci. iu. cōf. 136. nu. 12. vol. 1. & q hæc opinio sic * communis, & vera in puncto iuris, idè respondit ipse cōf. 13. nu. 2. eo. vol. per casum scriptū in c. Raynuttus. & c. Raynoldus. de testa. & de * comuni etiā per dicta iura testatur Soci. iu. cōf. nu. 22. vol. 2. & ibi addit, q hodie ista est indubitata opinio, saltem in via decisua.

Et ideo merito contrariam opinionem reprobat Clar. in s. testamentum. q. 63. in fi. ea ratione, quā dixi supra in princ. huius quæstionis, qd scilicet filius deducit Trebellianicā vt extraneus; quidquid dixerit Rub.

conf. 72. nu. 10. dicens, vt inq; deduci scilicet, & legitimam, & Trebellianicam etiā de puro fideicommissio. Etenim de fideicommissio puro, & statim restituendo, vt dixi, Trebellianica non deducitur. Et pulchre contra dictum casum respondit Iaf. cōf. 146. col. pen. vers. nec prædictis videtur obistere, si per aliquem diceretur, & c. vol. 4.

163 Quartus casus est, vt saltem per indirectū Trebellianica possit filiis primi gradus prohiberi, putā, si testator mādēt fructus hereditatis in eam computari, vel Trebellianicā imputari in legitimam, prout de vtroq; multos concord. citat Gabriel. in suis conclusio. lib. 4. tit. ad Treb. conclusio. 1. nu. 10. & seq. in 4. & 5. limit. vbi pro prima citat Dyn. Rayn. Nico. de Neap. Alberi. Bal. Imo. Cuma. Prat. Alex. Foleri. Rub. & Cuma. Iaf. Paris. Rui. Et in contrarium Seyfell. & Picc. & pro secunda adducit Castr. Curt. sen. Alex. Dec. Crot. Iaf. Rub. Rui. Paris. Craue. Gozad. Et in contrarium Oldra. Bal. Ang. Cast. Alex. Corn. Picc. Rui. Iaf. Paris. Gozad. Seyfell. & Socin. iun. & plures de * communi attinentes.

Et pro isto casu, q per indirectū possit pater filio prohibere Trebellianicam, ita dicendo, Instituo filium meum heredem, & eo cede de te sine filiis, volo, quod hereditas restituatur Titio, ita vt in debitum iure naturæ computetur Trebellianica; ita poss. Dyn. & Bartholo. de Prato vete. concludit Bal. in l. quoniam in prioribus. in fi. C. de inoff. testa. q si pater potest facere, q verum debitum computetur in legitimā, multò magis quasi debitum, quod est Trebellianica, vt ibi per eū.

* & ista est * communis opinio, de qua per Gabriel. de Trebellia. conclusio. 1. nu. 10. lib. 4. li. 4. li. 5. ceter multi velint, & forte magis * communiter, q filius grauatus restituere extraneo possit grauari, vt in Trebellianica fructus computet, Alex. in l. in fideicommissariam. col. 1. & sequē. ff. ad Treb. Rub. late cōf. 40. col. pen. vers. circa casum, & c. late Gabri. vbi supra conclusio. 1. 2. in princ. & nu. 5. Zanch. in §. cum ita. nu. 816.

Contrarium tamen abundè concludit Picc. in repetit. d. l. in quartam. nu. 27. §. & plur. seq. & per bonas rationes. primam tamen partē tenent Dyn. Albe. Cum. & Imo. in l. Lucius. §. maritus. ff. ad Treb. quos refert, & sequitur Alex. in cōf. 29. vol. 5. de quibus etiam meminuit Rimin. iu. cōf. 9. nu. 12. §. licet non videatur ei acquiescere, & citat Port. in suis conclusio. contradicentem. Sed malè: quia imò ipse, cum sit cōclusio Gabriel. attestat de *

* communi in contrarium. Et q possit testator mandare filiis, q impudent fructus in Trebellianica

De fideic. prohib. Quæst. XV. 611

Trebellianicam, Rub. cōf. 62. nu. 12. Sed hoc pendet à potestate prohibendi Trebellianicam, Curt. iu. consil. 314. sub name. 18. vers. licet contrarium voluerit Cyn. & in specie in consil. 146. sub nu. 6. uol. 4. & contra fructum computationem de magis * comuni pro filiis primi gradus, Ripa in l. in fideicommissariam. num. 3. c. ff. ad Trebellia. & de * comuni Cagnol. in l. Papinianus. §. meminisse. nu. 12. ff. de inoffic. testa. Est tamē argumentum à maiori ad minus, Soci. iun. cōf. 131. nu. 57. vol. 1. & ratio est in promptu, ex defectu eiusdē potestatis. nam si testator non potest prohibere dictam detractionem, ita etiam non fuit per indirectum eā prohibere, ¶ vt de testatore prohibente bona alienari, quod nō possit propterea se eximere ab obligatione dotandi, vel restituendi dotem, vt dixit Castren. consil. 80. in 1. part.

¶ Quintus casus est, ¶ qñ phibitio detractionis Trebellianicæ facta fuit fauore ipsius filij grauari, puta, intra certum tempus, vel nisi consilio, vel de consensu talis, tunc enim valebit prohibitio, Alba consil. 7. num. 21.

¶ Sextus casus est, ¶ vbi prohibitio Trebellianicæ facta non fuit in personam filiorum primi gradus, sed impersonaliter, vel in rem, puta, quia testator non grauauit filios ad restituendum, sed dixit, v.g. Si quis decedat sine liberis hæreditas perueniat ad superiuuētes, vel premortuorum liberos, seu substituit superiuuētes, tunc, quia in dubio nisi expressa persona filij sit grauata, & datus sit ei substitutus, censetur hæreditas ipsa grauata, vel heres filij, valet grauatō prohibitiois detractionis Trebellianicæ, & sic saluatur opinio negatiua, de qua suprà, ita concludit Noni. d. consil. 32. nu. 47. & seq. vbi ad hoc citat Alexandrum, Decium, Gozadinum, & Ruinum, & consil. 44. nu. 6. Et ratio est, quia Doctō, in Authentica sed cum testator. Cad leg. Falcid. solum dubitant, an valeat prohibitio Trebellianicæ in filiis primi gradus, qñ ipsi reperiuntur prohibiti eam detrachere, & non alius, vt ibi per eum. & hunc casum approbat Dec. aperte, qñ non reperiretur dare onus restitutionis, & substitutionis in iunctū filio, in consil. 48. nu. 14. in f. & hanc partem, qñ filij nominatim grauari nō reperiuntur, tenuit Gozad. consil. 46. num. 25. Bellon. consil. 80. num. 20. in fi.

¶ Et pro hoc facit, qā grauatō cessante cessat etiam detractio Trebellianicæ, vt etiam inquit Craue. inter coasilia Marzar. col. 73. citat 167 ca. med. & pro ista parte facit, ¶ quia licet heres potius, quā alius in dubio censetur grauarus ad onera hæreditaria, Alex. consil. 7. in prin. vol. 5. ¶ in dubio grauatō potius cen-

setur adiectum hæredi heredis, si non potuit 168 valere in persona hæredis, ¶ & qui heres hæredis dubio procul semper potest grauari, ut respondit Rui. consil. 52. nu. 4. & col. 3. in 2. casu. vol. 2. loquēs in substituto dato per testatorem, qui hæredem fecit pupillum, & post eius mortē fecit substitutum, quod si testator voluit integrē bona sua restituī, licet grauatō respectu legitimæ nō valeat in persona filij, tñ valet in persona eius hæredis, per l. si filius. §. si ff. de lega. 1. & cōf. 58. nu. 12. eo. vol. 1. vbi nu. 1. testatur de * comuni, qñ in dubio fideicommissum non intelligatur relictum à filio instituto, sed ab eius heredibus. Et id. pcedit, qñ expressē legitima, vel Trebellianicā prohibita reperitur, alias secus, vt ibi per eū d. nu. 12. & seq. & hanc partem, qñ grauatō non est specialiter impositum filio, qñ valet ad hunc effectum, puta, quia testator mādauit, qñ hæreditas sua post mortem filij deueniat ad talem, tenuit et Bero. consil. 37. nu. 1. & seq. & nu. 15. vol. 2. & qñ Trebellianicam detrahant solum, qui ut hæredes grauantur, in proposito nostro rñdit Soci. iun. cōf. 131. nu. 75. & seq. vol. 1. & ibi nu. 70. & seq. addit, qñ grauatō dñ iunctum, qñ fuit dictum, qñ filio decedenti, siue filiis substituit Caium, vel is fuit rogatus restituere Caio. Et qñ grauatō est reale, & in rem scriptum ex prohibitione alienationis, qñ tunc non possit detrahi Trebellianicā, tenuit post Alex. Dec. Gozad. Paris. Gallian. Curt. iun. & Rub. Marzar. cōf. 10. col. 129. sic & onus impersonaliter iunctū su per legitima valet, secundum * comunē opinionem, vt dixi suprà. de legit. conclusio, 39.

Sextus etiam casus est, in quo saluari pōt dicta opinio negatiua, qñ nō possit in liberis primi gradus prohiberi Trebellianicā, qñ saltē fructus partis hæreditatis, dempra legitima debita iure naturæ, percepti medio tempore per filios hæredes post mortem testatoris, sint in dictam Trebellianicam computandi, etiam si ageretur de restitutione faciendā hæredi extraneo substituto, ut latē concludit Paris. d. consil. 33. nu. 53. & plu. seq. vol. 2. vbi testatur

¶ etiam de magis * coi. & fuit opinio Cumanī originalis in l. coheredi. §. cum filia. ff. de vulga. & pupi. quam multi tenent, qñ prohibita reperitur Trebellianicā, de quibus per Nattam cōf. 321. nu. 5. de quibus etiam d. cā infra 6. exemplo. licet multi etiam teneant idē, qñ non reperitur expressē prohibita, ut concludit Maruffus cōf. 64. nu. 5. vbi testatur de

¶ comuni. & consensit Bellon. cōf. 59. col. 3. vers. 5. non obstat, dummodo ipsa perceptio probetur. vt ibi per eum. idem probat Curt. sen. consil. 51. nu. 26. & seq.

Sed hæc opinio videtur contra tex. in l. iubeam. Cad

- 169 C. ad Trebell. vbi habetur, qd testator non potest expressè disponere, qd fructus cõputentur per liberos primi gradus in Trebellianicam. Et pro hac sententia stat Neuiza. cõf. i. col. 3. & ibi col. pen. ad fin. testatur de * communi pro illa parte, & ibi refert Corn. attestatam, qd ita practicatur, & tenetur pro Enã gelio, et contra supradictum casum, etiam qd quartæ veniant detrahenda, qd nihilominus fructus nõ sint computandi in Trebellianicam, est casus in c. Raynutius. de testa. quem sic expendit Hero. in consi. 13. nu. 6. & seq. vol. 2. vbi dicit, qd contraria opinio fuit
- 170 noua opinio Castrenf. Et ex hoc elicitur dria inter Trebellianicam, & Falcidiam, quia hæc imputat fructus, illa nõ Soc. iun. cõf. 136. nu. 6. & plur. seq. vol. 1. Et hæc est magis * cõis in filijs primi gradus, vt rñdit Paris. consil. 43.
- 171 nu. 73. & seq. uol. 3. qm testator minorem potestatē habet circa fructus post eius obitum perceptos, quā in proprietate ipsorū bonorum circa Trebellianicam, ut late habetur per Noni. consi. 32. & de * communi testatur Alex. de Neuo consi. 75. in princ. & hæc opinio de plano procedit, qm non reperitur expressè prohibita, Gabriel. consi. 124. nu. 9. in fi. & seq. & sup. dixi in quarto casu.
- Septimus casus est, vbi prohibita est in codicillis, Curt. iun. consi. 71. col. fin. vbi pro affirmatiua, & de * communi consi. 73. nume. 26. col. fin. & consi. 71. num. 16.
- 172 Octauus casus est, qm per hæredem fuit acceptatum testamentum, in quo Trebellianica prohibita reperitur; adhuc enim isto casu, vbi aliās prohibitio nõ valeret in filijs primi gradus, nihilominus cessat dicta opinio negatiua, Ancha. cõf. 152. nu. 9. sequitur Nonius d. cõf. 44. nu. 5. Et qd in casu, vbi expressè prohibita est Trebellianica, tunc approbatio testamenti præiudicat deductioni Trebellianicæ, rñdit Gozad. cõf. 97. in prin. & aliās abū dē super hoc scio me respondisse annis præteritis pro Vegio contra de Roncho veteri, vbi probauit opinionem Ancha. esse veram, & * communem, & defendi à moribus aliquorum, & ibi etiam dixi, maiorem expressionē, & pinguiora uerba desiderari ad præiudiciū legitimæ. de quo vltimo etiam vidēum per
- 173 Marzar. de fideicommissis. q. 50. ¶ & qd etiam simpliciter adeundo hæreditatem, hæres et filius intelligatur testamentum approbare, respondit Rui. consi. 58. nu. 4. vol. 2. & videtur etiam sentire Cagnol. in l. Papinianus. §. meminisse. nu. 17. ff. de inoff. testam. dummodò reperiatur prohibita, vt ibi. & qd approbatio ista operetur hunc effectum, qd expressè Trebellianica reperitur prohibita, sic intelligendo Ancha. vbi suprà, rñdit Paris. consi. 17. nu. mero 19. & seq. vol. 2. licet ipse cõtrarium dixerit cõf. 43. nu. 38. vol. 3. vbi etiam ponit, qd dicatur expressa approbatio, an. si. per relationem ad testamentum. Hanc etiam partem tenuit Maruffus inter cõsilia Bellon. cõf. 64.
- 174 nu. 4. vbi etiam ad hoc citat Ias. & Dec. fectus si expressè nõ reperitur prohibita testamentum, quia tunc approbatio testamenti etiam cum iuramento nõ excludit à Trebellianica, latè damnato Anchar. vbi sup. declarat Cur. sen. consi. 75. nu. 5. & plur. seq. & quod expressa approbatio aliter quā per simplicē additionem hereditatis firmetur, Cepha. cõf. 53. nu. 73. & seq. & ibi et de prohibitionē legitimæ.
- 175 Sic tñ iste casus est temperandus, ¶ vt non sufficiat approbatio tacita per simplicē hereditatis additionem, vt rñdit Rub. consi. 43. nu. 11. & plur. seq. & consi. 73. nu. 5. & plur. seq. Bellò. cõf. 67. nu. 9. post Signoro. de Homod. & Dec. per eum citatū. Et ita intelligo Paris. consil. 43. vol. 3. dicentem, per simplicem approbationem testamenti non censerī prohibitam Trebellianicam, & pariter Alcia. consi. 573. nu. 10. & Ripam in l. in quartam. nu. 10. ff. ad leg. Falcid. & qd per simplicem agnitionē testamenti etiam per agnitionem legati filio facti nõ dicatur filius amittere Trebellianicā, nec legitimam, probat Rui. consi. 57. nu. 3. vol. 2. nec in eam fructus imputantur, vt ibi latè nu. 9. & qd nec etiā sufficit expressa simplex approbatio testamenti, in qua sit prohibita Trebellianica, probat latè Gabriel. cõf. 96. nu. 2. & seq.
- 176 Nonus casus est, vbi ad tempus prohibita fuit detractio filio primi gradus, puta, vsque ad certam ætatem, valet enim talis prohibitio, sicut & legitimæ debite iure naturæ, vt latè probat Rolan. à Valle consi. 1. nu. 3. c. & seq. vol. 1. quē sufficit vidisse, quia citat iura, & auctoritates, & Bero. cõf. 146. nu. 11. vol. 2.
- 177 Decimus casus est, qm filij sunt grauati extraneo restituere, vt tunc valeat prohibitio, Zanch. in l. hæres mei. §. cum ita. nu. 81. c. ff. ad Trebell.
- 178 Vndecimus casus est, qm vltra prohibitionem factam filijs primi gradus adest clausula Omni meliori modo, quia tunc cessentur alij sequentes grauati ad instar pupilli grauati in legitima, & Trebellianica, Curt. iun. cõf. 71. consi. 72. & cõf. 573. Et facit, quia qd fideicommissum est iunctum simpliciter, intelligitur iunctum heredibus filijs, ipsi filij iungi non potuit, fm * communem opinionem, de qua per Gabriel. in suis conclusionibus libro 4. tit. ad Treb. conclusio. 1. nu. 11.
- 179 Duodecimus casus est, qm hæres grauatus restituere hæreditatē erat de filijs primi gradus, & fuit etiam priuatus hæreditate, & bo

De fideic. prohib. Quæst. XV. 613

nis, si non paruisset voluntati testatoris, & ordinatis per eum in eius testamento. Nam isto casu, si non paruit ordinatis, & sibi impositis, vel contumax, aut rebellis fuit eius voluntati, nō detrahit Trebellianicam, sibi magis* communem opinionē, de qua per Alcia. cōs. 536. col. 1. Alba consilij. nu. 8. & hunc casum probat expressē etiam Ruin. cōs. 58. nu. 3. vol. 2. vbi loquitur etiā in legitima debita iure natura. Quod tū vltimum ipse reprobat cōsili. 180. 48. nu. 18. vol. eo. ¶ Et q. per non partitionem voluntati testatoris, vel conditionis non implemētum, amittit heres hereditatem, & ea priuatus dicatur, rēdit abunde Paris. cōs. 19. nu. 198. & plur. seq. vol. 2. vbi etiam addit, q. propterea tenetur etiam ad fructuū perceptorem restitutionē, quasi hereditas fuerit caduca, & q. plus operatur dicta pœna, quam patitur heres, non adimplens voluntatem testatoris, si priuationis hereditatis, & sic tacita renunciatio heredis, quam expressa renunciatio hereditatis, & contra heredē non cōficientem inuentarium, si hoc ei fuit demandatum per testatorem, Castren. cōsili. 292. in 2. par. vbi etiam ponit, an eiset necessaria monitio, & hunc casum in extraneo herede expressē tenet Alcia. cōs. 536. nu. 2. & in fine etiā idē rēdit Ruin. cōs. 48. nu. 18. vol. 2.

181 Nihilominus Docto. tenent, q. si filius primigradu grauatū restituere hereditatem post certum tempus, vel post mortem suam non deduxit in vita sua Trebellianicam per alienationem totū bonorum, ubi ea nō reperitur prohibita, quod tamen eius heres possit eam detrahēre, ut per Dec. in cōsili. 8. in princ. & plur. cōcordan. citat Paris. d. cōs. 93. nu. 43. & seq. vol. 2. idem probat Noni. d. cōsili. 44. nu. 7. dicens, q. solus heres institutus potest detrahēre Trebellianicam, nō autem fideicommissarius, per Craue. cōsili. 13. 1. nu. 1. & q. Trebellianicę detractio pertineat ad primū heredem institutum, vel grauatū, est text. in l. quamquam. C. ad leg. Falcidiam. quam sic expendit Castren. cōsili. 126. in fin. in 1. part. idem tenet Bal. in d. l. quamquam. & in l. 1. C. quorum legat. dicens, q. ius detrahendi Trebellianicam transmittitur ad heredes grauatū. sequitur Natta cōsili. 220. in princ.

182 Si tamē heres grauatū decedat ante eū tunc conditionis, nō transmittit, Natta cōsili. 233. nu. 4. Addit ipse cōsili. 528. nu. 3. vol. 3. q. si bona fuerint confiscata heredi grauatō fideicommissio potest tūc ex persona ipsius detrahēre legitimam, & quartam, si sit deliberis primi gradus. & q. heres grauatū onere fideicommissi ex iure transmissio ad eum possit detrahēre dictas duas quartas, est * communis opinio, ut per Rolan. cōsili. 23. nu. 8.

& seq. vol. 1. & q. filius grauatū restituere hereditatem alteri sub conditione, si sine filiis decedat, possit detrahēre legitimam, & Trebellianicam eo in casu, Bellon. cōsili. 80. nu. 14. & q. filius heres filij grauatū possit deducere id totū, quod poterat filius ipse grauatū, tenuit etiam Alex. de Neuo cōsili. 75. nu. 7. & seq. licet multi voluerint fideicommissarium etiam heredem grauatū non posse aduersus secundum fideicommissarium detrahēre ex persona primi heredis, de quibus per Marza. cōsili. 10. col. 129. in fi. & in casu, quo filius est grauatū post mortem suam, si decedat sine filiis restituere hereditatem, q. ipse, vel eius heres possit Trebellianicam detrahēre, respondit Bero. cōsili. 138. in princ. & nu. 5. vol. 2. Soc. iun. cōsili. 13. 1. nu. 16. vol. 1. & cōsili. 137. nu. 5. & seq. eo. vol. 1. volens, q. alienata in vita per heredem imputentur in Trebellianicam. & quod heres etiam extraneus filij grauatū fideicommissio possit ex persona ipsius Trebellianicam deducere, respondit Socinusmet cōsili. 132. nu. 9. eo. vol. sicut poterat facere filius ipse grauatū, vel alienare tantum, quantum importat legitima, & Trebellianica, Soc. iun. cōsili. 128. nu. 1. vol. 1. & q. heres grauatū possit Trebellianicam detrahēre, Gabriel. cōsili. 96. in princ. facit, & quē infra dicemus in sexta conclusi.

Decimus tertius casus est in alijs liberis, quā primigradu, tunc n. procedit prima opinio negativa, Clar. in §. testamentū. q. 63. in princ. Gabriel. in suis conclusib. 4. tit. ad Treb. conclusi. 1. & Cagnol. in l. Papinianus. §. memimiss. nu. 1. §. ff. de inoff. testa. Sed certe iste casus non tenetur * communiter, Soc. iun. cōsili. 131. nu. 63. vol. 1.

Decimus quartus casus est, quod quamvis Trebellianica non possit prohiberi filiis primigradu in casu d. l. iubemus. C. ad Treb. in casu, quo filij primigradu sunt grauatū restituere alijs filiis, vel proprijs descendētib. secus tamen est in alijs heredibus, ut probat

* Gabriel. de Treb. conclusi. 1. nu. 1. & est * communis opinio, ut per Zanch. in repeti. cum ira. num. 16. & Gabriel. cōsili. 12. nu. 1.

Sed hec opinio, iudicio meo, est falsa, quia sanore filiorum introducta est, ne Trebellianica possit prohiberi per patrem detrahi, ergo restitutio hereditatis nihil habet commune cū ea, & insuper descendentes à filiis primigradu, qui sunt dubio procul magis dilecti, q. extranei, essent deterius conditionis, quā extranei, quia illi minorem habēt hereditatem, & extranei pinguiores; quo nihil absurdus: & ita etiam possit cōcordari. per eum citatos cōcludit Marzar. cōsili. pen. in fi. & substitutus nō debet esse melioris conditionis,

- nis, quam institutus, Curt. iun. in proposito confil. 91. num. 6.
- Decimus quintus casus est, qñ testator filiū heredem instituit in rebus particularibus, tūc enim dubio procul, quia non potest tractari**
- 185** de detractioe Trebellianicæ, ꝛ quæ solūm cadit in fideicommissio vniuersali, dubio procul valebit prohibitio huiusmodi, Paris. cōfil. 17. nu. 26. vol. 2. etiā qñ sit rogatus restituere dictas res, & concordant. per Berengar. in l. in quartā. nu. 23. ff. ad leg. Falcid. & ibi addit, idem esse, si quis legatarius sit alicuius quotę hereditatis, & grauatus sit eam restituere: cum enim hāres nō sit, cui Trebellianica debetur, nō etiā eam habebit, vt ibi per eum, de quo aliqua dicemus infra in 6. cōclusio. & quōd filius hāres in certa re nō detrahat, nisi legitimam secundum communem opinionem cōtra Curt. iunio. qui volebat vtrāque detrahi, Crauet. confil. 31. nu. 13. & de* cōmuni etiā testatur Soc. iun. confil. 122. nu. 7. volumine 1.
- 186** Decimus sextus casus est, ꝛ vbi testator mādauit filium debere computare in legitimā Trebellianicā ipsam, de quo infra dicam in 12. exemplo. & supra etiā tetigi.
- 187** Decimus septim* casus est, ꝛ qñ legitima est semis, tunc enim secundum vnam opinionē, quæ fuit Bal. in cōsulendo, poterit Trebellianica ꝛhiberi etiā in filijs primi gradus, vt dimidiū hereditatis duntaxat consequantur. Sed eam pleriq; damnāt, ut per Cagnol. in d. l. Papinianus. §. meminisse. nu. 19. ff. de inoffic. testam. & concordā. per Marzar. cōfil. 11. col. fi. & idem Marzar. de fideicommissis. q. 51. & eum etiā damnat Alba confil. 41. nu. 2. quicquid Crane, dixerit subdubius confil. 50. in fin.
- 188** Decimus oct. casus est, ꝛ qñ testator expresse ꝛhibuit Trebellianicā filijs primi gradus, & postea adiecit clausulam, qñ volebat disposita per eum valere omni meliori modo, quia tunc licet non valeat grauamen iniunctum eis, valebit tamen vt iniunctum venientibus ab intestato, vel alijs substitutis, Curt. iun. cōfil. 71. nu. 12. confil. 72. nu. 8. & cōf. seq. Noñius confil. 3. 2. in fi. Sed verē ista clausula non operatur hunc effectum cum etiā ex clausula prædicta substitutio vires accipere possit, etiā si aliās testamentum erat nullum, & sic operatur, vt possit Trebellianica deduci, Berengar. in l. in quartam. nu. 227. ff. ad leg. Falcid. Sed in dubio onus ceteris iniunctum hāredi, nisi specialiter sit alijs iniunctum, vt per Alex. confil. 72. in prin. vol. 5. & de hac clausula in proposito Cepha. confil. 153. nu. 66. & seq. vol. 2. & omnino per Borgnin. in tracta. de vusufructu. nu. 27.
- 189** Decimus nonus casus est, ꝛ qñ impersonaliter prohibita est Trebellianica, puta, iubeo, qñ bona mea sine detractioe Trebellianicæ vadant ad talem, tunc enim cessat dispositio d. l. iubemus, quæ loquitur personaliter, qñ prohibitio facta est filio, secus ergo si impersonaliter, quia censetur facta filio hāredis, Non. confil. 31. nu. 47. & seq. vbi testatur de* communi. Sunt etiā infiniti alij casus, in quibus Trebellianica d. l. iure prohibita, de quibus per Berenga. in l. in quartam. nu. 228. & plur. seq. ff. ad leg. Falcid.
- Verū quia, vt supra dixi in primo præmissio, nō sufficit testatorem, vel alium quemuis disponentem potuisse prohibere, nisi etiam appareat voluisse prohibere Trebellianicā, seu falsitatem detractioe, & ei, qui dicit eum voluisse, incumbit onus probādi, falsē ex præsumptionibus iuris, vel per vrgētes, & necessarias coniecturas resultantis ex verbis ab eo prolatis constare de sua intentione, qñ talis fuit, vt voluit Castren. d. confil. 28. nu. 1. & 2. in 2.
- 190** par-ideō vidēdum est modo, ꝛ per quæ verba censetur prohibita Trebellianica per testatorem. Et breuiter, ut supra diximus in primo casu in fi. oportet, qñ nominatim testator mentionem fecerit de ea, vel usus sit verbis æquipollentibus, & necessario idem inferentibus, quæ sermones nostri particulares sunt veriores, ideō ponenda sunt exempla significant, quæ sparsim per Doctō. ponuntur.
- Primum itaq; exemplum sit, qñ non habet controuersiam aliquam, qñ, vt dixi, singulariter testator, & nūcupatim ꝛhibuit Trebellianicā. Nā de hoc est casus in d. §. si verō expressim. Authētica de hāred. & Falcid. Paris. d. confil. 93. nu. 45. in fi. vol. 2. Alexan. de Neuo confil. 76. nu. 6.
- 191** Secundum sit exemplum, ꝛ qñ testator ꝛhibuit bonorum alienationem: sic enim respondit Non. d. confil. 44. sub nu. 4. loquens ē in liberis primi gradus, argumento Authentice sed & in ea. C. ad leg. Falcid. Bald. & alij ibidem. & citat etiā Guid. Pap. decil. 51. Paris. confil. 126. nu. 34. vol. 1. & confil. 9. nu. 14. vol. 2. & idem firmat Paris. confil. 17. nu. 20. & confil. 93. nu. 47. vol. 2. loquens in casu, qñ testator expresse ꝛhibuit alienationē omnium quorumcumq; bonorū suorū, vt oīa bona sua remaneant perpetuō in familia, qñ dicatur per hæc verba prohibita Trebellianica, ut habetur in Authentica sed & in ea. C. ad leg. Falcid. & in corpore, vnde sumitur. & qñ per prohibitionem alienationis dicatur prohibita Trebellianica, obiter, & simpliciter voluit Castren. confil. 64. col. 3. in prin. in 2. parte. sed delibērat, & apertē hoc voluit Bald. d. Authētica sed & in ea. per illum tex. loquen-

De fideic. prohib. Quæst. XV. 615

loquentem in prohibitione alienationis rei particularis, quod quatenus loquitur de Falcidia intelligat etiam in Trebellianica, ubi universaliter bona sunt prohibita alienari: & eius opinio est * communiter approbata, ut inquit Marzar. consil. 3. col. 1. 4. in fi. & seq. in fi. reputans eius decisionem singularem esse. Pro 19. qua videtur facere, quia idem iuris est de toto ad totum, quod de parte ad partem, l. quæ de tota. ff. de rei vendicat. & hanc partem, ubi bona expressè prohibita reperiuntur alienari, quæ confutatio inquit prohibita Trebellianica, scilicet autem si tacite alienari prohibita sit per solam substitutionem datâ, rñdit Bellon. consil. 3. nu. 7. per Bal. ubi supra Ang. in d. si vero expressim. Authentico de hered. & Falcid. Roma. & Aret. per eum citati. & per rebus expressè alienari prohibitis non possit detrahi Trebellianica, vel Falcidia, rñdit Alba consil. 7. num. 7. & probat etiam post Bal. Soc. iun. cõf. 49. sub nu. 2. i. vol. 3. & per alienationem prohibitionem bonorum dicatur et prohibita Trebellianica, per Bellon. in d. Authentica sed & in ea. respondit Alcia. cõf. 484. sub nu. 7. & pro ista conclusione Marzar. cõf. 1. v. 3. col. 4. in fi. & seq.

Nihilominus istud exemplum nõ puto verum in filiis primi gradus, neque per prohibitionem alienationis necessario dici potest expressim prohibitionem detractionis Trebellianicæ, quia intelligi possunt verba prohibitionis de bonis dempta legitima, & Trebellianica, ut respondit Paris. d. consil. 9. num. 4. in prin. vol. 2. loquens in casu, quo testator madauit bona transire semper integrè de gradu in gradum, quod non propterea dicatur expressè prohibita detraçtio Trebellianicæ, sed duntaxat tacite. quod an verum sit, dicemus infra in 4. exemplo. & Curt. iun. d. consil. 54. nu. 1. 5. loquens in casu, quo testator mandauit, quod bona deuoluantur ad talem, quod dicatur tacita voluntas, & tacita prohibitio, quæ non cõuenit d. si. fi. verò expressim. Authentico de hered. & Falcid. & apertè idem rñdit Aemilian. consil. 3. nu. 50. dicens, non esse dubium, quod per prohibitionem alienationis bonorum, ex eo, quod testator vult illa perpetuò esse in familia, nõ dicitur prohibita Trebellianica, & quia illa verba non æquipolleant expressè prohibitioni Trebellianicæ. & contra istud exemplum post Roma. per eum citatum expressè etiam respondit Alba consil. 7. nu. 7. & latius, & apertius Narra consil. 28. nu. 3. & plur. seq. volum. 3.

Possent tamen forsan saluari contraria opinio, ubi testator prohibuisset alienationem in toto, vel in parte, ut aperte respondit Maruzzi inter consil. Bellon. cõf. 64. nu. 3. & quod simplex

prohibitio alienationis non operetur hunc effectum, tenet Bellon. consil. 6. nu. 4. & abundè etiam in quocunq; debito persoluendo contractio per testatorem, per Socium. consil. 28. nu. 3. vol. 2. & quod in d. Authentica, & in corpore, unde sumitur, intelligatur in prohibitione facta legatario, vel fideicommissario, non autem in alienatione prohibita heredi, ut in proposito capiendi hanc opinionem, respondit Paris. consil. 4. nu. 22. & seq. vol. 3. & ibi etiam addit dicta iura non procedere, quia alia bona nõ supersunt, ex quibus possit Trebellianica deduci, quia. scilicet omnia bona sint alienari prohibita; nec etiam in filiis primi gradus, ut ibi per eum. & late probat hanc partem Alcia. consil. 572. & de communi Neuzia. cõf. 2. nu. 4. & quod non sufficiat dicere omnia bona, Gabriel. de * communi consil. 124. nume. 9. in fi. & sequen.

19. Tertium exemplum est, quod testator mandauit bona sua pleno iure restitui debere substituto, ita cõclndit Noni. d. consil. 44. sub nu. 6. qui tñ nihil allegat, sed bene hoc dicit Bal. in l. precibus. nu. 44. in princ. C. de impube. cuius decisio an vera sit, dicam in 5. exẽplo.

* Et hanc partem veram, & * communem esse testatur Guid. Pap. decis. 537. ubi pro ea adducit Bal. in l. centurio. ff. de vulg. & pupill. Bal. ubi supra, & Albe. & pro ea adducit text. in l. si decem. in fi. ff. de fideicom. liber. Sed ille tex. loquitur in verbo Tota. & de verbo Integra, ut infra dicam, & Guid. non respondit rationi, quam ipse mouet in prin. in contrarium, quod dicta verba nõ ampliant restitutionem, sed solam disponunt, quod restitutio eorum, quæ hæc, fiat plena, & integra. nec etiã alteri rationi, quæ habet, quod ista prohibitio non sufficit, quod ex verbis generalibus citiatur. Et in hoc exemplo sunt, qui * com-

muniem hinc inde dicunt, ut per Gabriel. in suis concl. lib. 4. tit. ad Treb. conclusio. 4. sed ipse amplectitur negatiuam, nisi alia verba concurrent. Sed contrarium expressè tenuit Castren. in d. Authentica sed quod testator. nu. 2. ad fin. versicu. sed si possint aliud importare, ut si dixit, pleno iure, & C. C. ad leg. Falcid. Et ratio est, quia dicta verba possunt aliud importare, quã detractionem Trebellianicæ, sed falcidia, quia possunt intelligi respectu proprietatis, & vñsfructus, seu dominij directi, non autem quine diminutio bona restituantur. & ante eum idẽ respondit Oldra. consil. 246. Roma. consil. 7. 5. & consil. 7. 9. & cõf. 139. nu. 3. ubi de * communi: quos etiam refert, & sequitur AEmilia. d. consil. 39. nu. 51. & idem clarè respondit Castren. quem etiam ipse citat, licet corruptè, d. consil. 28. col. 2. in 2. par. dicens, quia illa verba, Pleno iure, habent plures

plures effectus, & diuersos sensus, ut supra est fuit dictum: potest etiam operari in residuo bonorum, detracta Falcidia, seu Trebellianica, vt ibi per eū, & ad hoc citat Oldrad. Bar. & Ang. quidquid cōtrarium dixerit bal. vbi supra, quem ipse ibi reprobat, & audacius in 6. exemplo. Videtur tamen istud exemplum differre ab eo, qñ dictum est Plenū feudum, vel patrimonium, &c. de quo infra in 8. exemplo, & idem in hoc verbo Pleno iure, Neuiza. d. conf. 2. sub nu. 3. 4. & de verbo Plenarie numero 37. & qñ non sit dubiū in isto casu, quin per dicta verba censeatur prohibita Trebellianica, secundum * communem opinionem respondit Bellon. conf. 80. nu. 17. ad fi. sequēdo Balin. d. l. precib. sed Castren. contra Bal. refert, & sequitur Rui. cōf. 50. nu. 4. & 10. vol. 2. vbi plur. concordant. citat. & quod imò hec verba Pleno iure non importent hūc effectū, Soc. iun. conf. 49. nu. 16. in h. & seq. vol. 4. & latius conf. 88. col. 1. & nu. 6. eo. vol. & qñ ista verba non importent prohibitionem Trebellianicā, vel falcidię contra Bal. cōcludit Roma. conf. 39. nu. 3. & ista verba Pleno iure, & sine diminutione non importent prohibitionem Trebellianicā, secundum multos, quos tamē

* sub dubio sequitur, dicens * communem in contrarium esse, Soc. iun. conf. 51. nu. 37. vol. 4.

194 † de verbo Plenarie, qñ alteret dispositionē, & importet liberam, & absolutam administrationem, Barbat. conf. 2. col. 4. nu. 4. vol. 2.

Quartum exemplum est, qñ fuit dictum Totā hereditatem, vel Totum patrimonium, illud enim verbum Totum importat illum effectū prohibitionis detractōis Trebellianicę, ut est tex. in l. decem. ff. de fideicom. liber. & l. qui totam. ff. ad Treb. & est * communis opinio,

* Alex. conf. 5. nu. 14. vol. 3. & de * communi inter consil. Bello. conf. 64. nu. 2. Neuiza. conf. 2. nu. 33. & plur. seq. vbi si sit dictum Quodcunque, Rolan. de lucro dot. q. 38. Menoch. cōf. 71. nu. 12. & latissimē plures citat Gabriel. in suis conclus. lib. 4. tit. ad Treb. cōclusio. 6. vbi citat Guid. Pap. Bal. Ang. Roma. Corn. Arret. Alex. Plēbi. Soc. Ias. Seyfel. Galliau. Grat. Rui.

* Paris. Castan. & multos de * communi attestantes, & eos sequitur.

Sunt tamen, qui contradicunt, Ang. Castren. Bertran. Soc. iun. Ias. & abunde defendit Soc. conf. 33. num. 16. vol. 1. quos refert Gabriel. vbi supra. Ias. conf. 146. nu. 5. vol. 4.

Concordatur hæc discordia, ut prima opinio pcedat, qñ verba sunt posita in dispositione; secunda opinio procedat, quando illa verba sunt posita in parte exequutina, vt per Gabriel. vbi supra.

Quintum exemplum, quando testator mādāt legata, vel fideicommissa integraliter solui,

vel similia verba expressit, itā cōcludit Alex. de Neg. d. conf. 5. nu. 6. in princ. per Balin. d. l. precibus. C. de impub. & Castren. in d. Authentica sed cum testator. C. ad leg. Falcid.

Quorum tamen alter, s. Castren. tantum facit mentionem de hoc verbo Integraliter.

Quod si etiam Alex. voluit eos inducere, dū loquuntur vnus de verbo, Insolidum, alter de verbo, Totum, qñ istud exemplum non pos sit sustineri, ut infra dicam in seq. exemplo.

Sed pro isto exemplo videtur casus in l. decē. in fi. in verbo integra. ff. de fideicom. liberta.

* & hæc est magis * communis opinio, ut pro ea infinitos concordant. citat, & multos, qui de * cōmuni testantur refert Gabriel. in suis conclus. lib. 4. tit. ad Treb. cōclusio. 5. & latē etiam Neuiza. conf. 2. nu. 33. & plur. seq. Idē etiam respondit Castren. conf. 77. nu. 3. ad fi.

in 2. par. dicens idem, quod dixit in d. Authentica, videlicet, quod verbum Integrē, vel sine aliqua diminutione æquipollat expressæ prohibitioni, & importat prohibitionem detractōis Trebellianicę. Et qñ verbum Plenum, & Integrum importet hunc effectū, ac si fuisset dictum Sine diminutione, idem respōdit A Emilian. conf. 127. num. 8. & seq. citans Alex. conf. 208. vol. 2. alios referentem. & de verbo isto Integrum, est bonus tex. in l. 1. §. fo lūm. ff. si cui plus quam per leg. Falcid. & de verbo Pleno, in l. hede commissa, & quanquam. ff. de legat. 3. quæ iura citat etiam ipse ibidem.

Quo fit, vt male contrarium tenuerit Paris. d. conf. 93. quem supra citauim. 2. exemplo. Et hanc partem, quando fuit dictum Integraliter, vel Sine diminutione, tenet Castre. d. conf. 28. col. 1. in 2. par. de quo tamen pōt dubitari ex his, quæ dicemus in 7. exemplo, & sic etiam ille, qui pmissit integraliter obseruare testamentum, nō poterit hanc deductionem facere, secus tñ si hoc verbum sit in vltima voluntate prolatum, Neuizan. conf. 2. nu. 34. & in eo verbo Sine deductione ibidē sub num. 9. in fi. per tex. in l. si quis ad declinādā. C. de Epi. & cle. & idem de verbo Cū integritate, Neuiza. vbi supra num. 39. in fi. & in casu, vbi testator dixit, quod bona sua integrē restituantur, respondit Ruin. cōf. 52. col. 3. in 2. casu. vol. 2. vbi æquiparat ista verba, Omnia bona sua integrē, vel Sine vlla diminutione, vel Quod tota sua hereditas, vel integra restituantur, & qñ dictum fuit Sine detractōne, vel Integraliter sine diminutione, qñ dicatur prohibita, Ioan. Annibal. in d. rep. d. l. nemo potest. nu. 27. ff. de legat. 1.

195 Sed contra dictam cōclusionem facit, † qñ hereditas dī integra, licet Trebellianica deducta sit, glo. in l. 2. C. qñ, & quibus 4. pars detrahitur. libro 10. & Bertachi. in verbo

Integra.

De fideic. prohib. Quæst. XV. 617

integra. versic. 3. & ad hoc ponent plura exempla adduci, & similia, in quibus non putauit immorari: sed à priore sententia non est recedendum.

Secundum exemplum, vbi instituens madauit restitui omnia bona sua, vel substituit in omnibus bonis suis, ruc enim testator censetur voluisse prohibere Trebellianicam; ita enim concludit expressè Bal. in d. l. precibus. col. 12. in fin. nume. 40. versic. procedo ulterius, & q. 110. C. de impub. & alijs substitui. vbi querit Bal. quid si testator adiecit hæc verba, Pleno iure, vel Insolidum, vel In totum, vel In omnibus bonis, vel posuit aduerbium liberè, vel dixit sine diminutione aliqua, & refert, quod Bar. (scilicet in l. centurio. ff. de vulga. & p. 196 pda.) dicit, quod omnia verba repugnantia detractioni alicuius falcidiae, sunt directæ, quando apponuntur verbis communibus, & postea concludit, quod per ista verba nihil aliud intelligit ipse, nisi falcidiam esse prohibitam si testator in substitutione fideicommissaria, quia intentio testatoris est applicare hereditatem suam ad substitutum.

197 tum: ¶ nam qui totum dicit, & c. l. decem. ff. de fideicommissa. liber. idem apertè respondit Alba consil. 17. numero 5. dicens, quod si testator grauatur aliquè restituere omnia bona sua, vel totam hereditatem, seu totum patrimonium, censetur prohibuisse Trebellianicam, per d. decem. & ibi glo. bar. vbi supra, num. 27. Iafin. d. l. precibus. col. 11. & Dec. 12. col. quia verba huiusmodi sunt vniuersalia, & denotant id, quod sonant. idem voluit consil. 17. in fi. vbi concludit, quod Trebellianica cessat instantibus verbis testamenti, videlicet omnis eius hereditas, ac Omnia, & singula eius bona, per Dec. consil. 49. 5. col. pen. & idem, quando dictum fuit, De omnibus, & singulis bonis, Neuiza. d. consil. 1. sub num. 35. & pro isto exemplo, quando fuit dictum Totum, vel Omnem hereditatem, Bello. consil. 80. nu. 17. testatur de * communi. & quod isto casu dicatur prohibita, si dictum fuit Omnis eius hereditas, & omnia, & singula eius bona, consil. 17. in fi. per Dec. consil. 49. 5.

¶ Pro ista parte multos concordant. citat Gabriel. lib. 4. titu. ad Treb. conclus. 3. versicu. contrarium, & c.

Contrarium respondit expressè A Emilia. d. consil. 39. num. 51. dicens, quod quando testator vtitur istis verbis, Lego omnia bona mea, vel Pleno iure, vel Pono legatarium in locum meum, vel his similibus, non censetur velle detractionem Trebellianicæ prohibere, quia possunt habere alium significatum, & ad hoc citat Castren. in d. Authentica sed cum testator, qui tamen non loquitur in istis ver-

bis, & exemplo, sed de verbo Toto, quod tamen non videtur minus sonare, quam illa verba Omnia bona. melius tamen facit Castren. d. consil. 28. col. 3. in 2. parte. quem tamen A Emilia. corruptè citat, quoad numerum consiliorum; vbi concludit, quod illa verba Omnia, & singula bona, item Pleno iure, ite Quod posuit eum in locum suum, non operantur hunc effectum, quia possunt aliud importare, & considerat, quod illa verba Omnia bona, & c. possunt importare, ut veniant omnia, excepta specie, non tamè inferunt, quod integraliter, & sine diminutione, sed cum falcidia detractione, ad differentiam, quando dictum fuit indefinitè de bonis; quia illud verbum non supplet omnem bonorum speciem, & idem pariter dicit de illis verbis In omnem locum suum. & hanc partem etiam tenet Neuiza. d. consil. 1. numero 44. in vndecimo fundamento. Iaf. consil. 84. nume. 9. volum. 1. & idem Neuizan. vbi supra nume. 82. in octauo fundamento. per tex. in c. Raynaldus. de testam. vbi testator mandauit omnia bona deuolui ad auunculos, & tamen non censetur prohibita Trebellianica. & ita etiam ponit Bellon. consil. 67. nume. 3. & quod isto casu, quando dictum fuit, Etiam in omnibus, & singulis bonis, non dicatur prohibita Trebellianica, tenuit Corn. consil. 207. numero 10. & plur. sequen. volumine 2. de quo infra dicam in ultimo exemplo. quem refert, & sequitur Maruff. inter consilia Bellon. consilio 66. col. secunda. in princip. & ante eum abundè firmat Ruin. consilio 52. numero 5. & col. 3. in secundo casu. volum. 2. nisi adiectum sit verbum Intègrè, ut ibi per eum, putà, Omnia bona sua integrè. Et ratio est, quia quando simpliciter fuit dictum de omnibus bonis, ¶ verbum illud Omnibus, licet significet vniuersalitatem omnium bonorum, nò tamen denotat integralitatem singulorum, & cuiuslibet rei, ut ibi per eum. & contra istum casum apertè respondit Socin. iun. consilio 170. numero trigesimo septimo. volumine 2.

Hanc partem probat Socin. consilio 33. numero decimosexto, volumine primo. vbi de istis verbis Omnia bona. & pro hac parte Gabriel, vbi supra refert Angel. Caliren. Roman. Aret. Cuman. Socin. Galliaul. Capram. Bertran. Ruin. Seyfel. Iaf. Cassane & Mantuan. & plures de * communi auctoritates, & hanc tanquam magis * communem approbat ipse.

Septimum exemplum est, vbi testator vsus est verbo, Tota bona, vel Toram hereditatem, tunc enim, quidquid dixerit

E E c Bal.

Bal.in d.l.precibus.de q.20 in pcedēti exēplo, dicendum videtur, quod non importet hunc effectum detractionis Trebellianicę, secundum Castren.in d. Authentica sed cum testator. nume. 2. in fi. versic. idem si dixerit, lego totum fundum, quia aliud est dicere lego totum fundum, aliud mando totum fundum tradi. & apertius d.conf. 77. nume. 3. ad fin. in 2. parte. vbi concludit, quod testator dicendo, quod hæres restituat totam hereditatem non propterea censetur voluisse, quod possit detrahi Trebellianica, quia illud verbum hoc necessario illud non importat: quia & si simpliciter intellexisset restitui hereditatem, nihilominus intelligeretur de tota; & subdit, quod Bal. vbi supra, minus considerat loquutus est, & largius, quam expediret. nam verbum Totam potest importare ita quod non partem, vel dimidiam tantum, non autem quod sine diminutione, & cum reprobat d.conf. 21. col. 3. in 2. parte. versic. plus videtur, quod etiam hodie si rogatus sit hæres restituere totam hereditatem, non censetur prohibita detractione Trebellianicę, &c. per rationem supradictam, de qua etiam latius colum. fin. versic. sed ratio, quam supra feci, &c. & considerandum est, quod illud consilium Castren. est decisum, & ab eo vt iudice probatum, cui videtur magis standum esse. & pro ista opinione Castren. videtur tex. in l. qui totam. ff. de Trebell. & de * communi testator Bellon. confil. 67. Veruntamen pro opinione Bal. videtur tex. in d.l. decem. in fin. in verbo tota decima. ff. de fideicommissis. hered. & pro ista parte respondit aperte Alexan. confil. 5. numero 14. volum. 3. vbi dicit, quod ea, quę videntur contrarium innuere, procedunt secundum iura antiqua, secundum quę nō poterat prohiberi Trebellianica. & probat Rn. confil. 52. colum. 3. in 2. casu. vol. 2. vbi & quiparat has formulas, Omnia bona sua, Integre, vel Sine ulla diminutione, vel Tota, vel Integra hereditas. & cum Baldo stat * communis opinio in hoc verbo Toti, vt testatur Zach. in repeti. §. cum ita. nu. 461. vltra Bal. supra citatum, quod istud verbum Toti, operetur hunc effectum, est * communis opinio, si verum est, quod dixit Alex. col. 14. in fi. vol. 2. & confil. 5. col. fin. vol. 3. & confil. 13. uol. 5. post Ang. col. 125. quos refert, & sequitur Maruff. inter consilia Bello. confil. 64. num. 2. in fin. Clar. in §. testamentum. q. 12. ad fin. & de * communi testator, & idem respondit Maruff. inter consilia Bello. confil. 66. colum. 1. & 2. in princip. tenuit clarę Alba, quem supra retuli in 5. exemplo. fed Bar. per eum citatus nō sic intelligitur, vt ipse refert, ut docet Castren. in d. Authentica

sed cum testator. & latius d.conf. 28. col. 2. & pariter Ias. & Dec. per eum citati non ponunt hunc articulum, aut verborum formulam, de qua agitur, & pariter Dec. confil. 495. num. 23. loquens in casu, quo testator dixerat Totam, & Integram, testatur, quod quidquid dicat Alex. & Ang. vbi supra, alij pleriq; contrarium tenent, quamuis citer solum Roma. & Socin. Sed quod imò importet hunc effectum, quado testator dixit vel totam eius hereditatem permanere in agnatione, respondit Natta confil. 321. nu. 7. per tex. in d.l. decem. in fi. & ibi gloss. ff. de fideicommissis. lib. Alexan. confil. 201. vol. 6. & Crot. in l. nemo potest. ff. de legat. 1. quoniam imò vt ille ait, nume. 5. per illud verbum, Totam, filius tenetur fructus hereditatis vltra legitimam cōpensare in legitimam, per Cuman. in l. coherede. §. cum filia. ff. de vulgar. & pupil. & Curtiun. confil. 120. ad fi. contra Alex. de quo supra tetigi in 8. casu. & pro ista parte quod verbum Totam operetur hunc effectum prohibitionis Trebellianicę, innumerares penē auctoritates refert, & sequitur Neuiza. confil. 2. nu. 3. versic. contrarium partem, quę est magis communis, & clicet alios multos in cōtrarium refert nume. 2. & plur. seq. & id probat per bona iura num. 9. in fi. & plur. sequen. & nu. 47. & hoc tam in dispositione legali vltimę voluntatis, vel contractu, ut latē ibi habetur, vel saltem in vltima voluntate nu. 24. & pro isto exemplo respondit etiam Bello. confil. 80. nu. 17. Quāvis * Bello. ipse confil. 65. post principium dicat * cōmunem opinionem esse in contrarium, & de * communi latē testatur ipse, & eam pluribus rationibus tueretur confil. 67. col. 1. & 2. & ibi addit nu. 5. quod licet vbi essemus in dubio, an cēseatur prohibita necne Trebellianica, posset index inclinare in quam partem voluerit, secus tamen in verbo Totam. & pro opinione Castren. latē respondit Soc. iun. confil. 170. nu. 12. & plur. seq. nu. 37. versic. non obstat secūdo. & ibi nu. 3. responder ad tex. in d.l. decem. volum. 2. & idem probat ipse confil. 84. numero 3. volum. 4. Sed pro Bal. stat * communis opinio per verbum Totam, vt respondit Alcia. consilio 556. num. 2. & quod per illud verbum Totam intelligatur prohibita * Trebellianica, est * communis opinio, vt per Ancha. iun. quæst. 51. num. 14. sequendo Bal. in d.l. precibus. tanquam * communiter approbatam. & vbi dictum fuit Totam, Corn. consilio 207. nume. 12. vol. 2. & de * communi Rolan. in tracta. de luer. dot. q. 8. in fi. & quod quando dictum fuit Totam hereditatem, quod non dicatur prohibita, latē defendit Ioan. Annub. in repetitio. l. nemo potest

num. 250.

De fideic. prohib. Quæst. XV. 619

numero 152. & plur. sequen. ff. de legat. 2. Sed contra, quod inò dicatur prohibita, quando fuit dictum Totam hereditatem, vel Totum patrimonium, Alba consilio 17. numero 5. & quando fuit dictum De tota hereditate, est * communis opinio, Alcia. consilio 516. numero 2. & quando fuit dictum Tota hereditas, quod excludatur detractio Trebellianice, est * communis, Alexan. consilio 5. numero 14. vol. 3. & est tex. in l. qui totam. ff. ad Trebel. & per illum Ripa in l. centurio. numero 130. ff. de vulga. & pupilla. & in l. decem. vbi glo. ff. de fideicommiss. liberta. Clar. in §. testamentum. q. 62. ad fi.

Octauum est exemplum, quado dixit testator, vel alius disponens Integram hereditatem; nam & hoc quoque casu Trebellianica videtur prohibita, secundum illam opinionem, quam multi tenuerunt relati per Dec. consilio 495. numero 23. Alba consil. 57. in fi. & est text. in l. 1. §. solet. ff. si cui plus quam per leg. Falcid. quem sic in terminis expendit AEmilian. consil. 127. numero 10. in fi. dicens, quod istud verbum importat idem, quod sine diminutione, ut etiam supra dixi in quarto exemplo. Idem probat post plures concordantes, Neuiza. consil. 2. nu. 9. in fi. in quarto fundamento. & plur. sequen. & nume. 47. & hæc saltem in victim voluntate, ut ibi latè habetur, & nume. 4. & nume. 36. & idem de verbo Integrè sub nume. 39. ad fi. & de verbo Integrè numero 40. in quarto fundamento. & numero 41. Joquens de verbo Tota vel Integra. idemq; firmat Bellon. consilio 80. numero 18. Idem, quod dixi de verbo Integra, respondit Ruin. consil. 58. num. 17. & sequen. volum. 2. & istud verbum, Integra, quod importet hunc effectum respondit Socin. iun. d. consil. 170. numero 34. volum. 2. & quando fuit dictum Integram, Corn. d. consilio 207. numero 12. vol. 2. & pro ista opinione, quando dictum fuit, Integrè, quod non veniat quidquam diminuendum, est tex. in d. l. decem. vbi etiam gl. ff. de fideicom. liber. & concordant. per Rub. in terminis consilio 43. numero 12. & sequen. vbi etiam dat exemplum de promissione restituendi integrè dotè, &c. * & de * communis, quando fuit dictum Integrè, nel Sine diminutione, Paris. consilio 1. numero 84.

Adhuc tamen isto casu, quod verbum Integram non operetur hunc effectum, ex mente Roma. & Socin. tenuit Dec. consilio 495. numero 23. verifici. quia tamen plerique tenent contrarium, &c. & hanc partem etiam tenuit Bellon. consilio 65. numero tertio. & consilio 67. columna secunda, & consilio 66. columna secunda. in princip. vbi testatur

* Maruff. ae * communi. & pro ista parte Ioan. Annibal contra Crot. in l. si quado. nu. 268. in fi. & seq. ff. de leg. 1.

Nonum sit exemplum, quando dictum fuit Plenum, adhuc illud importat prohibitam detractioem Trebellianice, ut concludit AEmilia. d. consilio 27. numero 2. in fin. per text. in l. fideicommissa. §. quamquam. ff. de 199 legat. 3. f. Nam istud verbum, aut ille ait, idè importat, quod sine diminutione, quod quidem citra omnem dubitationem operatur hunc effectum, vt supra dixi in quarto exemplo. & facit etiam tex. in l. plenum. in princip. ff. de vsu, & habita.

In contrarium tamen videntur facere, quæ supra diximus in tertio exemplo.

Decimum sit exemplum in verbo Quæcunque, vel Quodcunque, quod operetur hunc effectum, Neuiza. d. consilio 2. numero 35. in fi. quod operatur idem, quod verbum Toti, vel Integram. Et quod verbum Quicquid operetur etiam prohibitionem legitimæ iurenaturæ, respondit Ruin. consilio 38. numero 18. volumine 2. & de verbo Quicquid Socin. consilio trigesimo tertio, numero 16. volumine 1.

Vndecimum exemplum est, vbi disponens vsus est verbo Vniuersum, quod operetur hunc effectum, Neuiza. d. consil. 2. num. 38.

Sed contra Soci. d. consil. 33. nu. 16. vol. 1. & idem Neuiza. vbi supra sub num. 39.

Duodecimum sit exemplum, ubi dictum fuit Sine diminutione, tunc enim imputatur hic effectus, ut supra dixi in quarto exemplo, licet Socin. iun. consil. 49. nu. 16. in fi. & sequen. contrarium dixerit, vol. 4.

Decimum tertium sit exemplum in filio, Cui fuit certum quid relictum pro omni eo, & toto, quod ipse possit petere in bonis suis, tunc enim satis dicitur prohibita Trebellianica, Curt. iun. consilio 91. numero tertio. sed per istud exemplum non valet, nisi accipiat secundum ea, quæ dicam infra in sexta conclusio.

Decimum quartum exemplum adduci potest, quando dictum fuit, Libere bona mea habeat. verbum enim, Libere, importat, idè, sine aliqua diminutione, las. consilio 14. columna 1. ad fia. & columna sequen. volumine tertio. Curt. iun. consilio secundo. circa principium. Ruin. consilio primo, colum. 1. volumine 1.

Aliud quoque exemplum adduci potest, quando disponens vsus est verbis geminatis: In geminatio plurimum operatur. & ostendit magis deliberatam intentionem disponentis, l. Balista. ff. ad Treb. & ita concludit AEmilia. d. consil. 27. nu. 10. in ti. & seq. loquens in casu,

E E c 2 vbi

vbi fuerat dictum, Plenum, & integrum, & ad hoc adducit text. in §. vi. vero expressim. Authentico de hered. & falcid. & hunc casum habet pro abfolato, vbi fuit dictum Totum, & integrum, & similia, Neniza. d. consilio 2. sub numero 33. & numero 42. ad fin. & hoc maxime in vltimis voluntatibus: vel si dictum sit Totum, & vniuersum, vt ibi per eum, numero 38. & pro hoc etiam fiat Belon. consilio 80. numero 17. vbi dictum fuit, Omnem, vel totam hereditatem. & quando dictum fuit Totum, & integram, Clar. in §. testamentum. quæstio 6. vers. sed nunquid, si testator vsus sit verbis vniuersalibus, vel æquipoſſentibus, vbi de * comuni. Alcia. consilio 497. numero 2. & etiam in legitima, Socin. iun. in l. centurio, numero 152. & post Areti. per eum citatum inter consilia Cert. iun. consilio 72. ad fi. & ideo si dictum sit, Omnia bona pleno iure, tunc censetur prohibita, Gabriel. in suis conclusio. libro 4. titulo ad Trebellia. conclusi. quarta, nume. 2. Idem quando fuit dictum Integra, & omnia bona, per eundem Gabriel. vbi supra conclusi. 5. in fin. & quando fuit dictum Tota, & integra, res est clara, Neniza. consilio 2. numero 33. ad fin. vbi etiam testatur de * comuni.

* Contrarium tamen respondit Castren. d. consilio 28. col. 2. in secunda parte. vbi dictum fuerat Omnia bona, & integra pleno iure, & posuit eum in locum suum. Considerat enim, quod si singula hunc effectum non operantur, non etiam eum importent simul iuncta. col. penul. & idem qd fuit dictum Tota, & integra eius hereditas, respondit Dec. d. consil. 495. nume. 23. vers. tamen quia plerique tenent contrarium, & ante eum Corn. consil. 207. volum. secundo. loquens, vbi dictum fuit, Totum, & integrum. sequitur Rolan. consilio 65. numero 3. & idem quando fuit dictum, De omnibus, & singulis bonis, vt supra tetigi in quinto exemplo, in secunda opinione; & ita respondit Socin. iun. consil. 49. numero 16. in n. & sequen. volum. 4. loquens in casu, vbi fuerat dictum Pleno iure, & sine aliqua diminutione, & quando fuit dictum Omnia, & singula, respondit Corne. d. consil. 207. numero 10. & plur. sequen. vol. 2. vbi abunde hoc probat, quid importent dicta verba absque prohibitione detractiois Trebellianicæ, vel Falcidiz, de quo etiam supra dixi in quinto exemplo.

201 Tercio principaliter queri potest, an prohibitio detractiois Trebellianicæ interdicta filiis primi gradus, extendatur etiam ad alios substitutos. Concludendum est à fortiori, quod sic, ita firmat Guid. Pap. decif.

592. & de hac quæstione, an Trebellianica prohibita primo heredi censetur etiam secundo prohibita, & conuerso, late ponit Zanch. in repetit. §. cum ita. num. 455. in fi. & plur. sequen.

202 Nam hæres + solum primus ius habet detrahendi Trebellianicam, non autem fideicommissarius aduersus fideicommissarium, declarando, an idem sit, si primus hæres nō detrahit, etiam si secundus hæres sit primi hæredis, ut per Marzar. consilio 10. col. 129. in fi. & dixi supra quæstio. 2. & quod non detrahantur duæ, sed vna tantum Trebellianica, late per Natam consil. 321. numero 10. & quod primus fideicommissarius non detrahat aduersus secundum fideicommissarium, tradit etiam Zanch. in d. §. cum ita. num. 460. & num. 453. vbi de hac quæstione, an primus fideicommissarius hæres primi hæredis detrahat Trebellianicam ex persona primi, & ideo in casu Alexan. in l. quoties. in princ. C. de hered. institut. vbi testator instituit aliquem heredem in quota hereditatis, & nihilominus testator tacuit eum in certo fundo, iubeus eum esse tacitum, & contentum tali fundo, concluditur, quod talis dicitur hæres institutus, & grauatus restituere dictam quotam retæro fundo, tamen videtur, quod poterit deducere etiam Trebellianicæ: est enim hæres, non legatarius, ut ibi per eum, nisi forte adiectum fuisset Pro omni co. & toto, qd posset petere iure Trebellianicæ, & vt fuit in casu Bal. consil. 111. in 3. per teloloquen. in vna Placentina de Lando. Sed quod quando sunt plures gradus fideicommissi, si primus hæres non detrahit, quod possit primus fideicommissarius aduersus secundum detrahere, est glo. in l. facta fuit. quæ est 63. §. si cum suspecta. in verbo legatarios. ff. ad Trebellia. & glo. in l. ancimus. in verbo ipso iure. C. de fideicom. per quos sic concludit Berengar. in l. in quartam. numero 233. ff. ad leg. Falcid. Nisi dicamus, quod in casu Alexan. non potest tractari de detractioe Trebellianicæ, quia purè hæres ille grauatus est restituere, & Trebellianica solum debetur grauato in diem, vel sub conditione, de quo tamē infra in 9. conclusi. Et qd soli heredi vniuersali vniuersaliter grauato competat onus deducendi Trebellianicam, Bal. in consilio prædicto, & ita accipienda sunt, quæ supra dixi in 14. exemplo. & late probat Ial. consil. 114. nu. 2. vol. 4. vbi concludit, quod ius deducendi quartæ Trebellianicæ tranſit ad heredem, per l. quanquam. C. ad leg. Falcid. & ibi per Docto. & subdit, quod hæres grauatus restituere totum, si totum restituit, censetur facere gratiam primo fideicommissario, ut
illam

De fideic. prohib. Quæst. XV. 621

illam pro se detrahat aduersus secundum,
* per gloss. * communiter approbatam in l. 1.
§. denique. ff. ad Trebell. & ibidem declarat
text. in dicta l. prima. §. Neratius. in dubio
autem ipse præsumitur, quod voluerit deducere,
& retinere id, quod potuit, Bal. in l. penult. §. 2. ad fi. ff. solutio. matrim.

Dubium tamen facit, quia videmus in legitima dubium esse, an ipso iure, vel eius supplementum debeatur filio, an verò ipsi petenti solum. quamvis text. in l. scimus. in princip. C. de inoffic. testamen. dicat ipso iure, tamen in hoc sunt opiniones, quarum vtraque communis dicitur, ita ut uix possit discerni, quæ sit magis communis, ut patet per Vasqu. in dicto tractat. successio. in 3. parte. libro 1. §. 15. & sequen. & in d. 3. parte. in d. l. scimus. in princip.

203 De fideicommissio autem reciproco, an detrahatur Trebellianica, videlate per Roman. à Valle. consi. 2. §. vol. 1.

204 Trebellianica ꝑ etiam deduci potest de fideicommissio concepto in donatione inter vivos, ut per Castren. consil. 28. in secunda parte. sed bene debetur ex fideicommissio in donatione causa mortis, Imo. in l. cum pater. §. 1. ff. de legat. 2. per illum text.

Sed contrarium probat late Berengar. in l. in quartam. nume. 2. §. ff. ad leg. Falcid. dicens post concordari. per eum citatos, quod Trebellianica non deducitur de fideicommissio in contractu, non pacto dotali facto.

205 Deducitur ꝑ autem Trebellianica duntaxat in casu restitutionis fideicommissi, & euentus conditionis, & non aliter, ut concludit Dec. consilio 480. numero 14. Alba consilio 7. numero 8. & detrahitur, siue fideicommissum sit restituendum, siue in diem, siue sub conditione, Berengar. in l. in quartam. numero 3. 24. & sequen. ff. ad leg. Falcid. & in filiis primi gradus, per Bal. in l. iubemus. numero 6. C. ad Trebellia. ꝑ & quando legitima possit esse pinguior Trebellianica, vel e contra, vide per eundem Berengar. vbi supra nume. 26. & sequen. & quod Trebellianica detrahitur solum in euentu conditionis, & sic restitutionis hereditatis, vide Bal. in l. quoniam in prioribus. in fin. C. de inoffic. testamen. & dicitur euenisse casus restitutionis etiam per bannum cum bonorum confiscatione, Alba consi. 7.

206 6. C. ad Trebellia. ꝑ & quando legitima possit esse pinguior Trebellianica, vel e contra, vide per eundem Berengar. vbi supra nume. 26. & sequen. & quod Trebellianica detrahitur solum in euentu conditionis, & sic restitutionis hereditatis, vide Bal. in l. quoniam in prioribus. in fin. C. de inoffic. testamen. & dicitur euenisse casus restitutionis etiam per bannum cum bonorum confiscatione, Alba consi. 7.

207 Detrahitur ꝑ autem Trebellianica solum de fideicommissio vniuersali ad differentiam Falcidiz, quæ de particulari detrahitur, Socin. jun. consilio 136. nume. 4. volumine 1. & etiam posui supra in 9. casu post Paris. consi. 17. nu. 26. volum. 2.

208 Trebellianica ꝑ etiam deducitur dedu-

cta legitima debita iure nature, secundum
* communem opinionem, Socin. jun. consil. 132. numero 8. volum. 1. & quod hæc quarta sit deducenda post deductionem legitimam ex residuo, idem tenet ipse consilio 30. numero 16. volumine 4. idem voluit Cagnol. in l. Papinianus. §. meminisse. numero 19. ff. de inoffic. testamen. & facit, quia granatus retinet quartam eorum, quæ restituere fuit grauatus, toto titulo. ff. & C. ad Trebellia. Berenga. in l. in quar. am. num. 226. ff. ad leg. Falcid. & apertius per eundem post dictam repetitionem in tertio capite in articulo de Trebellianica numero 32. vbi concludit, ꝑ est quarta residui bonorum deducta legitima, imò etiam secundum communem opinionem deductis etiam legatis, ut per Anchar. iun. quæst. 6. & ita etiam respondit Bal. consilio 92. proponitur, quod Christianus.

209 in quarta parte, ꝑ dicens, quod filius hæres institutus, & grauatus per fideicommissum restituere hereditatem testatoris, detrahit legitimam etiam de relictis Deo, Ecclesiæ, & pauperibus, Trebellianica verò nequaquæ, & concludit, quod si sunt quatuor filij, videlet vnus masculus hæres vniuersalis institutus, & tres femina, legitima filij est quarta pars tertie partis totius hereditatis, quia femina faciunt ei partem per cõcursum, cum ipse habeat legitimam in dotibus suis, Trebellianica autem est quarta residui per hæres filij deducenda, per l. iubemus. C. ad Trebellia. salua hereditate pauperibus relictis, & residuum dividitur inter substitutos. & clare idem dicit Alba consilio 41. nume. 2. in si. loquens in casu, quo legitima erat femis, quod adhuc Trebellianica sit quarta residui, id est, alterius dimidia.

210 Quarta sit conclusio, ꝑ quod Trebellianica amittitur, qui negat bona fidele in bonis testatoris, Bar. in l. si. licentia. in fi. C. de iur. deliberan. Ias. in l. quod ten legatus 30. vers. item hæres, qui negat rem legatam esse hereditariam, & ff. si cert. pet.

211 Quinto queri potest, an Trebellianica possit deduci, vbi legitima reperitur esse femis propter numerum filiorum quatuor excedentem, de quo in Authentica nouissima. C. de inoffic. testamen. Et breuiter Bal. consilio 94. in secunda parte. respondit pro negativa. sequitur Alexan. consil. 3. nume. 4. volum. 7. alias est 68. volum. quarto. & Dec. consilio 228. circa fin. quos refert Craue. consilio 30. in fin. considerans, quod in casu Alexand. & Dec. quinque aderant filij, & tamen solum femis detrahitur, licet ipse Craueria non audeat aliquid determinare, quia dicit neminem iudile. qui hunc passum.

GGG 3 recti

terigerit, & dicit controuersiam illam fuisse concorditer decissam, nulla habita ratione de d. decif. Bal.

Contrariam opinionem, quod imò adhuc possit detrahi Trebellianica, tenuit Oldra. conf. 171. in fi. Curt. sen. apertè confil. 59. nu. 2. 5. & conf. 75. nu. 4. in fi. quem refert, & sequitur Alba confil. 40. nu. 2. & ante eos Cagnol. in l. Papinianus. §. 4. nu. 19. ff. de inoffic. testa. & vltra dictas auctoritates refert etiam Ang. in conf. 287. col. 2. & licet ipse Matza. in fi. relinquat articulum tanquam dubium, & nouū irrefolutum, sentit tū pro ista parte contra Bal. & idem tenet q. 51. & sic ex istis auctoritatibus patet hanc partem esse magis *

* communem, quia eam tenuit Oldra. Ang. Curt. sen. Cagno. Alba. & Marza.

112 Sexto quæritur, si de quibus relictis detrahi debeat Trebellianica, & breuiter, vt etiam supra tetigi, constat, non posse detrahi, nisi de iudeicommissio vniuersali, nō etiam de particularibus relictis, secundum *

* communem opinionem, de qua per Docto. maximè Bar. & alios in l. si quis seruum. §. in. ff. de lega. 2. & de * comuni Parisi. confil. 43. nu. 45. vol. 3.

Sed punctus stat, quando fideicommissum dicatur vniuersale, vel non. Et breuiter concludendo, hoc totum pendet a voluntate testatoris, l. cogi. §. & generaliter. ff. ad Treb. & probat Parisi. d. confil. 43. nu. 43. & plur. seq. vol. 3. & ibi addit consistere de voluntate ex pluribus. Et primò, si dixit De omnibus bonis, item si hæredibus dedit substitutam absolutè, & simil. & pariter si nihil penes hæredem remanet vltra bona restitutioni subiecta, ut ibi per eum nu. 60. & sequen. quia. si in bonis particulariter enumeratis consistebat totū patrimonium testatoris.

Pro habenda autem pleniore intelligentia, hic cadunt plures considerationes. quarum prima est, an deductiones huiusmodi possint fieri per hæredem etiam non confecto inuentario.

Secunda est, an in deductione huiusmodi imputari debeant fructus percepti medio tempore.

Tertia est, an in faciendi huiusmodi deductione debeant tot bona hæreditaria testatoris deduci ad valorem temporis mortis testatoris, an verò ad tempus restitutionis fideicommissi.

Quarta est consideratio, quid dicendum in deductione legatorum in quantitate consistentium, vel aris alieni ipsius testatoris soluti per hæredem.

De prima etiam non confecto inuentario, Docto. maximè Dec. in l. debitori. colum. 1. C. de

paet. Alciat. confil. 572. arbitrator. in fin. Port. confil. 92. nu. 93. & sequenti.

Secunda probatur ex communi, quod non comprehendantur fructus, Marzar. confil. 23. col. 1. & per totum, Menoch. confil. 183. nu. 38. & plur. sequen. vol. 2.

Tertia pro deductione in tot bonis hereditariis, q. facta centeat ipso iure statim mortuo testatore, fiat Socin. iun. confil. 170. nu. 6. ad finem, & sequenti. vol. 2. Port. d. confil. 52. nu. 94. in fin. Alciat. dicto confil. 572. in fin. quos refert, & sequitur Menoch. confil. 183. nume. 34. in fin. & sequen. volum. 2. vbi etiam citat Marzar. vbi supra, qui tamen hoc non tangit.

Mouetur isti patres per tex. in l. quod de bonis. §. fructus. ff. ad leg. Falcid. vbi habetur, q. hæredi Falcidia debebitur vnà cum fructibus à die obitus testatoris, ergo idem dicendum est in his deductionibus, ita Socin. iun. vbi supra.

Secundò mouentur per decisionem Castren. in l. peculii. la. 2. in prin. ff. de peculio. alias est l. sed si damnum. §. 1. vbi inquit, quod si testator instituta vxore grauauit eam ad restituendum bona sua omnia vnà cum fructibus post mortem suam, in restitutione bonorum huiusmodi ipsa potest deducere dotem suam vnà cum fructibus à morte mariti citra perceptis ex tot bonis ipsius, quot importat eius dos, quia succedendo marito dicitur, seu fingitur sibi ipsi soluisse, per Bar. vbi concludentem, quod creditor succedendo debitori dicitur sibi soluisse creditum suum in omnibus bonis debitoris, quia vt idem Bar. ait in l. si ei, cui. §. 1. ff. de eiusd. successio. habet vim solutionis, & exactionis facit in iudicio.

Tertio ad idem facit, quod dicitur de legitima debita iure natura filio, q. debetur etiam morte patris vnà cum fructibus, vt supra diximus, ita concludit Alciat. vbi supra.

Veruntamen hæc conclusio, quamvis propter auctoritatem scribentium quandoq. secundum eam consulerim, in puncto iuris mihi videtur dubia duplici ratione. Altera est, quia creditor succedendo debitori, vel e converso confunditur actio, secundum Bal. in l. si ei, cui. siue magis extinguatur, quia actio, & passio nō possunt in eodem si bicio stare, dicta l. de iure. ita vt non possit cognosci creditum à debito, dicta l. debitori. C. de pact. quomodo ergo potest dici creditorem sibi soluisse, si non potest consistere amplius de credito suo, nec de eo possit denotari cupus, in quo magis, quam in alio sibi satisfecerit, & hoc non solum ad effectum agendi, quia, vt dixi, actio extincta est, sed etiam ad effectum retinendi.

Secunda

De fideic. prohib. Quæst. XV. 623

Secunda est ratio, quia res incerta ratione loci, & quotæ possideri non potest, l. 3. ff. de acqui. posses. sed sic est, qd creditor succedendo debitori pro quâritate sibi debita non potest constare, qd possederit vnam rem magis, qd aliam, ergo nec etiam potuit effici dominus illius, & fructuum, l. traditionibus. ff. de pac. Et dicere secundum Bart. qd sibi satisfecerit in omnibus bonis debitoris, hoc est impossibile de iure, si creditum erat modicum, & hæreditas erat opulenta.

Præterea in d. l. peculium. in quæstione formata per Cast. nihil debuisset vxor restituere, quæ omnia bona sibi ipsi soluerat, & tamen Cast. admittit vxorem solum creditum suum vnâ cū fructibus posse retinere; & bene, quia residuum cum fructibus citra omnem dubietatē restituere tenetur, l. 3. §. mulier. ff. de dot. prælegat. vers. residuum verò, quod præterea illi restitutum est, &c. & probat post Roma. per cum citatum Alciat. vbi supra, ergo dubia videtur conclusio Bart. qd in omnibus bonis solutio facta dicatur.

Nisi dicamus eū loqui in casu, quo nulla erat restitutio faciendi, quo casu non facit pro Cast. & sequacibus.

Et quod attinet ad priores duas rationes facilis est responsio, quia illæ quartæ sunt certæ ratione quotæ ex dispositione legis, nimirū si statim mortuo testatore detrahitur vnâ cum fructibus, quia debita sunt filio, & hæredi respectiue, inspecta autē Cast. & sequacium auctoritate non facile ab eorum conclusione esset recedendum.

Quo verò ad quartam cōsiderationem, idem quoq; vt supra fuit conclusum in præcedēti cōsideratione, videtur dicendum, vt supra ab ipso tempore soluti æris alieni solutio facta quoq; dicatur in totidem bonis ipsius testatoris, quia ex benignitate hæredis, qui soluit æs alienum de proprio factum est, vt non fuerit vendita bona hæreditaria, quæ vendi poterant, l. filius familias, §. diui. ff. de legat. 1. & ibi * omnes notant, ergo hoc non debet ei esse damnosum. & ita signanter respondit Socin. iun. consi. 109. num. 19. & seq. vol. 1. quem refert, & sequitur Menoch. dicto consi. 183. nu. 37. versic. quantum autem attinet ad credita, &c. vol. 2.

Sed ego eorum sententia longè minus possum me subscribere per supra adducta, & quia eorum fundamentum, in fallor, minime subsistit. etenim dicere, qd ex quo hæres soluēdo æs alienū testatoris de suo, fuit in causa, ne tot de bonis hæreditarijs venderentur, ergo intelligi debent eis vendita, vel insolutum data, consequentia non probatur iure, ratione, vel auctoritate: quia videmus in eo,

qui soluit debitum meum potest solum solutum repetere, vt legitur in l. si pupilli. §. ite queritur. & s. sequenti. ff. de negot. gest. & ibi * omnes not. & per totum, vel si possidet bona mea, datur ei retentio pro tantumdem, l. si quid possidere. in princ. & ibi Alber. nu. 2. ff. de petitio. hæredia. vnde satis ei esse debet, si in præsentio specie soluenti satisfacta de eo, quod soluit, nec prætereundum potest interesse aliquid postquam debitorem siue fideicommissarium non interpellauit, l. acceptam. vbi Bald. & alij. C. de vsur.

Superest modo vltima deducionis species, quæ respicit impenfas, & melioramēta facta per grauatum, vel eius auctorem. in quo brevis
211 ero. Etenim duæ ↑ principales species constitutendæ sunt meliorationum. Altera, quæ extra rem ipsam est, de qua queritur, propter eam tamen, & seu eius contemplatione est. Altera, quæ est in ipsa re.

Circa primum melioramenta, seu impenfa circa rem, seu propter eam sunt plura. Quorum plura etiam possunt adduci exempla.

214 Primum sit, ↑ verbi gratia, si res erat alicui oneri subiecta & obnoxia, & fuit per grauatum fideicommissi liberata. Certè non video, quare huiusmodi melioratio non sit solueda per fideicommissarium, cuius propterea vtile negotium gestū est, & ita in specie Bertazoli. in ciuilibus respondit, qui concord. citat consi. 107. in fi.

215 Secundum sit exemplum ↑ in impenfa facta in recuperando bona ipsa fideicommissi subiecta, quæ erant per tertium occupata. hæc enim pariter, vt puto, vitari non potest per fideicommissarium, vt respōdit Ioan. de Ana. consi. 3. loquens in eo, qui multas fecit expensas in recuperando castro alieno, quod non tenetur illud domino restituere, nisi sibi prius refusus expensis, & eum refert, & sequitur Ias. in l. si non fortem. §. si centum. ad fin. ff. de condit. indebi.

216 Tertium sit exemplum ↑ in expensis factis propter rem, in eam mauetendo, puta, in defendendo à molestationibus, vel in arcendo ab ea impetu alicuius fluminis, & simil. hæc enim impenfa vitilis satis, superq; dici potest, in l. 1. §. 1. ff. de flumi. & per consequens non potest recusari solui. Et facit, quod citè
217 à sapiente dictum est, ↑ Non minor est virtus, quam querere parta tueri.

218 Quartum sit exemplum ↑ in impenfa facta in custodia rei, puta, si eliet aliquod fortalicium, vel turris, & huiusmodi, vt concludit Bal. in l. 1. num. 9. C. de fruct. & lit. expens. & omnes istæ expensæ deducuntur tanquam necessaria, vt hrmat Alex. consi. 163. coi. fin.

219 nu. 8. vol. 2. ↑ loquens in terminis expensarum

rum factarum per vnum ex cōfortibus pro recuperando castrō communi de manibus eius, qui illud occupauerat, q̄ debeatur pro rata per alios cōfortes. Imo si odio, & culpa aliorum fuit amissum castrum, & odium fuit rationale, vel si irrationabile, tamen peccarunt illi in custodiendo diligenter castrum, tunc adhuc istis duobus casibus potestis, qui non peccarunt, & suis impensis recuperant, impensam petere ab alijs, vt ibi p̄ eum. sic & impensā factā per heredem in re alteri sub conditione legata, in ea recuperanda debentur, Imo in l. dōmos. in princ. ff. de legat. 1. conf. 10. col. fi. vol. 1. loquens proprie in expensis factis in recuperando castrō, quod nisi fuisset recuperatum aduersarius auctor amissionis potuisset in solidum conuenire etiam ad damna, & incōmoda, l. cum duobus. §. damna. ff. pro socio. Bal. in conf. 8. erat quinq; nobiles cōfortes cuiusdam fortissimæ arcis. in 3. parte. & de castrō hostiliter ablato odio vnus ex cōfortibus, vel ex eo, q̄ ipse minus diligenter custodiuit castrum, q̄ is teneatur ceteris ad omnia dāna, & expensas factas in recuperatione, firmat Alex. consi. 170. col. fi. vol. 1. idem firmat Bal. consi. 234. factum, super quo cōsiliū petitur. in fi. in d. 2. par. q̄ si propter culpam vnus socij alter dampnificaretur, omne dānum socius læsus recuperat a culpabili, per tex. in l. si vt certo. §. sed vbi. ff. commodat. Idē firmat Bal. in l. diuortio. §. interdum. nu. 4. ff. solut. mat. vbi concludit, quod si aliquis fecit impensam pro recuperando castrō aliquibus nobilibus, nō teneatur illud restituere, nisi prius illis sibi refectis, quas illi tenebantur facere, & fecissent, si recuperare voluissent, & dicuntur necessariæ, vt ille ait, per Io. de Ana. consi. 32. in fi. licet aliās male eum alleget per contrarium, sicq; eum sequatur in l. si nō forte, §. si centum. col. fin. ff. de condi. indebi. prout etiam animaduertit Rui. consi. 100. in fi. vol. 4. & aliās etiam respondi. & loquitur Ruin. in d. conf. de expensis factis in expugnando, & recuperando castrum commune, & illud defendendo per vnum ex cōfortibus, q̄ nō teneatur illud restituere, nisi prius solutis

220 impensis. Quamuis enim f̄ feudum occupatum per tyrannum, & recuperatum per vnum ex inuestitis debeat omnibus, Castrum. consi. 176. videtur dicendum D. Mariā. in fi. in 1. par. tamen expensæ factæ per eum

221 in recuperatione restitui debent. & q̄ f̄ expensæ factæ in recuperatione rei dicantur necessariæ, est glo. aperta in l. 1. §. inter necessarias. in verbo proiciat. ff. de impel. in reb. dotali. factis. quam ibi not. Ange. in princip.

222 Quod si castrum f̄ non fuisset recupera-

tum, magis dubium esset, secundum Bal. in d. consi. 8. erant quinque nobiles cōfortes cuiusdam fortissimæ turris. in 1. par. vbi loquitur de duobus cōfortibus ex quinq; expensis per alios, & tertio nō admisso per eos: q̄ si illi duo fecerunt magnam impensam, recuperarent turrim, quam recuperare non poterunt, non obli. gāt tertium, si negotiū fuit temerē inchoatum, quod apparet, quia turris erat inexpugnabilis; magis temerē prosequutum, quia per viam armorum, & infelicitate delitutum, quia nihil actū fuit.

223 f̄ debet enim, vt ille ait, quod negotiū aliquod aggreditur animaduertere, q̄ sit possibile, q̄ sit vtile, & quod non sit nimis onerosum alteri.

224 Considerandum tamē est, f̄ q̄ ita demum expensæ in re cōi per vnum ex socijs debent per alios restitui, dummodo tamē contemplatione aliorum factæ sint, nō autem si factis alijs erat facturus: f̄ in dubio non præsumitur fecisse cōtemplatione aliorum, si ad expendentem principaliter res pertinebat, & modicum ad alios, vt respondit Alich. consi. 230. num. 6. Quia ratione videmus res subiectas restitutioni fideicommissariæ & causa necessaria, fideicommittentem, vel res ipsas tangentem alienari posse irreuocabiliter, l. si fundum per fideicommissum. in princ. ff. de leg. 1. Authen. res. que. C. communia de lega. & l. Marcellus. §. res. que. ff. ad Trib. dū

226 modo alienatio fiat sine culpa, f̄ idē, q̄ prius res fertiles, & quæ seruando seruati nō possunt alienentur, Ang. in tract. de resiam. glo. 86. nu. 1. c. in princ. & ē ex causa necessaria ipsum heredē respiciēte, puta, aris pprijs soluendi gratia, sed reuocabiliter, respectu eius, cui fieri debet restitutio, l. peto. §. si. de lega. 2. l. si. §. si autem sub conditione. C. commun. de lega. & Ange. vbi supra. Et prædicta confirmat Ang. per glo. ibi in l. 1. §. inter necessarias. ff. de impen. in reb. dotali. factis. in

227 princ. dicens, f̄ q̄ omnes sumptus, qui sunt in munitionibus instrumentorū fortalitorum dicuntur sumptus necessarii, ideo repetuntur, si ad perpetuam fortalitij vilitatem facti sunt, ex eo, q̄ ipsa municio erat perpetua, puta, bombardæ, & similia, Imo etiā si nō erat perpetuō duratura, puta, si sit municio victualium, per quæ in vno pūcio fortalitiū defensatum, perpetuō cōseruatur, vt ille ait, per tex. in l. omnes iudices. C. de ferijs. & ibi reprobatur Bar. qui aliter sentire videtur in l. cum quæreret. §. si affide. l. 3. dū

228 concludit, f̄ q̄ expensæ factæ causa custodiæ, puta, in tendo homines ad custodiā castrī, non dicuntur fieri gratia quærendorū fructuum, propterea nō debentur impendendi:

De fideic. prohib. Quæst. XV. 625

dent: quoniam imò sumptus, qui sunt in custodia, dicuntur fieri gratia fructuum, secundum Bal. in l. i. ad fin. a. 25. C. de fruct. & lit. expens. p. l. si ita. §. villæ. ff. de fundo instr. lega. & Bar. in l. h. quoniam iure debentur ut tales, in l. h. de imp. in reb. dotal. facis. dicens, q. expensæ, quæ sunt ad temporale rei custodiam, non repetuntur: & inferat ad duo, videlicet, q. expensæ factæ per maritum in custodia castri dotalis non repetantur, nec si aliquis detineat castrum alienum, & in eo custodiendo impendit, impensas repetit, sed cum fructibus compensat, quoniam sunt tamquam impensæ factæ gratia querendorum fructuum, quæ debent deduci per quemcumque eas facientem, etiam si sit male fidei possessor, nisi excedat fructus perceptos, quia alias non repetitur, si sunt maiores, ut infra dicemus in 3. dubio: & sic Bar. loquitur circa hoc, an expensæ factæ in castro rei, dicantur fieri gratia fructuum, quia in primo loco tenet, q. non, in d. autem l. n. tenet, q. sic, & ita non potest saluari iudicio meo. Nec placet conciliatio Doct. qui intelligit Bar. in d. l. cum quereretur, q. loquatur de temporali custodia, in d. autem l. h. de perpetua, quoniam ista est mera diuinitio. In eo autem, quod dicit circa tales impensas, q. non repetuntur per eum, qui pignori accepit castrum, prout loquitur in d. l. cum quereretur, nec per maritum circa castrum dotalis, prout ipse loquitur in d. l. in per alium autem detinentem castrum alienum, si factæ sint, q. debeant compensari cum fructibus, nec repetantur in eo, quod excedat fructus perceptos: oportet omnino intelligere Bar. loqui de expensis factis ad temporalem utilitatem, scilicet si sint perpetuæ, quia tunc indistincte debentur, ut diximus supra. Item dum Bar. in locis prædictis facit differentiam inter eum, qui tenebat castrum alienum, nullo titulo, q. compensat expensas factas in custodia cum fructibus perceptis, & inter maritum, & eum, qui pignori accepit castrum, quia isti non repetunt tales expensas, pariter intelligi debet de expensis ad temporalem custodiam, ratione prædicta. Et differentia inter istos casus stat in hoc, quia isti, videlicet maritus, & is, q. pignori accepit, tenetur ex natura contractus ad custodiam, ille autem tertius non tenetur, nimirum si potest eas petere, & compensare cum fructibus, ut infra dicemus paulo post: & hoc modo intelligendo Bar. oportet dicere, q. istæ expensæ necessariæ, in custodia castri non repetuntur per eos, qui ad custodiam tenentur, & fructus percipiunt pro tempore, nisi ut ait Ang. tales expensæ fuerint ultra solitum propter aliquam necessitatem belli, vel suspicionis, quæ

seuicet unico momento defensum sit castrum, & probat Cuius. cons. 19. in h. dicens, q. maritus tunc etiam repetit tales impensas factas pro ipsa defensione, dicens, q. ita simpliciter voluit Bar. in d. l. cum quereretur, §. h. ff. de leg. 3. sed, ut dixi, Bar. imò ibi sub ipsi contradicit, vel nihil de hoc tangit in marito, nec de talibus expensis perpetuæ custodiæ, allegat etiam Ang. in d. l. diuortio, §. h. ff. sol. ut. mat. qui tamen simpliciter loquitur de sumptibus in genere factis per maritum, & quemlibet alium in custodia castri, q. possint repeti, & q. debeantur. & Ang. sequitur Imo. & Alex. in d. l. sumptus, quam legit cum l. d. mos. in fin. ff. de legat. 1. eandem sententiam tenet Roma. sing. 3. 2. & in d. l. diuortio, §. interdu. in princ. ubi aperte damnat Bar. in d. l. cum quereretur, dicens, conclusionem Bart. esse falsissimam, & miratur de eo, q. velit impensæ factas pro cultura deberi, non autem factas pro custodia, quoniam imò etiam male fidei possessor deducit impensas factas gratia querendorum, & obseruandorum fructuum, l. i. si a patre §. si ff. de petit. hered. & tales impensæ sunt huiusmodi, ergo, &c. licet rex. in d. l. cum quereretur, §. prædij. dicat, q. ea, quæ pertinent ad custodiam fundi, non dicantur, pertinere ad culturam, tamen sufficit, q. pertineant ad acquisitionem, vel obseruationem, & Roma. ibidem sequitur decisionem Ang. supra d. cum d. distinctione, quoad maritum, & Castr. in l. si a patre, vel domino, §. h. nu. 2. ff. de peti. hered. cum Ang. tamen transit etiam laicum d. l. diuortio, §. impendia, qui est §. h. nu. 8. ff. sol. matr. ubi concludit, q. expensæ factæ pro custodia perpetua castri, putat in emptione seruorum, ut perpetuo custodiant castrum, vel in munitionibus castri, putat in machinis, dicuntur necessarie, & debentur impendenti: additq. ibi nu. 4. q. si aliqui nobiles habent castrum commune cum quadam dñâ, & illi fecerunt impensam pro custodia dicti castri, q. etiam ipsa domina tenetur contribuere, per Ang. d. consi. quædam dñâ. cum plu. concord. de quibus per eum. Idem tenet et Bar. in l. r. nu. 9. vers. quæro nunquid expensæ causa custodiæ deducantur. C. de usufruct. & liti. expens. ubi concludit, q. expensæ causa custodiæ factæ deducantur, & sic earum ratio habetur duobus concurrentibus. Primo, q. petit oris interfuerit tales expensas fieri, scilicet causa rei custodiendæ, puta, castri, nec custodiendorum fructuum. Secundo, q. non ad emulationem, & preiudiciu creditoris factæ sint. Idem firmat Saly. ibi nu. 4. vers. sed dubitatu fuit pridie, dices, q. impensæ factæ gratia custodiendi castrum, quod restituendum est, imputari debent petitori, quatenus eius interest,

terest, alias ex superabundanti factæ non veniunt restitutionem, nec imputandæ, per l. si ita, §. si ff. de fund. instr. leg. a. ne petitor cogatur petitionem suam deferere, contra l. in fundo, ff. de rei vendic. & Bal. cōf. 303. ad evidentiam præmittendum est, q̄ creditor. col. 1. vers. 2. præmittendum est in 1. par. vbi cōcludit, q̄ expensæ factæ per creditorem in custodia pignoratæ arcis, puta, in militibus positæ ad custodiam, quibus singulo mēse quinquaginta floreni soluebantur, rescindendæ sunt, quia causa defendendæ arcem ab incurso hostium factæ sunt, & non debet dominus rem defensam ab hostibus sic recuperare, quominus impensam soluat, quoniam fuit utilis impensæ, & necessaria, quæ conseruauit rem in esse similis impensæ factæ pro cōseruatione rei, de qua infra dicemus, & hoc probatur per tex. in l. si necessarias, §. si ff. de pigno. acti. & d. l. si ita, §. si ff. de fundo instr. leg. a. & refert ibi, q̄ Ang. ita etiam consuluit, & est verum, q̄ consuluit conf. 1. 49. quādā Dña, & quādam nobiles habebant cōpalatium. & loquitur Bal. in re pignori data, seu vendita cum pacto, q̄ post certum tempus ad Dñm reuertetur. Nec refert, vt Bal. ait, quod factū necessitas defendendi, & illa defensio fuerit transitoria; postquam effectus illius est perpetuus, propterea huiusmodi impensæ non desinit dici, & esse factæ ad perpetuam existentiam, vt ibi per cum et n. 2. in fine.

Et q̄ huiusmodi impensæ factæ gratia custodiæ rei dicantur necessariae, firmat Cuna. conf. 19. col. 3. ad si vbi loquitur in impensæ causa custodiæ factæ per creditorem in castro pignori accepto, q̄ dicatur necessaria, ubi custodia est quotidiana, & ordinaria; q̄ si forsitan ex causa belli, vel ratione alterius suspicionis expensæ custodiæ creuisset, tunc concludit, q̄ et dicatur facta ad perpetuam rei utilitatem, vt supra dixi, & q̄ ita etiā loquitur Imo. & Alex. in d. l. domos. in si ff. de leg. 1. vbi sequendo Angelum, concludunt, q̄ illa impensæ, quæ concernit custodiam, & cōseruationem temporalem, non debetur illis, q̄ tenebantur ad custodiam, secus si esset ad perpetuam custodiam, & cōseruationem rei, quia tunc assert commodum domino, etiam post factam restitutionem, l. pen. vbi gl. ff. de impens. in reb. dotal. fac. vbi tex. ille loquitur, q̄ maritus tueri debet re totales sumptibus suis, quia intelligi debet de custodia temporali, non autem de perpetua, vt etiam declarat ibi glo. & Ang. in l. diuortio. §. fin. qui pro contradicente adducitur per Ias. in d. l. sumptus. nu. 6. ff. de leg. 1. intelligi debet in sumptibus custodia reotalis, postquam refert eandem contingentiam factū ibidem, quam

restitit in d. l. sumptus. & ita effectus est cōis distinctio, prout refert, & sequitur Ias. vbi 230 nu. 21. ¶ vbi appellat custodiam perpetuam emptionem seruorum ad perpetuam custodiam castri, item impensam factam in munitionibus castri, puta in machinis, vel tormentis, per d. l. 4. inter necessarias. dum exemplificat in munitionibus, & sic concludit Ias. quod tales impensæ dicuntur necessariae, & perpetuæ, quia, vt dixi, asserunt domino utilitatem etiam post restitutionem. Idem etiam sentit Io. Fab. in l. 1. nu. 2. & seq. C. de rei vx. actio. dicens, q̄ maritus non repetit impensas factas ad tempus pro habendis vberioribus fructibus, secus autem si impendit pro utilitate rei perpetua, & loquitur de impensæ necessariis: quod & firmat Cast. in conf. 170. vbi pūctio supra scripto. col. si vers. nec obstat prædictis in 2. par. dicens, q̄ maritus recuperat impensas factas ad perpetuam utilitatem rei dotalis, per d. l. diuortio. in fin. ff. solut. matri. sicut in emphyteota, ut ille ait. Nec obstat, q̄ isti percipiat fructus, & sentiat commodum ex huiusmodi meliorationibus, & rebus subiectis restitutioni, quoniam satis est, q̄ differant impensas recuperare vsq; ad solutum matrimonium, vel finitam emphyteosim, vel locutionem, idcirco debeat interim in recompensationem fructibus gaudere, & eos lucrari, vt ibi per eum, per ea, quæ ponit Ang. in l. sumptus. ff. de leg. 1. ubi concludit, 231 ¶ q̄ si quis ex natura contractus, uel alicuius obligationis tenetur ad custodiā rei, tunc impensas, quas facit in custodiendo, non repetit, exēplo heredis, qui tenetur ad custodiā rei legatæ vsq; ad tempus restitutionis faciendæ, & in marito, qui tenetur ad custodiā rei dotalis, ut ille ait, & huiusmodi; nimirum itaq; si Bart. in d. l. si in princ. ff. de impens. in reb. dotal. fac. concludit, q̄ maritus non repetit impensas factas in custodiendo castri dotalis, idem etiam dicendum esse in creditore circa expensas in custodiendo pignus, tenetur enim ex natura contractus ad eius custodiam, l. sicut vim. C. de pigno. §. si. In quib. mod. re contrahi obligatio. quod Bar. placuit in d. l. cū quereretur. §. fin. ff. de leg. 3. dū dicit, q̄ creditores, qui pignori recipiunt castra, & fortalia, impensas, quas faciunt in custodia ipsorum, non repetunt. Et hec quidem vera sunt, ut diximus, quoad expensas factas per heredem, vel maritum, dummodo non sint perpetuæ, quia tunc haberet repetere, l. domos. ff. de leg. 1. vbi etiam * omnes nor. q̄ expensæ factæ in recuperatione domus, sub conditione legatæ repetuntur per heredem rescientem ab ipso legatario, cōditione eueniente, & Rui. conf. 165. nu. 5. vol. 4. ad differen-

De fideic. prohib. Quæst. XV. 627

differentiam sumptuum factorum in custodia t. pali rei legatæ, de quibus in d. l. l. sumptus. in vna lectura n., vt ibi Angel. & alij animaduertunt post glo. quamuis Soci. col. 26. nu. 3. intelligat heredem posse qualicumq; expensas petere, sed male.

Secus aut videtur dicendū, quod ad expensas factas in re legata per legatarium, antequam eueniret cōditio, sub qua fuit legatum restitū, tunc enim eas non repetit, d. l. l. sumptus. & Soci. consi. 26. nu. 3. in fi. vol. 1.

Durum tamē videtur, q̄ isto casu creditor impensas non repetat, duabus rationibus.

33 Prima est, quia t̄ contractus pignoris est cōtractus, qui fit gratia debitoris, vt eo magis pecunia ei credatur, & etiam creditoris, quo magis ei in tuto sit creditū suū, vt dicitur tex. in d. s. fin. cū ergo gratia vtriusq; fiat, cur est, q̄ dicamus imp. fam. custodiae huiusmodi reputari soli creditori, contra legem,

33 que vult, q̄ op̄ impensæ in cōseruatione rei pertineat ad dñm, d. l. diuortio. §. impēdia, ff. solut. matrim. l. omnium. C. de ope. pub.

34 Secūda est ratio, quia oības notū n̄ est, q̄ ad eum pertinent onera impensarū, ad quē fructus, & cōmoda rei pertinent, l. 3. ff. de imp. fin. reb. dotal. fact. & etiam in l. neq; 33 ff. de imp. fin. reb. dotal. fact. sed sic est, q̄ fructus pignoris sunt debitoris, eiusdemq; dñi, pactus. §. 1. ff. de pignol. l. 1. & 2. C. de pignorat. actio. cum concordā. de quibus per Alex. cōsi. 12. l. 1. nu. 2. vol. 4. vbi apparet, q̄ fructus perceptos computat in sortē, ergo, &c.

Nimirum igitur si ad heredem etiam pendente cōditione onus impensæ in custodienda re legata pertinet, quoniam etiā fructus ad eum pertinent, d. l. l. sumptus. & l. Licinius. in princ. ff. de lega. 2. cū simili. & probat Rip. in terminis in l. vbi purē. §. fi. col. 1. ff. ad Trebellia. & ad maritum onus custodiae rei dotalis, cum fructus quoq; illius sint, d. l. neq; & d. §. impēdia. & etiam res ipsa dotalis sit sua, l. ancilla. C. de furt. & pro ista parte cōsultuit Bal. in d. consi. 303. in d. 1. part. de quo suprā memini. Et quamuis in d. l. sicut. & in d. s. fin. in li. quib. mod. re contrahitur obli-

35 gatio, §. i. qui pignori accepit rem, teneatur ad exactam custodiam rei, nō tamen dicitur, q̄ impensas de suo facere debeat: quāuis in effectu videatur illud intelligi debere, q̄ creditor pignus sumptibus suis custodire

37 debeat, t̄ quia quando aliquid faciendū est ab aliquo, qui obligatus est facere, debet id fieri sumptibus suis, l. suo sumptu. ff. de ope. liber. Caste. consi. 20. v. o. v. p̄dicto supra scripto. col. 2. ad fin. 2. par. loquens in eo, q̄ teneatur agrum colere, q̄ debeat etiā de suo disboscare, cum siml. de quibus per Socin.

consi. 26. nu. 3. vol. 1. Sed nihilominus Cum consi. 19. col. n. verū non obstat, q̄ dicebatur expensas custodiæ ad creditorem pertinere, cōcludit, hoc non esse verum, quia absurdū esset, q̄ creditor tales impensas faceret, & fructus non lucraretur, cum hæc impēdia sit necessaria, l. seruus. ff. de pignorat. actio.

38 Vbi aut impendens in re aliena pro ipsius custodia non tenetur aliquo contractu, vel obligatione ad custodiam, tunc recuperat omnes impensas, vt cōcludit Saly. in d. l. l. sumptus. in fi. dicens, hoc esse menti tenendum, quia quotidie inter magnos Dños est contentio, cum tractatur de restitutione ciuitatū, aut castrorum, de impensis facis in custodia ipsorum, q̄ tales impensis non pertinent ad impendentem, & restituentem, sed ad eum, cui sit restitutio, si nullus contra-ctus, aut obligatio præcessit, ex cuius natura custodia veniat: additq; se hoc vidisse de factio in ciuitate Vrbis veteris in quibusdā nobilibus dictæ ciuitatis: idemq; repetit in l. diuortio. §. fi. nu. 1. ff. solut. mat. quem refert, & sequitur Socin. jun. consi. 26. nu. 9. vol. 1. & hanc partem etiam firman. Docto. * oēs in l. vbi purē. §. fi. ff. ad Treb. & præsertim Ripa ibi in princ. & nu. 4. vers. declara primo. dum concludunt, q̄ impensæ factæ ad causam cōseruationis perpetuæ ipsius rei, dicuntur necessariae, & sunt restituendæ facienti, ut ibi p̄ eundem in 1. notab. nisi sit heres, ut dixi, q̄ etiam fructus iure domini percipit, per tex. in l. 1. ff. de imp. fin. reb. dotal. fact. & in l. impensæ. l. seq. ff. de verbo. signi. & de expensis istis in custodiendo, & defendendo castrum cōmune factis per vnum ex socijs, q̄ debeat restitui impendenti, firman. etiam Rui. consi. 100. Et in terminis expensarum in custodia castris, quod possint repeti, tenet etiam inter consilia edita in fauorem Ducis Mantuæ in causa Marchionatus Mōtis Ferrari cōsi. 38. & seq. & in castro recuperato, & inuestitura accepta per fratrem nomine cōi, Rui. cōsi. 100. vol. 4. Idem in terminis terminatibus respōdit Soci. consi. 26. uol. 1. ubi cōcludit, q̄ impensæ factæ per Georgium auum Comitum Amorati Gonzagæ, & Franciscum seniore in custodiendo, & defendendo castrum Bagnoli, quod erat Comitibus Guidonis, ab in-cursionibus, & inuasionibus comminatis per Dnos de Corrigio, qui castrum Nuuolarie etiam occupauerant, debet refarciri p̄ ipsum Comitum Guidonem, ex eo q̄ negotium ipsius necessariū, & utiliter fuit gestū per talem defensionem, stantibus dictis restitum, qui deponēbat, q̄ nisi præstaus Georgius succurrisset, & defendisset dictū castrū, fuisset deperditum, & occupatum a Dñis de

Corrigio,

Corrigio, ut ibi per eum num. 8. qui per hoc inducit in negotium de impensa defensionis ferat, aut alterius rei, vel ne in re alterius iniuria inferatur, q. restituenda est impendēti, l. 1. & 2. & l. quæ utiliter. §. Titius. ff. de negot.
 239 gest. ¶ Vnum tamen non omitto, q. si is, q. impendit in custodiendo castrū, erat vnus ex condominis, tantum impendisset in defendendo portionem suam, quantum in defendendo etiam illam partem spectantem condominis, non posset repetere partem aliquā sumptuam, & impensarum huiusmodi, l. ex parte. in prin. in uerbo amplius. & ibi Fulg. pulcherrimē notat nu. 2. & seq. ff. familiaris. inferens ad cohæredem, & socium, q. in defendendo causam communem, induxit testes ex remotissimis partibus, q. nō posset repetere partem sumptuam, si tñ expendisset in defendendo partem suam, & ad statutum Placentinum taxans salaria notariorū, aduocatorum, & iudicum eis constituyendo certum salarium taxationē, ubi causa mille excedit, quod si socius, vel cohæres habens partem excedentem talem summam, defendit totum, idest, etiam partem socij, nihilominus nō potest repetere ab eo partem impensarum, postquam tantundem pro rata sua erat impensurus, nisi forte ellemus in causa indiuidua, secundum vnā opinionem, vt ibi per eum. idem etiam probat Nat. ta. confil. 303. nu. 3.

240 Tertiō necessaria etiam dicantur in casu, quo, nisi illa impensa facta fuisset, res deterior futurus erat, ut concludit Ange. in d. l. 1. §. inter necessarias. nu. 2. ff. de impen. in reb. dotal. fact. loquens in impensa pistrini facti in prædio, q. ita distabat à molendino, q. nullus colonus ibi stare volebat, & illud colere, q. dicatur utilis, & necessaria. & probat Bal. confil. 303. ad euidentiam præmittendum est, q. creditor. nu. 2. in 1. par. vbi cōcludit, q. impensa, quæ conseruat rem in esse, dicitur necessaria, & similis est impensa refectio nis, per nota. in l. 1. ff. de impen. in reb. dotal. fac. & per Bar. in d. l. cū quæretur. ff. de leg. 3. intelligendo tamen de perpetua cōseruatione rei, vt not. Doct. in l. vbi purē. §. si. ff. ad Treb. vbi Ripa in prin. & num. 1. & 4. & suprà diximus in 2. specie impensarum necessariorum. & probat Cast. confil. 247. in causa, quæ vertitur Sauonæ. col. pen. vers. si verō fuerāt expensæ viles. in 1. par. loquens in propagationibus vitium de nouo factis in restaurationem vineæ, q. dicantur factæ ad perpetuā rei utilitatem, vt computetur inter necessarias, per l. 3. in prin. ff. de impen. in reb. dotal. fact. & propriæ impensa necessaria dicitur, sine qua vel res peritura erat, vel deterior fa-

cta fuisset, vt dicitur in l. 1. §. si. ff. de impen. in reb. dotal. fact. l. impensa. in prin. ff. de verbo. signifi. & Loffred. confil. 43. in prin. vbi addit, q. illæ impensæ possunt probari per testes, vel etiam per visitationem, & inspectionem rei. Item quæ factæ fuerunt in reparationem, fm Bal. d. confil. 303. nu. 2. de quibus latē loquitur Boe. decif. 44. in prin. nu. 7. ad fi. vbi concludit, q. expensæ factæ in edifi. cādo nō semper sunt necessariae, sed quæ fiant in reparationibus, & reedificationibus communiter sunt necessariae. & probat Cast. in d. confil. 247. loquēs in propagationibus factis in restaurationem vineæ, & clarē in materia edificationū Cast. & Alex. in l. domos. col. 1. vers. si autem ad perpetuam rei utilitatem. ff. de lega. 1. vbi loquitur in expensis factis nedum in reficiendo, sed etiam in faciēdo de nouo, q. dicantur ad perpetuam rei utilitatem. quāuis illud de expensis factis in edificando de nouo, non sit perpetuum, sed intelligi debet, secundum exemplum Ang. vbi suprà. Item quæ sunt in solutionibus debitorum, ut loquitur Boe. d. decif. 44. nu. 9. post Bal. d. confil. 303. in prin. l. soluenda. cum materia sua. ff. de negot. gest. Item expensæ factæ in edificijs, putā pro laboratoribus factis, qui non possint aliter laborare, ut cōcludit Cast. in confil. 270. vno puncto suprà scripto. col. fin. vers. cū quantum autem edificia. in 2. par. vbi concludit, q. ex quo tales expensæ computantur inter necessarias indistincte debentur, & restituendæ sunt impendentibus, vel causam habentibus ab eis. d. l. 1. & seq. ff. de impen. in reb. dotal. fac. & d. l. domum. C. de rei vendica. & probat etiam Roland. à Valle d. confil. 28. nu. 18. loquens in edificio cōstruendo in fundo, sine quo aliter fundus non potuisset laborari, ibiq. plur. concordā. adducit. & amplius Ruin. confil. 17. nu. 21. vol. 1. dicit quēdam glo. contradicere, ut ibi per eum.

Quartō, necessariae etiam dicuntur illæ impensæ, quæ in litigando factæ sunt pro defensione iurium rei. Item in prædio in refectionem, de quibus loquitur etiam Ruin. d. confil. 100. in princip. vol. 4. Quod si in litibus reus conuentus succubuisse, quamuis habuerit bonam causam, adhuc posset expensas repetere, dummodō tamen temerē iudiciū non mouisset, iura tamē, in hoc fin. d. col. ita pulchrē declarat Bal. confil. 8. erant quinque nobiles. in prima par.

Quintō impensæ etiam necessariae dicuntur illæ, quæ causa fructuum percipiendorum, vel conseruandorum factæ sint, & ius naturalium ratione deducit quilibet possessor, etiā si is prædofit, l. si a parte, vel dompo. §. fructus. qui est fin. ff. de peti. hered. ubi Ang. not. cas esse,

De fideic. prohib. Quæst. XV. 629

esse, verbi gratia, in quærendo domū ad pensionē, ubi stare possint fructus, scilicet in cōduendo negetes, & granaria, in soluendo operariis, qui vina, & cellā uinariā permittunt, q̄ legetes, & siumenta de loco ad locum transportant, puluerē eiciant, & vermes eadē corrodescentes expellant, subditq; q̄ istas impensas nullus casus contingere pōt, q̄ hoc gen^o deductionis impediatur, per l. fundus, qui dotis, ff. fam. l. c. i. l. tē estimatio laboris, & industriæ hominis, ut ibi p̄ eū in fi. exemplificando in rustico, qui cum sua familia manu sua colat terrā, licet nullā pecuniā impenderit, tñ est habēda cōsideratio istorū laborū, & repetit in lex dinerso, nu. 3. ff. de rei vēdica. dicēs, q̄ fructus intelligitur deductis laboribus, & impensis, ut quatenus labor patitur eos nō restituat. Et ideo ē impēse factæ in aggeribus, & fossatis dicuntur ēt necessaria, ff. fam. l. conf. i. 57. sub nu. 2. i. uol. i. licet hæc quoq; expēse dicant^r potius factæ in re ipsa, de quibus statim dicemus, quam extra rem, ad quas tendit præfens articulus.

Quod autē prius ad expensas in rebus ipsis factas, pro earum discussione plures mihi occurrunt inspectiones enucleandæ.

Quarū prima est, an oporteat, q̄ res sit melior, & pretiosior facta, perpetuamq; respiciat utilitatem, & quando hoc fit.

Secunda est, quot sint species meliorationum.

Tertia est inspectio, an pro omnibus meliorationibus excipiens de eis audiendus sit.

Quarta principalis inspectio est, an debeatur, ēt minus extē, q̄a forte consumptę fuerunt.

Quinta est inspectio, ad qd̄ tps sit earum ratio habenda, an scilicet ad tempus restitutionis rei, an vero ad tempus, quo factæ fuerunt.

Sexta, qualiter debeant meliorationes hmōi, & expēse articulari, & qualiter p̄bari possint.

Septima sit inspectio, an retardada sit restitutio, donec impēse istę erunt l. quidatē.

Octaua est inspectio, an hæredi, qui impēsas, & melioramenta hmōi fecit, possit per fideicommissarium opponi de cōpensatione eorum cum fructibus pro ipsū perceptis.

241 Circa quam inspectionē, t̄ breuiter, qd̄ ad primam partē pertinet, affirmative est conclusū. Neq; n. alias melioramenta, & impēse hmōi possent dici considerabiles ad effectū, de quo q̄ritur, ut cōcludit Cast. cōf. 377. nu. 1. in 1. par. Alex. cōf. 1623. prin. vol. 7. Boe. dec. 44. nu. 7. q̄as ēt refert, & sequitur Bertazo cōf. 107. nu. 68. & seq. in ciuilibus, & iterum Cast. cōf. 370. viso p̄cto supra scripto. col. ii. uers. ad unum tñ aduertendū est, in quo totū uidetur consistere. nume. 4. in 2. par. ubi loquēdo in conductore, eodēq; hæredē cōductoris ecclesiasticę rei, q̄ cū finita

locatione p̄ tēpus esset in possessione cōtra ecclesiā petētē rem locatā, excipiebat de impēis factis in meliorationibus, & cōcludit, 242 t̄ q̄ onus probandi hmōi melioramenta facta fuisse per eum, uel eius auctōrē incidebat ipsi excipienti, p. gl. Cyn. & Bart. in l. 3. C. qd̄ met. caus. quia nō sequitur, ipse, uel eius auctores fecerunt tales impensas, licet sint in possessione, qñ quidem pōtuerint fieri per alios, a quibus ipse forsā causam non habet, 243 nec titulum, t̄ & nō probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, & c. l. non hoc. C. vn. 244 de legiti. & regula est q̄ exceptio debet p̄bari per excipientem, l. in exceptionibus. ff. de probat. l. i. ff. de except.

Ad cognoscendum autē, qñ impensa dicatur p̄ 245 petuam utilitatem perspicere, t̄ dico, satis dici esse talem, si saltem sit duratura p̄ decē annos, ut nōluit glo. in l. 3. §. i. ff. de impē. in Rub. dotalibus factis, & concord. per Ramin. iun. cōf. 411. nu. 2. s. vol. 4.

Et intelligo hoc decennium incipere a die expensarum faciendarum, licet modicum tempus super sit tempori relaxationis rei, Barto. in l. domos. ff. de lega. 1. & infra dicam etiam in 7. inspectione.

Et quantum ad secundā partē dictę primę inspectionis, puto, t̄ q̄ impensarum, & meliorationū hmōi quinq; possunt dari exēpla.

247 Primū est in expensis factis in edificando, vel ēt reparando domos colonicas, vel dominicas, illę enim omnino debentur, & dicuntur tales, de quibus in 1. par. præsentis inspectionis, l. domos, & ibi scribunt^r communiter Doct. ff. de lega. 1. & concordant. per Bertazol. ubi supra nu. 69. & abunde Rimi. iun. cōf. 411. nu. 36. uol. 4. & etiam infra dicam.

248 Secundum sit exemplum t̄ in constructione aggerum pro tutela agrorū ab impetu, & irruptione fluminis, uel aliarū aquarum, & hoc etiam firmat Cast. Alex. & alij citati per Bertazol. ubi supra.

249 Tertiu sit exēplū t̄ plantationib⁹ arborū, paratitium, ulmorū, salicū, & hmōi, Bertazo. ubi §. Rot. Per. ff. de leg. 2. p. totā, & dec. 68. nu. 4. in 1. par. Rimi. iun. cōf. 411. nu. 14. & seq.

250 Quartū exēplū est in disboscatione agrorū, & reductione ad culturā, ut ēt reprobatā opinione Cast. cōcludit Bertazo. ubi 3. & est bonus text. in c. ad aures. de reb. eccles. non alienan. & concord. p. Ramin. iun. ubi supra.

251 Quintum est exemplum in expensis factis in re, de qua queritur, recuperanda a tertio possessore, Imo. in l. domos. in primis uerbis. ff. de leg. 1. & supra tetig.

252 Sextum sit exēplū t̄ in constructione factorum ad beneuolū agrorum pro sanando eos ab aquis p̄uialibus superfluis, itā cō-

ff cōcludit

cludit Bertazolubi suprà. Q uòd tñ ego nõ puto, quia hmõ impensa respicit solum modicum tempus, non est perpetuam utilitatẽ, qm oportet sapissimẽ eos purgare, & munda-
re, alias vana esset huiusmodi cõstructio.

253 Septimũ sit exẽplũ ¶ in seruitutibus, pedagijs, iurisdictionibus, & hmõ civilibus meliorationibus acq̃sitis p reũ cõuentu, seu ei⁹ auctore p̃dijjs coheretib⁹, vt cõcludit Rot. Perus. decisio. 24. nu. 2. §. 1. par. & est optima decis. Bal. in c. 1. §. si vassall⁹. nu. 17. hic finit lex.

254 Octauum sit exemplum ¶ in expensis occasione litium factis pro re cõseruanda, vt et animaduertit Gasia in d. suo tractat. de expens. & melior. capi. 6. nu. 19.

Circa secundam inspectionem breuiter me expedito, quia in hoc articulo nulla est, vel est modica cõtentio inter maiores nostros. Di-

255 co igitur, ¶ q̃ duæ sunt principales species. Aliæ enim sunt meliorationes naturales, puta, accessio facta fundo, de quo queritur p alluionẽ, item per arborum sui natura nascẽtes, vt sunt roborea, quercus, & huiusmodi. Aliæ sunt artificiales, in quibus plus ars operatur, quam natura, ut ædificia, plantationes, & huiusmodi per ferruminationem à Bartolo appellatam, quæ propterea artificiales, vel ciuiles dicuntur, in quibus plus præstat industria, q̃ tam natura.

Aliæ sunt, & sic ¶ species, quæ ciuiles appellantur, vt seruitutes actiue fundo q̃sita, ut pedagia, aut iurisdictione, & huiusmodi, in quib⁹ nihil attribuitur nature, ut habetur toto titulo ff. de impẽs. in reb. dotat. fact. & alibi sæpẽ per Doct. legendo, & cõsiliendo, & p Rot. Perus. decis. 24. col. 2. in 1. par. de qua quidẽ species suprà fuit dictum. Et iterum indu-

256 ctorialiũ meliorationũ ¶ alię sunt necessarie, alię utiles, alię uoluntariæ, d. tit. ff. de impẽs. reb. dot. fact. per totum, & d. decis. 24.

257 Q uò uerò ad 3. inspectionem, ¶ breuiter dico, q̃ aliqui tenuerũt de paruis impẽsis nullam habenda rationẽ esse ad fauorem impẽdentis, quasi illa non concernat perpetuam utilitatẽ, ut in plantationibus arborũ, vel vitum respondit Rolan. consil. 28. nu. 26. & seq. uol. 1. Sed certe contrarium de iure est.

258 verius, ¶ quia non est cõueniens, q̃ quis lucraretur cum aliena iactura quatuocunq; illa parua sit; quidquid tamen contradi-centes, vt etiam in ipse concludit Rot. Perus. decis. 58. nu. 5. in 2. par. nam impensa dicitur satis notabilis, quando durat perpetuo, ut ibi per eum.

Et istæ ¶ species impẽsarum inter utiles omnino reputantur, ut habetur in locis suprà citatis, & et probat Bar. i. d. l. in fundo. nu. xi. vers. si verò non inchoat nouũ ædificium,

sed antiquum ampliauit, & c. ff. de rei vẽdica. quãvis ibi loquatur in matẽ fidei possessore. Et q̃ expensæ factæ in melioramentis debeantur, firmat Ripa in d. l. ubi pure. §. si. nu. 3. ff. ad Treb. & de expensis ad perpetuam rei utilitatẽ factis, est text. in l. sum. p. ff. de rei vẽdica. & probat Bal. in cõsiliis 176. queritur utrum adulta. in 1. par. & Bar. in l. h. p. illi in tex. ff. de impens. in reb. dotat. fac. in prin. & q̃ expensæ factæ in fabricando dicantur utiles, & sint rescindendæ, firmat Rui. d. consil. 165. p. totum. uol. 4. loquens in eo, qui ædificauit in alieno bona fide, & iusto tit. Idem firmat Bal. in c. 1. §. si vassallus. hic finitur lex Feder. loquens in expensis factis in fabricando, quomodo addit & de expensæ facta in ædificando, sicut in rescindendo dicitur fieri ad perpetuam rei utilitatẽ, non aut gratia fructuũ, vt tenet Cast. in l. domos. in prin. & ibidẽ Alex. col. 1. vers. si aut ad perpetuam rei utilitatẽ. ff. de leg. 1. per gl. & Doct. i. d. l. in fundo. & q̃ viles dicantur illæ, quæ factę fuerunt in bonificando terras, firmat Cast. d. consil. 247. num. 7. in

259 1. par. ¶ loquens de expensis factis in vinea, item quæ in plarationibus uitium, & arborum, & earũ cura, ex quibus aliqua utilitas percipi possit, tunc enim impensæ hmõ dicuntur factæ ad perpetuam rei utilitatẽ, si durat et post restitutionem, sicut Bar. in l. antepen. ff. de impẽs. in reb. dotat. fact. & probat Cast. consil. 270. uisio p̃dicto si præscripto. col. 2. in fin. & col. seq. vers. si verò monasteri in percepturũ sit utilitatẽ, in 1. par. ubi exp̃linat in arboribus oliuariũ, uel necessarijs ad sustentationem uitium, q̃ impensæ huiusmodi dicantur viles, per l. quod dicitur. §. si. & l. seq. ff. de impens. in reb. dotat. fact. ita ut non habeat locum abrasio, sed omnino dominus cogatur eas rescindere, quomodo impensa sit notabilis, secus aut si esset parua, & quasi nulla, ut si esset expensæ facta in plantationibus falcum, & opiorũ, in quorũ plantatione quasi nullus est labor, vel expensæ, nec in sustentatione, si possit sint ad sustentationẽ uitium, quia in eis nulla, vel modica cura adhibetur, ut ille ait, p. l. omnino. ff. de impẽs. in reb. dotat. fac. cū siml. & latẽ defendit Rol. d. Valle de cõf. 28. nu. 19. & seq. loquens in ip̃s factis i disboscãdo, alias aut, vt dixi, si notabilis utilitas percipi possit, & impensæ sit non parua, secus esset. Verum est, quòd Bart. etiam hoc casu negat abrasionẽ fieri posse, & adhuc impensas huiusmodi rescindendæ, Bar. in l. in fundo. ff. de rei vẽdica. quoniam arbores huiusmodi nullo pacto reputantur, sed cedunt lucro fondi, vel domini, argumẽto experiarum in instruendo seruum alienum, de quibus in l. in autem. §. si. cum l. seq. ff. de

De fideic. prohib. Quæst. XV. 631

ff. de rei vendica. Sed Cast. contrā in d. consil. per l. si sciens. in fi. C. de rei vendica. & respōdic ad l. in autē. quod loquitur in bonæ fidei possessoris, qui non intendebat aliquem sibi obligare, propterea licet illi non competat actio ad repetendum, vt ibi, tamen exceptio non denegatur, l. si in area. in fin. ff. de condi. indebi.

Et prædicta etiam firmat Cast. d. consil. 247. in causa, quæ vertitur Sauonæ. col. pen. versicu. nunc ad propositum dico, q̄ ista vinea. in 1. par. vbi cōcludit, q̄ si res de qua agitur, putā vinea, sit plurimum meliorata propter continuā culturā, quā facta fuit melius fru. Auola, postquam puenit ad manus emptoris, quam prius erat, & tunc tales impensæ faciæ in cultura non debēt recuperari, quia pertinent ad præsentem rei vtilitatē, sed debent compensari cum fructibus, per d. l. diuortio. §. impendia. ff. solu. mat. & l. 3. si de impen. in reb. dota. fact. aliā autem si impensā sit circa propagationem pro restauratione vineæ, secus esset, quia necessariz dicuntur illæ impensæ, & confirmat etiam Brunus consil. 105. in fi. & consil. seq. pariter in fi. loquens in expensis factis in plantandis vineas, & in area caltri edificia faciendo, q̄ dicantur faciæ ad perpetuam rei vtilitatem, & propterea debeantur, & istarum expensarū utilium, quibus casibus impediens teneatur ad refectionem, declarat Cast. d. consil. 247. col. pen. & de impensis, quæ possunt abradi, quæ dicantur illæ, & quando debeantur, vel non, vide Castren. d. consil. 270.

260 Quantum ad quartam inspectionē, † breuiter ego puto affirmatiue respondendum, ita enim respondit Rui. consil. 14. col. 3. in fi. vol. 1. & est bonus text. in l. & in totum. ff. de impen. in reb. dota. fact. Alex. in l. domos. col. 1. ff. de legat. 1. Rolan. consil. 18. nume. 18. uol. 1. & in impensā plantationis arborum, quæ postea edificata sunt, q̄ debeatur impendenti, tenuit etiam Rot. Perusi. decif. 58. nu. 11. in 1. par. per Bart. in l. in fundo. nu. 8. ff. de rei vendica. loquentem in bonæ fidei possessore, conductore, & huiusmodi, q̄ ei debeatur impensæ, siue meliorationes extent, siue non, dummodo semota culpa impendentis, & idem in materia restitutionis hñcōmissi respondit Rui. consil. 17. in princip. & ad fi. nu. 1. vol. 3.

Circa 5. inspectionē, q̄ respicit tps deductionis impensarū hñōi, breuiter et dico, q̄ hñōi quæstio multorū modernorū ingenia ex-
261 cuit. Nā in materia † meliorationū factarum per conductorem, emphyteotam, & similes, Doct. satis concordēs esse videntur, vt ad fauores domini, vel retrahentis semp ha-

benda sit ratio, vel impense ab initio faciæ, si sit minor, quam hodiē ad tempus restitutionis melioratio valeat, vel ualoris meliorationis hodierni, si minoris sit, quam fuerit impensum, iuxta textum, & ibi glōf. cōiter receptam in l. in fundo. ff. de rei vendicat. & itā ex factio interrogatus sapē respōdi, & signanter in vna Placentina, cuius cōsultatio hic subiicitur.

Facta est locatio cuiusdam fundi per rectorem ecclesiæ ad nouē annos cum pacto meliorandi, & in eo ædificandi, & vt in fine nouemni, vel per rectore soluatut pretiū meliorationum, iuxta æstimationem cōium amicorū, vel locatio successiue reuocata censetur. Et quærebatur, quomodo, & ad quod tempus

262 æstimatio meliorationum faciendi sit, & respōdetur, q̄ si agatur de meliorationibus, quas emphyteota facere teneatur natura cōtractus, vt sunt constructio ruorum, mæries, plantatio nemoris, vineæ plantatio, seu instructio, & huiusmodi, & illas non deditur emphyteota, nec de his ratio est habēda ad cōmodum ipsius, cum meliorate teneatur, si verō de alijs, tunc aliud dicendū est, ut cōcludit Garfia in tracta. de expensis, & melioram. c. 6. nu. 20. & seq. & loquendo de his po-

263 steriorib⁹ impensis, & meliorationibus, † dixi, q̄ semper ad vtilitatem illius, qui teneatur melioramenta reficere, ea æstimari debent, adeo quod tempus, quo minus res ualet attendendum est. vnde si maior est utilitas, q̄ accessit fundo ex impensā, quam sit ipsa impensā, non restituitur, nisi quod impensum est, & e conuerso, si maior esset impensā, quam utilitas, non restituitur, nisi æstimatio vtilitatis, ut sic semper quod minus est, repetatur, text. est in l. in fundo. ff. de rei vendicat. & ibi gl. Bar. & Doct. Abb. per illum text. in c. 1. nume. 4. de restitutione. in integr. dum dicit, q̄ sumptus restituere debet, non autem valorem meliorationis. Feli. in c. cum causa. in fi. de rei iudi. Cast. consil. 170. nu. 5. viso puncto. col. 3. part. 2. & hanc doctrinam singularem appellat Cur. iu. consil. 144. in fin. loquens in melioramentis factis per conductorem. Nequian in tracta. de pigno. memb. 4. p. 5. in 4. & 6. conclusio. Menoch. in tracta. de recuperan. possessio. remed. 1. 5. Ruin. consil. 19. nu. 2. in fi. in l. lib. Rodan. de reb. ecclē. non alienan. q. 17. p. 1. & lib. 3. Capic. decif. 93. Rot. Perusi. decif. 58. nu. 1. 5. ubi addit, sic etiam fuisse pronunciatum, per l. in fundo. ff. de rei vendica. glo. & communiter Docto. & concordant. de quibus per eum, & supradictas auctoritates, aliasq̄ plures refert, & sequitur Borgein. decif. 28. in addit. nume. 3. & 4.
* & est cōmunis opinio, vt per Barla. col. 71.

FFF 2 nu. 22.

* na. 11. cum sequen. & hanc magis * com-
munem esse facietur Bero. dec. l.6. num. 4. in
fi. Rimi. iu. confi. 4. i. i. nola. 4. Omittit quam-
plures idem affirmantes, qui alii citari pos-
sent. Et ratio est, quia conductor ad nouen-
nium est simplex conductor, & non emphy-
teota, qui non habet ius in re, & sic meliora-
menta facta sunt a non vero domino, sed a
simplici possessore, Roland. à Valle confi. 28.

264 nu. 18. † quam tamen rationem ego non
probo, cum in deducendis impensis circa
meliorationes pinguius ius habeat condu-
ctor, quam emphyteota, quia ille omnes ex-
pensas, tametsi modicas, deducit, iste autem
modicas perdit, quia meliorare tenetur ex
natura contractus, ad quod non tenetur pri-
mus, ut animaduertit in conductore loquens
Garsia ubi supra cap. 7. nu. 23. Quia de re ca-
uendum est à decil. Perusina 24. in 1. par. nu.
25. ubi concludit, habendam esse rationem
meliorationum conductoris ad tempus, quo
res venit restituenda, non autem ad tempus,
quo impense factae fuerunt, citando Bar. in
d. l. do nos. qui tamen hoc non dicit, sed pos-
sit contrarium, dum solum concludit, qd
si alicui sit fundus legatus sub certa condi-
tione, & interim pendente conditione haeres
aliqua faciat in eo melioramenta, non qd im-
pensum est, sed qd minus ualent ea tempore

265 restitutionis solui debent. Ab † hac tamen
communi sententia non recedendum est præ-
textu illius pacti, ut in finelocationis perfol-
uantur melioramenta iuxta æstimationem
de eis faciendam per duos communes ami-
cos. Per illa. n. verba, Vt i finelocationis &c.
videtur, quod habenda sit ratio temporis

266 finis locationis. nã in simili † qualitas ad-
iuncta uerbo intelligitur secundum tem-
pus uerbi, iuribus uulgatis.

Sed respondetur, id non posse iure dici, ex quo
non prius etiam dicto pacto circumscripto
poterat fieri æstimatio melioramentorum,

* quam in finelocationis, secundum * commu-
nem sententiam, de qua per Ioseph. Ludouic.
comm. conclus. 12. uerbi. si autem essent meli-
orameta, &c. expresserunt ergo partes id,
quod tacite inerat, quodq; de iure subin-
telligebatur, non quidem ad tollendam di-
spotionem iuris, sed ad maiorem declara-
tionem, ut infra dicitur.

Nec per illud pactum iuxta æstimationem faci-
endam per duos amicos communes, cen-
sentur partes recessisse a dispositione iuris
communis. Nã licet per pactum prouisum
sit in vno casu, scilicet, ut dominus directus
teneatur soluere melioramenta, fm æstima-
tionem per duos amicos communes facien-
dam, non tamẽ est prouisum in alio, scilicet

267 de modo æstimationis faciendae: † unde iste
casus tanquam omiffus remanet in disposi-
tiones iuris communis, l. si extraneus. & ibi
Bar. tit. de condi. ob. can. l. commodissime. ff.
de liber. & posthum.

Cumq; partes id nõ expresserint, censeantur utiq;
se uoluisse conformare cum dispositione iur-
is cõis, quod quidẽ ualeat, ut supra diximus.

268 Præterea † cõ conductor funder se in uerbis
pacti, utiq; succumbere debet; quia contra
eum interpretanda sunt, ad l. veteribus. de
pact. & cum interpretatio hæc magis con-
ueniat cum iure cõis, ut scilicet partes uolue-
rint se se conformare cum dispositione iuris
communis, ea omnino tenenda est. Nam in

269 contractibus † ea interpretatio attreditur,
quæ magis cum iure cõis consonat, l. si quan-
do. in princ. C. de iust. off. testa. l. 2. C. de noxa-
lib. Decian. confi. 9. num. 42. lib. 2. pacta enim
regulariter recipiunt interpretatione à iure
communi, l. quarto. & inter locatorem. ff. lo-
cat. & ibi Bar. & idem in l. uxorem. §. testamẽ-
to. ff. de legat. 3. Alex. in l. post dotem. in fi. ff.
sol. matri. Cum ergo per pactum nõ sit da-
ta forma æstimandi melioramenta, hoc re-
manet in dispositione iuris communis, ut
quod minus est semper attendatur, d. l. in
fundo. ut supra præstatum est.

Sed dato, qd expressè per pactum data esset fa-
cultas duobus amicis cõmunibus æstiman-
di meliorameta etiam per uerba presentia,
& importancia beneplacitum, arbitrium, &
liberam uoluntatem, adhuc dico, qd æstima-
tio fieri debet secundum dispositionem d. l.

270 in fundo. † Nam arbitrium alicui in rebus
alienis quibuscunq; uerbis commissum non
censetur absolute, sed secundum iustitiam,
tex. est in l. creditor. §. Lucius. quẽ notant ibi
Doct. ff. mand. Bar. in extrauag. ad reprimen-
dum. in uerb. uidebitur. Paris. in confi. 8. vol.
4. Dec. in c. 1. & c. ne innitatis. de confi. Nam

uermile est, qd partes cogitauerint de tali
commissario, tanquam bono uiro, qui iuris
dispositionem sequi tenetur, ita concludit
* * communiter Doct. ut refert Dec. in d. c. ne
innitatis.

Nec dicatur pactum in casu isto nihil operari,
quod lex abhorret etiam in minimo uerbo,
Bal. in rub. q. 9. nu. 9. C. de cõtrahen. emptio.
si quidem illud fuit appositum gratia tollẽ-
dæ controuersie, & litis fortè oriatur inter
partes, ratione æstimationis faciendæ de di-
ctis melioramets, & ut negotium absq; im-
pensa, & breuiori tempore terminetur.

Et ex his conclusi meliorameta, de quibus agi-
tur, nullo modo per dictum pactum debere
aliter æstimari, quàm sit de iure communi
dispositum, per dictam l. in fundo.

Punctus

De fideic. prohib. Quæst. XV. 633

171 Punctus est autem in meliorationibus factis per eum, qui tempore impensarum dominus erat, reuocabiliter tamen sub certa conditione, vel mortis, vel finite generationis, & huiusmodi, vt in proposito nostro de impendente in re subiecta per fideicommissum, vel in re feudali, & huiusmodi.

In quo quidem dubio non desunt, qui tenebant habendam esse rationem valoris meliorationum ad tempus restitutionis, etiam si plaris sit, quam fuerit impensa, ita videntur sensisse Doct. per illum tex. in d. l. domos. ff. de leg. l. incipiendo à Iaco. de Areab. qui dixit, q. impensa, quæ erat duratura per decem annos, & tempore restitutionis, restabat quinque, q. non nisi quinque sunt soluendi per retrahentem, si tatum sit meliorata, & probat formaliter Bart. qui tamen de Iaco. nullam facit mentionem, sequuntur Ang. Imo, & ceteri ibidem. Et licet isti in effectu non tangeant punctum, de quo queritur, tamen Cast. ibidem in huiusmodi Angel. & cum sequitur, q. omni in casu siue impensa erat magna ab initio, & tempore restitutionis redacta est ad modicum, vt dicunt Doct. supra citati, siue conuerso ab initio sit parua, & postea ex beneficio temporis magna reperitur esse, q. debet semper attendi illud tempus, scilicet restitutionis, & ita in expensis factis in re subiecta fideicommissi aperte respondit Rui. consil. 14. col. 3. vol. 1. & consil. 117. col. 1. vol. 3. & Rui. sequitur, vbi varijs argumentis conatur dictam opinionem defendere, & Rolan. consil. 28. vol. 1. & hanc esse communem opinionem in eo, qui meliorationes fecit, & erat dominus saltem utilis eo tempore, ad differentiam simplicis bonæ fidei possessoris, vel qui habuit causam à nō domino, testatur Ioannes Garfia vbi supra, in d. tract. de expens. & meliorationi. cap. 24. quod est vltim. numero tertio.

Contrarium tamen ceteri crebriore calculo tenuerunt, q. imo semper ad fauorem fideicommissarii agentis ad fideicommissum, habenda sit ratio valoris meliorationum, vel considerata impensa, vel quantum sit melioratum, prout ei magis expedit, vt signanter tenuit Bal. in d. l. domos. prout etiam animaduertit Rui. in contrarium allegatus, & apertius Cast. consil. 267. vltimo puncto in 1. par. cui etiam se subscripsit Ang. de Periglijs, & loquuntur in expensis factis per conductorem, & est glossa aperta * communiter approbata per illum tex. in l. in fundo. si de acquiren. postea in expensis factis per conductorem loquens, sequendo Cast. vbi supra glossa supra allegat. dicit eam decisionem esse regulare ad effectum, de quo agitur, sequitur Negafan. de pigno.

in 5. par. principia in 4. membro, nu. xi. Idem respondit Natta consil. 256. nu. 2. Boer. decis. 44. nu. 12. quos etiam refert, & sequitur Marzar. in terminis nostris consil. 10. pag. 131. ubi etiam citat Corn. & Bertran. & idem tenuit in tracta. de fideicommissis q. 65. vbi refert se vna cum alijs Dñis in Rota Florentina pronuntiasse, fm hanc sententiam, sprete opinione contradicentium; & bene iudicio meo.

Et hanc quoq. sententiam latissimè tueretur multis argumentis Rumi. in consil. 411. nu. 3. & 8. & pl. seq. vol. 4. Principale tamen fundamentum stat in d. l. in fundo. ff. de rei vendic. in 272 sui ratione, quæ est, q. impendens nō debet lucrari cum aliena iactura, & sic solum habenda est ratio, neis damnnum patiatur, nō autem lucratur: q. & tenent * communiter Doct. ibi, & in d. l. domos. quam rationem trahunt Doct. ad conductorem, emphyteotam, & similes communem calculo, ut supra retuli: sicq. pater, non esse veram opinionem eorū, qui senserunt d. l. loqui solum in eo, qui habuit causam à nō domino. Et facit ratio satis euidentis, quæ habet: nā si impendens plurimum impendit, & tempore restitutionis illa impensa reperitur modicam afferre meliorationem, & sic modicum valere, certe nihil est retrahenti imputandum, si non soluit plus, quam importet melioratio, & debet imputari impendenti, qui longe plus expendit, vt etiam admittit Iaco. de Are. communiter, & ceteri * communiter in d. l. domos. & latius in d. l. in fundo. Si autē modicum impendit, & tempore restitutionis propter qualitatem temporis impensa creuit, tunc si dicere- tur tractare de luero captando, fideicommissarius autem de minus damno vitando, ergo eius conditio melior est, sed & si me putem, fidei condit. indebit. id quod latius probat Marzar. d. consil. 10. & adhuc latius Rumi. d. consil. 451.

Quæ cum ita sint, iam patet non obflare in contrarium allegata: & præter id, q. Rumi. male refert Iac. de Aren. & citatos per eum, quia nō dicunt id, ad quod ipse eos allegat, sed potius contrarium, ut etiam pulchre tenet Rumi. vbi supra, dico, q. Cast. supra adductus, qui videtur apertius loqui pro parte contraria, debet intelligi in casu, quo impensa ab initio facta erat magni momenti, hæc propter malignitatem temporis, quia bellū vigeat, modicum valeret: & ideo si postea bello cessante creuit aestimatio impensæ, prout erat ab initio, maritus impendens recipere debet, quantum valet tempore restitutionis, alias male loqueretur, & contra communem sententiam, & sibi ipse esset contrarius, quod vltimum magis probat, quia

in effectu tempore impense factæ ea nõ potest esse magna, & modici valoris tunc; hæc enim essent inter se contrariæ, & res valet tãtã, quantum vendi potest, l. pretia rerum. ff. ad leg. Falcid. Neq; enim alter dictæ decisioni Ang. & Calt. esset satisfactum, per tradita per Marzar. & Rimin. ubi supra, qui tamen non fringant difficultatem, prout ego feci supra.

Argumentis autem Rui. & Rolan. in contrariũ citat. respondit satis sufficienter Marzar. ubi supra, sed longè melius Rimin. i. d. conf. 411. qui ferè nihil intactum reliquit. & hanc partem pro regula d. l. in fundo. probat Capic. decis. 93. nu. 9. & abundè Menoch. in 15. remed. recap. q. 38. & seq. & ab hac sententia recedendum non est, tum quia receptor est, cum etiam vsu forensi recepta est, & ita sapè habui in facto, & vidi seruari.

Quantum modo ad sextam inspectionem pertinet, quæ tangit modum probandi impensas, ultra ea, quæ abundè tradit Simo de Pretis de interpreta. vlti. volun. lib. 3. cap. 3 § 8. & plur. seq. breuiter dico, q. i hac materia me-

274 duoramentorum considerandũ est. 1. q. duor principaliter sunt articulanda, & probanda. Alterum est, q. scilicet sit impensum, alterũ, q. res sit meliorata: & vnum nõ prodest sine altero, quia non sufficit, q. tantũ impensum sit, nisi etiam tanti res sit meliorata, per tex. cum gloss. in l. in fundo. ff. de rei vindicat. & 3.

* cum iuniter Doct. ibi sequuntur cum concordant de quibus per Neg. ian. in tracta. de pigno. & hypothecha, in 4. mēbro. 5. par. princip. nu. 1. vers. 4. cõclusio fit. & ibi addit. Sis. cautes in probando, & in capitulando dictas expensas, & earum quantitatẽ, & etiã meliorationem rei, deducendo, q. in tãtum est facta pretiosior propter expensas, quã erat ante, alias non obtineres.

Qua in re, q. attinet ad primam partem dictæ inspectionis, quæ pertinet ad modum arti-

275 culandi, seu capitulandi, 1. breuiter dico, articulos, & capitula sic posse, & debere concipi. Vnum videlicet, in quo optimus casus patronus deducat statum, & valorem rei, in quo erat paulo ante meliorationem faciã. Secundus erit, in quo deducatur impensa facta in meliorationibus, de quibus fuit exceptum cum expressione quantitatis impensarum, & specificatione meliorationum singulatiũ. Tertius sit, in quo proponatur valor, & estimatio dictarum meliorationum, prout nunc. Quartus erit continens incrementum valoris bonorum, de quibus agitur ob meliorationes huiusmodi factas, & q. si absentes, seu factæ non fuissent tãti minoris bona ipsa valerent; quidquid Garfia

in d. tracta. de expens. & meliorat. c. 24. quod est vltim. num. 2. subobicur nimis, & longè magis imperfectè re ipsam ad duos articulos reducat, & male quia per eos non adimpletur dispositio l. in fundo. ff. de rei vendic. iuncta glo. & * communi Doct. traditione. Et hæc practica sumitur ex sernia in c. 1. §. si vassallus. nu. 17. h. c. finitur lex. quatenus cõcludit, q. si vassallus feudum sibi concessum meliorauit ex eo, q. prius erat sterile, & inutile, quia vel prædium erat saxosum, & lapides extirpare fecit, vel quia domum edificauit; certè quamuis eo mortuo feudum redeat ad dominũ, tamen eius hæres consequi potest pretium meliorationum faciãrũ in feudo, & Bald. & alij ibidem, & Doct. in d. l. in fundo. & in locis inferius citatis, & apertius post Bald. alibi hanc practica ponit Ruin. conf. 117. nu. 1. vers. & Bal. in d. l. domos. & c. volum. 3.

276 Est autem hic aduertendum, 1. q. in meliorationibus huiusmodi estimandis, ubi sunt in facultate domini, vel soluedi eas, vel pat. q. deducantur, & a solo separetur, ut in d. l. in fundo. si tamẽ dominus elegerit viam soluẽdi meliorationes huiusmodi, si sint factæ in edificijs, q. sunt soluedæ, non prout valent in edificio constructo, sed prout a solo separetæ tanquam rudera, ut concludit Ias. in l. 2. num. 29. C. de iure emphyt. qui ad hoc solum citat Bald. in d. c. 1. §. si vassallus, col. 1. hic finitur lex. & in c. 1. §. si quis de mōso. de controuer. inueñitu. Quos etiã ad hoc citat Garfia in d. tracta. de expen. & meliorat. c. ult. num. 5. ubi inquit, q. Bald. & Ias. dicunt meliorationes huiusmodi estimandas esse in abstracto, non prout reperiuntur in concreto, & sic nõ respectu totius operis in vniuerso sumpti, & quanti valeret edificium ipsum integrum, & incorruptum, puta, q. a domus constructa fuit in prædio, vel molen-dinum, vel aqueductus, & huiusmodi, propter quæ tanto meliores effectæ est, & pretiosior, sed in abstracto, ut dixi, quia scilicet considerandum sit, quantum utilitatis allaturus sit, qui edificauit ex abrafione melioramētorum huiusmodi, videlicet, quot millia laterũ in edificio sint, quot trabes, quot mensuræ calcis, argillæ, seu terræ cematariæ, quã vulgo in partibus istis appellamus terra creta, quot mensuræ arenæ in eo sint posite, aut ferramenta, & huiusmodi, & quam opinionem, ut ipse etiam refert, sequuti sunt Rolan. conf. 28. num. 30. & sequen. volum. 1. quatenus concludit in materia feudali, q. dominus, ad quem reuersum est feudum, vel agnatus non tenetur ad solutionem melioramentorum factorum per defunctum, nisi

De fideic. prohib. Quæst. XV. 635

nisi pro eo, quod hæres defuncti sit habiturus, separando ædificium à solo, quia in plus sua non interest. & hoc, ut ille ait, dummodo hæc solutio afferatur antequam dñs, vel agnatus elegerit, quòd melioramenta auferantur, quia aliàs facta dicta electione, non audiretur dñs, vel agnatus volens soluere dictam æstimationem, ut ibi per eum; qui ad hoc citat plures auctoritates pro hac sententia. & est bonus text. in d. l. in fundo. ff. de rei vendica. ibi. His rebus ablatis, quem pariter perpendit Bal. ibi in l. sec. in 3. notab. versic. ex quo not. argumentum ad id, quod quotidie occurrit, quando solum est libellarium, & ædificium est proprium, puta, ex pacto expresso, vel finito tempore emphyteosis, emphyteota vult eleuare ædificium, q. si dñs cõfert sibi, quantum ille est laturus ex tali ruina, q. ille non potest eleuare, quia nihil agit, nisi ut sibi officiat, quod est notab. &c. & ad hoc etiam illius tex. & Balibidem, & in locis supra citatis refert, & sequitur Tiraque. de retract. titu. 2. num. 7. glo. 1. nu. 6. & hanc sententiam * communem esse testatur Bero. cõmunis opinio est, quod fiat æstimatio rudera, & ædificij diruti, quati vendi posset.

Veruntamen in hoc passu plura sunt consideranda. Primam est, quod parum aptè Bal. fuit ad hoc citatus in d. s. si vasallus. cum potius contrarium concludat, ut infra dicam. verum est, quod ipse hanc partem tenuit in d. s. si quis de manso. num. 13. loquens etiam in emphyteota finita emphyteoli per generationem.

277 Secundo aduertendum est, q. contrarium voluit Bal. in d. c. 1. s. si quis de manso. nu. 3. & seq. tit. hic iñitur lex. vers. potest dici, quod si expensa est utilis, teneatur, nisi ad expensam, &c. loquens in emphyteota ecclesiæ, ut emphyteotici finita aliter, quam per culpam emphyteotæ, q. ecclesiæ possit cogi ad solutionem expensarum utiliter in refectarium, & non sit in electione ipsius, q. tollantur, & an sufficiat, q. solvantur rudera: & concludit, q. ei debent solui impense utiliter factæ in fundo emphyteotico, si ecclesiæ eligat soluere melioramenta, quia ecclesiæ, quæ debet esse cultrix iustitiæ, non debet locupletari cū aliena iactura, & quia debet ratum habere, quod utiliter gestum est, maxime in eo, qui impendit in re, quam restitutioni subiectam esse sciebat, ut ibi per eum: & subdit, q. ita seruatur de consuetudine, non obstant d. l. in fundo. quæ loquitur in alio casu, ut infra dicemus. & dictam Bal. decii. refert, & sequitur Afflicti. in d. s. si vasallus. num. 12. & Clar. in s. feudum. q. 88. vers. sed nunquid erunt æ-

stimanda melioramenta ædificij cõsistentis, an autem æstimari debeant rudera, & materies, quæ ipso ædificio diruto vendi posset, &c. & ad hoc etiam citat Bal. idem tenentem in Authentica excipitur. sub nu. 2. C. de bon. qua. libe. & ibi Bal. subdit, q. ista opinio habet magnam æquitatem, & citat etiam Clarus Moder. Parisiæ. super consuetud. Parisien. s. 1. gl. 3. nu. 98. vnde patet Bal. in d. s. si quis de manso. malè allegari per Iaso. vbi supra, & per Garfi. vbi supra, qui hanc quoque sententiam probat ea ratione, quia æstimatio meliorationum, vel earum cõseruatio non pendet ab utilitate, & commodo possessionis, vel dñi, sed ab aq. & bono scripto in d. l. in fundo. quæ tñ ratio vana est, & nihil valet; tum quia falsum est, q. hac in re non sit inspicieda utilitas, vel damnum partium, cū id ipsum solum sit in controersia, etiam in d. l. in fundo. per totum, & passim etiã Doct. hac in re nihil aliud considerent, tum etiam quia d. l. in fundo. non est generalis ad casus præsentis, ut infra dicemus, & hæc posteriorem sententiam probat Riminal. in. consil. 411. nu. 2. & seq. vol. 4.

278 Cogitauit tamen has opiniones posse cõciliari hoc modo. & in primis, ut dicamus, primam Bal. opinionem, de qua in d. s. si vasallus. procedere, si dñs, vel alius retrahens, seu vendicans rem est impar, & facultatibus minimè idoneus ad soluendū impensas, & melioramenta huiusmodi, prout consistunt; & isto casu auditur volens solum soluere ea vt rudera, prout est tex. in d. l. in fundo.

Sed Bal. in d. Authentica excipitur, et in d. s. si vasallus. num. 4. contradicte concludens d. l. in fundo. procedere in eo, qui meliorauit, & habuit causam à dño, secus ergo, qñ causam habet à retrahente, seu à non dño, ut ibi per eum. & consuluit etiam Corn. consil. 86. nu. 9. vers. nec videtur, q. hoc casu permittatur d. Dñæ Celiq. offerre dicto Ser Bernardo sibi dare tñ, quantū habiturus esset ex ipsis rebus ablatis, prout permittitur in terminis d. l. in fundo. &c. vol. 4. loquens in usufructuario, feudatario, emphyteota, & similibus per Bal. in d. s. si vasallus. & in d. Authen. excipitur. concludentem, q. d. l. in fundo. loquitur in bonæ fidei possessore, qui nō habet causam à dño. & hanc concordiam probat Tiraque. in d. s. 7. gl. 1. supra citat. Sed certè hæc intelligentia non videtur tuta per ea, quæ dicam in quinta inspectione.

Secundo dici potest, q. prima opinio procedat, qñ impēsa, de qua queritur, nō est utilis, tñ enim dominus auditur volens solum rem eā soluere ut à solo separatam.

Secunda autem opinio, q. procedat, qñ expēsa est

est utilis, ita declarat Bal. in d. §. si vassallus. nu. mero. 4. in 1. solut.

Tertio videtur, q. possit dici, q. prima opinio procedat in expensa facta in re, quæ sine le-
sione prioris status abradi potest, non autem
in alijs speciebus, sed in eis secunda opinio
prevaleat: ita post Dyn. per eum citatum
concludit Bal. in d. §. si quis de manso. nume.
13. in fine.

Tertio principaliter est considerandum, q. Gar-
sia in d. c. ult. nu. 9. nullatenus ferendus est,
quatenus Bal. in d. §. si vassallus. & in d. §. si q.
de manso. referens impudentissimè, & liuore
cum maximo ausus est fineratione eum re-
prehendere, q. is hac in re vsus sit verbo ab-
stracto, & concreto, confundendo terminos,
& significationes vocabulorum, & q. idem
fecit in quacunq. professione, quodq. pro-
pterea apud doctos viros ignorantissimus
habitus sit, licet doctissim. apud imperitos.
Etenim in primis is auctor plusquam igno-
rantissimus, & imprudentissimus euilbet,
vel etiam medioeris doctrinæ apparebit, le-
cta eius inuectiva, qm. refert Bal. in locis su-
pra citatis vsum fuisse illi terminis, & uoca-
bulis, abstracto, & concreto, in hac materia,
q. tñ a vero alienum est, prout hæc negatiua
ex inspectione lecturæ Bal. probatur eo ipso.

Secundo ubi etiam verum esset Bal. sic loquun-
tum fuisse, dico cum propterea non potuis-
se apertius loqui ad declarationem materie
subiectæ, prout & his, & similibus uocabu-
lis, & modis loquendi sæpe usi sunt maiores
nostri, & signanter in l. qui usum fructuum. ff.
de verbo. obliga. & in tex. in l. aut facta. ff. de
pæn. & per Bal. in l. de quib. nu. 34. & seq. ff. de
legibus. & in l. testium. C. de testi.

Tertio constat q. Garsum prædictū nō intel-
lexisse doctrinā Bald. postquam ei ascribit,
q. dixerit melioramētā in abstracto æstimā-
da esse, uidelicet, quot lapides, quot tigna,
quot mensuræ calcis, uel argillæ, &c. cum tñ
uerius sit ad istas particulares demonstra-
tiones Bal. non descendisse.

Quarto ultra somnia parum uigilantis prædi-
cti auctoris, mirum est, q. nō puduerit eum
279 carpere uelle Bal. tñ apud omnes Doct.
antiquos, & modernos summa ueneratione
semper habitus fuit, & etiā doctissimus in
quacunq. professione. Etenim tam sæcun-
di ingenij fuit, ut nihil indiscussum relique-
rit, & ferè semper illum obuium habemus,
Tiraquel. in repeti. l. si unquam. in verbo, li-
beros suscepit. nu. 180. & 182. C. de reuocā.
donat. & quanta sit auctoritas Bal. in causis
decidendis uidere est apud Castren. consil. 152.
iusto puncto. nu. 3. in 2. par. & consil. 184. ex fa-
cto. nu. 3. in ea. par. & apud Craue. consil. 166.

num. 4. & consil. 92. num. 2. ubi addit, q. nihil
ignorauit. & merito unicuius iuris utriusque
professor appellatus fuit per Ang. consil. 36.
Rub. in uulga. §. nihil commune. nu. 334. &
de auctoritate Bal. & eius scientia uidere est
etiam apud Menoch. in 15. remedio recup.
nu. 287. & plur. seq. Sed quantæ temeritatis,
& audaciæ fuerit modernus ille, apparet, q. a
in eius opusculo supra citato quasi semper
innitatur auctoritati, & decisionibus Bal. &
qdqd boni scripti a Bal. mutauerit, quo-
modo ergo ingratus ille, què toties appro-
bauit, potuit impugnare? l. post legatū. ubi
Bar. & alij. ff. de his quib. ut indign. ex eo. de
reg. iur. in 6. a qua nota ingratitudinis uix
absolutione meretur. Et ne temeritas Gar-
siae, qui non est dignus soluere corrigiam cal-
ciamentorum Bal. ab instituto meo denier,
illud solum tandem dixerō, q. quemadmo-
dum Bal. nunquam satis laudari potest, ita
& e conuerso illius ultramontani nota bre-
uibus explicari non ualet.

Quo uerò ad secundam partem dictæ inspectio-
nis, admodum breuiter etiam dico, q. duo
consideranda sunt principaliter pro plenio-
re istius articuli discussione.

Primū est, quomodo, & qualiter probetur im-
pensas, & melioramenta facta fuisse per reū
conuentum.

Secundum est, qualiter probetur ualor melio-
ramentorum huiusmodi. Et circa primum

280 dico, q. expensæ, & melioramenta proba-
ri deberent facta per eum ea allegantē, quia

281 tñ cum sint quid facti, & in factio cōsistant,
nō præsumuntur, in bello. §. facta. ff. de capti.
& postli. reuersi. & ideo Alex. consil. 44. nu. 6.
uol. 3. cōcludit, q. clarè probari debet, quæ,
seu quanta sit pars, quæ dicitur fuisse ædifi-
cata, alias si obscure probetur huiusmodi
exceptio melioramentorū habetur pro non
probata, c. in presentia. de probat. cum con-
cordan. per eum. & quamuis uarij sint modi
probandi in hac materia, ut per Bar. in l. cū
seruus. ff. de verbo. obligat. & clarius Bal. in
l. 1. in finu. 26. C. de fruct. & lit. expel. quia, ut

282 ille ait, tñ patet expressè non est probare
necessè, lex. quæ tutores. C. de administral-
tuto. sequitur Saly. ibi col. 2. ad si ubi etiam
adducit l. irruptione. §. ad officium. ff. fin. re-
gum. & pulchrè etiam firmat Castrè. cōs. 47.
in si. in causa, quæ uertitur Sauona. in 1. par.

283 ubi cōcludit, tñ q. in liquidatione melio-
ramentorum fienda in executione sententiæ,
index subijcere potest rem oculis, si expedit,
d. §. ad officium. & faciet restituere expensas, quas
reperiet necessariis, uel utiliter factas.

Nihilominus aduertendum est in primis, quòd
284 tñ si agitur de fideicommissio de antiquo,

& me.

De fideic. prohib. Quæst. XV. 637

& melioramēta, de quibus agitur, sint facta de recenti, prout cuiuslibet intuitu patere potest, & isto casu facile poterit præsumi facta fuisse per reum conventum, vel eius auctorem, qm̃ melioramenta & impensæ isto casu præsumuntur factæ per dñm, vel possessorem rei, Bal. conf. 71. 1. nu. 5. in 3. par. & pro possessore Afflic. decif. 13. nu. 17. & faciunt tradita per Natam conf. 547. col. pen. & fin. Sicq; 81 & actus factus præsumitur factus per eum, cuius interest, Felin. in c. 1. col. 1. de iud.

Et iterum facit, quod alibi dicunt Doctores. 186 t qñ status præfens potest concordare cu origine rei, ex præfenti præsumitur in præteritum: unde si reperitur hodie ager cultus, præsumitur etiam, q in præteritum fuerit cultus, vt post Aret. concludit Rui. conf. 13. nume. 17. vol. 4.

187 Secundo aduertendum est, quod ubi melioramenta, & expensæ non sunt factæ de recenti, sed etiam de antiquo, certe si sunt modice, statur etiam iuramento eius, qui dicit se ea fecisse, per ea, quæ ponit Bar. in l. qui sub conditione. ff. de condit. & demonstrat. & habetur etiam per Doct. in l. si. C. de alimen. pupil. præstan.

188 In cæteris autem, quæ sunt non modici præiudicii, regulariter non flaretur iuramento partis dicentis, se dictas impensas, & melioramenta fecisse, nisi aliud persuaderet qualitas personæ, quia in magnis expensis requiritur plena probatio, Bal. conf. 356. si vassallus. in fi. in 5. par. dicens per d. lex, quæ tutores. C. de administra. tuto. & notatur in l. si quis pro redemptione. C. de donat. quod tñ intelligi debet, nisi qualitas personæ, & motus animi iudicis concurrant, etiam vt standum sit hoc casu iuramento partis, fm̃ Bal. in d. conf. 418. vbi allegat gl. in l. fin. §. in computatione. C. de iure deliberan. & ita intelligi debet Bar. in l. quæ sub conditione. ff. de condit. & demonstrat. vbi concludit simpliciter, qñ de expensis factis per eum, qui non tenebatur eas facere, statur eius iuramento, aliis non sufficere dicere, ego expendi tñ in illo domo, quia tñ uir bonus expendisset, sed tñ debet iudicis plena, & certa probatio, & ita eum intelligit loqui de magnis impensis. Io. de Plat. in l. excellentia. col. 2. C. de rog. 34. mili. num. lib. 12. dicens, q repetentes expensas magnas, quas dicunt se fecisse in domo, vel alia re euicta, non sufficit, q dicant se tñ expendisse, & q tñ expendisset bonus vir, sed debent per scripturam, vel alio legitimo modo id, quod exeperunt, probare. idem tenet Iaco. de Aret. in l. si fundum. C. de rei vendicat. vbi quærit, qualiter probetur de perceptione fructuum, & concludit, q licet

in partibus nostris admittatur talis probatio, vbi q, q ager fuit cultus, & tñ consecuit communiter præfari, argumento l. si fundum per fideicommissum. ff. de leg. 1. & l. si fundum. ff. si cer. pet. tñ huiusmodi probatio non est sufficiens, sed præsumptua, quia potest esse contrariū, & ideo credit debere probari, quantum receperit, & ex quâritate fructuum consideratur pretium, ut ibi per eum, quem pariter refert, & sequitur Albe. de Rosa. in l. certum. nu. 4. vers. sed quæro, quis erit modus probandi, q quis perceperit fructus. C. de rei vendicat. vbi addit, q communis usus iudiciorum est, q sunt capita, q talis per se, vel alium eius nomine coluit fundum, & quod tot fructus potuerunt, & consequerunt communiter percipi annuatim.

289 Tertio principaliter est considerandū, q si ex aduerso opponatur de deteriorationibus aliquibus factis, & de suis consistit, tunc in primis oportet liquidare deterioramenta, quia non possunt dignosci melioramenta, nisi prius discussis deterioramentis, vt ita dicam, l. si negotia. ff. de negot. gest. & concord. per Curt. iun. consil. 165. nu. 14. vbi addit, hoc procedere, nedum si deterioratio facta sit in eadem re, sed etiam si in diuersa, & loquitur in re feudali, & subiecta restitutioni, nam fieri debet compensatio melioramentorum cum deteriorationibus, vt in Authentica qui re. nu. 14. C. de sacrosan. eccles.

290 Quarto q si futura melioramentorum, & impensarum probari poterit per testes dicentes, se vidisse ea fieri per talē, & c. Curt. iun. consil. 144. nu. 4. quicquid Ioan. de Ana. conf. 96. in princ. contradicatur, quod imò stetur dicto asserenti se peritum.

Capio modo secundam considerationem istius sextæ inspectionis, quæ respicit æstimationem, & valorem impensarum, seu melioramentorum, in qua oportet aliquantulum immorari: vnde in primis dico, q melioramentorum huiusmodi valorem probari posse per testes, qui tñ deponant de comuni, & certo valore eorū, iuxta tradita per Doct. & maxime Cagnol. in l. 2. C. de rescind. vend. & in specie in melioramentis super re feudali respondit Curt. iun. d. cōf. 144. nu. 3. & plur. seq. quatenus impugnant testes deponentes de iudicio suo, vel credulitate, & de incerta quâritate per uerbum, Vel circa, & idem respondit ipse consil. 165. nu. 18. & seq. idemq; respondit Soc. iun. conf. 62. nu. 4. & seq. vol. 1. Rolan. conf. 28. nu. 24. & 51. vol. 1. vbi propterea addit, q probatio melioramentorum est difficilis; quæ sequitur Rot. Perus. decif. 24. nu. 26. in 2. par. & ante eum Rolan. conf. 28. nu. 21. vol. 1. vbi ad hoc citat plures auctori-

tates

zates hanc opinionem tenentes, q̄ sufficiat impendit, seu eius heredi, vel habenti causam ab eo, si ei offeratur per eum, cui res est restituenda, quantum ipse meliorauit, vel alias fuisset consecutus ex deductione, & abrasione melioramentorum, q̄ intelligi debet respectu valoris eorum. & modum probandi

292 per testes, † & qui testes fiat idonei ad hoc, prout sunt illi, qui proprijs manibus melioramentum fecerunt, & sic operarij, ponit etiam Soc. conf. 63. num. 6. vol. 1. Ancha. iun. quæst. 46. in 1. par.

293 Secundus † modus probandi valorem melioramentorum huiusmodi est, qui probari potest, si per testes, iuxta tempus à iure requisitum, de quo infra dicemus in 7. inspectione. & hunc etiam modum probandi ponit text. in l. hac edictali. §. his illud. vbi Bar. & alij. C. de secundis nupt. & tenent Doct. in d. l. 2. vbi Cagnol. C. de rescind. vendit. & signat. Curt. iun. conf. 165. nu. 10. Soc. iun. conf. 62. num. 4. & seq. vol. 1. Crot. conf. 83. colum. pen. & Felin. conf. 42.

Circa autem hunc articulum, & materiã plures cadunt consideraciones. Prima est, quod

294 † ad peritorum electionem, ad effectum, de quo queritur, nõ deuenitur, nisi in casu, quo aliz probationes non fuerint receptæ. Nam si valor meliorationum fuisset probatus per testes, vel aliud genus probationum, tunc cessaret modus iste probandi eas, vt et seruatur Senat. supremus Hispaniz, teste Garfia in d. suo tracta. de expen. & meliorat. cap. vltimo num. 18.

295 Secunda est consideratio, † q̄ cum agatur de peritis eligendis, debet consistere de qualitate huiusmodi, nisi sit notoria, quia alias non esset satisfactum legi, quæ peritos desiderat, l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxal. actio. cum vulg. & in terminis Curt. iun. cõf. 144. nu. 3. & plur. seq. Aret. conf. 83. col. pen. quia plures reperiuntur manuarij, seu artifices, quàm periti. neq. n. imperiti admitti debent, etiam si à partibus nominentur, ut etiam probat Garfia, vbi supra num. 19.

296 Tertia est consideratio, † q̄ æstimatores huiusmodi debent esse duo, & ab vtraq; parte electi iudice mädante, & q̄ qualibet partium unum nominet pro qualibet eorum, vbi aliter partes non concordarent, ut est text. in d. l. hac edictali. §. his illud. vbi etiam Bar. & alij not. C. de secundis nupt. & vbi recusent nominare æstimatores, debet iudex in eius ordinatione sibi referre facultatem vni eligendi, ut per Garfiam, vbi supra num. 18. Hec conclusio de duobus æstimatoribus procedit, qñ tot possint in loco inueniri, alias statuitur vni rãtum, ut ibidem per eum, nu. 26.

Quarta est consideratio, q̄ isti periti debent esse iurati, d. §. his illud. ubi etiam Docto. & est * communis opinio, Garfia vbi supra num. 18. vbi plur. concordant. citat. & hoc, qñ eliguntur in iudicio contradictorio, alias secus, ut ibi per eum, per Luc. de Penna in l. 1. C. de nauicula. lib. 12. q̄ pcedit, vbi partes discordant, ut ibi per eum. subeunt enim isti æstimatores vicē testium, & proposuisti, de probat. licet parte non citata. & est generale in quibuscunq; peritis in arte, ut ibidem per eum, vbi plur. concordant. citat. Et iuramentum illud debet esse de veritate dicenda, quantum heri poterit, si vera poterit haberi notitia rerum, ut ibidem nu. 19. Quod si res sit de antiquo, tunc isti periti debebunt adhibere peritos fabros lignarios, & marmorarios, & ferrarios, & id genus, quorum peritia est respectu in meliorationibus istis, per §. q̄ autem. Authentico de non alienan. & c. & officium istorum æstimatoru à partibus electoru erit omnia singillatim in abstracto æstimare, particulariter, & singillatim, per Imo. & alios in l. pretia rerum. nu. 6. ff. ad leg. Falcid. & deponet de credulitate in his, quæ eis ignota erunt, per Docto. in d. c. proposuisti. & late de forma iuramenti periti, & de partibus citatione, Felin. in c. iudicati. in princ. de prescript. Et q̄ periti electi à partibus non teneantur iurare, Natta conf. 489. quia vbi referunt magis iudicis officium exercent, Ioan. de Ana. conf. 102. & deponit etiam de credulitate, ut ibi. Sed q̄ periti huiusmodi, calculatores, æstimatores, & huiusmodi non iurent, quando sunt à iudice electi, Caballi. Millelo. 142.

298 Quinta est consideratio, † si illi duo periti discordarent in aliquo, quia tunc ad electionem tertij periti est deueniendum, & ille debet per iudicem eligi, & mandari illi statim cū altero cõcordante ex electis per partes, Garfia vbi supra num. 18. & ante eum latius Riminal. iun. in situ. quib. alie. licet, & c. §. 1. nume. 39. & plur. seq.

299 Sexta est consideratio, † q̄ in electione istorum peritorum non potest dari eis facultas eligendi tertium in casum discordiæ, nec et aliquis eorum poterit alium sui loco substituire, item hæres vnus, si iuratus. ff. de arbi. Garfia vbi supra nume. 27. qui concordant. citat.

Et de secundo dubio est text. in l. inter artifices. ff. de solu. t. electa est enim in d. l. ista persone. 300 Septima est consideratio, † q̄ isti periti possunt per partes recusari, vel ratione impertitiæ, & suspicionis, d. §. quod autem. & in l. nõ distinguemus. §. cum quidam. ff. de arbi. Garfia vbi supra num. 27.

Occurra

De fidei c. prohib. Quæst. XV. 639

301 Octava est cōsideratio, † q̄ ab his estimatoribus si aliqua partium erit grauata, poterit appellari, Garfia ubi supra, per linstar. C. de iur. fise.

302 Nona est cōsideratio circa relationem peritorum, qualiter, & quomodo fieri debeat, & an parte p̄ntente, nec citata, latē ponit las. in §. quēdam. nu. 77. & plur. seq. In l. de acti. & pro citatione partis, Plot. in l. si quando. in n. C. unde ui. & abunde per Cagnol. in d. l. 2. num. 2. §. 2. & plur. seq.

303 Decima est cōsideratio, † q̄ sententia lata super relatione peritorum, transit in iudicium, Afflic. decif. 3. nu. 5. Natta cōl. 489. nu. 3. & hęc conclusio procedit, etiam si ab ea sit appellatur, Viuius commun. opin. lib. 2. conclus. 249. & pro hac conclusione Menoch. in §. remedi. ad p̄fipen. nu. 161. & plur. seq. & AEmilia. cōl. 99. num. 10. & plur. seq. Barfat. cōl. 59. in princ.

304 Undecima est cōsideratio, † q̄ huiusmodi estimatio melioramentorum potest fieri ē post dicta cōfessata, Plot. in l. si quando. num. 97. C. unde vi.

305 Duo decima est cōsideratio, † q̄ si semel sit facta relatio nullit̄, tamen poterit iterum valide fieri, Cepha. latē cōf. 760. nol. 5.

306 Tertius modus est † etiā estimandi & probandi meliorationes per officium iudicis, vt cōcludit Bar. in l. si quod ex Pamphila. ff. de leg. 3. & probat Bar. in d. l. hac edictali. §. his il lud. C. de iecundis nupt. dum se remittit ad dicta per eū in l. creditores. C. de pignori. ubi hoc etiam dicit.

Etiā Bar. in d. l. si ex Pamphila. loquatur in valore rei, q̄ si non est probatus debet iudex ex officio illum taxare, & arbitrari ex ei circumstantijs; tñ idem est in liquidatione interesse, Alex. cōf. 77. na. 63. vol. 6. & cōf. 112. num. 20. vol. 6. Cagnol. in d. l. nu. 141. C. de senten. q̄ 12 pro eo, q̄ interest. & in materia expensarum, quæ non sunt probatæ circa quantitatem, respondit Alex. cōf. 37. nu. 33. vol. 2. & i valore rei, Parla. m. Delphin. decif. 489. nu. 43. in 1. par. & in materia melioramentorum, Cagnol. ubi supra. Quæ omnia semper sunt sic accipienda, qñ. constat de qualitate, sed non de quantitate, Bero. in c. graus. nu. 51. de resti. spo. Nam ubi interesse passum non est probatum, nec probata sunt melioramenta, non potest iudex ea estimare, Soc. in cōf. 62. nu. 8. vol. 1. Rebusin d. l. 1. nu. 177. & seq. alia index male faceret, non li quando valorem. vt ibi per eum. Plot. in d. l. si qñ. 1. 663. proat etiam in materia liquidationis fructuum, Natta cōl. 536. ubi etiā de iuramento parti defendendo.

Est verum, q̄ iudex non potest se informare de

quantitate, & valore huiusmodi, nisi parte citata, las. cōf. 88. in h. vol. 1. Phanut. in tracta. de iur. iuran. in 3. par. in fin. 1. membro. Et hoc casu procedit, qd̄ dicunt alibi Doct. ab arbitrio iudicis plurimum pendere, quæ melioramenta sint persolūda, & quoniam modo, Menoch. in tracta. de quæst. arbitraria casu 2 §. 8. motus per tex. in d. l. in fundo. ff. de rei vñd. & eum simpliciter refert, & sequitur Rot. Perusi. decif. 58. num. 1. in 2. par. sed ille tex. alia habet intent. onē, quæ respicit facultatem soluendi melioramenta, an ea habeat actor, nece, vel sit locus earū abrafioni. Et hoc est, q̄ dicit Ang. in l. domos. ff. de leg. 1. dū vult ad iudicis officium, & arbitrium pertinere in discernēdo excessum valoris melioramentorū, & de hoc iudicis arbitrio ponit etiā Rimi. loquens in impedienda exequutione.

307 Ad septimam inspectionem accedens, dico satis esse, quod constat melioramēta, vel impensas factas fuisse, licet non constat de earum quantitate, ita cōcludit Gall. de obligat. Came. pag. 86. Menoch. latē in eius remedi. recupe. possib. nu. 569. & plur. seq. & ultra eum Pute. decif. 471. lib. 2. & Verral. decif. 150. libro 2.

Et q̄ attinet ad retentionem, quod ei locus sit, donec meliorationes sint persolutæ, tenet c̄ Rot. Perusi. decif. 24. nu. 23. in 2. par. & an ea Bellon. cōf. 10. nu. 2. Quod fit, vt cauendum sit ab Alcia. cōf. 512. in si. quatenus voluit, per exceptionem melioramentorum nō impediri exequutionem testamēti. nisi cum intelligamus, qñ etiam non constabat aliqua melioramenta facta fuisse. & hanc partem comprobat Ripa in l. vbi pure. §. in distrāhēdis. ff. ad Trebellian. & ratio est in promptu,

308 † quia nullum aliud remedium competit reo conuento, & excipienti, nisi per retētionem, l. si in area. ff. de condit. indeb. & concordant. per Rotam Perusi. ubi supra, nu. 26. vbi propterea cōcludit in sententia nō esse relaxanda bona actori, nisi prius refusis melioramentis, uel eis detractis per abrafionē, vel iuxta determinationem Iurisconsulti in l. in fundo. ff. de rei vñd. c. de qua latius suo loco infra dicemus. † sed contra hanc conclusionem, q̄ nullum aliud remedium competit ei, qui meliorauit, nisi retētionis, multi tenuerunt, quos refert, & sequitur Tirac. de retract. tit. 2. glo. 1. nu. 7. dum cōcludit, q̄ si is, qui meliorauit, vel habens causam ab eo retrahēti rem dimiserit nulla habita cōmensatione meliorationum, tñ silentium huiusmodi ei non prēiudicabit, quo minus possit repetere impensas. quod & ego puto verius in bonæ fidei possessore habente causam a domino, quia non præsument credi-

torum

torum huiusmodi voluisse donare istas impen-
sas, ut et in proposito considerat Corn.
conf. 86. nume. 2. vol. 4. & hoc etiam defendit
Afflic. in c. 1. §. si vasillus. nu. 10. hic finitur
lex, &c. Et prædicta abunde confirmat pro
emphyteota, vel habente causam ab eo, Ri-
minal. iun. conf. 41. nu. 4. vol. 4. concludens,
locum esse retentioni, vel repetitioni melio-
rationum, siue per sententiam, vel extrajudi-
cialiter res fuerit relaxata etiam sine aliqua
reservatione, & ad hoc plures concordant. ci-
tat, & ibi nu. 9. inquit, q. contraria opinio, &
dispositio d. l. si in area. q. si detur retentio,
procedit in bonæ fidei possessore, qui nō ha-
bet causam à dño, vt ibi per eum.

- 319 Nec impeditur, si aut eius heredi in mate-
ria ista replicari poterit de fructibus percep-
tis, & eorum cōpensatione, quia quidquid
sit in alijs bonæ fidei possessoribus, qui non
habuerunt causam à dño, vel qui non fue-
runt dñi pro tempore, certe in istis, & maxi-
mè in hærede grauato, vel eius hærede, aut
habente causam ab eo, conditio fideicomis-
si postea purificata non trahitur retrò, nec
dñij, nec etiam fructuum, vt est tex. in l. domos.
¶ ibi * omnes not. & l. si post alios nu. 3. ff. de
lega. 1. Rui. conf. 117. nu. 1. vol. 3. & idem rñ-
dit Riminal. in d. conf. 41. nu. 9. vol. 4.

Hinc manifeste patet, eandem esse Gar-
za in duo tractat. de expens. & meliorat. cap. 6.
nu. 19. quatenus concludit, q. si impense, &
meliorationes, de quibus agitur, nō sunt de
facili liquidabiles, & causa sit summaria, tūc
non est retardanda restitutio rei actori, præ-
stita per eum cautione de reuocandis expen-
sis, eis liquidatis, vel locus est sequestro, per
Negulan. per eum citatum: contrariū enim
verius est, ut supra probauit.

- 311 Certum est autem, si q. si in sententia res a-
ctori adiudicetur, & is quoq. condemnatur
ad solutionem melioramentorum, q. nō est
locus relaxationi, nisi solutis melioramētis,
quamuis uerba sententiæ nihil de prioritate
solutionis ad posterioritatem dicant, vt
etiā ipse faceret vbi supra. Et ratio est, quā-
uis ipse non dicat, q. quia sententia debet
intelligi, ut magis sit cōformis dispositioni
iuris, l. Herennius. §. Caia. ff. de eui. & est bo-
nus tex. in l. 1. vbi etiā Bal. notat. C. de fruct.
& lit. expens.

Quò vero ad octauam inspectionem, pro reso-
lutione puto concludendum esse, si q. quan-
tum ad propositum nostrum, si agatur de
fructibus post litem contestatam perceptis,
& isto casu, quia omnes possessores sunt pa-
res, illi sunt fideicommissario relaxandi, l. 1.
C. de fructibus, & lit. expens. & ibi * omnes not.
& recte hoc casu, aut opponitur de compen-

satione, aut quaritur de fructibus antea per-
ceptis, & alia opus est distinctione. nam per
purificatam conditionem fideicommissi res
est clara, q. pertinet ad grauatum, ut terti
supra in 3. q. principali in secunda differētia,
& in octaua quasi. princ. Post purificatam
autem conditionem percepti an sint omnes
relaxandi, in hoc passu infinita cumulat, &
plures casus firmat Didac. in 1. lib. varia re-
soluat. cap. 3. Et præmitto in primis, q. Doct.

- * communiter concludunt, quod si quis
314 si simpliciter facit expensas in realia, &
fructus percipit, tunc debet fieri compensa-
tio prædicta, l. sumptus. & l. emptor. ff. de rei
vendicat. secus si in resua, licet restitutioni
subiecta, ut late concludit Rolā. à Valle cō-
sil. 28. nu. 17. Hoc sic præmissis, videtur dicē-
dum, q. non fecerunt fructus suos, ex eo, q.
videmus etiam bonæ fidei possessorum tene-
ri ad restitutionem fructuum toto tempore
suo perceptorum, ut est tex. in l. sumptus. &
in l. emptor. in princ. ff. de rei vendicat. & illa
iura loquuntur nedum in bonæ fidei posses-
sore simpliciter, sed etiam in eodem, qui vi-
tra bonam fidem habebat & titulum. vnde
Castren. conf. 270. vbi punctio supra scripto.
ad finem, vers. illud autem notandum in 2.
par. cōcludit, q. talis bonæ fidei possessor ha-
bens etiam titulum tenetur compensare ex-
pensas viles, & necessarias cum fructus per-
ceptis per eum, l. fructus in f. ff. de rei uedico.
315 Nec sufficit possessori, si q. causam etiam ha-
beat ab ipso dño rei, nisi etiam habeat cau-
sam lucrādi fructus, ut de creditore in repi-
gnorata sentit Bal. in conf. 303. ad euidentiā
præmittendum est, q. creditor in 1. par. & cla-
rius Cuma. conf. 19. & clarius Alex. conf. 121.
nu. 6. vol. 4. vbi concludit, q. ad effectum lu-
crandi fructus irreuocabiler, non sufficit,
q. quis naturaliter, & ciuiler possideat, ex
plo creditoris, qui possidet naturaliter, & ci-
uiler rem pignoratam, l. si de eo. in princ. &
ibi Bar. ff. de acqui. possessio. cum concordā.
de quibus per eum, & tñ non lucratur fru-
ctus, ut etiam supra diximus, sed requiritur,
q. possideat bona fide, & existimare se dñm ad
hoc, ut ex tali possessione faciat fructus suos
perpetuò, l. qui scit. §. in alieno. ff. de vfr. &
ita intelligit tex. in l. in bonæ fidei. ff. de ac-
quir. rer. domi. Addit q. Alex. vbi supra q. nō
potest quis existimare se dñm, nisi habeat ti-
tulum habilem ad translationem dñij, vt ibi
per eum. quod etiam placuisse videtur Bal.
in l. 2. nu. 3. C. de fruct. & lit. expens. dñm con-
316 cludit, si q. post litem contestatam omnes
possessores sunt pares, ante autem est diffe-
rentia, quia bonæ fidei possessor lucratur fru-
ctus, quos natura simul cum hominis dili-

gentia

De fideic. prohib. Quæst. XV. 641

gentia producit, idest, industriales, ex eo, qd cogitatione dñi suos faciunt statim, quod sunt separati a solo.

Quamvis huic fundamento facile possit respō
17 deri, id falsum esse, exemplo coloni, q̄ qui
nummis colit, qui facit fructus suos, l. colonus, in prin. ff. de loca. cum sim. de quibus
per Castren. d. conf. 170. col. pen. l. seruus. §. lo
cum. ff. de iur. Bar. in l. ex diuerso. nu. 3. ff. de
rei vendica. vbi etiam exemplificat in vsu fru
ctuario col. pen. & tamen non potest credere
se dominum, nec vllum habet titulum tras
latum dominij.

318 In contrarium tamen facit, q̄ quia vbi im
pendens, idemque possessor iustam causam
percipiendi fructus habet, tunc eos perpe
tuo facit suos, nec tenetur ad restitutionē,
ut concludit Castren. d. conf. 170. viso pun
do supra scripto. col. fin. versu. non obstat
etiam l. sumptus. ff. de rei vendica. in 2. par.
vbi limitat d. l. cum sim. non habere locum
in bonæ fidei possessore habente causam a
domino percipiendi, & lucrandi fructus, exē
plo mariti in re dotali, emphyteote, & con
ductoris in re emphyteotica, & conducti,
qui habent causam a domino percipiendi,
& propterea insuper reperunt sumptus ne
cessarios, & utiles factos in re tempore res
tutionis, l. colonus. & l. dominus horticorū.
§. r. ff. loca. quod & probat argumento fidei
commissarii, qui ante restitutionem heredi
tatis fructus, quos percipit, non restituit, l.
in fideicommissarium. ff. ad Trebel.

319 Idem in emptore q̄ cum pacto de retroce
dendo, quod expensas factas, non dico quod
ad culturam, & quod ad fructuum collectio
nem, sed bene factas ad perpetuam rei ex
istēciam repetit in causa restitutionis, nec eas
compensat cum fructibus perceptis, quoniā
interim res est sua, licet sit subiecta restitu
tioni, ut consiluit Bal. conf. 303. ad euiden
tiam præmitto, quod creditor. nu. 2. in fi. in

320 1. par. q̄ Et constat, quod fructus percepti
ita demum sunt cum impensis compensan
di, quando tempore, quo impensæ factæ fue
runt, res, vel fructus rei peti poterant, aliās
secus, ut concludit Alex. in addit. ad Bar. in
l. impensæ. ff. de impens. in reb. dotal. fact. &
late Bero. decif. 22. per totum. loquēs in im
pensis factis per maritum, & fructibus per
ceptis ex re paraphrenali uxoris. quin
321 imo q̄ etiam ratione possessionis possessor
facit fructus suos, glo. in l. sed & si lege. §.
scire. ff. de petit. hered.

Sed ad illud ultimum potest responderi, quod
etiam si talis, qui possidet, faciat fructus suos,
non tamen sequitur, quod non teneatur ad
eorum restitutionem, ita concludit Alexan.

conf. 121. num. 6. vol. 4. per not. in l. ex di
uerso. ff. de rei vendica. & in l. certum. C. eo.
& ibi num. 14. Alex. concludit, quod quam
uis bonæ fidei possessor faciat fructus suos,
ita vt non possit dici prædo ratione posses
sionis, quam habet, ut dicit d. glo. in d. §. sci
re. secus tamen quantum ad effectum resci
sionis, per supra citata.

322 Adduci potest, q̄ quod bona fides excusat
heredem a perceptione fructuum, ut est tex.
in l. bonæ fidei emptor. ff. de acquir. re. domi.
cum concordā. de quibus per Alex. conf. 44.
nu. 2. vers. 2. probatur bona fide possidens ti
tulum habens, &c. vol. 3. & quamvis ipse, &
ille text. loquatur in bonæ fidei possessore cū
titulo, tñ idem videtur dicendum, etiā si nō
habeat titulum, fm Alex. cōf. 44. nu. x. vol. 3.

323 dum cōcludit, q̄ qui possidet longo tēpo
re, i. per 10. annos, præsumitur in bona fide,
& is nō tenetur ad restitutionem percepto
rum fructuum, & ad hoc adducit notab. decif.
Ang. in l. pen. C. quibus non obstat lōgi tēpo
re præscrip. quamvis Ang. in d. l. pen. in mea
lec. nihil de hoc dicat. sed tñ ē in simplici bo
næ fidei possessore ēt non habēte titulū, est
tex. in d. l. certum. C. de rei vendic. vbi est tex.

324 q̄ bonæ fidei possessor teneatur solū ad fru
ctus extātes tpe litis cōtestatōis, & ad re
liquos oēs perceptos post litē cōtestatā, ad
driam malē fidei possessoris, qui ad oēs quo
cunq; tpe perceptos tenetur, ut ibi. imo ēt
ad eos, qui percipi potuerūt, l. domū. C. eo. d.
Bar. in l. ex diuerso. col. 3. ff. eo. & q̄ ille tex. lo
quat in bonæ fidei possessore sine distinc
tione, an habeat titulū, vel ne, ita ē declarat, &
tenet ibi glo. in verbo bonæ fidei, & probat
Bar. in d. l. ex diuerso. nu. 5. & Ripa i. vbi pu
rē. §. in distrāhēdis. in fi. ff. ad Treb. vbi cōclu
dit, q̄ rōne solius possessionis possessor facit
fructus suos, per l. sumptus. & l. emptor. in
prin. ff. de rei vendic. Quid vltimum tñ fal
sum est, quia in dd. iuribus ultra simplicem
possessionem cōcurrēbat etiam bona fides,
imō & titulus donationis, & emptionis. &
etiam clare hoc probat Castren. conf. 147.
in causā, quæ uertitur Saonæ. col. pen. vers.
in vtilibus ergo videtur dicendum in 1. par
te. vbi concludit, quod propter bonam fi
dem possessor lucratur fructus, dicit. l. sum
ptus. ff. de rei vendicatio. & hoc ex æquitate,
loquendo de perceptis ante litem cōtestatā,
ut ibi dicitur. Quid sit, ut hoc modo am
plietur dispositio d. l. in bonæ fidei. ut pro
cedat etiam in bonæ fidei possessore, etiam
titulum nō habente, & hanc conclusionem
latius firmat Cyn. in d. l. certū. num. 7. in 3.
quæsitio. colum. nn. vbi concludit, quod ad
acquisitionem fructuum non requiritur ti
C G g tulus,

tulus, per gli-bi, & per tex in litem veniunt. §. eos. & l. sed & si lege. §. scire. ff. de peticio. hæred. licet aliqua iura, ut ille ait, ex abundantia loquantur etiam de titulo.

Verum est, quod Docto. in hoc faciunt differē-
tiam inter iudicium singulare, & iudicium
vniuersale, ut in iudicio vniuersali bene
teneatur bonæ fidei possessore, quatenus est fa-
cius locupletior, quoniam pretium suc-
cedit loco rei, id est, fructuum consumpto-
rum. quod cessat in iudicio singulari, in quo
pretium non succedit loco rei: ita concludit
Cyn. in d. l. certum. nu. 4. col. 2. vers. si qua-
ritur de bonæ fidei possessore. & clarè firmat
Bal. in l. 2. num. 4. C. de fruct. & lit. expens. per
d. litem veniunt. §. fructus. & probat Barba-
* in addit. ad Bar. in d. l. certum. & ista est cō-
muni opinio, & distinctio in effectu, pro qua
respondit Cæpo. consil. 2. §. nume. 9. etiam in
possessore sine titulo. Sed hoc non placet mi-
hi ex pluribus.

326 Primò, quia fructus naturales non effi-
ciuntur bonæ fidei possessoris sine titulo,
Bar. in d. l. ex diuerso. nu. 5. qui sic restringit
d. l. in bonæ fidei. vt non procedat in bonæ
fidei possessore sine titulo, quo ad fructus
naturales, quin teneatur eos restituere, seu
eorum æstimationem etiam in singulari-
bus iudicijs, & quemadmodum pro eis da-
tur remedium, ut eos restituat, cōdictionis
sine causa, ita etiam pro alijs, ut considerat
etiam Cyn. ad aliud propositum d. nu. 4.

327 Secundò, quia sicut malæ fidei possessor
ad omnes conuenitur fructus perceptos, &
qui percipi potuerunt, seu ad eorum æsti-
mationem, d. l. certum. vbi etiam Cyn. nu. 4.
col. fi. in 6. q. nu. 1. & cur non eisdem remedijs cō-
uinci poterit iste bonæ fidei possessor ad om-
nes etiam fructus in singularibus iudicijs,
quemadmodum potest in vniuersalibus?

Tenendo tamen in proposito, quod bonæ fidei pos-
sessor lucretur fructus ratione suæ possessionis,
dico, quod idem firmat Bal. in d. l. certum. nu.

328 3. vers. tu dic. vbi cōcludit, quod quatuor
sunt causæ, ex quibus quis facit fructus suos
in rebus corporalibus.

Prima est, quæ potentior cæteris est, dñum.

Secunda, ciuilis possessio bona fide habita.

Tertia, naturalis possessio cū aliquo iure cor-
respondente illi possessioni, exemplo vsufructu-
arij, & sic sola naturalis non sufficeret ad
acquisitionem fructuum suorum, glo. Bart.
& Soci. in l. 3. §. ex contrario. nu. 1. §. ff. de ac-
quir. posses.

Quarta, nuda detentio cum voluntate dñi. cō-
cluditq; quod ideo bone fidei possessor per-
cipiendo fructus industriales facit eos suos
pro cultura, & cura sua, per §. si quis ad non

domino. insit. de rerū diuis. Bar. in d. l. ex di-
uerso. in prim. nu. 6. ad ff. de rei vendica. qui
text. licet loquatur in bonæ fidei possessore
cum titulo, tū illud de titulo est ex abundan-
tiā, per Cyn. in d. l. certum. nu. 7. in 3. quaest.

Nec obstat, quod Bal. in d. l. sed & si lege. §. scire.
ff. de peticio. hæred. simpliciter dicat ad effec-
tū acquisitionis fructuum sufficere mal-
lam fidem abesse, & sic videatur sentire non
requiri bonam fidem positivè: quia respon-
detur, quod Bar. hoc non sentit, sed potius
contrarium, quamuis nihil alleget. Nam si

329 requiritur t malam fidem abesse, de necessi-
tate præsupponit habitum bonæ fidei: si n.
mala fides abest, statim intrat bona fides, &
iura omnia in hac materia nunquam consi-
derant, nisi bonā, aut malam fidem: videantur
omnia iura ff. & C. de rei vendica. & de
peticio. hæred. & alia superius adducta. Et
iure merito: quia inter bonum, & malū non
datur medium. hinc est, quod dubitans si suc-
cubit, habetur pro malæ fidei possessore, l.
manifestissimi. §. 1. C. de furt.

* Est verum, quod communiter Docto. in hac
materia dicunt dari medium inter bonam,
& malam fidem, puta, in eo, qui errat in iure,
Bero. in c. grauis. num. 21. de res. spolia.
Tertio pro ista parte in proposito facit in fano

330 rem hæcdis, quod certum est, quod bonæ fidei
possessor, qui tenetur ad fructuum percep-
torum restitutionem eatenus tenetur,
quatenus locupletior factus est, & non vltra,
vt late per Bero. post alios in d. cap. grauis.
nu. 29. de res. spolia. Vnde qui tales fructus
petit, debet probare, quantum locupletior
sit factus, l. illo quoq; §. in bonæ fidei au-
tem. & l. sed & si lege. §. cōsultat. l. 1. idem de-
inde §. eos. ff. de pet. hæred. & ita respondit
Alex. consil. 44. in fi. vol. 1. per nota. in l. ex di-
uerso. ff. de rei vendicatio. & ibi addit, quod et si
probetur rem possedisse domum, non tamen
ex hoc probatur, quod sit factus locu-
pletior. quod tamen, vt infra dicam, dubita-
bile videtur. & istud fundamentum firmat
etiam Castr. de quo Alexand. non meminit,
consil. 247. in causa, que vertitur Sauona. nu.
6. in fi. col. pen. in 1. par. vbi loquitur in bonæ
fidei possessore cum titulo, quod non teneatur
ad fructus perceptos consumptos, nisi eatenus,
quatenus pbeatur ex aduerso factus locu-
pletior, alias ad perceptis absolui debet.

331 t & Castrensi. tempus vditionis vsq; ad tē-
pus obitus vditionis, quare poterat fructus
percipere, durante eius vita, quia erat de vo-
catis & testatore, & istos, cōcludit, quod emptor
fecit suos, quia successit in omneius, quod
venditor habebat, argumento legis peto. §.
pradium.

De fidei. prohib. Quæst. XV. 643

predium ff. de leg. 2. & l. Statius. §. Cornelio Felici. de iur. fisci.

Secundum tempus à morte prohibiti alienare usque ad diem ante litem contestatam, & istos dicit, quod de aequitate propter dictum errorem iuris lucratur, ideo etiam debet compensare cum sumptibus factis, per l. sumptus, ff. de rei vendicat.

Tertium tempus post lite contestatam, & istos omnino restituit.

Sed ad illud fundamentum potest responderi, ut procedat, quod bonæ fidei possessorem tamen, per ea, quæ supra diximus in præced. fundamento per Cyn. & Bal. quoniam in malæ fidei possessore non fit distinctio, quoad fructus industriales, an perceptos, an extent, vel ne, vel an sit factus locupletior, vel ne, sed indistincte ad omnes tenetur, d. l. certum. C. de rei vendicat. & d. l. domum.

Sed tamen quod naturales consideratur, ut is non teneatur, nisi in quantum est effectus locupletior, sicut in bonæ fidei possessore, Cyn. in d. l. certum. nu. 3. vers. aut queritur de fructibus naturalibus. Bar. in d. l. ex diuerso. nu. xi. post glo. ibidem.

332 Et quod modus probandi est, quod aliquis sit factus locupletior, quod aliàs de suo tantumdem consumpturus fuisset, quantum percepit, sicut Cyn. in d. l. certum. nu. x. col. fin. in 6. q. C. de rei vendicat. & quod bonæ fidei possessor non dicatur, nec presumatur effectus locupletior ex eo, quod percepit fructus, firmat Ang. in l. insulam. §. ff. solut. matrimo. & col. 1. 30. super puncto. Alex. in l. mulier. §. cum proponeretur. in ff. ad Trebellian. quos refert, & sequi videtur pro ult. opinione Bero. in d. c. grauis. nu. 30. in prin. de re liti. spo. Et quod requiratur hoc probari, sentit etiam Fulgosius in col. 2. §. col. ff. vers. amplius sunt, qui putant, & clarissime Nat. col. 1. §. nu. 7. in ff. & seq. vol. 1. Idem ante eum clare firmat Curt. sen. conf. 7. 1. nu. xi. in 7. conclusio. ubi ultra Ang. & Caltré. de quibus infra, concludit, quod hoc probatur etiam viua ratione, quia certum est, quod bonæ fidei possessor facit fructus suos, si quis à non domino inlittit de rerum diuili. cum concordant de quibus per eum ibi nu. 6. & istud est regulare, & quauis excipitur casus, nisi possidens effectus fuerit locupletior, excipiens tamen debet hanc suam exceptionem probare, glo. in rub. de regul. in 6. idem respondit Riminal. consil. 3. §. in fin. vol. 1.

Et quod sit necesse probare possessorem locupletior factum, patet, quia non presumitur in dubio eum factum locupletior, nec sufficit probare, quod in habitantia domum, si agatur de fructibus domus, ut concludit Alex. d. col. 4. in ff. vol. 3. ubi expresse firmat hoc

probandum esse. Idem & clarius tenet Ang. in consil. 160. Domina Catharina adulta. in ff. ubi cõcludit, quod cautus aduocatus debet probare reum locupletior factum, & deducere speciem locupletiationis, alias non sufficeret probare, quod fructus in suos versus conuertit, quia non sequitur, quod propterea sit factus locupletior, quia forte in suos, & familiae suæ versus conuertit, splendidius viuendo, quo casu non diceretur factus locupletior, ut ille ait, per tex. in l. fed & si lege. §. si quis res sua. ff. de petit. hered. & eum sequitur Felin. in c. de quarta. nume. 3. de præscriptio. ubi etiam adducit Caltré. in alio consil. Idem firmat, & tenet Curt. iun. consil. 6. nu. 26. in ff. & Moder. super consuetud. Parisien. §. 2. nu. 32. & cum Ang. ubi supra, & Curt. sen. trãseunt l. asini. l. Nefennius. §. fundum. ff. de rei iud. Dec. & post eum Cagnol. in l. ex penalib. nu. 2. 3. & seq. ff. de regul. iur. Ruin. consil. 204. nu. 1. 9. vol. 1. vers. est bene verum. & plures concordant. citat Port. in suis conclusio. lib. 3. conclud. 12.

333 Sed iudicio meo istud non puto verum, quod scilicet actor teneatur probare reum factum fuisse locupletior, quoniam imò censetur, & presumitur factus locupletior eo ipso, quod probatur factus, vel rem ad eum peruenisse, secundum glo. in l. vtrum. in 1. glo. in princip. ff. de petitio. heredita. quæ vult, quod possessor videtur factus locupletior, si non probatur eum consumpsisse in malos versus, vel donasse, aut pidiisse fructus perceptos, & probat ibi Ang. num. 4. dicens, quod ideo bonæ fidei possessor, ut non condēneretur ad restitutionem fructuum, debet probare se consumpsisse in malam partem, subdens, hoc esse menti tenendum, quia habebitur magnus honor. Idemque repetit Ang. in l. illud. §. prædo. in fin. ff. eo tit. de petit. heredit. dicens, quod in dubio presumitur quis factus locupletior, nisi probetur contrarium, quia nemo presumitur iactare suum, aut in vanum efundere, l. cum de indebito. ff. de probat. & d. gl. & Ang. refert, & sequitur Soc. consil. 24. nu. 4. 1. & seq. vol. 3. dicens, quod in casibus, in quibus leges obligant aliquem, si sit factus locupletior, tunc si res ad eum peruenit, presumitur factus locupletior, nisi probetur contrarium, Ruin. consil. 1. 1. nu. 3. vol. 3. ubi sequitur Ang. & glo. ubi supra, & quod presumatur in dubio factus locupletior, quatenus est valor fructuum, idem tenet. Ruin. consilio 24. in fin. volum. primo, & late hoc probat Riminal. iun. §. fin. nume. 3. & sequen. Institut. quibus alien. licet, vel nõ dicens, quod si constat pecunia ad manus alicuius, etiam pupilli peruenisse, eo ipso apparet

G G g cum

eum factum locupletior, ac si ex aduerso probetur eum in malam usum consumpsisse, & plenarie ad hoc adducit, & in specie Ang. in d. l. vtrum. Idem probat Ioan. Maria Riminal. conf. 526. in vltimis verbis. vol. 3. & Rolan. à Valle conf. 49. nu. 10. Anch. Abb. & Alex. de quibus per Felvi supra. pro quo facit, quod respondit Dec. conf. 192. ad h. vbi concludit, quod liberatio legata tutori non probat, quatenus factus est locupletior, & quod ipse tenetur probare se non factum locupletior, vbi confert pecuniam pupilli ad eum pervenisse, & pro ista parte videtur esse rex. in l. vtrum. §. h. ff. de pet. h. hered. ibi, Quia locupletior. Et quod quilibet presumatur factus locupletior ex perceptione fructuum, quia presumitur, quod tantundem de suo expendisset, nisi ex aduerso probetur, quod tales sunt expensæ, & consumpti in aliam causam, ex qua constat eum non locupletatum. probat Bal. conf. 193. ad fin. nu. 10. in 3. par. & hanc partem etiam sequitur Ripa in tit. de decimis responso 2. nu. 13. dicens, illam gl. esse singularem. & dicit Ang. in d. l. vtrum. esse verius, & quod istud approbat Alex. conf. 61. vol. 2. & Soci. conf. 83. nu. 8. ad fin. nu. 27. loquens in marito fructus suos paraphrenalium percipiente. vol. 4. maxime in fructibus naturalibus, & gl. in d. l. vtrum. & Ang. vbi supra, sequitur Bero. in c. grauis. nu. 47. in fi. de resti. ipsa, & ibi late disserit, quibus modis quis dicatur factus locupletior. & etiam hoc probat Ruin. conf. 29. col. fin. nu. 13. vol. 2. vbi concludit, quod ex fructibus perceptis, & consumptis dicitur quis factus locupletior eo ipso & de hac materia, & modo probandi aliquem factum locupletior, vide multos concordant. remissive allegatos per Cagno. in l. generaliter. in fi. ff. de reg. iur. & quod locupletior factus dicitur, qui non est factus pauperior, l. in pupillo. fi. de solut. & si ecclesia. non dicatur meliorata eo ipso, quod non deteriorata est, Abb. in conf. 41. col. 2. in 1. part.

Vbi tamen ista opinio esset verior, posset in casu isto facillime probari, quod reus coauctus magis laetetur, & splendide viuendo in usus suos, & familie suæ conuertit, ut animaduertit etiam Socin. Sen. d. consil. 71. in d. septima concludit, in fi.

334 Concludendo igitur itaque in hac materia fructuum, an possessor faciat fructus suos in iudicio particulari, ut supra diximus, secundum
* communem opinionem, distinguendi sunt duo casus principales. Aut loquimur de bonæ fidei possessore, aut de malæ fidei possessore. Primo casu, ut dixi, aut loquimur de naturalibus, aut de industrialibus, si de naturalibus, & tunc, quamuis fin aliquos etiam bonæ fi-

dei possessor, etiam cum titulo, teneatur etiam ad consumptos, Curt. sen. conf. 1. nu. 8. in 4. conclusio. tamen ego distinguo, quod aut de existentibus post mortem item loquimur, aut de consumptis: si de existentibus, tunc ex quo nullas possessor facit tales fructus suos, restitueri debent, l. fructus. ff. de usufruct. Cyn. in l. certum. nu. 3. versat. aut queritur de fructibus naturalibus. C. de rei vendic. nam lite contestata omnes possesores malæ fidei sunt, & ut prædones iudicantur, l. 1. & 2. C. de fruct. & lit. expen. Aut loquimur de consumptis: & tunc aut sumus in bonæ fidei possessore cum titulo, aut sine titulo: si de possessore cum titulo, dicit gl. in §. si quis a non domino in vlt. gl. in h. insti. de rer. diuis. & Bar. quod indistincte omnes fructus homini facit suos, pro ut indistincte loquitur tex. in l. in bonæ fidei in prin. ff. de acquir. rer. dom. ita Bar. in d. l. ex diuerso. in prin. cap. 1. nu. 5. ff. de rei vendic. quod an litē contestata.

Si autem sine titulo sit bonæ fidei possessor, & tunc tenetur eatenus, quatenus est factus locupletior, & non vltra, & hoc cōditione sine causa ex æquitate legis si me, & Titium. ff. si cert. petita. ita concludit gl. in d. l. ex diuerso. Cyn. in d. l. certum. nu. 3. Bar. in d. l. ex diuerso. nu. 6. post Petrum de Bellap. in d. l. certum. col. fi. in prin. vers. si aut queritur de naturalibus consumptis. Et ista est certior regula, quæ sit in corpore iuris, quod bonæ fidei possessor nunquam tenetur, vbi quatenus est factus locupletior, gl. & Ang. in litē veniūt. c. cum antequam. nu. 3. ff. de pet. hered. Alias. n. fm. Bastr. in l. led & si. §. itē veniūt. in prin. ff. eo bona fides ei esset nociua; quod non est cōcedēdū, quia sicut non debet aliquid lucrari, ita etiam non debet damnum pati.

Si autē cōtroversia sit de fructibus industrialibus, i. de his, quos natura simul cum hominis cura, & industria producit, prout loquitur Bal. in d. l. 2. nu. 3. C. de fruct. & lit. expen. & isto casu, aut loquimur ante litē contestatā, aut post eā contestatā. Primo casu, aut sumus in iudicij vniuersalibus, aut singularibus

Primo casu in iudicio vniuersali videtur Doct. tenere, quod circa consumptos teneatur bonæ fidei possessor, quatenus factus sit locupletior, l. itē veniūt. §. fructus. ff. de pet. h. redi. & est tex. clar. in lillo quoque; §. in bonæ fidei fisco. & in l. 1. C. eo. vbi fit dñia in fructibus perceptis ante litē contestatā, quod bonæ fidei possessor illos teneatur restituere, quatenus est factus locupletior, postea autem tenetur ad perceptos, & ad eos, qui percipi poterunt, & ita intelligi debet tex. in l. 2. C. eo. dum simpliciter dicit bonæ fidei possessorem teneri ad fructus, quos percipit a die motæ litis. idē tenet Cyn. in d. l. certum. nu. 4. Bal. in d. l. 2.

nu. 4.

De fideic. prohib. Quæst. XV. 645

nume. 4. & glo. in d. §. fructus. quæ tñ dicit, q̄ consumptos lucratur, quia ex re sua percepti ratione bonæ fidei, l. quæsitum. in fi. ff. de acquir. re. dom. & q̄ licet eos faciat suos, tamen tenetur ad eorum restitutionem, & absq; alia particulari ipsorū petitione, & actione veniant in illo iudicio. Idem firmit Bar. ibidem, vbi simpliciter refert, & sequitur glo.

33 ³³ Quo autem tempore locupletior esse debeat, dicit tex. in l. si a patre. §. quo tempore. ff. de peti. heredit. inspicendum esse tempus rei iudicata, & probat glo. in l. 1. C. eod.

Si vero sumus in singularibus iudicijs, & isto casu indistincte bonæ fidei possessor facit fructus suos irrevocabiliter, fm * communem opinionem, de qua per Cypo. d. conf. 2. §. nu. 9. & est tex. in §. si a non domino. instit. de rerum divisi. De fructibus ab eo consumptis agere nō potest. & in l. 4. §. post litem. ibi.

Nam aut bona fide percepti, & lucrari eum oportet, si eos consumpsit. ff. in regum. vbi gl. in verbo lucrari, notat, q̄ ita demum eos lucratur, ut omnino nihil restituat, licet aliquādo dicatur quis lucrari, quod aliquādo restituit. Idem probatur in l. in bonæ fidei. ff. de acquir. re. dom. & glo. in d. l. ex diverso. quæ vult, q̄ nullum remedium cōperat pro recuperatione eorum, & etiam si locupletior fit factus. Io. Fab. in l. certum. nu. 1. in fi. C. de rei vendic. per glo. ibi. Idem tenet Azo. ibi. gl. & Saly. in l. fruct. ff. de usu. & Bar. in d. l. ex diverso. nu. 5. vers. in fructibus industrialibus. ff. de rei vendicatio. vbi dicit, hanc esse

* communem opinionem. & Bal. in d. l. 2. nu. 3. C. de fruct. & liti. exp. Et ratio istius lucra ca est, propter culturam, & curam, quæ fuit necessaria in eis percipiendis, & sic istam rationem naturalem appellat tex. in d. §. si quis a non dño. ibi. Naturali ratione placuit, &c.

& sequitur gl. in d. l. ex diverso. & ibi nu. 6. & ista cōclusio, & ratio * communiter tenetur, ut etiam refert Ang. in d. l. ex diverso. nu. 3. Ant. de But. in c. grauis. nu. 1. de resti. spol. circumscrip. opinione contradicentium.

* Ancha. ibidem nu. 9. & * communem dicit Abb. ibidem nu. 6. & istam partem tenet et Imo. ibi nu. 12. & Anch. nu. 9. vers. si vero sunt consumpti. post Cardin. ibi, & etiam Fel. in c. de quarta. nu. 3. l. de præscriptio. vbi refert pro ista parte Anto. de But. & Imo. tñ, licet dicat istud esse magnum dubium, & hac par-

tem vti * communem, & veram fatentur Mo. der. super consuet. Parisien. §. 2. nu. 49. cōtra Bar. & sequaces, de quibus infra dicem.

* Quamvis Cyn. aliam adducat rationem in d. l. certum. num. 4. dicens, bonæ fidei possessorem ideo fructus consumptos lucrari, & non teneri ad restitutionem, ex quo nō de-

sist eos dolo possidere, nimirum si etiam officium iudicis contra eum locum nō habet. & Alberi. in l. fructus. nu. 6. vers. si vero queritur de bonæ fidei possessore. ff. de rei vendic. sed ista ratio non est tuta, quia saltem videtur teneri ad restitutionem conditione sine causa, prout expresse dicit gl. in d. §. si quis a non domino. in verbo fructus. in fin. dum dicit, quod naturales consumptos tenetur restituere cōditione sine causa, quāvis non desierit eos dolo possidere. Sed ista conclusio dubitabilis redditur per Docto.

q̄ imo bonæ fidei possessor omnino faciat fructus huiusmodi suos irrevocabiliter, sed reneatur de cōsumptis, quatenus est factus locupletior, quemadmodum de naturalibus. & in primis istud tenuit glo. in §. 1. instit. de offi. iud. sed ille tex. & glo. loquitur de naturalibus tantum, non autem de industrialibus; sicut etiam loquitur glo. in d. §. si quis a non domino. ut animadvertit Petrus & Cyn. in d. l. certum. Albe. in d. l. fructus. nu. 6. vers. si vero queritur de bonæ fidei possessore. ff. de rei vendic. & istam partem sub dubio videtur tenere Pet. & Cyn. in d. l. certum. nu. 4. in fi. & Albe. in d. l. fructus. nu. 6. in fi. ff. de rei vendic. dicens eadem formalia verba. & latius gl. alibi, qm̄ licet ad earum restitutionem bonæ fidei possessor non teneatur in iudicio, &

336 actione rei vendicationis, † quia in iudicio particulari ad rem non succedat pretiū loco rei, potest tamen bonæ fidei possessor officio iudicis cōueniri rei vendicatione particulari ad earum restitutionem. Et ista rei vendicatio fructuum est alia a rei vendicatione rei, ita notat gl. in d. l. item veniunt. §. fructus. & ibi Bar. ff. de peti. hered. vbi addit, hoc esse notādum, & ita debent intelligi iura supra citata. & istud fuit etiam de mente Ang. in l. emptor. in fi. prin. ff. de rei vendi-

337 dum concludit, q̄ restitutioni fructuum consumptorum per bonæ fidei possessorem potest venire conditione sine causa, & tunc ipse eos compescat cum sumptibus per eum factis in re, quos alias videbatur lucrari irrevocabiliter. & clarius Bar. in d. l. ex diverso. nume. 6. in fi. & seq. ff. de rei vendic. vbi concludit, quod imo eadem equitate, qua renetur factus locupletior ex re mea ad restitutionem rei, d. l. si me, & Titium. ita etiam teneatur, quatenus est factus locupletior ex re mihi debita, & sic etiam ex fructibus cōsumptis huiusmodi. & ante eum dubitativè tenuit Cyn. in d. l. certum. nu. 4. in fi. sed clare

hanc partem tenet Petrus de Bellap. ibidem col. pen. vers. in isto mēbro distinguatur quidā Doc. meus. vbi reprobat opinionem illorū, & p̄sertim gl. ibi, qui dicebāt bonæ

GGg 3 fidei

fidei possessorem non habetum titulum teneri de consumptis, quatenus est effectus locupletior, secus si titulum haberet, ex eo, quod nulla est lex in mundo, quae dicat bonae fidei possessorem sine titulo facere fructus suos, ut ait gl. cōcludit, quod siue bonae fidei possessor habeat titulum, siue nō, semper tenetur de consumptis, quatenus est facit locupletior, & quod

338 ista opinio est a quior, quia non debet quod locupletari cū aliena iactura, d. l. si me, & Titium. cum similibus & dicit, quod dria gl. destruitur per simile in petitione hereditatis, in qua non fit differentia, an bonae fidei possessor habeat titulum, vel non. Idem videtur sentire Io. Fab. ibidem in princ. dicens, quod fructus industriales consumpti vendicantur a quocumque possessore cōdictione sine causa, & in super cōdictione furtiva, & rei vindicatione a malae fidei possessore, & hanc sententiam aperte tenet Ang. nullam faciens mentionem de antiquioribus in d. lex diuerso. num. 3. verū ego semper fui istius opinionis. ff. de rei vendic. vbi concludit, quod bonae fidei possessor tenetur restituere fructus huiusmodi consumptos, quatenus est factus locupletior ex aequitate d. l. si me, & Titium. ff. si cert. petat. quemadmodum cōgruit bonae fidei, quod ultra teneatur, quam sit factus locupletior, d. l. item veniūt. §. eos. ff. de petit. heredit. ita etiam eidem bonae fidei cogit, ut nullum lucrum sentiat. l. si re, & pretium. cum l. seq. ff. eo. & l. sed & si lege. §. cōsultit. eod. & sicut conuenit petitione hereditatis tenetur, quatenus est factus locupletior, licet milles sit bonae fidei possessor, ita etiam in alijs casibus, & iudicijs, & ad illam rationem supra citatā, quod l. faciat fructus suos ratione culturae, & cura, ipse rādīt, illud procedere, quod faciat fructus suos, quatenus ratio culturae, & cura requirit, & non amplius, quia fructus intelligitur deductis impensis, & labore personae, unde quatenus labor patitur, eos non restituit. l. per diuersas. C. mada. & dicit, quod ipse semper fuit istius opinionis. idem repetit in l. illud. §. prae do. ff. de petit. heredit. dices, quod licet in singularibus iudicijs in fructibus consumptis cesset ratio augmenti, quae consideratur in petitione hereditatis, quia in eo iudicio augent hereditatem, tamen adhuc debet restitui in istis iudicijs, quatenus bonae fidei possessor effectus est locupletior, & hoc ex aequitate dicitur l. si me, & Titium. per Inno. in c. in literis. de restit. spol. & per gl. in §. r. instit. de off. ciuid. in verbo cum fructus. quod dicit esse perpetuū menti tenendum. Hanc opinionem etiam sequitur Bar. in d. lex diuerso. tenet Abb. in d. c. grauis. nu. 6. in fin. de restitutio. spoliat. dicens, quod ista opinio sibi placet tanquam a-

quissima, & dicit, quod eam tenet Anto. de But. sed hoc non est verum, & pro ea adducit tex. in litem si verberatum. ff. de rei vendic. & in l. indebiti. ff. de condit. indeb. quae tamen iura possunt intelligi in naturalibus, ut ipse animaduertit. & pro ista parte Corn. cons. 301. nu. 4. vol. 1. & pariter adducit Ant. de But. vbi supra, qui tamen, ut dixi, hoc nō dicit, & eum videtur sequi ibi Corn. dum inquit, quod magna est auctoritas Bar. But. & Abb. sed in effectu dicit, quod nunc non firmat eandem opinionem expresse firmat Inno. in c. in literis. de restitut. spol. vbi facit scilicet de d. l. si me, & Titium.

Et pro ista parte aperte consuluit etiam Ang. in cōs. 160. Domina Catharina adulta in hi. dicens, hoc esse singulariter attendendum, quod bonae fidei possessor etiam cum titulo ex aequitate d. l. si me, & Titium. restituit fructus consumptos, quatenus factus est locupletior, & hoc esse quotidianum, & vile, per Inno. in d. c. in literis. de restitut. spoliat. & hac

* opinione magis * communem appellat Ioan. Copi in tracta. de fruct. lib. 2. cap. 7. in fin. licet solum referat Bart. Anto. de But. & Abb.

Ego autem non puto a communi recedendum, quod imo bonae fidei possessor faciat fructus suos industriales consumptos, nec teneatur ad restitutionem, etiam si locupletior sit factus, per iura supra primo loco citata, quae nimis fieret magna violentia referre ego ea iura in eo, quod loquuntur, quatenus factus nō est locupletior, cum tñ tex. in d. l. in bonae fidei. ff. de acquir. rer. domi. vtatur verbo Omnes, quod est vniuersale, saltem quoad certā speciem in tegram fructuum. industrialiū, fm

* communem intelligentiam, de qua per gl. & Saly. in d. l. fructus. ff. de vsu cap. cū alijs citatis. Nec obstat, quod intelligi debeant, verū esse, quod faciunt fructus suos, tñ teneatur ad restitutionem, quatenus factus est locupletior: quia illa iura si ita intelligantur, exercerentur, & essent imposita verbis; tñ vt q. d. n. releuat, quod res mea est ciatur, si ad illius restitutionem teneatur, & quamuis aliquibus casibus id tantum sit, fm glo. in d. l. 4. §. post litem. ff. fin. regundo. regula tamen est in cōtrarium, quae nobis hac in re sufficit; & ita in effectu concludit Card. in c. grauis. versic. dicitur contra. de restitutione spol. vbi dicit reprobandum Cynū in d. l. certum. quod ex quo bonae fidei possessor consumpsit fructus tempore, quo non subiacebat restitutioni, falsum est, quod aliquid de alieno ad ipsum prouenerit, sicque cessat ratio dictae legis l. si me, & Titium. alias si fructuaria videtur legis dispositio, quae habet, quod consumptos

lucrat,

De fideic. prohib. Quæst. XV. 647

lucratur, quia hoc modo cum effectu non lucraretur eos bonæ fidei possessor, subdens hoc esse notandum, quia multi decipiuntur, & scribentes nō declarāt. Et pro ista parte facta cit., ꝑ quia qui bona fide fructus alienos possedit triennio, dicitur eos acquisiuisse, per vſucapionem, l. ſequitur. ꝑ fructus. vbi Barto. not. ff. de vſucap. Abb. in c. de quarta. col. pen. & ibi Felin. nu. 3. de præſcrip. quod & probat expreſſe Iaſ. in d. l. ſi me, & Titium. nu. 1. ff. ſi cert. petā. dicens, q in omni materia, in qua quis tenetur ad reſtitutionē fructuum, ſi prætereūt tres anni a perceptione, præſcribitur, vt amplius nō teneatur ad reſtitutionem, per gl. quam appellat ſingularē in d. ꝑ fructus, & plu. concord. ibi adducit, & probat Io. Copi in d. tractat. de fruct. lib. 2. c. 7. in ſi. ꝑ talis poſſeſſor eorum plenū, & irrevocabile dominium acquirit, ergo in omnem caſum non eſt dicendum, q nunquam bonæ fidei poſſeſſor poſſit cōueniri, niſi per triennium. Et hac partem ſtat etia Corn. conſil. 2. ꝑ. nu. 4. volu. 4. ubi concludit, q fructus rei meæ mihi debentur, & mihi quantuntur, niſi alius bonæ fidei poſſeſſor eos quaerit, qui ſunt indiſtincta, per d. l. ex diuerſo. ſi de rei vendicat. & d. l. fructus. ſi de vſu. Idem etiam tenet Angel. in conſil. 9. pro euidētia quaſiti. nu. 4. dicens ꝑ d. ſi quis a nō domino. Inſtit. de rer. diui. ꝑ ꝑ bonæ fidei poſſeſſor lucratur fructus pro cultura, & cura, & ad hoc etiam allegat gloſ. magiſtralem in d. l. fructus. ſi de rei vendicat. ad differentiā domini, qui non habet eos ut lucrum, ſed vt fructus rei ſuz. Idem tenet Guid. de Suza. in tractat. de ordi. iudi. num. 27. & ſeq. dicens, q bonæ fidei poſſeſſor de conſumptis nullo modo tenetur, fortē nec ad pretiū, quia eos lucrificat pro cultura, & cura, d. ſi q s a nō domino. & Abb. in c. querelam. nu. 5. de elec. dicens, q fructus pertinent ad bonæ fidei poſſeſſorem, nō autem ad dominum, per d. l. in bonæ fidei. ſi de acq. rer. domi. poſt Bal. ibi nu. 23. vbi notat, ſufficere electo, q ſit electus a poſſeſſore, licet poſſeſſio poſtea euincatur, quia bonæ fidei poſſeſſor lucratur fructus.

Nec me mouet argumentum de petitione hæreditatis, quoniam ſpecialē eſt in illo caſu, in quo ſic expreſſe cautum reperitur, ut habeatur in d. illud. ſ. in bonæ autem fidei poſſeſſore. ſi de petitiō. hæredita. cum ſimil. ſupra citatis.

Nec obſtat ratio æquitatis d. l. ſi me, & Titium. quia minor eſt æquitas ex parte bonæ fidei poſſeſſoris, q nō teneatur ad reſtitutionem fructuum conſumptorum, cum pro eo ſtet ratio naturalis cultura, & cura, d. ſi quis a

non domino. Inſtit. de rerum diuiſ. & cum in pari cauſa melior ſit conditio poſſideſtis, l. ſeiz autem. ſ. ſi duobus. ſi de publicia. præter id, q petitor tractat de lucro, & poſſeſſor de damno vitando, l. ſed & ſi me putē. in principi. ſi de condit. indeb. Dec. in Lemancipata. C. qui admittit etiam ſi lucrum ſit radicatum in poſſeſſore, Alex. conſil. 89. num. 13. volum. 2.

Nec obſtat conſideratio Angel. ad illam rationem cultura, & cura, de qua ſupra dixi, quia præter id, q d. ſi quis a non domino. nimis reſtringeretur, intelligendo illum text. hoc modo, non eſſet differentia inter bonæ, & malę fidei poſſeſſorem, qui etiam fructus tales deducti, quatenus ratio laboris, & impęſarum exigit, d. item veniunt. ꝑ fructus. & tamen differentia eſt aperta inter eos ante litem motam, d. l. certum. C. de rei vendicat. & l. 1. C. de petiti. hæredit.

342 Limitatur in duobus caſibus, ꝑ ſecundum glo. in d. l. certum. Primò in caſu ſumptus, ſi de rei vendicat. videlicet, quando bonę fidei poſſeſſor impenſas fecit in re ipſa, quoniam tunc iſto caſu non facit fructus ſuos, ſed debet eos cōpenſare cum impenſis, quę ſi excedunt fructuum quantitatem repetit exceſſum, ut ibi habetur. & probat etia Iaſ. in l. domos. nu. 3. ff. de legat. 1. vbi ratum hęc caſum, & ſequentem unum, & eundem eſe putauit, & malē: ſunt enim duò caſus, per glo. in d. l. certum.

Secundo limitatur in caſu l. emptor. in principi. ſi de rei vendicat. & ratio eſt, quia ibi expenſę compenſantur cum fructibus, quia bonę fidei poſſeſſor impenſas fecit in realia tanquam ſua, & ſic non animo repetendi credens rem ſuam, & fructus lucratur de equitate propter bonam fidem ipſius, & ideo eadem equitate ſtatuitur, ut compenſentur cum expenſis, vt conſiderat Corn. conſil. 86. nu. 8. vol. 4. ſic reſpondēdo ad d. l. ſumptus. & vtroque caſu dictatum legum dicit Curt. iun. conſil. 6. num. 23. q in d. iuribus ex quo bonę fidei poſſeſſor ſolum lucratur fructus ratione poſſeſſionis, ideo cōmpenſat eos cum impenſis, ſecus in eo, in quem tráſlatum eſt dominium, licet aliquoties reſolubile.

Aut ſumus in perceptis poſt litem conteſtatā, & tunc indiſtinctē tenetur ad omnes prædicto tempore pēdentes, & perceptos, d. l. certum. & ita diſtinguunt omnes Doctores. in d. l. ex diuerſo. & Bal. in d. l. 2. nu. 7. verſic. nota, q poſt litem conteſtatam poſſeſſores omnes ſunt pares, & c. C. de fruct. & liti. expenſ. quāuis Iaco. de Are. in d. l. certum. veit bonę fidei poſſeſſorem cum titulo percipiēdos poſt litem motam lucrari, & probat Pet. ibidem col. 3.

col. 3. in princ. vers. si queritur de malæ fidei possessore. & est * communis opinio, de qua per Card. in c. grauis. ad fin. de restit. spoliat. quia titulus excusat malæ fidei possessorem à percipiendis, & dicitur certum, intelligitur, quando sine titulo.

Et ista conclusio vera est, ubi is, qui erat bonæ fidei possessor succubuit, quia tunc præsumitur, quod fuerit malæ fidei possessor, Corn. in d. l. 2. nu. 3. C. de fruct. & lit. expens. ex quo tunc efficitur malæ fidei possessor, & ideo dicitur 343 xi post litem contestatam, quia non sufficit sola motio controuersæ in iudicijs particularibus ad constituendum aliquem in mala fide, gl. in l. fed. & si lege. §. si ante litem. fide petiti. hæred. dummodo tamē is habeat titulum, aliàs per motionem litis constitueretur in mala fide, secundum Castren. ibi nu. 2. & 5.

Et hæc quidem vera sunt in eo, qui semper fuit bonæ fidei possessor, aliàs autem incipiunt fructus deberi à tempore initij malæ fidei, secundum meliorem sententiam, de qua per Cyn. in d. Leertum. in §. q. nu. 9. C. de rei vendicat. Bart. in d. l. ex diuerso. in princ. num. 9. ff. eo. & Bal. in d. l. 2. col. 2. vers. nota glo. queritur de quadam notab. q. C. de fruct. & lit. expens.

344 Secundo autem casu §. principali in malæ fidei possessores ipsa clara est, quod in quocunque iudicio, & ad omnes fructus tenetur, d. l. certum. ubi habetur certum esse, quod malæ fidei possessor ad omnes fructus vnā cum ipsa re præstare debet. quod quidē intelligitur nedum in perceptis, sed etiam in his, qui percipi potuerunt, honeste tamen, l. fructus. in princ. ff. de rei vendicat. ubi gloss. Bart. Ant. & alij not. & ita intelligit text. in l. ancillarum. in fin. ibi Nam & in multorum honestorum virorum pradijs lupanaria exercentur & ibi glo. not. ff. de petitiō. hæredi. & hoc intelligi debet post litem motam, quia tunc omnes possessores pares sunt, & vti prædones, l. fed. & si lege. §. etiam, ff. de petitiō. hæredit. l. 2. C. de fruct. & lit. expens. Non enim debet possessor lucrari fructus cum victus sit, & non debet habere id, quod aliās nō habuisset, si rem restituisset, cum petita fuit, l. ex diuerso. §. 1. ff. de rei uendicat. etiam si titulum habuisset, secus autē ante litem motam.

345 Item, quia titulus excusat malæ fidei possessorem à percipiendis, l. si fundum. ubi glo. C. eo. tit. gl. in d. l. ex diuerso. in princ. leg. in §. glo. magna, & ibi Bar. in nu. x. & Bal. in d. l. si fundum. Abb. in c. grauis. nu. 7. in 2. casu. de restit. spolia. Quia in re tamen duo præcipue consideranda sunt. Alterum est, quod procedit, etiam si habuerit titulum, gloss. in

d. l. certum. C. de rei vendica. & Alberi. de Rofa. in l. fructus. nu. 5. ff. eo. Quamuis glo. in l. si fundum. in vlti. gloss. in princ. C. eo. vult titulum excusare à percipiendis post litem contestatam, arguendo à contrario sensu illius text. qui loquitur de perceptis, & cum ea videntur Docto. pettransire, & malè iudicio meo, per tex. in d. l. certum. quem pondero duobus modis. Primò, dum vult malè fidei possessorem teneri ad omnes fructus indistincte, ergò non ad perceptos tantum,

346 quia qui totum dicit, nihil excludit. Secundo, quia vult ille tex. bonæ fidei possessorem teneri ad perceptos post litem contestatam, & intelligit glo. & Docto. illum text. in bonæ fidei possessore cum titulo, ergò multò magis tenetur malæ fidei possessor, ut nō dicamus eum censerī melioris conditionis, propter eius malam fidē: & ita reperio Modern. Parisien. reprobare glo. & Docto. supra citatos super consuet. Parisien. §. 22. nu. 70. licet nihil allegent.

347 Alterum est, quod procedat ista conclusio, quod ad fructus, qui percipi potuerunt per ipsum malæ fidei possessorem, an de his, qui percipi potuerunt per petitemorem, an vero per quemcunque. Et hoc est utile scire, quia fieri potest, quod ratione industriae, cure, & diligentioris culturae plures fructus forte percipere possit petitor, quam percipere potuerit possessor, vel ē contrā, prout dicit Pet. de Bellaper. in d. l. certum. col. pen. in fin. vers. ponā itaq; quod ego non sum hortulanus, & eo facit tex. in d. l. domum. qui loquitur de malæ fidei possessore, quod teneatur ad fructus, quos ipse percepit, vel percipere potuit. & probatur etiam in d. l. fructus. secundum intelligentiam Ang. ibi, qui illum tex. intelligit, dum hi percipi potuerunt per ipsum malæ fidei possessorem. & pro hac parte est text. in l. 1. §. 1. ibi, sed etiam qui percipi poterant. C. de petitiō. hæredi. & probat etiam Roma. sing. 333. malæ fidei possessor. intelligēdo tamen non de his fructibus, quos possunt percipere ex fundo propter meliorationem à se factam, per tex. quem dicit sing. in d. l. certum. §. ibi in parte, ff. de rei vendica. additq; leitā pronunciasse.

Pro secundo dicto stat tex. in l. si nautis. §. si ibi, Non an malæ fidei possessor fructus sit, sed an petitor frui potuerit, si ei possideri licuisset. ut Alberi. placuit in d. l. fructus. nu. 6. ff. eo. tit. & Hostien. in c. grauis. in fi. de restit. spolia. ubi dicit, quod volens possessor, & qui sine titulo est, tenetur nō solum de perceptis, sed etiam de his, qui per ueteres possessores percipi potuerunt, per dictā l. si nautis.

Sed

De fideic. prohib. Quæst. XV. 649

Sed alij contrâ, q̄ inò malæ fidei possessor teneatur de omnibus, quos vel possessor, vel petitor, vel q̄libet alius percepisset, vel percipere potuisset; ita concludit Bald. in l. 1. in princ. C. de fruct. & lit. expens. ubi dicit, hoc communiter teneri. & hanc probat Bart. in l. domum. C. de rei vendic. dum concludit, q̄ si habetur respectus ad id, quod communiter percipi potuisset non est differentia, an habeatur respectus ad id, quod percipi potuit per possessorem, vel petitorem, si autem consideramus ad id, quod peti potest singulariter, tunc habere debemus respectum ad personam petitoris, non ad id, quod percipi potuit per possessorem, ex singularitate personæ suæ. Et hanc opinionem approbat Ant. de But. in c. grauis. num. 13. in fin. de restit. spolia. et si Cyru. in d. l. domum. dicat simpliciter, habendum esse respectum ad id, quod deterius est malæ fidei possessori, ut ibi per eum, ubi Ancha. in ult. not. nu. 3. dicit, q̄ d. l. domum. corrigit d. l. si nauis. in eo, quod di-

cit de percipiendis à petitore, & ipse sequitur aliam distinctionem Bart. in l. fructus. ff. eo. Et pariter eum sequitur Ang. num. 5. reprobat Bart. in d. l. domum.

Petrus autem de Bellaper. in l. certum. col. fina. vers. in isto arti. ego disti. guo. C. de rei vendic. concludit, q̄ malæ fidei possessor teneatur de percipiendis, quos potuit percipere petitor, si is fuit in vera mora constitutus, sed si non fuit constitutus in vera mora, quia non fuit interpellatus, ut debuit, tunc tenetur de percipiendis, quos possessor percipere potuit. Sed ista distinctio est falsa, & ita malæ fidei possessor semper est in mora, & est contra iura in d. l. si nauis. ubi non constitutus de aliqua vera mora, & d. l. 2. C. de fructib. & lit. expens.

Et ex his explicitus sit præfens tractatus ad laudem, & gloriam sacratissimæ, & indinidue Trinitatis, nec non & beatissimæ, semperq; Virginis Mariæ, cuius fuit agis sepius me noui mirabiliter adiutum.

F I N I S.

DECRETVM CONTRA FEVDATARIOS, ET exemptos, quod non habeant superioritatem Ciuium, nec Massariorum eorum &c. Et quod potestas sit superior Magistratus &c.

Dux Mediolani &c. Papiæ, Angleriq; Comes, ac Ianuz Dominus.

VERE multoties subditorum nostrorum querimonijs propulsatæ aures nostræ, q̄ hi, quibus terras, & loca, siue exemptiones, moti consuetæ liberalitate, & beneficentia nostra, concessimus, non animaduertentes, quid honestas, quid gratitudo, quid æquitas postulet, compellere volunt indirectis, violentisq; modis ciues, & incolas ciuitatū, aliarumq; terrarū nostrarū: & ibi pro omnibus bonis suis contribuentes, & contribuere debentes ad supportanda onera cum locis, ut supra præcessis, aut exemptos respectu bonorum, quæ ibi habent, nec minus eos, aut fictiles, & massarios suos ad præstandum sibi fidelitatem, inhibentes etiā, ne natas, & collectas super ipsis bonis fruges abducere possint: & multa alia committunt, & intentant inhonestè admodum, & iniuste, ac exorbitantia, quæ redundant in contetum nostrum, & ciues, ac subditos nostros in consumptionem, & desperationem propemodum adducunt: capientes ergo proinde molestiam, & displicentiam non mediocrem, salutaremq; huic pesti medicinam afferre cupientes: edimus decretum præsentibus annexum, volentes, & mandantes vobis, quatenus ipsum in locis publicis, & consuetis non ciuitatis solum, sed etiam terrarū, & locorum exteriorum iurisdictionis vobis commissæ proclamari, & diuulgari, ac in numero aliorū decretorum nostrorum poni, & inseri faciatis, & quantum ad vos attinet firmiter, & ad vnguem obseruari. Dat. Med. die 7. Nouembris. 1441. sign. Marcolinus. A tergo, Nobilibus, & Pruden. viris Commilitario, Potestati, Capitaneo nostris dilectis.

T E N O R D E C R E T I.

PHILIPPVS Maria Anglus Dux Med. &c. Papiæ, Angleriq; Comes, ac Ianuz Dominus. Quamquam deceat Principis dignitatē omnibus ornatā virtutibus esse, sola tamen iustitia illa adeo peculiaris, & propria Principi esse debet, ut sine ea nec res publica, nec priuatorum facultates, sed nec ipsum quidem Principis nomen ipse tenere, aut obseruare possit. Quam

tem

rem nos cum sæpè animo nostro voluerimus, cum vel præcipuè nobis prospicere contingit, cum inter maximas, quibus agitur, propter statum nostri regiminis, curas, & subditis nostris pacem, & quietem dare conaremur, tantum enim, ut intelleximus, quorundam audacia propter nostram tollerantiam creuit, quod nonnullorum tam singularium personarum, quam communium insolentiam eo peruenisse comperimus, ut quidam iurisdictionibus, potestatibus, aut exemptionibus per nos, seu per illustrissimos olim progenitores nostros concessis, abutentes, existiment tantum licere sibi, quam vindicare viribus pelli, nullis moribus, nulla honestate, nullisq; denique legibus teneri se putantes, quin facere illa per se conentur æqua, seu iniqua sint, quæ animis eorum collibuerunt: hancq; adeo pestem impunitate delictorum inuoluisse, ut nonnunquam inter minores auaritia, odio, vel partialitate commoti ipsos exquisitis, & confictis quibusdam causis lacerare, maximisq; damnis, & iniurijs afficere non vereantur: Quo fit, ut viam facti potius, quam iuris intendentes; tamen de aliqua re contra vicinos eorum, aut alios habere querelæ causam prætendunt, aut cum ad fidelitatem sibi præstendam, vel ad aliqua subeunda onera compellere velint ciues, aut incolas ciuitatum nostrarum, ac terrarum nostrarum cum locis nostris ipsis onera supportantes, aut massarios eorum in iurisdictione sibi concessa commorantes, non solum ad turbationes, & occupationes possessionum, sed aliquando ad capturas hominum, aliquando ad armentorum prædæ, aliquando ad agrorum vastationes, & per sepe ab his deteriora procedunt, ex quibus periculosi fuscitant errores; & nisi prouiso fiat debita, excitari facillimè possent non solum homicidia, rixæ, contentiones, factionesq; priuata, sed publici tumultus grauissima scandala commouentes, & in nostram, statumq; nostri iacturam, & labem redundantes. Quare his iniurijs volentes celsura, quæ debemus, occurrere, ne minores iniustitiam patiantur, hoc nostro, & legis vim habitu decreto statuimus, decernimus, & mandamus: quod nullus cuiuscunque gradus, status, aut conditionis existat, siue communitas sit, cui separationem, & iurisdictionem concessimus, siue persona singularis, etiam Capitaneus, seu armorum Ductor, vel aliter ad stipendia nostra militans, habens in dominio nostro iurisdictionem, ac ciuitatibus ipsis, vel terris nostris separatam, aut talem exemptionem, pro qua in homines suos superioritatem possit exercere, audeat, vel presumat directè, vel per indirectum ciues, aut incolas ciuitatum, aut terrarum prædictarum, eorumque massarios, scitabiles, vel colonos super ipsorum possessionibus commorantes, etiam si eos in locis separatim residere contingat, ad fidelitatem sibi præstendam, nec ad ali-quod subeundum onus reale, vel personale, etiam respectu reddituum super ipsius possessionibus percipiendorum, quin ipsi illos quò voluerint liberè sine aliquo impedimento, & non re-stricti abducere, possint compellere: aut contra ipsos, eorumq; res, & bona iniuriôsè procedere, vel procedi facere, aut prohibere, ne procedat: vel indebitè fiant executiones contra qui intra territoria, & iurisdictiones suas, si propter delictum, aut delicta prodixerint directè, vel per indirectum, palam, vel occultè, etiam pro bonis natis, aut sitis in prædictis locis separatim: quinimò nec eos ex quauis causa vera, vel simulata, vel aliter qualitercunque pro aliqua differentia ad se, vel ad alios pertinente, siue civilis sit, siue criminalis, trahere coram se, aut officibus suis ex officio, vel ad alterius instantiam, nisi in casibus, in quibus forensis alias de iure compelli ratione contractus possit, sub pena ducatorum mille, & prinationis, siue amissionis, tam exemptionum, quam priuilegiarum suorum quorumcunque, in quam ipso iure, & facto, ex nunc, prout ex tunc incurrisse, & cecidisse intelligantur sine alio processu, vel sententia, quandoque contra prædicta, vel aliquod predictorum commississe contiteri: volentes, quod ubi-que, & quandoque oriri contingat, vel natam esse discordiam, differerentiam, vel questionem inter stipendarios exemptos, & separatam iurisdictionem habentes, vel inter ipsos, aut eorum subditos, & alios ciues nobiles, vel rusticos iurisdictioni sue non suppositos, vel ratione contractus forum non sortitos, quod illis talibus differentijs, aut questionibus sit, & esse intelligatur competens iudex, cognitor, & decisor magistratus ille maior, qui esse reperietur in ciuitate ipsa, vel alio loco principali, de cuius districtu talis locus esse consueuerit, aut in cuius esse diocesæ cognoscatur, cum plena, & ampla potestate procedendi summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, ac mera facti veritate inspecta, ac facultate mulctandi contumaces ad cameram in illis pecuniarum quantitatis, & quæ sibi inspecta faci, & qualitate personarum videbitur intendentes nihilominus, quod nobiles ciues, & alij non subditi iurisdictioni talium exemptorum pro bonis suis tam mobilibus, quam immobilibus, quæ habere reperiantur in iurisdictione ipsorum exemptorum, seu pro causis, & differentijs, quæ inter ipsos, & eorum colonos, mezdros, vel scitabiles erunt, ex quacunque causa agere, vel respondere non cogantur coram ipsis exemptis iurisdictionem habentibus, & coram ipsorum officialibus, sed coram ipso magistratu maiore, sub pena, de qua supra. Si tamen coram ipso

exem-

stat, siue communitas sit, cui separationem, & iurisdictionem quomodolibet, & quoquo titulo concesserimus, seu etiam a dicto immemorabili tempore citra, eiusmodi cōcessionēs etiam per prædecessores nostros, siue alias quomodocunque facta fuerint, siue persona singularis etiam Capitaneus, siue armorum Ductor, vel aliter ad stipendia nostra militans, habes vbi libet in dominio sanctæ Ro. Eccl. iurisdictionem a ciuitatibus nostris separatā, aut talem exceptionem, pro qua in homines suos superioritatem exercere possit, audeat, vel præsumat, directē, vel per indirectum, ciues, aut incolas, eorumq; & singulorum massarios, mezdros, colonos, seu fictabiles super ipsorum ciuium, & incolarum possessionibus commorantes, & si eis in locis separatis habitare contingat, ad fidelitatem sibi præstandam, nec aliquid subeundum onus reale, vel personale, seu mixtum, ordinarium, vel extraordinarium, etiam respectu reddituum super dictis possessionibus percipiendorum, quin ipsi illos, quō voluerint, libere sine aliquo impedimento, & nouo vectigali abducere, possint compellere, aut contra ipsos, eorumq; res, & bona iniuriōse procedere, vel procedi facere, aut prohibere quauis via, etiam prætextu quarumcunq; consuetudinū, quas pro obseruatione præsentis dispositionis corruptelas fuisse, & minime seruandas esse decernimus, & declaramus, ne de eis pro suo arbitrio disponere, aut illas, & illa, quō voluerint, conducere valeant, neq; eosdem massarios, mezdros, colonos, seu fictabiles ad aliqua seruitia, seu carrigia nuncupata, seu operas præstandas cogere possint, aut talia ab eis quomodolibet exigere, aut aliquo modo obstitere, ne fiat debita executiones contra illos, qui intra territoria, & iurisdictiones suas se propter delicta, aut debita reduxerint, directē, aut per indirectum, palam, vel occulte, etiam pro bonis sitis, aut natis in prædictis locis separatis, ac etiam contra illos, qui in dictis locis separatis delicta perpetrauerunt, & propterea corporalem mererentur penam, quinimō nec eos ex quauis causa verē, vel simulate, aut aliter qualitercunq; pro aliqua differentia ad se, vel ad alios pertinētē, siue ciuilis sit, siue criminalis, siue mixta, trahere coram se, aut suis officialibus ex officio, vel ad alterius instantiam, nisi in casibus, in quibus forensis alias de iure cōpelli ratione contractus tantum possit, sub pena dec. mille, ac priuationis seu amissionis tam exemptionum, quam priuilegiolorum, & feudorum suorum quorūcunq; quam ipsi de facto in euentum contrauentionis ex nunc, prout ex tunc incurrisse, & incidisse intelligantur sine aliquo processu, vel sententia, sed ad declarationem incurfus penarum huiusmodi, illarūque executionem procedatur, quando enīq; contra prædicta, vel aliquod prædictorum commississe notitiam habuisse, vel habere potuisse, etiam per simplicem famam constiterit. Volentes etiam, qd vbiq; & quandoq; oriri contingat, vel ortam esse discordiam, differentia, vel quæstionem inter ipsos exemptos, vel iurisdictionem separatam habentes, vel inter ipsos, aut eorum subditos, & alios nobiles, ciues, vel rusticos iurisdictioni suæ non suppositos, vel ratione eiusmodi contractus forum nō sortiendos, qd ipsi talibus differentijs, aut quæstionibus sit, & esse intelligatur competens iudex, cognitor, & decisor Magistratus ille Maior nūcupatus, qui tunc in ciuitate ipsa, de cuius territorio, seu diocesi fuerit, cum plena, & ampla potestate procedēdi summarie, sine strepitu, & figura iudicij, & mera facti veritate inspecta, ac facultate mulctandi, pena Camere Apostolicæ applicanda in illis pecuniarum quantitatibus, quæ similiter inspecta facultate, & personarum qualitate videbitur. Et ita concessionis, priuilegia, indulta, & facultates prædictis Feudutariis, & alijs prænaratis hæctenus quoquo titulo etiam cuiusvis donationis factas, & concessas, ac imposterum faciendas, & concedendas, intelligi, & interpretari debere decernimus, atq; declaramus. Intendētes nihilominus, qd Nobiles, Ciues, & alij non subditi iurisdictioni talium exemptorum pro bonis suis, tā mobilibus, quā immobilibus, quæ habere reperientur in iurisdictione ipsorum exemptorum, seu pro causis, & differentijs, quæ inter ipsos, & eorum colonos, mezdros, vel fictabiles erunt, ex quacunque causa agere, vel respondere non cogantur, coram ipsis exemptis iurisdictionem habētibus, vel eorum ipsorum officialibus, sed coram ipso Magistratu Maiori, sub pena prædicta. Si tamen coram ipsis exemptis, vel eorum officialibus iudici peterent contra illorum subditos, teneantur administrare, aut administrari facere ius summarium, ac expediet, ut præfertur. Mandantes etiam tenore præsentium omnibus, & singulis supradictis iurisdictionem separatam, vt præfertur, etiam per specialia priuilegia habentibus, quatenus omnia, & singula per eos, seu antecessores suos in preiudicium, & contra tenorem præsentium quomodolibet etiā per geminatas, seu plures dispositiones facta, vel alias etiam similiter attentata, infra mensem a præsentium intimacione, seu publicatione inchoandum, reuocent, & irritent, ac ab eis omninō recedant, prout nos ea omnia per præsentem, etiam si de consensu partium processissent, & quibuscunq; renunciationibus, & clausulis roborata fuissent, reuocamus, annullamus, & irrita esse decernimus, & declaramus, ac contra præmissam nostram sanctionem, aut illius totale executionem nullate-

nus per se, vel alium, seu alios, quouis quæsto, colore veniant. Quod si aui fuerint ex nūc ipsi, & eorum quilibet, tam iurisdictione, quam feudis per eos à sacrosancta Rom. Eccles. vel alijs quibuscunq; obtentis, ipso iure priuati, quauis appellatione remota exstant, feuda quoque ipsa similiter prædictæ Cameræ Apostolicæ incorporata, & applicata, & ad eam ipso iure reuerfa fore, & esse, etiam absq; alia desuper sententia ferenda censentur, illorumq; possessio, sequuta declaratione de huiusmodi contrauentione, etiam sine alia eiusmodi citatione capi, & apprehendi possit. Quodq; si fortè dicti iurisdictionem habentes pretendant à dictis me- zadrīs, colonis, vel fideiabilibus per eorum Castrorum, & suis necessitatibus, seu seruitijs, sibi seruitia impendi debere, id non propria auctoritate, seu voluntate, ac etiam non nisi de con- sensu, permissione, & scientia dicti Magistratus audeant, vel præsumant easdem pœnas, si con- trafecerint, ipso etiam factò, vt præfertur, incurfuri. Decernentes quoq; ac declarantes, quod nullus ex prædictis Nobilibus, & Feudatarijs audeat, vel præsumat villas, sine loca, & terras, eorumq; confines, & pertinentias, ac illorum homines cuiusvis status, aut conditionis, nec- non datia, & vectigalia, iura, ac iurisdictiones etiam aquarum, piscationum, nemorum, pa- seuorum, & venationum, & alia quæcunque ad nos, seu Cameram nostram Apostolicam, sine ad Ciuitates, terras, & loca nostra, & sanctæ Rom. Eccl. spectantia, quouis modo per se, velleo- rum officiales, procuratores, & negotiorum gestores, aut per alias interpositas personas oc- cupare, seu usurpare, vel sibi quomodolibet appropriare, dictaq; pœna illos etiam ligari, & ten- neri, qui noua vectigalia, seu datia imposuerint, aut plus solito augmentauerint, vel onus aliquod addiderint, aut impedimentum cum vectigalibus præstiterint, quo minus merces, & alia rerū genera ad loca nostra, seu vbi datia pro Camera Apostolica exigī cōsueuerit tradu- ci, seu a portari possint, ac etiam qui vetita, & prohibita directè, vel indirectè fecerint, vel fieri procurauerint, quibus forsan interdicatur, ne personis, & rebus ad Ciuitates, terras, & loca nostra prædicta ex eorum locis liber pateat accessus, seu transitus. Significantes etiam omni- bus, & singulis, ac declarantes, quod post quadraginta dies, quibus præsentis in acie Campi- flore, & in Ponte Sancti Angeli, in Platea Iudæa, in Platea Sancti Petri, in Capitolio, & Platea Sanctæ Mariæ Rotundæ Almæ Urbis publicata fuerint, tam absentes, quàm præsentis, & alij nobis, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ mediâtè, vel immediate subiecti absq; exceptione aliqua di- ctis pœnis, & coertionibus ligati censentur. Decernentes singulis prædictis, ac præsentibus literis per quascunq; alias literas Apostolicas etiam quauis clausulas generales, vel specia- les etiam derogatorias, derogatorias, efficaciores, & insolitas, & irritata decreta sub qua- cunq; et verborum forma, & expressione in se continentes derogari non polle, nec derogatum cessari, nisi expressè appareat Romanum Pontificem illis derogare voluisse, & causa vrgens, & sufficiens exprimat, ac totus tenor præsentium literarum de verbo ad verbum nil peni- tus omisso, ac huiusmodi derogatio per trinas disiunctas literas eundem tenorem continen- tes, seu tribus similiter disiunctis vicibus, & aliter factæ derogationes nemini suffragentur, siq; per quoscunque Iudices, & Commissarios quauis auctoritate fungentes, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & causarum Palatii Apostolici Auditores, sub lata eis, & eorum cuiuslibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate iudicari, & definiri debere. Irritum quoque, & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel igno- ranter contigerit attentari. Et nihilominus dilectis filijs F. Armellino Medices tituli Sanctæ Mariæ Transtiberim, & Sancti Calisti Presbytero Cardinali nostro, & sanctæ Romanæ Eccle- siæ ac pro tempore existenti Camerario, necnon legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, Præ- toribus, alijsq; Officialibus pro tempore existentibus in virtute sanctæ obedientiæ motu, & scientia similibus mandamus, quatenus ipsi, & eorum quilibet in solidum per se, vel alium, seu alios præsentis inuocationis, causarum auocationis, litium extinctionis, perpetui silentij im- positionis, decreti, sanctionis, constitutionis, declarationis, attestacionis, & mandati literas, & in eis narrata disposita, & contenta quæcunque vbi, & quando, quotiens opus fuerit, vel ab aliquo prædictorum, seu dictorum nomine requisiti, seu requisitus fuerit ab omnibus, & sin- gulis personis cuiusvis status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, aut præminentie exi- gentibus, auctoritate nostra faciat inuolabiliter obseruari; contradictores, & rebelles quo- libet per censuras, & pœnas ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias, & alias eorum, & cuiuslibet ipsorum arbitrio moderandas, & Cameræ Apostolicæ applicandas, appellatione postposita, auctoritate nostra compescendo, innocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secu- laris, præmissis litium pendentijs, si quæ fortè essent in præmissis, vel eorum aliquo, quas peni- tus extinguimus; ita vt nec spolijs, seu attentatorum vitium contra præmissa allegari possit. Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, indultis, priuilegijs, concessionibus, seu do- nationibus per nos, seu predecessores nostros, seu alias quocunque titulo, & auctoritate in

H H h genere,

genere, vel in specie quibuscunque hactenus concessis, confirmatis, & innouatis, & in posterum forsan concedendis, innouandis, & confirmandis sub quacunque verborum forma; & cum quibuscunque clausulis fortissimis, & insolitis, quam, & quas, vt supra declarauimus, intelligi, & interpretari debere volumus, sublata cuilibet aliter iudicandi, seu interpretandi facultate, & auctoritate quorumcunque illorum, aliorumq; hic forsan de necessitate expremendorum, ac si de verbo ad verbum in sererentur presentibus; ad modum, & formam pro sufficienti derogatione necessaria, pro expressis habentes, ita vt nunquam propter surreptionis, vel obreptionis vitium, seu causa, vel intentionis defectum infringi valeat. Motu, & scientia similibus specialiter, & expresse derogamus, ac derogatum esse decernimus, ceterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Dat. Romæ apud Sanctam Petrum sub Annulo piscatoris die 20. Martij. 1526. Pontificatus Nostri Anno tercio.

Euangelista.

Anno à Natiuitate Domini Millesimo, quingentesimo, vigesimo sexto, indictione 14. die vero prima mensis Septembris. Pontificatus Sanctiss. in Christo Patris, & Domini Nostri Clementis diuina providentia Papæ septimi anno tertio. Retroscriptum Breue Apostolicum sub annulo Piscatoris expeditum, affixum, & publicatum in locis latis retroscriptis, & specificatis per me Federicum Chenille Curforem.

Ioannes Robertus Magister Curforum.

1526. Indictione quintadecima die 14. Septembris. Supra scriptum Breue prout iacet supra, publicatum fuit per Antonium Cassinariū Tubatorem Communis Placentie ad scalas Palatii magni Communis Placentie versus faciem Plateæ Communis.

Del Maggior Magistrato. 655

CONFIRMATIONE DVCALE DEL DECRETO DEL MAGGIOR MAGISTRATO.

OLENDO lo Illustrissimo, & Excellentiss. Signor PIER LVICI Farnese, di Parma, & Piacenza Duca Primo, prouedere, che non habbiano à nascere scandoli, rumori, ne controuerse alcune trà gli Illustriss. Signori Feudatari, & Dominelli Parmigiani, & li Cittadini, & altri di Parma, à quiete, & beneficio publico, & per mantenere pacificamente il viuere, la buona concordia, la pace, & vnione trà dette parti: Per tenor della presente, & per Decreto, & legge soura il Maggior Magistrato concessa, & confermata per gli capitoli, & gratie fatte à quella Città; si comanda à quauunque Sig. Feudatario di qual stato si sia, che per l'auenire habbia da osservare detto Decreto, & Legge, si come giace inuiolabilmente, sotto le pene, che in esso si contengono: & questo acciò non si possa pretendere, ne allegare ignoranza delle cose presenti giamai. Il cui tenore segue come disotto, cioè,

A Perpetua memoria di ciò. Conoscendo che niuno altro pensiero sollecita più l'animo nostro, che le Città, & Popoli per diuina prouidenza à noi commesse; & quelli specialmente, ch'hanno dimostrarato preclari, & chiari esempi di fedeltà verso lo Stato nostro, habbiano continua pace, & quiete; & che à essi sotto l'ombra del nostro regimento sia osservata la giustitia. Per la qual cosa l'animo nostro oltre modo si rende acceso, & desideroso; perche si co-ne hauemo inteſo, alcuni Nobili, & Feudatari nostri, ò sia perche si persuadino essere à loro lecito quel, che non è, ò sia che li suoi Officiali vogliano vsar troppo diligenza nelli negocij, che fanno per essi Signori, ò sia come si voglia; diportandosi contra gli inferiori meno di quello, che vorrebbe la giustitia, & l'equità; & così còtra gli habitanti nelle nostre Città, & Luochi; rogliendosi più giurisdictione, che non se gli conuerrebbe: & quindi studiano, & si sforzino di alſtringere, contra ogni douere, i Laueratori, & Fittauoli de' predetti Cittadini nelle loro Terre, Ville, Castella à diuerſe grauezze in gran pregiudicio, & danno de' nostri popoli; & perturbatione, & dishonore dello Stato. La onde per salute dell'anime di coloro, i quali cercano, & appetiscono gli altrui beni; & per rimedio della indennità, quiete, & conseruatione de' piccioli, & di ciascuno, che viene sotto il nostro gouerno; per l'ufficio nostro, per lo qual siamo tenuti prouedere al tatto, & ouiare alle predette cose: Per proprio motto, & di certa scienza, hauendo qui per espresso, & rinouando in caso, che facci di mestiero, ogni Constitutione, Ordinatione, ò Priuilegi fatti tanto per noi, come per Sommi Pontefci, & altri Principi anteriori nostri nelle predette Città, per reprimere simile insolentia, & auocando à noi tutte le liti, & controuerſie, & cause soura ciò, ancora che per noi fossero state còmesse etiam nel Senato nostro, ò altroue nello stato, & termine, che si trouino: & non pur auocandole, mà annullandole ancora, & mettèdoni perpetuo ſilenzio. Dichiarando ancora, che in niſun modo si possa allegare, ne querelare per ciò, ne essersi tolto in questo ad alcuna persona ragione acquistata vera uia, & delle quali regole soura ciò dette non li sia luogo per modo alcuno. Dichiarando di più, acciò sia rafrenato la licenza delli medesimi Nobili, & Feudatari, per il che che conoscano per noi esserli tolto i remedi più efficaci, & sappiano, non ſolamènte alla giustitia, & equità, mà à noi ancora farci controuerſia. Per il che per la presente Legge, quale habbi da valere in perpetuo, ordiniamo, constituiamo, decernemo, & dichiariamo, che niuno di qual stato, grado, ò dignità si sia: ò vero ſia Còmunità, à cui fossero concesse separationi, & giurisdictioni per qualunque modo, ò titolo, & ancora da tanto tempo in poi, che nò vi fosse memoria in contrario dentro le simili còceſſioni, ancor che siano state fatte per noi, ò per predeceſſori nostri, ouero da altre persone per qualunque modo; ò ſia à persona di grado, & che fosse Capitano, & Guidone di genti d'arme; ò che per altra via fosse soldato stipendiato da noi in ogni luogo del Stato nostro, & che haueſſe tale eſſentione, & giurisdictione del Stato nostro ſeparate, che poteſſe dimoſtrare ſuperiorità ne gli huomini ſuoi predetti, nò ardiſca, ne preſumi per dritto, ò indritto li Cittadini, ouero gli habitanti, Maſſari, Mezadri, Laueratori, ò Fittauoli delle poſſeſſioni d'essi Cittadini; ouero gli habitanti, Maſſari, Mezadri, Laueratori, ò Fittauoli delle poſſeſſioni, à farſi preſtar fedeltà; ne ſot-toporli à carico, & grauezza niuna reale, ne perſonale, miſta, ordinaria, & eſtraordinaria, ancora per riſpetto delli redditi, che haueraño da eſſe poſſeſſioni, mà che eſſi poſſino condurre detti redditi, & frutti doue li piacerà ſenza alcuno impedimento, & datij. ſi che contra di loro, ne delli ſuoi beni, & robbe non poſſino procedere, ne far procedere, ne prohibire per qual ſi voglia ragione, ne ancora ſotto preteito d'alcune conſuetudini, quali per oſſeruanza della preſente ordinatione decernemo, & dichiariamo eſſere corrotte, & non eſſere oſſeruate:

HHh 2 & queſto

& questo, acciò che possino li Cittadini disporre del proprio à suo libero arbitrio; & che lo possino liberamente, doue vogliono, condurre. Ne manco essi Feudatari possino, come, di sopra, alstringere detti Mezdari, Massari, & Fittauoli ad alcuni seruij, ne carichi, ouero ad altre opere come si fiano; ouero riscuotere simil cose da loro in alcun modo; ne farli resistenza, acciò non si faccino le debite esecutioni contra coloro, iquali per delitti, & debiti si sono ridotti ad habitare dentro li territori, & giurisdictioni sue, o per diritto, o per indritto, publicamente, o occultamente, anchora per li beni suoi nati ne luoghi predetti separati: & ancora contra quelli, che in detti luoghi haueffero fatto delitti degni di pena corporale: anzi non possino tirarli per qual si voglia causa vera, o simulata, o per alcun modo, o differenza auanti a loro, o altri suoi Officiali, anchora che fosse causa civile, o criminale, ouero mista; per proprio officio, ouero ad istanza d'altri; salvo ne' casi, ne' quali il forasiero potesse di ragione essere costretto per causa del contratto soia- mente che haueffe fatto in tali luoghi; sotto pena di mille Ducati, & la priuatione, & perdita tanto delle essentioni, quanto de priuilegi, & feudi suoi tutti: nella qual pena ogni volta che haueranno cōtraffatto ex nunc, prout ex tunc s'intendino essi incorrere senza altro processo, & sentenza: ma alla dichiarazione di tale incurfione di pena, & alle esecutioni di quelle si proceda ogni volta, quādo si hauerà, o si potrà hauere notitia esser stato cōmesso contra le predette cose, anchora che di cio solamente fosse noto p fama. Volendo ancora in ogni luogo, & tempo, che accadesse nascere, & essere nata discordia, differēza, ouero questione tra detti essenti, ouero che hāno giurisdictione separata; ouero tra loro, & suoi sudditi, & altri nobili Cittadini, o Cōtadini nō sottoposti alle loro giurisdictioni; ouero che per ragione, & vigore di tal cōtrato non fortessero la ragione, o il tribunale di quella, che in tale differenza, & questione sia, & s'intenda essere Giudice competente, conoscitore, & definitore il Maggior Magistrato, qual farà nella Città, sotto la Diocesi della quale farāno quelli, con ampia, & piena facultà di procedere sommariamente, senza strepito, & figura di giudicio; ma solo veduto la pura, & mera verità del fatto: & con possanza, & autorità di mutarli, o condannarli in pena da essere applicata alla Camera nostra in quelle quantità di danari, che verisimilmēte haunto rispetto alla cōditione, & qualita delle persone, che li parerà. Et così dichiariamo douer essere inteso, & interpreta- to le concessioni, priuilegi, indulti, & facultà fatte, & concesse per qualunq; titolo, anchora per qual si voglia donazione alli predetti Feudatari, & altri, come di sopra. Intendēdo nōdimeno, che li nobili Cittadini, & altri non sudditi alla giurisdictione di tali essenti, per li loro beni mobili, & immobili, quali si trouassero hauere nelle giurisdictioni di detti essenti; ouero p cause, & differēze, che fossero tra loro, & suoi Mezdari, Lavoratori, ouero Fittauoli per qualunq; causa, non siano astretti di agere, ne rispondere dauanti loro essenti, che hanno giurisdictione, ouero suoi Officiali; ma solo dauanti a detto Maggior Magistrato, sotto le pene predette. Nōdimeno se auanti essi essenti, ouero suoi officiali li domandassero iustitia cōtra li sudditi di quelli, siano obligati di ministrarli, & farli ministrare ragione sommaria epedita. Comādādo, come di sopra, per tenore delle presenti a tutti, & ciascuno di quelli, che hāno giurisdictione separata, come di sopra, & ancora per priuilegio speciale, che il tutto per essi, ouero per suoi antecessori fatto in pregiudicio, & cōtra il tenore delle presenti, come si vogliono, anchora che fossero per duplicate, & piu disposizione; o veramente anchora attentate, & rinouate fra vn mese dopo la publicatione, ouero intimatione, da essere incominciate, riuochino, & annullino, & p ogni modo, acciò si partino; si come Noi per le presenti, tutte quelle cose, anchora che di consenso delle parti si fosse proceduto, & che cio fosse cōfirmato d'ogni renūcie, & clause, lo riuochiamo, annullamo, anzi dichiariamo essere nullo, & vano, doue vega cōtra la predetta nostra legge, & cōtra la totale esecutione di quella per modo alcuno, o per se, o per altri, ne p qual si voglia ricercato colore. Onde se haueranno ardire ex nunc quelli, o ciascheduno di loro, tanto p giurisdictione, quanto per feudi da loro attenuti dalla Santa Romana Chiesa, ouero da qualunque altro, ipso iure siano priuati, remotta ogni appellatione, & detti feudi siano incorporati, & applicati alla Camera Ducale; alla quale s'intendino ipso iure essere ritornati senza altra sentenza da esser sopra cio data; & la loro possessione per tal disobediēza anchora senza altra citatione si possa appendere, & tuorre. Et se per auentura anchora li predetti, che hāno giurisdictione pretēdessino per loro necessitā, o bisogno, & de' suoi Castelli, douere hauere seruij da detti Mezdari, Lavoratori, ouero Fittauoli, tal cosa non ardischino, ne presumino per propria autorità; ma solo di consenso, licenza, & scientia di detto Magistrato, sotto pena di cadere nelle medesime pene ipso iure, & de facto, se contrafaranno. Decernēdo anchora, & dichiarando, che niuno de' predetti nobili, & Feudatari ardisca, ne presuma per qual si voglia modo per se, o per loro Officiali, Procuratori, onegociatori, o per altra interposta persona occupare,

ONTO

del Maggior Magistrato. 657

ouero vsurpare, o pur per altra via che si sia, appropriare Ville, Luoghi, Terre, Còfini, & pertinenze d'essi, & anco huomini di loro di qual stato, o còdizione si voglia; ne datij, vetigali, & giurisdictioni etià d'acque, di pescationi, di boschi, pascoli, & venationi, & altre tutte cose pertinenti a Noi, & alla Camera nostra, ouero alla Città, Terre, & Luoghi spettati al Stato nostro, & sotto le medesime pene; ancora esser legati, & obligati coloro, i quali hanno imposto nuouo datij, & vetigali; ouero aumetarogli piu del solito, o pur che habbino aggiunto carico alcuno, ouero messo impedimento con datij, che le mercatie, & altre forti di robbe, che dette mercantie, & robbe non si possono condurre, & escòdurre alli luoghi nostri, ouero doue sono soliti riscuoterli li datij Camerarij: & parimente c' habbiano fatto casa vietata, & prohibita p'dirette, o indirette; ouero procurato essersi fatto, che per auentura non sia libero l'andito, & il transito ad ogni persona dalli luoghi predetti d'essi Feudatari alla Città nostra, & luoghi predetti. Significàdo, & dichiaràdo ancora, che doppo quaranta giorni, che passi, faranno pubblicate alla Campana della piazza di Parma, secondo il solito de' bandi, & comandamenti nostri, ch' iui si fanno a tutte le persone mediate, ouero immediate, & sudditi iui presenti, ouero assenti, senza altra eccectione s'intendino essere dalle dette pene legati, & da ogni cosa, che dipende da esse. Facendo noto a tutti li predetti, che alle presenti nostre per qualunque; altre lettere, etiam con qualunque; clausule generali, & speciali, derogatorie delle derogatorie, & piu effiaci, & insolite; & decreti annullanti sotto qual forma, & espressione di parole, non essere mai derogato, ne ultimare, che li sia derogato, eccetto se non vi appare espresamente causa vgrète; & sufficiente, la quale esprima Noi hauerli voluto derogare; & tutto il tenore delle presenti di parola in parola, ne lasciati cosa alcuna: & che questa derogatione p'tre lettere separate, che contengono il medesimo tenore, ouero similmente, che siano separate in tre volte: altrimente fatte dette derogationi non giouino ad alcuno: & così per qualunque Giudice, o Commissario, vñdo di qual si voglia autorità, etiam che fossino del numero de' nostri Còsiglieri, ouero Senatori; togliendo a loro, & a ciascuno di quelli ogni facultà di giudicare, & interpretare altrimente: & se per caso facessero il contrario, il tutto esser vano, & nullo. Per il che in virtù di obedièza, di motto proprio, & di certa scienza comandiamo al Governatore, & a gli Officiali nostri di Parma presenti, & che faràno per tempi, che essi, & che ciascheduno d'essi in solidum per se, per altro, o per altrile presenti in nouationi, & auocationi di cause, & estinctioni di liti, & & impositioni di perpetuo silètio, di decreto, sanctione, còstitutione, dichiarazione, & attestatione, & di tutto è di sopra detto, disposto, & contenuto; douunque, & quando, & ogni fiata, che sarà di mestieri; ouero che faranno essi ricercati, ouero vno di loro ricercato da qual si voglia delli sopra scritti, ouero in nome di quelli, facciano, o faccia tutto ciò essere osservato da tutti di qual grado, stato, ordine, conditione, dignità, o preeminèzie si siano inuiolabilmente: costringendo per autorità nostra li contradicenti, & ribelli tutti con pene pecuniarie, & personali, da esser moderate all' arbitrio suo, & di ciascuno di loro; & da essere applicate alla Camera nostra Ducale, deposto ogni facultà d'appellatione, con l'aiuto del braccio secolare, in caso che sia necessario: non ostante, che alcune liti pendino, le quali del tutto annullamo, accio non si possa allegare vizio di spoglio, o d' attentati: non ostante ancora tutte le Constitutioni, & ordinationi Apostoliche, indulti, priuilegi, concessioni, ouero donationi per Noi, o per altri predecessori, ouero altri, con qual si uoglia titolo, ouero autorità generale, o specialmente da qui à dietro concessi, confirmati, & innouati; o che per l'auenire si còcedessino, innouassino, & confirmassino sotto qualunque forma, & tenore di parole, & con qualunque; clausule fortissimi, & insolite; quali, come si disse di sopra, dichiariamo, & volemo così essere inteso, & interpretato. togliendo a ciascuno l'autorità di giudicare, & d'interpretare altrimente di tutti loro, & altri, i quali per auentura s'hauessino da esprimerli, come di parola in parola fossero inserite nelle presenti, di modo che s'habbino per espresse, come fosse necessario, & sufficiente per tale derogatione; si che mai per vizio di surrectione, & obrectione, o p' difetto della causa, o dell'intentione non si possino rompere le presenti a detto vizio deroghiamo, & ordinamo esserli derogato; non ostante ancora tutte l'altre cose, che facessero in contrario. Dat. &c. Die primo Apr. 1546.

HER. MALVETIVS GVB.

Publicatum fuit suprascriptum Decretum ad Campaniam in Platea Magna Ciuitatis Parme, sono Tubæ præmissa de more, magna hominum multitudine assistente, per Bernardinum de Ferrarijs, & socios Tubatores Communis Ciuitatis, me Alexandro de Calegarijs Secretario Mag. Communitatis præsa prælegente.

DECRETO

DECRETO DEL MAGIOR MAGISTRATO.

L Desiderio, che tiene l'Illustriss. & Eccell. Signor il Signor Duca di Piacenza, & Parma, che li popoli, & sudditi suoi siano ben trattati da tutti, & particolarmente nelli estimi, & messe, così ordinarie, come straordinarie, che si fanno, & si faranno di tempo in tempo, con l'occasione delle quali, per le querele, che ben spesso vengono alle orecchie di Sua Eccell. Illustriss. si sogliono aggravare più del giusto, & honesto detti suoi popoli, & sudditi, ha messo in consideratione, che si faccia, come si fa publico bado, che non sia lecito per l'auuenire ad alcuna

Terra, Castello, Commune, Collegio, Vniuersità, ò Villa del territorio di Piacenza, ancora che sottoposti à qual si voglia Feudatario, ben che separato, & con qual si voglia sorte di priuilegio, anco per cagione onerosa, qual riconosca il Maggior Magistrato di questa Città, & similmente a Consoli, Sauij, Deputati, ò eletti da detti Comuni, & luochi far, ò riformare estimo tra loro, ò messa alcuna, così ordinaria, come straordinaria, impositioni, carichi, & grauezze, senza interuento d'un Massaro de Cittadini, quali hanno possessioni in detto luoco eletto da tutti, ò dalla maggior parte de massari, & bracenti de Cittadini, qual electione s'habbi à fare ogn'anno, & intimare à detti Comuni, ò loro Consoli, Sauij, ò Deputati, & non facendosi detta intimatione restino detti Comuni, & loro Sauij, & Consoli nella sua libertà. Et questo accioche detti rurali, così immediatamente sottoposti à sua Eccell. Illustriss. come li sottoposti à Feudatarij possino vedere i contiloro, & in caso di discordia si debba stare alla determinatione del Governatore, che sarà per tempo, & facendosi altrimenti sia il tutto di niun valore, & per non fatto, & tali Comuni, Consoli, Sauij, & Deputi in caso di contrauentione in ciascuno di detti capi, cadino in pena de scudi 300. d'oro d'applicarsi per la metà alla Camera Ducale, & per l'altra metà all'accusatore, qual sarà tenuto secreto, & quanto à quelli, che haueranno patito, anco nella restitutione del doppio di quello, che haueranno effatto contra la forma predetta.

S'ordina ancora, che nella riformatione di qualunque estimo del Contado, qual per tempo si farà nelli Comuni de i luochi, & ville sudette, oue sono possessioni, & beni de Cittadini v'interuenghi sempre in qualunque Comune, ò Villa, come di sopra, vn Cittadino, nel quale per via d'electione cōsenta la maggior parte de Cittadini ogn'anno, come di sopra, & fatta la deputatione predetta s'habbi à notificare per detti Cittadini à detti Comuni, ouer Consoli, Sauij, & deputati de luochi, ne quali detto Cittadino possiede beni, terre, & proprietadi, qual habbi la protectione de gli altri Cittadini, che vi hāno beni, che possi sapere, se tale riformatione d'estimo si farà fedelmente, & cōsiderare l'vniuersale vtilità de tutti, si rispetto al Cittadino, come contadino, per schifare tutte le fraudi, & danni sin'hora per il poco gouerno, & inosservanza de gli ordini sopra cio seguiti. Qual anco interuenga all'impositione di qualsi; tassa, ò altre grauezze, che per li Comuni predetti ò loro deputati si sogliono imporre, & non facendosi tale electione, & notificatione, sia lecito al Cōsole, & altri del commune, come di sopra, fare l'officio suo senza interuento d'esso Cittadino, qual potrà fare anco vno sostituto, che in caso d'absenza, ò altro suo impedimēto possa interuenire alle cose sudette. Commandando à tutti li Consoli, Comuni, Deputati, & come di sopra, che ammettino vno de Cittadini, che possedano beni stabili nelle ville d'esso cōrado, & permettino lasciarli vedere, & cōsiderare, quanto fa bisogno per osservanza del presente bando, senza interuento del quale non si possa imporre tassa, ne grauezza alcuna per detti Comuni, ò loro Deputati, né meno fare, ò riformare estimo alcuno, nel qual caso per

trattarli

Del Maggior Magistrato. 659

trattarsi di cosa di maggiore, & più permanete pregiudicio, si ordina, che vi sia necessario anco il consenso d'esso Cittadino eletto, come di sopra, & non consentendo, non si possa fare, o riformar detto estimo, sotto le medesime pene, come di sopra, Et di più, de nullità di quanto si farà cōtra il tenore della presente crida, fatta però l'elezione, & notificatione, come di sopra, & in caso di discordia si habbi sempre ricorso al Governatore, & Maggior Magistrato.

Dechiaraudo però, che detto Cittadino, che ha da interuenire, & consentire rispettivamente, come si è detto, tutto questo habbi à fare senza salario, o prouisione alcuna, & non volendo detti Deputati di Cittadini cōsentire alle impositioni di grauezze, & carichi predetti, sia lecito alli Comuni venire alle impositioni di dette grauezze, & carichi, come di sopra, stando però sospesa la essequutione della impositione d'ogni tassa, carico, o grauezza, 8. giorni, quāto alli carichi ordinarij; & 15. quāto alli straordinarij, frà il qual tempo possino i Deputati hauer ricorso al Governatore, & proporre le ragioni, per le quali si pretenderanno grauari per rispetto di se, o loro massari, o lauoratori, all'arbitrio del quale si rimette d'inhibire o no, alli detti Comuni il procedere più oltre secondo, che sarà di giustitia.

Et quanto alli comuni grandi, oue sono molti massari, & braceri de Cittadini, s'ordina, che si debba deputare in loco del massaro, del quale si fa mentione nel primo capitolo, vn'altro Cittadino, qual sia eletto nel modo, & forma, che si è detto intorno la deputatione del Cittadino, & che habbi la medesima facultà, che hauerà l'altro Cittadino detto di sopra.

Et perche occorre, che molti nelle cose comuni sono negligenti, & sopra l'elezione potria nascere cōtentione tra comuni predetti, & Cittadini, se sia, o non sia legittimamente fatta, s'ordina, che essendo intimata l'elezione dell detti dui Cittadini ad istanza di dui altri Cittadini, si habbi la elezione, & intimatione per legittima, fin tanto sia molto vn'altra elezione legittimamente fatta, sopra che si starà alla determinatione del Governatore, come anco in caso, che sia dubio, quali sieno i comuni grandi, ne quali habbi luoco il presente capitolo, & in ogn'altra differenza dependente dal presente bando, qual in ciò procederà con ogni somarietà, & essequitiamete senza forma de lite, o processo, & prouederà, che per simil differenze non s'habbino a ritardare li pagamenti de carichi imposti a seruizio di S. Eccell. Illustriss. ouero della Città, nell'essequutione, & offeruanza de li ordini, o comandamenti di quella, o suoi ministri.

Et acciò più facilmente possi consistere delle grauezze, che fossero fatte indebitamente alli Cittadini, s'ordina, che nelli detti comuni, & come di sopra, doue sono huomini, che fanno scriuere, si facci il cōfesso in scritto p l'essatore delle grauezze, & talie fodette con esprimere la causa del pagamento, sotto pena à l'essatore de scuti cento d'applicarsi come di sopra, costando legittimamente però per testimoni, che sia stato ricercato, & non l'habbi voluto fare.

Et a maggior cautela, acciò niuno possi pretendere ignoranza del presente bando, si dichiara, che la publicatione d'esso fatta in questa Città sia bastevole, & habbi effetto per tutti li luochi, & comuni del contado, ancora che separati, come di sopra, & come se fosse publicata nelli medesimi luochi. Derogando nelli parti distornati all'altra grida publicata li dui di Marzo passato, & volendo, che s'offerui questa inuiolabilmente, come meglio considerata, & da sua Eccell. Illustriss. reuirta, & approuata. Dat. Plac. die 21. Sept. 1577.

Oct. *Vul. Gub.*

Paulus Sachellus &c.

1577. Indictione quinta Die 21. Septembris.

Publicatum fuit supradictis. proclama ad peram. iungentis noue communis Placentie sono rubarum premisso magna populi multitudinis afflante per Hieronymum de Bonetis Tubatorem Communis Placentie, placentibus geo rebus ad praedicta vocatis, & rogatis, D. Antonino della Costa q. D. Benedich, V. S. Hilarij, D. Celare Canauino f. D. Joanni V. S. Hilarij parat, & D. Laurentio Famo f. D. Antonij V. S. Gerualdi.

R E R V M.

AC SENTENTIARVM.

QVAE IN HOC VOLVMINE

CONTINENTVR.

Index vberimus, necnon ordine congruo diligenter elaboratus.

Ab intestato decedens dicitur relinquere bona sua venientibus ab intestato. q. viij. n. 292. fol. 134
Ab intestato veniens, quantumcunque extraneus, non dicitur exclusus a prohibitione non alienandi extra familiam eadem q. n. 196. 135
Ab intestato decedenti soli admittitur, qui tempore obitus illius proximior reperitur. quest. ix. n. 180. 204
Ablatini absoluti important conditionem. q. viij. n. 18. 101
Accidens dicitur quod inducit alterationem in subiecto, de quo quæritur, quod multis modis exemplificatur. q. xij. n. 304. 411
Actio ante tempus quoad moveri potest. q. x. n. 21. 226
Actionem sibi competere potest aliquis petere declarari ibid. n. 24.
Actor probare debet rem fuisse in bonis testatoris, vel de dominio secundum casus contingentiam, et necessitatem ad tempus. q. xij. n. 7. & 28. 354. & 358
Contra Actorem in dubio est pronuncian dum, quando est dubium super probatione. e. q. n. 466. 384
Actus, aliquem uti mandatarius, & procurator faciens obligatur, nisi ostendat mandatum. q. 12. n. 450. 382
Actus, qui intenditur probari, ubi non habet continuationem, tunc est potius probare multiplicationem illius actus, quam eundem actum. e. q. n. 724. 407
In Actibus denotantibus translationem iuris de vno in aliud accessum, non omnino privilegio coherens, sed dimissibile non venit translatio privilegio. q. 13. n. 483. 514
Actus, qui potest vim accipere ex causa de præterito, & de presenti, non includit causam de futuro. q. 14. n. 83. 544
Ex Actibus extrinsecis, quos quis facit, iudicari potest. q. xij. n. 410. 381
Actus monetanei non transleunt in notorium, nisi fuerint gestiti in loco publico in conspectu populi. e. q. n. 287. 565
Actus presumitur factus per eum, cuius interest. q. x. n. 285. 637
Ad accensum rei donatus, siue concessus, si sunt separabilia, non veniunt accessoria ad principalia. q. 13. n. 455. 505
Adminiculum quod complex, & quid sit, eius effectus, &c. quest. ix. n. 120. 189
Adminiculum dicitur quod conducit ad veritatis præsumptionem. e. q. n. 25. 473
Admonitio ad hoc, ut quid operentur, debent esse plenè probata. ibid. n. 27.

Admittere eos absurdum est, quorum auctores repellerentur. e. q. n. 62. 477
Adulterium non probatur per testes singulares. q. xij. n. 513. 92
Adulteria dicuntur pluraratione diversitatis temporis, vel loci. ibid. n. 54.
Aemulatio in dubio non presumitur. q. xij. n. 400. 505
Aeris alieni solutio non censetur prohibita per prohibitionem de non alienando. q. 15. n. 2. 578
Affectio inter transversales est in consideratione, licet non ita enixa, ut inter descendentes; sed in omnino extraneis. q. 5. n. 156. 74
Affinis, vel consanguineus partis producentis non est integer testis, et quid si affinitas sit à remotis. q. xij. n. 131. & seq. & n. 1320. 457
Agens ante diem, vel ante eventum conditionis male agit, etiam si peteret differri executionem in tempus purificatæ conditionis, vel eventus diei. q. x. n. 7. & 9. fol. 224. & n. 20. 226
Agi potest contra debitorem habentem legalem dilationem ante finitum dilationem. ibid. n. 26.
Agere non valenti non currit prescriptio. q. xi. n. 604. 324
Agens ut dominus semper allegabit rem in eius dominio fuisse. q. xij. n. 10. 345
Agens rei vindicatione contra tertium, & fundans intentionem suam super solo titulo acquisitionis, quomodo iustificare debeat dominium, si sumus in facto recenti. quest. 13. n. 9. & se. 471
Agens hypothecarius sufficit, & probet debitorem possedisse rem hypothecatam, & quod habebatur pro domino. ead. q. n. 15. 472
Agens ad fideicommissionem ex persona eius qui contravenit fideicommissio, nullatenus est audiendus. q. 1. n. 1. n. 137. 548
Agnationis confirmatio attenditur solum in casu expresso, & personis expressis, & ex ea non licet arguere, nisi sit expressa. q. ix. n. 182. 204
Agnitio alicuius tanquam filius talis multum operatur ad probationem filiationis. q. 11. n. 342. 283
Contra n. 403. 293
Agnoscentis aliquem ut filium alicuius non censetur agnovisse ut legitimum. ubi supra n. 343.
Agrimenfor, qui semel ut testis deposuit super mensura perita terra facta vno tempore, & qui postea fecit aliam mensuram diversam tamen, &c. an sustineatur. q. xij. n. 974. 321
Alicia

INDEX.

- Alieni error. q. i. n. 64.** 12
Alere quæ tenetur, potest dotare, quatenus alimenta capuit. q. viij. n. 380. 149
Alimentatio ita alijs conuenit, vt filia. q. xi. n. 321. 281
Alienatio, vide etiam infra Prohibitio de non alienando.
Alienatio licet inter conuictos licita sit sine consensu domini; tamen, si in inuestitura dicatur, quod non possit fieri alienatio sine consensu domini, non valebit alienatio etiam inter ipsos conuictos. q. iij. n. 34. 34
Alienatio facta per ignorantem ignorantem omnis fideicommissarii actione ad pretium, vel affirmationem valoris rei alienatæ ead. q. nu. 7. f. 3. §. nu. 42. 36
Reuocabitur autem si alienans, vel causam habens ab eo reperiatur non soluendo. ibid. n. 46.
Alienatio intelligitur prohibita inter comprehensos, quando adest fideicommissum absolutum. q. v. nu. 37. 168
Alienatio portionis acquisita inter extraneos est contra naturam fideicommissi absoluti, & bonorum in familia seruatiui. ibidem. n. seq.
Alienatio statim reuocatur per substitutum stante prohibitione expressa, tacita verò non, nisi mortuo alienatore. q. vi. nu. 20. 85
Alienatio etiam necessaria est interdicta stante prohibitione alienationis cum clausula; quia volo & c. q. viij. l. nu. 3. 87
Alienatio non potest fieri in remotiorem in gradu, vel etiam in non tantum in gradu proximiori, ubi sumus in fideicommissum absolutum. ead. q. nu. 6. 88
Etiā data licentia à testatore alienandi in quem relinquitur. ibid. n. seq.
Alienationis quatuor sunt species principales. q. viij. numero 1. 89
Alienatio facta sub conditione, si placuerit fideicommissario, donec illa declarauerit, omnia stant in suspensio. ead. q. nu. 13. 101
Quid si dictum sit, salvo, vel accedente consensu, ibid. nu. 17. & seq.
Alienatio facta accedente consensu domini si apposta sit clausula, & non aliter, nec alio modo, alienans præferatur à caducitate, etiam si sequatur rei traditio. ead. q. n. 119. 102
Alienatio à testatore prohibita per verba gementata, tunc dicitur interdicta alienatio etiam in casibus alijs à iure permissis ead. q. n. 30. 103
Alienatio contra legem, vel statutum nulla est, non tamen quo ad præiudicium alienantis. e. q. n. 14. 105
Alienatio dici nequit, quod non fuit traditum. eod. quest. num. 59. 106
Alienationes quæ valent, stante prohibitione alienationis, & fidei commissio. ibid. nu. 6. 106
Alienatio, quæ fit ob delictum, an dicatur necessaria, vel voluntaria. e. q. n. 113. & plu. seq. 111
Non meretur fauores alienationis necessaria. ubi supra præcipue. num. 131. 114
Alienatio facta sub conditione, quæ pendet, vel cuius cunctus non fuit sequens, habetur pro non facta. ibid. n. 133. 114
Alienatio rei prohibetur alienari ubi valet, adhuc non valet, si concurrat etiam prohibitio legis. ead. quest. num. 254. 128
Alienationis necessaria exempla. ibid. nu. 257. 129
Alienationis appellatione quando venit solum alienatio inter viuos. e. q. n. 263. 131
Et quando etiam alienatio in vltima voluntate. numero 271. 131
Alienatio necessaria in vltima voluntate non dicitur facta ab herede, sed à lege. ubi supra. n. 264. 131
Alienare non dicitur ab intestato decedens. ead. quest. num. 298. 135
Per alienationem necessariam non dicitur fieri præiudicium vocato per fideicommissum. e. q. n. 310. 137
Alienatio permixta ex causa necessaria etiam valet, quatenus vtget necessitas. ibid. num. seq.
Alienatio in dubio ex causa necessaria præsumitur facta. ibid. num. 312. 137
Alienari à testatore prohibita an, & quando possit alienari ex causa necessaria. ibid. num. 316. 138
Alienatio ex causa necessaria ita denum fieri potest in bente indice, & inuito gravato. e. q. n. 320. 145
Alienandi facultas concessa inter ducentes procedit, si ea vbi sint. e. q. n. 70. 145
Alienare qui non potest an, & quando impune possit alienationi consentire. e. q. n. 302. 165
Alienatio fieri potest, per quom non præiudicatur vocato. e. q. n. 514. & n. 527. 168 169
Alienatio cum pacto redimendi est permixta de re prohibita alienari e. q. n. 139. 170
Alienans rem cum pacto redimendi, facta recuperatione, dicitur habere rem ex prima causa. ibid. n. seq.
Alienatio non dicitur facta an competat actio aliqua contra prohibitum alienare. q. x. n. 1. §. & 11. 224
Alienans rem hypothecam cum consensu creditoris, si postea eam redimat, non comprehenditur sub priori obligatione. e. q. n. 89. 231
Alienare aliud est, aliud alienanti consentire. quest. xiiij. num. 10. 538
Alienandi facultas censetur data per constitutionem procuratoris in rem suam. e. q. n. 29. & 31. 540
Alienasse dicitur, qui passus est contra se præscribi. ead. q. nu. 138. 548
Alienata re prohibita alienari statim admittuntur illi, qui non alienauerunt, nec alienationi consentirent, gratia datim. e. q. n. 116. 555
Alienatio facta de re prohibita alienari per ignorantem ignorantem substituit, & vocatus solum potest actio ad pretium, & hoc si alienans sit solvendo. e. q. n. 308. 313. 567
Alienatio est ipso iure nulla, ubi adest expressa prohibitio alienationis. ibidem. nu. 109.
Alienatio, quæ statim reuocari potest, non insignitur per ignorantiam utriusque contrahentis. ibid. nu. 111.
Qui alienauit, & si non admittatur ad reuocandum tamen admittitur tanquam pater, & legitimus administratur.

INDEX.

fratres filij ad dictum fideicommissum vocati. ead. q. 369
 Contra ibidem. nu. seq.
 Alienatio facta a filio de bonis fideicommissi subiectis
 sustinetur, quatenus eabit legitimam. q. xv. nu. 142. 598
 Alienatio rerum fideicommissi subiectarum quando ex
 aliqua causa permittitur, prius vendi debet res steriles,
 & quae seruando seruari non possunt. ead. q. nu. 226.
 fol. 624
 Aliud est dici, aliud esse item aliud est opinio, aliud veritas,
 q. xij. nu. 145. 484
 Aliud est titulus, aliud dominium, aliud possessio, ead. q.
 nu. 352. 500
 Aliud est habere iurisdictionem, & districtum, aliud dominium
 terrarum, ead. q. nu. 437. & plur. seq. vt in
 summa. 508
 Aliud est rem vendere, aliud vendere ius, quod quis habet
 in re, q. xij. nu. 180. 552
 Allegans se filium legitimum hoc tenetur probare siue
 agat, siue conueniatur, q. xi. nu. 475. 503
 Aluio non mutat iurisdictionem, q. xij. nu. 457. 511
 Aluio est latens incrementum, q. xv. nu. 141. 598
 Alternata inter descendentes potiores facit paternos,
 & in pari gradu existentes, q. xi. nu. 135. 257
 Ancilla concipiens in domo heri non tamen praesumitur
 ex herede conceptisse, q. xi. nu. 189. 290
 Annuum debitum pro primo anno est parum, prosequen-
 tibus conditionale, q. x. nu. 22. 226
 Antalis debitor potest conueniri, vt condemnatur ad
 soluendum singulis annis aduenientibus, ibid. nu. seq.
 Antifacium non lucratur mulier, nisi pacto, vel lege mu-
 nicipali caneatur, q. viij. nu. 58. 144
 Antiquum temptus in hac materia dicitur centum annu-
 rum, vel quando inueniri non possunt testes, qui depo-
 nant per sensum corporis, q. xij. nu. 96. 479
 nu. 103. f. 480. nu. 144 & seq. 484
 Non appellatur a sententia lata super alimentis, licet
 appelletur in causa dotis, q. viij. nu. 481. 163
 Aquam semel tantum ex flumine publico educens ad
 fundum suum dicitur esse in quasi possessione illius
 aqueductus, q. xij. nu. 149. 363
 Aque ducende quasi possessio seruitutis probatur pro-
 bato ipsi nemine contradicente, ead. q. nu. 180. 365
 Aque pluuie arrendas actione agens debet probare, quod
 opus est factum a tempore, quo extat memoria. ead.
 q. nu. 54. 392
 Arbitrium iudicis in hac materia quale esse debeat. in
 prologo nu. 8. 2
 Arbitrio iudicis pauca sint remittenda, ibid. nu. 9. & q.
 9. nu. 133. 192
 Arbitrium datum in rebus alienis per quacunque verba
 non censetur absolutum, sed secundum iustitiam, q. xv.
 nu. 70. 612
 Argumentum a prohibitione legis ad prohibitionem te-
 statoris tenet, q. i. nu. 10. 6
 Argumentum de alimentis ad dotem an valeat, q. viij.
 nu. 368. f. 90. 149

Argumentum quid, ibiq; nonnulla de argum. q. ix. nu. 116.
 & plur. seq. 188
 Argumentum de feudo ad emphyteosim an valeat, &
 quomodo, q. x. nu. 45. 227
 Attendit debet, quod principaliter agitur, q. xij. nu. 1270.
 & nu. 1274. 451-452
 Attestationes sunt interpretanda in maiorem partem.
 ead. q. nu. 1018. 423
 Auitis laribus non carere est valde pretiosum, cum in re-
 bus maioran plurima cadat affectio, q. xij. nu. 1271.
 folio 569

B

BALDI laus, q. xv. nu. 179. 636
 Bannitus capitaliter ex delicto, quod penam mortis
 meretur habetur pro mortuo, q. ix. nu. 13. 31
 Bannito capitaliter etiam publicatione honorum non debetur
 legitimam, ibid. nu. seq.
 Banniti nostri temporis secundum nonnullos equiparantur
 deportatis, ibid. nu. 15. & nu. 21. 32
 Bannito restituito an bona relaxanda sint, si officialis sub-
 stituto diffi banniti confiscationi contradicenti ea ad-
 iudicauerit, putans euenisse casum, & conditionem fi-
 deicommissi sine liberis. ead. q. nu. 23. 33
 Bannito restituito bona per tertium non sunt restituenda.
 ead. q. nu. 29. 34
 Banniti filijs uatis post bannum relaxandum est fideicom-
 missum, proximioribus in rerum natura tunc existen-
 tibus non petentibus banniti tempore in fideicommissa
 vocatis; & de materia banni circa fideicommissum, q. x.
 nu. 611 & plur. seq. 325
 Banniti nostri temporis retinent iura civilia etiam in respec-
 tu loci, a quo sunt banniti, ibid. nu. 513.
 De Bannito iura loquentian non habent locum in bannito
 in contumaciam, saltem in praedictum alterius, ibid.
 nu. seq.
 Banniti in partibus nostris catholicis non habentur pro
 deportatis, ibid. nu. subje
 Bartolus recte ne senserit, quatenus voluit grauiam cen-
 sferi quoque honoratum, q. i. nu. 58. 12
 Bastardi qui dicantur, q. xi. nu. 181. & 210. 262-265
 Bastardus militatus vt filius, dicitur legitimatus ex hoc.
 ead. q. nu. 472. 297
 Beneficio toto quis priuatur propter culpam commissam
 contra personam quae beneficium contulit, vel contra
 eius dispositionem, q. x. nu. 16. 229
 Beneficium habitu potest habere potestatem fori peni-
 tentialis, q. xij. nu. 204. 366
 In Beneficij secundi impetratione debet fieri mentio de
 primo curato; & ille est difficultas articulus, ibid. nu. seq.
 Beneficij emati mentio an perficeretur in beneficio curato
 habitu tantum, ead. q. nu. 219. 367
 Bona conseruari, vel non alienari extra familiam icemifi-
 gnicat, & de alijs aequipollentibus, q. v. nume 6 &
 diuob. seq. 43
 Bona non transeunt in fiscum stante prohibitione alienan-
 di expressa vltra tacitam ex iustificationibus restant-
 111 2 tem.

INDEX.

- tem. q. vi. nu. 20. 83. & nu. 32 85
- Bona** fuisse in bonis quemodo, & per quæ probetur, quæ est materia totius questionis. q. xii. nu. 27. & p. i. seq. 358
- Bona** fuisse in bonis probatur per confessionem partis, contra quam agitur, vel eius antecessoris. q. xii. nu. 27. & p. i. seq. 461
- Bona** si reperiantur esse penes filium, presumuntur fuisse patris, ibidem. nu. seq. 501
- Bona** fuisse in bonis disponentis probari non potest, nisi etiam probetur bonorum identitas, ibid. nu. 1369
- Bonorum** identitas probari non potest, nisi saltem exprimatür duo confines ibid. nu. seq. & nu. 1372. ubi afferuntur due declarationes ad hanc conclusionem.
- Bona** non presumuntur feudalia, sed allodialia in dubio, q. xii. nu. 101. & p. i. seq. vi. in summar. 515
- Bona**, quæ non probantur per aliquem possideri, cuius esse presumantur, & quid si probetur, quod alias fuerint culta, licet modo sunt inculta, ead. q. nu. 548. fol. 121. & nu. 552. 522
- Pro bonis**, in quibus patri ususfructus queritur, pater agit, pro alijs vero filius, q. xii. nu. 325 570
- Bona** defuncti non dicuntur obligata p. o. legitima, q. xv. nu. 8. 580
- Bona** fides presumitur ex lapsu longissimi temporis, q. xii. nu. 359. 501
- Bona** fides est necessaria etiam in prescriptione longissimi temporis, quæ tamen presumitur ex titulo vero, vel possessione diuina, q. xii. nu. 166. 551
- Bona** fides presumitur in prescriptione longissimi temporis, ead. q. nu. 334. 571
- Inter bonam**, & malam fidem an detur medium, q. xv. nu. 329. 622
- Bonitas**, vel malitia saporis probatur per testem dicentem bonorum, vel malum, quia gustauit, q. xii. nu. 334. & p. i. seq. 575
- C
- CANONICATVS** quasi possessio reputatur per locum assignatum in capitulo, & statulum assignatum in choro, q. xii. nu. 335. 381
- Capitulum** si fuit formatum super proprietate situationis, testes autem deponent super possessione, non probant. q. xii. nu. 51. 306
- Cardinales** non possunt renuciare cardinalatui, nisi in manibus domini Papæ, q. xii. nu. 284. 372
- Castri** possessione capta dicitur etiam capta possessio iurisdictionis per illum actum etiam vicum, cum non nullis alijs huc spectantibus, q. xii. nu. 192. & p. i. seq. fol. 365
- Castrium**, vel villa dicitur esse de iurisdictione illius loci, cujus quo subit onera, q. xii. nu. 395. 373
- In Castri** concessione quid comprehendatur, cum Princeps concedit castri cum iurisdictione, merito, & mixto imperio, territorio, et pertinentijs, & c. q. xii. nu. 370. folio 501
- Castrium** pluribus modis sumitur, ibid. p. i. seq. nu. 501
- Castri** nomen, & ville, & huiusmodi accipiuntur pro quodam vniuersali continere corporalia, & incorporalia, & etiam iurisdictionem, districtum, & bonorum, ead. q. nu. 372. & p. i. seq. 501
- Castro** destructo quando territorium, & iurisdictione calcula efficiantur, ead. q. nu. 383. 502
- Castrium** recognoscens superiorem potest statueri super rebus suis, sed non potest sibi panam imponere. ead. q. nu. 391. 504
- Castra** de iure communi non habent iurisdictionem, sed presumuntur supposita illi ciuitati, cui magis adiacent, ibid. nu. 394. 504
- Castra** noua cum emulatione, vel iniuria alterius non licet facere, nec etiam vetera in castellare, quæ non probantur fuisse habitata à Principe, ead. q. nu. 398. 504
- Castri** possessione capta non intelligitur capta possessio, vel quasi iurisdictionis, nisi subequeute exercitio eadem, q. nu. 490 505
- Castra** existentia in territorio alicuius ciuitatis debent iure secundum leges, & statuta dictæ ciuitatis, & per ciuitatem debent approbati statuta castri, ead. q. numero 451. 510
- Si Castri** à ciuitate separati dominus condit statuit, quod se utatur ius commune, ubi non loquuntur sua statuta, ubi dominus adhuc debet regi in iura statuta ciuitatis, in cuius territorio est castrium, ibid. nu. 455.
- Ad Castrium** nihil cenetur pertinere, nisi aliunde probetur, quod sit de eius pertinentijs, ead. q. nu. 464. 512
- Castrium** non habet iurisdictionem, nisi sit à ciuitate separatam, ead. q. nu. 475. & p. i. seq. 513
- Castrium** dicitur quasi casa alta, fossis, seu vallo munita, ead. q. nu. 481. 514
- Castro** à iure nihil est deputatum, quod sit de eius pertinentijs, sed potest esse castrium sine territorio, ibidem, nu. 483.
- Castro** concesso cum omnibus iuribus, & pertinentijs, quid veniat in tali concessione, ibid. nu. 485. & p. i. seq. vt in summar.
- Calus** amissus remanet in dispositione iuris communis, q. 6. nu. 30. 86 & q. xv. nu. 267. 632
- Causa** adiecta per verbum, quia voluit in familia & c. vel per verbum, vt in familia & c. an differant, q. xv. nu. 111. 62 nu. 115. 63
- Causa**, et ratio generalis empliatur dispositione, et dictu particulare, quatenus se extendunt habent, et vires rationis, q. xii. nu. 528. 311
- Et plura** inde subinferuntur prout, nu. seq.
- Caute**la est, vt qui vult facere examinari testes, prius eos interroget, an concordent, alias melius est vnum tantum facere examinari, q. xv. nu. 515. 388
- Caute**la, vt pars, contra quam testes sunt prodacti, faciat, quod iudex interroget partem, an alius, de quo queritur, fuerit semel tantum gestus, an vero pluries, quia si semel tantum, manifesta erit discordia insanabilis, q. xii. nu. 819. 412
- Caute**la, vt testes interrogentur de tempore. ead. questio. nu. 852 414
- Caute

INDEX.

Cautio, ut legalorum nomine, quando non habet locum. q. vii. n. 19. 7
Cautio prestandi si subest iusta causa, potest contrarietas agi ante diem. q. x. nu. 27. 26
Celebratio integre missa non probatur per testes dicentes unus de uno actu, alius de alio. q. xij. nume. 725. 407
Cessio iurium in incorporalibus pro traditione habetur. q. vii. nu. 40. 127
Chirographum delens, in quo alius mihi sub conditione tenebatur, condemnandus est ad id, quod debitor mihi tenebatur, adveniente tamen conditione. q. x. nume. 12. 224
Citatio si fieri debet in scalis palatii, & facta fuit ad scalas, non valet. q. xij. nu. 835. 413
Circumstantis, in quibus testes concordare debent, quae nã sunt. q. xii. nu. 775. 409
Civitates Italiae possunt sibi constituere magistratus, qui inducant inter ipsas, & earum subditos. q. xii. nu. 227. 368
Civitas, vel alia universitas non potest sibi assumere rectorem perpetuum in praedictum Imperatoris, vel alterius domini. ead. q. nu. 251. 369
Civitas si exerceat iurisdictionem tanquam libera, & exempta sciente, & patiente adversario domino per immemorabile tempus, non potest dictus dominus pretendere aliquam iurisdictionem in dicta civitate. ead. q. nu. 295. 373
Civitas ponitur pro loco muris circumdato, & qui muro spoliatur. q. xii. nu. 397. 504 nu. 403. 505
Et idem appellatione civitatis in dubio non venit territorium nu. 182. 514 nu. 518. 517
Civitas appellatione in materia larga, & indifferenti veniunt non solum suburbia, sed etiam castra, & villa eius. ead. q. nu. 411. 505
Secus in materia odiosa. ead. q. nu. 420. 506
Civitas, comitatus, & districtus differunt. ead. q. nu. 424. 426. 506
Civitas loca subiecta, licet alteri in feudata, debent cogi ad servandum statuta civitatis, nisi consuetudines contrariae sint ibi receptae. ead. q. nu. 451. 510
Civitas praefectus intelligitur praefectus ipsis civibus, quia significatio civitatis sumitur ex ipsis civibus. eadem. q. nu. 492. 514
De civitate solum si in aliqua dispositione sit mentio, non veniunt ea, quae sunt extra civitatem. ibidem, nu. seq. 514
Civitas de iure cavo habet annexam diocesim, ideo Episcopus, licet dicatur Episcopus civitatis, tamen etiam diocesis dicitur Episcopus. ead. q. nu. 495. 515
In claris omnis interpretatio calumnia dicitur. q. ix. numero 51. 182
Clausula vide etiam infra, Distinctio, & Verbum.
Clausula, in stirpes, & non in capita, inducit fideicommissum reciprocum inter vocatos ordine successivo. q. v. nu. 152. 73
Clausula codicillaris non obligat vulgarem substitutionem eveniente casu vulgari. ead. q. nu. 168. 76

Clausula, & non aliter, quando non praeservet ad caducitate. q. vii. nu. 22. & duob. seq. 102
Clausula, si, & in quantum de iure, adiecta alienationi an praeservet ad caducitate, ibidem. num. 23.
Non reddit actum conditionalem, cum in sit certum. ibidem. num. seq.
In appellatione posita quid importet. ibid. nu. 25.
Clausula constituit operatur veram translationem civilis, & naturalis possessionis. ead. q. nu. 27. 103
Clausula, si dominus, vel is, cuius interest, non renouaverit, vel si contractum approbaverit, an praeservet alienantem ad caducitate. ibid. nu. 26.
Clausula, ordine successivo, operatur, ut attendi debeat proximitas gravati. q. xi. nu. 18. 243
Et de vi, & effectibus huius clausulae plu. seq. nu. 26 in summa.
Clausula, salva gradus prerogativa, operatur, ut filius non intret gradum patris ad exclusionem patris, sed quod succedat secundum iuris dispositionem. eadem. q. nu. 126. 128. 255
Clausula, de qua supra, quomodo conveniat cum clausula in stirpes. ibidem nu. 127. & nu. 132. 256
Clausula, in stirpes, non in capita quid operetur. ibidem. 130. 133
Clausula, in stirpes, concernit modum succedendi, non substantiam institutionis. ibid. nu. 131
Clausula, superfluit succedant & c. quomodo intelligatur, & quid operetur. ead. q. nu. 134. & plu. seq. 257
Clausula, ad supra scriptos, vel infra scriptos heredes meos, & c. quid operetur. ibid. nu. 139.
Clausula constituit non facit, quod per instrumentum traditionis probetur bona fuisse in bonis, si tamen fructus aliquis non sit postea exinde ex re ipsa per ceptus. q. xij. nu. 35. 319
Clausula, ex certa scientia, non operatur, ut erronea confisio praedictet, confisio de errore. q. xij. nu. 249. 253. & seq. 492
Contra ibidem nu. 250.
Clausula, quae appositae instrumentis divisionem, vel conventionem inter vocatos ad fideicommissum inducunt renunciationem fideicommissi, vel non, multae referuntur, & late expenduntur, ut in summa. q. xiiij. a nu. 16. ad plu. seq. 539
Clausula, cogitata, & incogitata, est intelligenda civiliter & c. ead. q. nu. 62. 542
Clausula de non contraveniendo aliqua ratione, & c. intelligitur rebus sic stantibus. ead. q. nu. 78. 544
Clausula, ut plurimum, quatenus ex deliberata mente contrahentium, eadem q. nu. 58. 545
Contra ibidem nu. seq.
Per clausulam de non contraveniendo censetur cogitatum de omni remedio, per quod posset quis contravenire. ead. q. nu. 105. 546
Clausula, omni meliori modo, operatur, ut valeat prohibitio Trebellianica facta filijs. q. xv. nu. 78. 612
& nu. 188. 614

INDEX.

- Clientulus alicuius** si per 20. annos & ultra exercuit imperium superiore, dicitur constitutus in quasi possessione iurisdictionis. q. xij. nu. 184. 365
- Coius omnis de iure civilis reprobatum extra matrimonium, aut legitimum concubinatum** q. xi. nu. 219. 267
- Collecta dicitur esse de regalibus** q. xy. nu. 105. 379
- Collective vocati semper censentur vocati ordine successivo, & gradatim, maxime quando cadit ordo charitatis** q. xi. nu. 123. 160. 252. 259
- Inter Collectivum vocatos an dicatur facta substitutio aliqua** q. xi. nu. 166. 261
- Colonus, qui nummis colit, facit fructus suos** quest. xv. nu. 117. 641
- Comes habens iurisdictionem non potest illam alteri cedere nec tacite, nec expresse** q. xij. nu. 185. 372
- Communio perpetua filij iudicata cum ratione, quia vult & c. inducit fidei commissum absolutum** q. 1. numero 142. 69
- In Communionem permanere quod quis cogatur, absurdum est** q. x. nu. 67. 219
- Compromissum est species transactionis** q. viii. num. 69. fol. 106
- Ex Concedentis dignitate, & eius cui fit concessio non solum miri ipsi censetur concessi, & habitationes; sed etiam vassalli, & homines** q. xij. nu. 187. 503
- Concessa cum integro statu, censetur concessa cum pertinentiis, & omni iure suo & c. eadem q. nune. 377. fol. 502. nu. 449. 510**
- Conceptionis diem probare difficile, & forsitan impossibile est** q. xi. nu. 44. 283
- In Concessione villa facta per Episcopum non veniunt spiritualia, vel decime, quia diversam qualitatem professionis habent** ead. q. nu. 389. 504
- Concessio facta pro rata tangente concedenti intelligitur, quatenus tangit, id est si tangit q. xiii. nu. 171. 513**
- Concessio quando dicatur personalis** ead. q. nune. 500. & seq. 516
- Conciliationis testium, & aliarum probationum materia quoties in praxi versatur** q. 12. nu. 737. 408
- In multis locis tractatur, praesertim in c. cum tu. de testibus ibid. nu. 739.**
- Conciliatio testium ubi fieri non potest, sepissent amittitur causa** ibid. nu. 738.
- Conciliatio sicut querenda est inter plures testes omni conatu, ita etiam in vno & eodem vario, & contrario** ead. q. nu. 917 & seq. ubi ampliatur. 417
- Vide etiam nu. 119. ibid. q. 951.** 419
- Conciliatio non fit in vno, & eodem teste, ut probet, etiam quod contrarietas non sit evidens** ea q. nu. 914 & seq. ubi idem dicit de instrumento, & num. 932. ubi dicitur contrarium magis committere teneri. vide etiam nu. 933. & trib. seq. ubi tandem concludit. fol. 418
- Conciliatio fieri debet, quantum fieri potest, in vno, & eodem teste, in rebus instrumentis, & scripturis, vna, vel pluribus** ibidem nu. 927. 418
- Conciliatio fieri debere affectionum partis principalis, ne vna probatio alteri contradicat, sed utraque firmetur** Dilectores amittunt ibid. nu. 934. 419
- Conciliationis vnus testis cum alio, vel duarum probationum etiam per scripturas materia declaratur** ead. q. nu. 1011. & plu. seq. 423
- Vide etiam infra Interpretatio**
- Conciliatio fieri debet etiam, ut probet; ad huc questio huc dissentitur** ead. q. nu. 1071. & plu. seq. 416
- Tandem concluditur, & conciliantur opiniones** numero 1080. & plu. seq. 427
- Conciliatio testium ubi fiat etiam ad probandum, diversa exempla subiunguntur** ead. q. nu. 1098. & plu. seq. fol. 429
- Post conclusionem in causa nulla admittitur probatio, nisi per confessionem partis** q. xiii. nu. 161. 485
- Concordia testium & c. supra Conciliatio**
- Concubinatus proprie, & legitimus quis sit** q. xi. numero 171. & plu. seq. 262
- Concubinatus legitimus de iure canonico, magis damnatur propter maiorem diuturnitatem in peccato, quam alius coitus** ead. q. nu. 188 & 214. 261. & 267
- Concubinatus hodie prohibitus est tam de iure civili, quam canonico** ead. q. nu. 191. 264
- Concubina non presumitur cognita ab alio, quam a concubinario** ead. q. nu. 225. 267
- Concubinarius potest puniri de supra ibid. nu. seq.**
- Condemnatus vendere per sententiam cogi potest praecise vendere q. viii. nu. 218.** 125
- Conditio, si sine filijs de essent, in substitutione non expirat, si tantum coniecturis; id est filij filiorum postea decedant sine filijs** q. v. nu. 70. 57
- In condicione positi an, & quando dispositum per fideicommissum censetur vocari, & de materia postorum in condicione latissime vsque ad q. ix. nu. 15. 192**
- In condicione positi in contractions censentur vocari** ead. q. nu. 227. 217
- In condicione positi dispositum censentur vocati ex pluribus coniecturis, sed praesertim si testator agere visus sit ad plures gradus institutionum** q. xi. nu. 54. 310
- In condicione positi si reperiantur gratia, censentur vocati** ibid. num. sequen.
- Conditio alienationis non potest dici purificata, quoad natos, sed purificari dicitur statim eis natis; cum contingat gravamen successuum, & continuum** ead. q. nu. 588. 321
- Conditio est individua** q. xiii. nu. 8. 328
- Concessio vulnerati non facit presumptionem, nec indicium** q. ix. nu. 17. 190
- Concessio patris non nocet tertio** q. xi. nu. 302. 291
- Concessio matris asserentis filium ex adultero conceptum, non ex marito, nihil obesse debet filio, etiam concurrente publica voce, & fama** ibid. nune. 951
- Concessio licet per duos testes plenè probet de aequitate canonica, tamen probata per vnum testem non probat semiplenè** q. xii. nu. 734. 47
- Concessio facta in vno iudicio non probat in alio** ead. q. nu. 1260. 411
- consequo

I N D E X.

Confessio partis probat dominium. & subsequenter de maxima vi, & effectibus confessionis tum iniucialis, tum etiam extraiudicialis, & de ceteris ad materiam spectantibus latè a nume. 149. ad quamplur. seq. vi in summ. fol. 484

Confessio non est modus transferendi dominium, sed tantum probat contra confitentem, donec contrariū probetur, & hoc de extraiudiciali: quia si fuit iniucialis, non potest contrarium probari ead. quest. nume. 153. & sequen. 485

Confessio dominij plus habet iuris, quā facti ibid. nu. 155

Confessio, est species probationis in materia affirmativa, in negatiua vero (ut si dicatur, quod nulla probatio admittatur) secus est. ibid. n. seq. 486

Confessio est superlatina probatio, & superat omnes alias species probationum. ibid. num. 157

Confessio quandoque tendit ad probandum, quandoque ad obligationem confitentem, quandoque ad liberandum alium ead. quest. num. 169

Confessio non potest confitenti. ibid. n. seq. & declaratur. num. 171. & plur. seq. 486

Confessio facta in vno iudicio ad vnum finem tendente potest renouari in alio iudicio tendente ad alium finem. ibid. nu. 170. & num. 174. 488

Confessio facta in iudicio criminali probat in civili. ibid. numero 180

Amplia & declaratur. nu. 195. & duob. seq. 488

Confessio non debet prodesset ei, cui non potest nocere. ibid. num. 181

Confessionis proprietates est nocere semper confitenti, & non ei prodesset. ibid. num. 182

Confessio facta in vno iudicio quando, & quatenus praedictet in alio, & c. a num. 184. ad plur. seq. 487

Confessio emanata in iudicio summano an praedictet in plenario, & de alijs similibus. ibid. nu. 188. & plur. preced. & seq.

Confessio iudicialis incidenter facta, item tacita quando, & quatenus praesumitur ead. questio numero 198. 201. fol. 488. & seq.

Confessio ita demon praedictat, si sit facta coram iudice pro tribunali sedente, secus si sit facta in iudicio coram notario ibid. num. 204

Confessio a iure iudice, vel a parte reprobat non praedictat confitenti, etiam si sit iurata ead. q. num. 211. & plur. seq. 489

Confessio facta, quae oritur ex contumacia, non praedictat in alio iudicio ead. quest. nu. 217 490

Confessio ad hoc ut praedictet confitenti, an sit necessaria expressa acceptatio, an verosufficiat tacita ibi n. 222

Confessio extorta dolo, vel suasionibus alterius nihil valet. ibid. num. 224

Confessio super non verisimili non praedictat confitentem ead. quest. num. 230 492

Confessio est interpretanda ad fauores confitentis, dummodo non enucleatur ibid. nu. 241. 245

Confessio falsa, & erronea non nocet confitenti in alio iudicio. ibid. num. 243

Quin etiam per heredem renouari potest. ibid. numero 2. 6. contra. num. seq.

Amplia, & declaratur. nu. 255. & plur. seq. 493

Confessio extraiudicialis quam vim habeat, quid requiratur ad hoc, ut praedictet tam de iur. ciu. quam cano. & de eius probatione. & c. ead. quest. a num. 267. ad plur. seq. 493

Confessio partis non potest probari per testes contra instrumentum debui, nisi sint quinque testes. ead. quest. num. 281 494

Confessio iurata valet, & probat, etiam parte absente. ead. quest. num. 284. fol. 495 Limita ut ibid. nu. 289

Confessio extraiudicialis non nocet tertio cum exemplis. ibid. nu. 285

Confessio Praelati non praedictat ecclesiae. ibid. nu. 286

Confessio facta calore iracundiae non tenet. ibid. nu. 290

Confessio extraiudicialis, si sit geminata, & comparatur iudiciali, & plene probat. ibid. num. 292

confines non praesumuntur mutati. q. xxi. nu. 371 461

confines si sunt mutati oportet testes deponere de antiquis, & modernis confinibus. ibid. nu. 1373

In confinibus praedictorum probandis, si est aliqua dubitas inter antiquos, vel modernos, vel alias dubitatur de identitate; iussit semel plena probatio, & probatur per indicia, & coniecturas. ibid. nu. seq.

Confectio ob crimen lese maiestatis non comprehendit bona prohibita alienari. quest. viij. nu. 289 134

coniecturae necessariae requiruntur in fidei commissio inducendo, secus in induceto propagandae. quest. v. numero 107 63

coniecturis an locus sit etiam quoad inducendam substitutionem directam. quest. ix. num. 29 179

coniectura vnde eliciendo, quid sit, ubi attendatur & c. quest. ix. nu. 60. & plur. seq. vi in summ. 183

Rursum ead. q. nu. 93. & plur. seq. 187

coniectura, & iudicium sunt synonyma, & minis important, quam praesumptio. ibid. nu. 98

Ex coniecturis quando dicatur constare de voluntate testatoris iudicis arbitrio relinquitur. q. ix. nu. 259. 222

coniecturae, quae per se singulae non probant possessionem filiationis, an simul iunctae probent. q. xi. nu. 461. 464 fol. 300

coniunctus praesumitur scire facta coniuncti, quomodo procedat haec regula, et quae praesumatur scire coniunctus. q. xiii. nu. 282. 505

coniectura didicit maledicta continere. q. xiii. nu. 262 563

consensus expressus non requiritur in materia, in qua pro solemnitate, & seu titulo sufficit tacitus consensus. q. xii. nu. 114. 502

consensus expressus quando requiritur, an praesumatur interuenisse. ibid. nu. 115. & duob. seq. 369

consensus meticulous non releuat. q. xii. nu. 255. 369

consequentia non valet, pater tenebatur obligare bona sua, & obligasset: ergo dicta bona sunt obligata. q. vii. nu. 276. 145

consequentia non tenet, est possibile, ergo praesumitur. q. xi. nu. 326. 261

confe-

INDEX.

consequencia non valet, probata per duos testes plene
probat ergo per unum probata facit semiplenam pro-
bationem. q. xii. nu. 7. 5. 407
Vide tamen ibidem nu. seq.
consiliari Principis possunt emere res subditorum scien-
te, & p. athenae Principe. q. xii. nu. 140. 363
constantini donatio facta Ecclesie valuit. q. xii. nu. 222
fol. 367
constitutum transfert civilem, & naturalem possessio-
nem. perinde ac &c. q. viii. nu. 241. 127
Venditor tamen non liberatur ab actuali traditione,
ibidem. nu. seq.
consuetudo est lex, & supplet factum hominis, q. viii.
nu. 361. 144
consuetudinis effectus consistit in iure, sicut dominium, q.
xii. nu. 422. 380
contractu sublato extinguuntur confessiones, constitutum,
renunciationes, & p. n. e. in eo opposita. q. 5. nu. 3. 81
contractus est individualis, q. x. nu. 68. 229
contractus totus an resoluitur respectu certae rei, ead. q.
nu. 74. 210
contradictoria non possunt simul esse vera, q. xii. nune-
ro 1083. 428
De contrarietate, vel concordia & conciliatione testimonii,
item de coniunctione singularium, cum exemplis, &
declarationibus, latissimè in quest. xii. ferè per totum. ut in
summar. dicta q. V. de etiam supra conciliatio.
contrarietas, seu falsitas circa substantialia considerabilis
quae nam dicatur, vel non ad effectum soluminendi dicta
testium pro ipsorum, & partis interesse, q. xii. nu. 746
folio 408
contrariari, & variare differunt inter se, licet in iure pa-
rificentur, & quomodo differant ibidem. nu. seq.
contrarietas conciliabilis quae sit eadem q. nu. 1016. 423
In contrarietate testimonii datur materia iudici inquirendi
contra eos, eadem q. nu. 1213. 438
contrarietas, vel varietas circa substantialia quae dica-
tur, & quae non; quae considerabilis, vel non & c. ead.
q. nu. 1226. & plur. seq.
copis plus non est credendum, quam originali, q. xii. nu-
mero 87. 479
copula non copulat equaliter, quando probatur dispo-
nem aliud sensisse, q. ix. nu. 50. 182
In corporalibus rebus possidendis non requiritur patien-
tia alicuius, q. xii. nu. 182. 365
corporalium traditione acquiritur quasi possessio incor-
poralium contentum corporalibus, q. xii. num. 93
folio 366
correctio est vitanda in dubio, secus in claris, v. g. & c.
quest. 6. num. 39. 86
creditoribus bona possunt adiudicari, ut eis satisfiat de
fructibus, etiam si ante prohibitionem alienandi sub ver-
bis geminatis universariis, quest. vii. nu. 543. 170
creditor in diem certam potest agere ante diem, ut sibi
solvantur adveniente die, q. x. nu. 25. 226
creditor in castro pignoratario iurisdictionem exercere po-
terit, quasi. xii. nu. 388. 504

creditor quando succedit debitori, confusione extingui-
tur obligatio, quae tamen confusio resoluitur, si ad a-
lium hereditas perveniat, quest. xv. nu. 5. 578
vide, quae sunt bonis publicatis a fisco, ut qui preten-
dit ius in dictis bonis, compareat intra certum tempus
alias & c. sunt contra ius commune, & c. idè strictè
debent intelligi & c. q. xii. nu. 602. 323
Et de crisis circa bona fideicommissi subiecta, &
contradictione ad eas. ibidem plur. seq. non.
crimen heresis, & lese maiestatis probatur per testes
singulares. q. xii. nu. 543. 391
curia est universitas praediorum cum dignitate, iurisdi-
ctione, & honore. q. xii. nu. 377. fol. 502. num. 435
folio 508
curia concessa cum pertinentiis, & iuribus suis, debent
probari pertinentie, & iura, alias nihil ex se conces-
sio probat. ead. q. nu. 510. 516

D

Damnositatem id dicitur, quod fit contra voluntatem
domini, etiam si alias utile esset. q. viij. nu. 529
fol. 169
Decedens ab intestato, supra Ab intestato.
Decem praedicamenta, circa quae testes debent concordare,
& in quibus varij, ac contrarij reperiri possunt,
quae nam sint, quibus alia tria adduntur, & singula
explicantur subiectis multis exemplis. q. xii. nu. 773
776. & seq. 409
Decius hallucinatur. q. ij. nu. 21. 26
Decima est res spiritualis. q. viij. nu. 476. 162
Decimarum solutio non probatur per testes singulares.
quest. xij. nu. 550. 392
Decimandi grami actus alias non inferi quem esse in qua-
si possessione decimandi omnes fructus. ead. questio.
num. 698. & seq. 404
Declaratio, vide etiam. Intellectus.
Declaratio finis si autem sub conditione. C. commu de
lega q. ij. nu. 25. 33
Declaratio necessarii s. quòd si pendente ff. de peric. &
comm. rei vend. ea. q. nu. 28. 34
Declaratio l. pater filium. S. filium ff. de leg. 3. q. v. nu. 29
fol. 47. & nu. 12. 65
Declaratio ad tex in l. cum pater. S. cum inter. ff. de leg. 2.
quest. viij. nu. 301. 136
Declaratio authent. sed etiam ead. C. ad leg. falsi. ead. q.
num. 329. 138
Declaratio authent. res quae C. commu. de lega. diffusi ex-
penditur ea. q. nu. 333. & plur. seq. 139
Declaratio l. miles. S. de p. n. cto. ff. de adulte. q. xii. nu. 353
fol. 284
Declaratio l. quoties ff. de servitu. quest. xij. numero 277
fol. 371
Decretum excludens non contradicentes in tempore bonis
positis ad cridas est iniquum, nec debet attendi, ubi
proceditur secundum aequitatem. q. xiiij. num. 235.
& seq. 558

Denem-

INDEX.

Decreta quedam maioris magistratus, in calce apposta.
fol. 649
Delictum necessarium, & delictum voluntarium quod-
nam dicatur. q. viij. num. 130. 113
Dementia, vel furor quomodo probentur. questio. xy.
num. 346. 376
Denominatio eodē nomine, quo is, qui dicitur pater, præ-
sumitur filius eiusdem. quest. xi. nu. 437. 298
Deportatus habetur promortuus, sicut damnatus in me-
taliū. q. iij. nu. 16. 31
Diffa iurisperitorum contraria sub diffinitione inuaniuntur,
sicut diffatellum. & c. q. xij. nu. 762. 409
Diffa testium. infra Testis.
Diffio, vide etiam. supra clausula, & infra verbum.
Diffio, sed, est aduersariū, & repetitiuū precedentis
qualitatis. q. ix. nu. 157. 193
Diffio, tanquam, improprietatem denotat. quest. xi. nu-
mero 502. 307
Diffio, omnino, importat omnem casum, & sine ulla di-
ffinitione personarum. ead. q. nu. 533. 312
Diffio, omnino, & diffio, tota iter, inducunt fideicommis-
sium absolutum. ibidem nu. seq.
Diffio, alius, significat personam diuersam in substantia,
similem tamen in qualitate. q. xi. nu. 543. 313
Diffio, alius, quando non repetat easdem qualitates, ubi
pulchre. ea. quest. nu. 544. & plu. seq. 314
Diffio, illud, importat possessionem. q. xij. nu. 25. 358
Diffio, in, denotat intrinsecitatem. quest. xij. num. 824.
fol. 413
Diffio, post, quod intelligi debeat immediatē, non ex in-
teruallo. ea. q. nu. 1136. 431
Diffio, post, accipi potest post actum ceptum, nondum
tamen finitum. ibidem. nu. 1138.
Dissimatio in genere de aliquo delicto probatur per tes-
tes singulares. q. xij. nu. 611. 398
Differentia est inter vehementem suspicionem, & præ-
sumptionem, & violentiam. ead. quest. numero 523
fol. 388
Differentia inter ius proprietatis, & ius quasi possessionis
ea. q. num. 70. 394
Differentia inter qualitatem, & quantitatem in materia
probationis, quæ tamen non admittitur. q. ead. nu. 792
& sequen. 411
Differentia magna est in excusationem testis à falsita-
te, & concordiam, ut etiam probet. ea. q. nu. 1085.
fol. 428
Differentia inter castrium, & territorium. q. xij. nu. 404.
fol. 505
Differentia inter legitimam, & alimenta, remissiuē. q. i. s.
num. 101. 586
Difficilis probationis esse dicuntur ea, quæ sunt de anti-
quo. q. xij. num. 28. 473
In dignitatibus ecclesiæ ius non acquiritur non habenti li-
teras, & titulum expressum. quest. xij. numero 109.
fol. 361
Dimissio rei existentis penes cessionarium fungitur vice
veræ traditionis. q. xij. nu. 60. 106

Discordia testium substantialis patens quæ sit. quest. xij.
nu. 772. 409
Et vide supra conciliatio, & contrarietas. & infra
Testis.
Dispensatio Papæ super matrimonio extenditur ad legiti-
mationem filiorum. q. v. nu. 75. 58
Dispositio simpliciter de prohibitionem loquens non habet
locum in duplici prohibitionem. questio. i. numero 96.
fol. 18
Dispositiones plures non dicuntur inter se correspondentes,
sed quilibet stat de per se, quando vna non venit ad
determinationem alterius. q. vi. nu. 26. 85
Dispositio generalis non refertur generaliter ad specifica-
ta; scilicet, quando specialis non potest habere locum.
ibidem nu. 29.
Dispositio, quod substitutus assumat nomen, & insignia
testatoris, censetur facta favore agnationis. quest. ix.
num. 195. 211
In Dispositione pura, vel purificata & cessu, & venit
dies. q. x. nu. 17. 225
Dispositioni negatiue non potest satisfieri ex parte tan-
tum. q. x. nu. 84. 231
Dispositio facta sub commemoratione alicuius ut natu-
ralis, qui erat spiritus, non valet tanquam erronea,
nisi disponens sciret & c. q. xi. nu. 197. 264
Dispositio loquens de ætate alicuius, pura, ante decem an-
nos, an intelligatur de ceptis, an vero de completis.
q. xij. nu. 1135. 431
Discretus quid significet. q. xij. nu. 427. 507
Ex Diuersis non bene inferitur. q. xi. nume. 566. & sequi.
fol. 317
Diminutio in testamentis est fugienda, & quando dicatur
diminutio q. v. nu. 64. 56
Diminutio in iure nostro licita est, quando ratio ita distat.
q. ix. num. 47. 181
Dimissionis prohibitio ad vitam filiorum est valida q. v.
num. 143. 69
Dimisso alienatio. q. viij. nu. 518. 168
Dimisso est species transactionis. ibid. nu. 521.
Dimissionis prohibitio ad tempus valet, non in perpetuum,
nec ad vitam; ubi abunde de prohibitionem dimissionis,
ibidem num. 520. & plu. seq.
Ex Dimissione facta cum nominatione an probetur par-
tela. q. xi. nu. 64. 326
Diuidens rem cum alio putans esse communem, docto de
errore, potest reuocare diuisionem. q. 13. nume. 257.
fol. 493
Per Diuisionem simplicem inter vocatos ad fideicom-
missum non dicitur renunciatum fideicommissio, & quod
si clausula, de non contraveniendo, & alia clausula in-
ferantur. q. xij. num. 15. & plu. sequen. ut in summa.
fol. 139
Diuidentes simpliciter censentur se inuicem obligasse de
entione, nisi actum sit, quod quilibet periculum
suscipiat pro sua parte. ead. q. nu. 40. 541
Dimisso vicem obtinet venditio, quando pars vitu-
que assignata fuit estimata, secus si inestimata; quia
num. 6

INDEX.

- tunc vim habet permutationis *ibid.* nu. seq. & nu. 43.
item num. 73. 543
Contra num. 74. 544
Diuifio facta per fententiam iudicis, quoad renun-
ciationem fideicommissi, nihil plus operatur, quam diuifio
facta à patribus. ead. q. nu. 90. 545
Ex Diuifione facta per patrem inter filios non diffoluitur
fideicommissum. *ibid.* nu. 92.
Doctores potestas de iure communi non competit Epi-
scopo. q. xij. nu. 84. 350
Doctores quasi possessores representantur per insignia do-
ctoratus. ead. q. nu. 433. 381
Doctores aliquomodo scribunt promente, & sic pro fi-
deicommissis, modo contra fideicommissum, prout exi-
git pecunia, que eis datur. q. ix. nu. 2. 177
Doctores attestant de communi quatenus credatur, ubi vi-
deas. q. xiiii. 181. & plu. seq. 263
Doctores excusantur, imò defenduntur, licet tot contra-
rietates inter eos reperiantur; quoniam id procedit
propter incertitudinem questionum, non vitio Docto-
rum. q. xiiii. nu. 254. 562
Dolus excluditur ab errore. q. xij. nu. 1254. 450
Dominij translatio impeditur per prohibitionem legis,
vel testatoris, non autem per prohibitionem in actu
inter viuos; ubi afferuntur exempla. quest. iiii. num. 2.
fol. 37
Declarant *ibid.* trib. seq. num.
Ex Dominio de praterito non inferitur ad præsens. q.
xij. nu. 9. 354
Dominium difficultus omnitur, quam possessio. *ibidem*
numero 19.
Dominium non probatur per testem simpliciter dicen-
tem, se vidisse talem dominum. ead. quest. 345. 355.
fol. 376
Dominium directum quomodo probetur. ead. q. num. 445.
fol. 382
Dominium nihil aliud est, nisi ius, quo res mea est. q. xij.
num. 1. 471
Dominium est ius disponendi de re sua ad libitum. *ibidem*
numero 3.
Dominium, vel quasi idem est dicere, quod proprietatem,
vel quasi. *ibid.* num. seq.
Dominij appellatione non venit quasi dominium, vel quasi
proprietas. *ibid.* nu. 5.
Dominij probatio difficultis est, quod declaratur dupli-
citer. *ibid.* nu. 7. & duob. seq.
Dominium tunc non est difficultis probationis, quando actor
se fundat non solum ex titulo, & possessione eius au-
thoris, sed etiam ex possessione propria ductura. ead.
quest. nu. 11. 473
Dominium contra auctorem iustificatur ex tituli acqui-
sitionis, & pretij solutione. *ibid.* nu. 12.
Dominij probatio quandoque non modo non est difficultis;
sed etiam de eo notariè constat. *ibid.* nu. 17.
Dominium satis probatur ex eo, quod aliqua res fuit ali-
cui ad iudicium iudicialiter. *ibid.* num. seq.
Dominium unicuique in iudicio deductum ex sola posses-
sione probatur; secus si principaliter deducatur. *ibid.*
num. 19. & num. 37. 474
Dominium quando dicatur incidenter in iudicio deduci.
ead. q. num. 20. 473
Dominium respectum mobilium ex sola possessione probatur.
ibid. num. seq.
Dominium etiam principaliter in iudicio deductum, quan-
do sumus in antiquis, probatur per scripturas publi-
cas, saltè còcurrentibus aliquibus iudicijs. *ibid.* nu. 22.
Et declaratur ut in duob. seq.
Dominium licet non probent fama, & testimonium de
auditu, tamen adiuvant eius probationem. *ibidem*
numero 26.
Dominium quedam non probant, quidpiam tamen aliud
operantur, quæ autem hæc sint, *ibidem* habetur ead.
quest. nu. 30. & plu. seq. 474
Dominium per quæ, quibusvis modis probetur. *ibid.* latè
ad num. 3. ad plu. seq. ut in summar.
Dominium licet non videatur, tamen bene videtur, &
sensu percipiuntur causæ productione dominij. ead. q.
num. 38. 475
Dominium ecclesie an, & quando probetur ex instru-
mento donationis factæ per Imperatorem ab antiquo de
aliquo casiro. ead. q. num. 50. 476
Dominium qualiter probetur, quando sumus in antiquis,
ibid. num. 54.
Dominij causa est incerta. q. xij. num. 351. 500
Dominium non cadit in incorporalibus. *ibid.* nu. 257.
Dominium probatur ex denominatione rei à nomine, vel
cognomine agentis; item per bannimentum, & positio-
nem bonorum ad cridas; item dominium probant si-
gnacula; item concessio de aliqua re facta per Prin-
cipem. & c. ead. q. nu. 366. & plu. seq. 501
Dominium non potest stare in pendenti. q. xiiii. nu. 304.
fol. 567
Dominus si scit, & patitur clusam fieri in vino suo, con-
sentire, & remittere videtur ius, quod in eo habere
pretendit quod ad dictam clusam. quest. xii. nu. 139.
fol. 363
Dominus solus, vel habens causam ab illo habet ius trans-
ferendi quasi possessionem. q. xii. nu. 278. 372
Ad Dominos terrarum, & castrosum pertinet custodes
deputare, ne aliquando damna inferantur. ead. quest.
nu. 402. 379
Dominus alicuius civitatis, vel terræ habens civilem, &
criminalem iurisdictionem, ex hoc non dicitur habere
ius in pascuis publicis illius terræ: sed pertinent ad uni-
versitatem, & sub eius dominio censentur: Dominus
tamen eis riri poterit tanquam habitator. quasi. xiii.
num. 447. 509
Dominus semel semper est dominus, nisi ex facto suo
desinat esse. q. xiiii. num. 271. fol. 563 & num. 305.
fol. 567
Dominus esse non definit is, contra quem præscribitur.
ibidem num. 272.
De Domino quæ sunt, in materia stricta, vel penali, non dicitur
in domino, nisi sint intra portam. q. xii. nu. 1123. 432
Donatio

INDEX.

Donatio propter nuptias mulieri assignatur pro maiori
securitate sua dotis q.vij. nu. 359. 144
Donatio propter nuptias ita denum est locus si pro
parte mulieris fuit petitum constitui viuentem anto;
eo enim mortuo &c. ibid. nu. seq.
Donationis propter nuptias constitutio hodie non est in u-
su, sed pro restitutione dotis obligatur bona etiam fi-
deicommissaria &c. ibid. nu. 363
Donatio pro beneuolentis non censetur interdicta per ge-
neralem prohibitionem non alienandi. q.vij. nu. 524.
fol. 169
Donatio etiam inuasa in filium spurium non ualeat. q.xi.
num. 410. 294
Donatio dicitur habere vim ultima voluntatis, quando
fit in ultima infirmitate. q.xv. nu. 71. 583
Donatio dicitur inofficiosa, quando est facta de omnibus
bonis, vel maiore parte. ead. q. nu. 88. 585
Dos eris alieni loco habetur. q.vij. nu. 340. 141
Dos succedit loco alimentorum, & legitima. ibidem nu-
mero 342.
Dos est fauorabilior legitima quod ad exactionem, cum
debetur etiam uiuente patre. ea. q. nu. 345. 142
Dos data donationem propter nuptias meretur. ead. q. nu-
mero 357. 144
Dos data primo viro censetur data secundo. quest. viii.
num. 452. 158
Dos constituenda est ex fideicommissio pro modo, & qua-
litate personarum arbitrio iudicis, item antisactum:
quid autem iudex considerare debeas ibidem late ha-
betur. ea. q. num. 455. 161
Dos materna dicitur as alienum, & ut as alienum ex fi-
deicommissio deducitur, si in quantitate erat debitum.
q.xv. num. 7. 578
Dos non debetur, nisi nuptie sequantur. ead. q. num. 113.
fol. 589
Dos, que debetur filie per patrem ex forma statuti, de-
bet constitui iuxta tempus donationis, nec augetur au-
ctis postea facultatibus. ea. q. num. 130. 592
Dotare filias patrem non est officium. quest. viij. nu. 338.
fol. 140
Neque ab hoc onere eximitur subiiciendo bona sua
fideicommissio: ibique abunde tractatur materia dotis,
& donationis propter nuptias. ibidem num. 339. &
plur. sequ.
Duo testes requiruntur in omni negotio. q.xii. nume. 548.
fol. 392
In ore duorum, vel trium slet omne verbum. ea. quest.
nu. 559 fol. 303. & nu. 657. 401
Duo sunt, in quibus omnium humanorum actuum con-
suet effectus, videlicet potestas, & uoluntas. q. xv.
num. 149. 603

E

ECCLESIA, vel monasterio destricto sine spe re-
parationis, iura annihilantur. quest. xiii. nume.
383. fol. 502

Eleemosyna saluifera fieri non potest de re aliena. q.viii.
num. 492. 164
Eligere est fructus quasi possessionis eligendi. quasi. xi.
num. 167. 364
Electus potest administrare officium seculari sine alia co-
firmatione. q.xii. nu. 216. 367
Emens certas possessiones ab Ecclesia sub nomine territo-
rij, non sub nomine agrorum, consequitur etiam iuris-
dictionem, & immunitatem, quam habebat Ecclesia.
q.xiii. num. 426. 508
Emphyteosis concessa alicui vsque in tertiam generatio-
nem intelligitur computata persona recipientis, & sic
in filios, & nepotes tantum. q.viii. nu. 43. 104
Emphyteosis perpetua, vel ad longum tempus non pro-
cul est ab alienatione. ead. q. nu. 82. 107
Emphyteosis, & locatio ad longum tempus non differunt.
ibidem num. 86.
Emphyteosis potest diuidi inter plures emphyteotas in-
requisito domino. ead. q. nu. 519. 168
In Emphyteosim res plures concedens sub unica pen-
sione dicitur omnes res habuisse pro sua. quasi. x.
num. 65. 229
In Emphyteosi filij fratrum succedunt cum patris. q.xi.
num. 82. 250
Emphyteota aliqua sua culpa cadens ipso iure ab emphy-
teosi, ante factam declarationem per dominum, qui
uit eum cecidisse, fructus, quos perceperat, facit suos;
licet declaratio ista facta retrotrahatur. q. iiii. nu. 27.
fol. 34
Emphyteota alienans sub conditione, si domino placue-
rit, non incurrit caducitatem. q.vij. nu. 15. 101
Quid autem, si dictum fuerit, salvo, vel accedente
consensu domini. ibidem nu. 17. & seq.
Emphyteota nulliter alienans nulla incurrit caducitatem.
ead. q. num. 53. 105
Emphyteota quando potuit permutare sine consensu do-
mini. ead. q. nu. 526. 169
Emphyteota plus peccat in deteriorando, quam in a-
lienando. q.x. nu. 69. 230
Emphyteota deficiens in parte solutionis canonis cadit a
tota emphyteosi. ead. q. nu. 78. 231
Emphyteotici contractus natura est, quod res melioretur,
ea. q. num. 61. 229
Per Emphyteoticam rei deteriorationem contemnitur do-
minus. ibidem, num. 63.
Enunciatiua verba, vide etiam infra d. Verba enunciatiua.
Enunciatiua verba differunt a dispositiuis. q. xi. nu. 578.
fol. 320
Enunciatiua verba sunt ista, que sunt procremum, seu
preambulum, sed non sunt ipsa dispositio, nec in eis
constat uoluntas contrahentium. q. xi. nu. 626. 326
Enunciatiua verba non propter aliud sed propter se
emissa probant. ibid. num. seq.
Enunciatiua verba talem faciunt probationem, que
transfert onus probandi in partem aduersam. ibidem
numero 68.
Enunciatiua probant in antiquis. q. xij. nu. 104. 480

Enu-

INDEX.

- Enunciatiua verba probant inter contrahentes in ijs, in quibus partes possunt sibi preiudicare.** ead. quæst. numero 229. 491
- Enunciatiua verba quæ dicantur, ibidem numero 231 & sequen.** 491
- Episcopatus quasi possessio reputatur ex eo, quod quis sit in episcopali sede.** q. xij. num. 334. 381
- Episcopi constitutio, quod credatur testibus singularibus, non valet.** e. q. nu. 562. fol. 393 & nu. 662. 401
- Error satis probari dicitur, probando rem aliter se habere, quam canter confessio.** q. xiiii. nu. 256. 493
- Euctiois clausula licet non sit expressa, tamen subintel- ligitur inter diuidetes ignaros qualitatũ rei.** quæst. xiiii. num. 36. 540
- Euctiois clausula non extenditur ad euctioem factam ex natura rei, præsertim quando euincitur illius facto, a quo euincitur, vel auctoris sui, sed tantum ad euctioem sententiam ex facto tertij, & abunde de materia euctiois.** ibidem num. 38. & num. 39. cum plur. sequen. fol. 541
- De euctioe promittens non tenetur, si res euincatur ex natura rei, & hoc data scientia rei, sed si promittens ignorauit, tenetur solum ad damna, & interesse.** ead. quæst. num. 45. 541
- De euctioe promittens tenetur re euicta ex natura rei, si apparet contrahentes voluisse etiam comprehendere hunc casum.** ibid. num. seq. 542
- Ex quibus autem hoc actum censetur tacite.** ead. q. nu. 53. & seq. 542
- Euctiois clausula iuncta etiam cum clausula promissionis de non contrahendo, non extenditur ad euctio- nem secutam ex natura rei.** ubi supra nu. 47. 542
- De euctioe promittens non potest ipse, nec eius habes euincere, etiam si velint euincere ex natura rei.** ibid. numero 49. 542
- Exactiones personales, quæ sunt ad subditi, præsumuntur fieri potius per metum, quam dedita opera.** q. xij. numero 250. 567
- In exceptionibus reus est actor.** q. xiiii. nu. 310. 567
- Exceptiones repellentes agentem ex fideicommissio.** q. xiiii. numero 1. 538
- Excommunicare, & consilium particulare congregare, quo ad Episcopium sunt actus mixti imperij in spiritualibus.** q. xii. num. 408. 379
- Excusatio sufficit, quod sit probabilis.** q. xii. num. 1187. fol. 435
- Executores deputati ad distribuendum bona in pios vsus, possunt ea distribuere pro redemptione condemnatorum & malicijis.** q. viii. nu. 483. & seq. 163
- Exercitium semper habet præcedere iurisdictionem.** q. xii. numero 213. 357
- Exercitium si denegetur, multo magis habitus.** ibidem numero 220. 357
- Exhereditatio an probet filiationem.** quæst. xi. num. 436. fol. 298
- Exigendi ius non inducitur per exactionem etiam spatio decem annorum.** quæst. xii. num. 176. 365
- Exigere pedagium, quando casus attulerit, est fructus, & accessio iurisdictionis.** e. q. nu. 379. 377
- Expense, vide etiam infra Impense.** 377
- Expense factæ in recuperatione rei dicuntur necessariae.** q. xv. nu. 221. fol. 624 & nu. 251. fol. 629
- Item in bombardis, vinctualibus, & summius.** nu. 227. & plu. sequen. 624
- Expensas in re aliena faciens, & fructus percipiens inuicem compensat fructus cum expensis.** e. q. nu. 314. fol. 640
- De quo die, vt nu. 342.** 647
- Expertes antequam eligantur, debet constare de hac qualitate, scilicet quod sint periti. nisi hoc esset notorium: Et de materia expertum, siue peritorum, a quibus, & qualiter eligi debeant, in curare teneantur, quid si discordent.** & c. q. xv. nu. 295. & plu. seq. 638
- Expressio eorum, quæ tacite insunt, comodo, quo insunt, nihil operatur.** q. xi. nu. 103. 213
- Expressa dispositio ea dicitur, quando ita constat de voluntate disponentis, quod intellectus non laborat in intelligendo; vel quando verba non possunt aliud im- portare.** q. xv. num. 154. 606
- Expressam dupliciter dicitur, verbis generalibus scilicet, vel speciaibus: ubi etiam latè decia- tur, quomodo quid dicitur expressum.** ibid. num. seq. 606
- Extensio de casu ad casum, & de persona ad personam fit inspecta rationis, & causis finalis, quæ mouerit testatorem ad ita disponendum.** q. xii. nu. 15 25
- Quæ materia latè discutitur, infra in q. v. per to. ad numero 43. & plu. seq.** 53
- Extensio non fit de persona ad personam in fideicommissis, & substitutionibus.** q. v. nu. 56 55
- Ampliat etiam ex identitate rationis, vt. ibidem numero sequen.** 55
- Ampliat secundò etiam ex tacita, et versimili mēte testatoris.** ibid. num. 58. 56
- Etiā si sit substituta causa pia. e. q. sub nu. 64.** 56
- Quæ tamen in sequentibus disputantur, ubi videas pro conclusione.** 56
- Extensio fit ex identitate rationis, maximè si ratio sit expressa, vel si aliis sequeretur absurdum.** ibidem numero 66. 56
- Extensio non fit, quando variatur persona substituti, vel ratio non est expressa, nec causa finalis, nec coniectura sunt necessaria, vel multum urgentes, quando agitur de mente coniectuanda.** e. q. nu. 97. 61
- Extensio de persona ad personam non fit, quando persona siue ex verbis, siue ex mente est aliquo modo comprehensa in dispositione.** ibid. nu. seq. 61
- Extensio de persona ad personam fit difficultis in fideicommissis reciproco bonorum in familia conseruatio, quæ in fideicommissis in causam alienationis tantum.** ead. q. numero 108. 62
- Cetera huc spectantia (ne nimis excrecet hic index) videas in summar. d. quæst. v. 62**
- Extensio non fit in correctoris iuris, & exorbitancibus, nisi ex ratione expressa; sed in fauorabilibus.** q. viii. num. 419. 62

INDEX.

numero 419. & 421. folio. 153
 Extenſio an fieri debeat in fideicommiſſaria materia de
 uno caſu ad alium, vel de perſona ad perſonam ex vi
 rationis, vel cauſæ tam expreſſæ, quam tacitæ. q. xi. nu
 mero 531. fol. 311
 Extenſio fieri non dicitur, ubi eſt eadem ratio. ead. queſt.
 numero 531. 320
 Externæ heredes quæ dicatur. q. vi. nu. 114. & 116. 63
 Extraneus quæ dicatur, vel nō. q. viii. nu. 400. et pl. ſeq. 150
 Extraneo nec dos, nec legitima debetur. ibid. num. 403.
 Extranei plures conſenſur vocati ſimul, & ſemel non or
 dine ſucceſſiuo; niſi aliud conſtet de mente teſtatoris,
 quo caſu ſunt vocati per viſagrematum. 481

F

FACTA non preſumuntur. q. xv. num. 281. 635
 Ad factum præſumitur in quæ cogi poſſit ut in vlti
 ma voluntate, ſic & in contratiibus. q. viii. nume
 ro 185. & ſeq. 121
 Factum contra expreſſam voluntatem teſtatoris ſicut fac
 tum contra legem eſt ipſo iure nullum. q. ii. nu. 6. 30
 Falcidia ſapientia Doſtoribus ponitur pro Trebellianica et
 contra, licet propriè ſint duæ; & idcirco dicta de
 vno intelliguntur dicta de alio. q. xv. nu. 150. 603
 Falſitas teſtis, vide etiam ſupra Conciliatio, & Contrave
 nientia, & Inſtr. Teſtis.
 Falſitas dolo conſtituta quando dicatur. q. xii. nu. 749. 408
 Falſitas dictum teſtis inſicit, etiam ſi ſit circa aliqua ac
 ceſſoria ead. q. nu. 916. 417
 Falſitas teſtis ſuper impertinentiis, et aduerſario non no
 cius, et ſuper no capitulatis an ſit puniendus ea. q. 1230
 fo. 339. et nu. 1272. & alys plu. ut in ſumma. 452
 Falſitas teſtis ubi eſt in redditione cauſæ, dicitur eſſe in de
 pendentibus & comexis negotio principali. ea. queſt.
 numero 326. 458
 Falſum eſt omne non verum, ſecundum Philoſophum.
 queſt. xi. num. 748. 408
 Falſum non dicitur, quod habet in ſe aliquid veritatis. ea.
 q. num. 944. 419
 Fama eſt ratio cinatio vulgi. q. ix. nu. 114. 188
 Fama ut probetur, quid oporteat teſtes deponere. q. xi.
 num. 379. & ſeq. 289
 Fama, & communis opinio populi quando probet, qua
 liter ſufficienter probata dicatur, eius viſ, & effectus
 tum generaliter, tum in ſpecie quod ad probationem ſciat
 ionis, & c. ea. q. nu. 439. & plu. ſeq. ut in ſumma. 298
 Fama probat quod bona fuerint in bonis fideicommiſ
 tentis, in antiquis q. xii. nu. 30. 358
 Fama in antiquis probat dominium, et alia. q. xii. nu. 108
 fol. 481. & num. 139. 483
 Fama debet legitime probari, alias nullam facit proba
 tionem, inquam rumor, & fama nuda; & qualiter
 legitima, & conſideretur probetur. ead. q. num. 110.
 & plu. ſeq. ut in ſumma. 481
 Fama non dicitur probata, niſi ſit conſtituta ad tempus
 ante licentiam conſuetudinis. ibid. nu. 115.

Fama de delicto non releuat, niſi probetur orta ante in
 quiſitionem formatam. ibid. num. ſeq.
 Famam non poteſt probare, qui non intelligit, quid ſit fa
 ma. ea. q. num. 19. 482
 Declara, ut ibidem. num. 121.
 Fama quid ſit, etiam apud peritos difficile eſt diſſimile.
 ibidem num. ſeq. ſeq.
 Fama per quos, ſeu quales teſtes probanda ſit. ibid. nu. 124.
 & plu. ſeq.
 Fama dicitur confirmare, id eſt cum alio firmare; quia
 per ſe non ſufficit, licet quandoque ſic. ead. q. nu. 136.
 & plu. ſeq. 483
 Fama non ſufficit ad torturam. ibid. num. ſeq.
 Familia de Petra primauiam originem habet in ciuitate
 Papiæ, licet multi de tali familia habuerint modo et ibi,
 et Mediolani, et Ianua, et Placentia. q. xi. nu. 522. 310
 Familia eſt ſecunda iudicio, vel communi diuidendo ſuf
 ficat ſemiplena probatio domini, probando, quod de
 ſunctus poſſidebat, & habebatur pro domino. q. xii.
 numero 16. 472
 Favor vltimæ voluntatis operatur, ut quis præcisè cogi
 poſſit ad factum. q. viii. num. 185. 121
 Quid autem in contratiibus, ſcilicet, an quis ad factum
 præcisè cogi poſſit. ibid. num. ſeq.
 Favore publicæ utilitatis, & conſeſſus vnum in vno iud
 icio, poterit in alio iudicio inter eaſdem perſonas con
 trarium aſſerere. q. xii. nu. 237. 491
 Feudalia, et fideicommiſſaria ſeparatur. q. viii. nu. 32. 138
 In Feudali materna, etia agnatis requiſitis, & emere nolen
 tibus, non eſt permiſſa ſenai alienatio. ibid. nu. 325.
 Videas infra ea. q. nu. 474. 162
 Feudalis res, vel emphyteutica præſcribitur ſpatio 30. vel
 40. annorum. q. xii. nu. 174. 552
 Feuda, quo ad ius ſuccedendi, ſunt inſtar allodialium.
 q. xi. num. 150. 259
 Feudi alienatio non dicitur facta, adiecta conditione, ſi
 domino placeat. q. viii. num. 14. 101
 Feudi alienandi fortior eſt prohibitio, quam rei fideicom
 miſſaria. q. viii. nu. 172. 162
 Item eſt facilitor. q. xi. nu. 115. 258
 Feudi fructus poſſunt diſtrahi, donec feudum eſt penes
 vaſallum, licet feudum non poſſit alienari, obligari, vel
 decimari. ibid. num. 475.
 In feudo, & emphyteuſi eadem modo ſucceditur, quo in
 fideicommiſſo. q. xi. nu. 14. 258
 In Feudo non hereditario filius non intrat locum patris
 ad excluſionem patris. ibid. nu. 145. & nu. 153. 59
 In Feudo antiquo p. proximiores agnati admittuntur ſecun
 dum gradus proximitatem. ubi ſupra nu. 147.
 In Feudo antiquo non ſucceditur iure hereditario, ibidem
 numero ſeq.
 In Feudo an attendatur proximitas vaſalli vltimæ deede
 tis, an primi inſtituti. ibid. nu. 145. & 153.
 Feudum antiquum non poteſt dari in ſoluitum creditoribus
 q. viii. num. 321. 138
 Feudum quādo eſt ex pacto, & preſentia, non valet di
 ſpoſitio etiam de fructibus in preſentem vocari ex in
 uſum.

A K K

I N D E X.

- neftiura*; fecus in subsidario ea q. vii. 469. 162
Fendum hereditarium, & patrimoniale alienari potest & c. ibid. num. 477.
Fendum mitti ex gratia, fecus in emphyteosi. quasi. x. numero 46. 228
Fendum licet actu non consistat in verbo, secus tamen est habitu. q. xii. nu. 202. 366
Fendum pot. q. habere in curte alterius q. xiii. n. 545. 521
Fendum occupatum per tyrannum, & recuperatum per tyrannum ex inuestitis debet restitui omnibus, sicut ista tamen prius expensis factis per recuperantem. q. xv. numero 220. 624
Fictio quid sit. q. viij. nu. 85. & 87. 186
Fictionis natura est fingere id, quod possibile sit in genere suo, & non cadit super impossibile, sicut nec praesumptio ibid. num. 86. & 90.
Fictio non admittit probationem in contrarium, etiam per confessionem partis, secus in praesumptione iuris, & de iure. ibid. num. 89.
Fictio non habet locum in dispositione hominis. q. xi. numero 58. 248
Fideicommissaria actio est ad instar sententiae, & rei indicatae. q. viij. num. 66. 106
Fideicommissaria bona an possint alienari pro excarceratione heredis eo deictis, vel ad alienum: Et quid propter captivitate ea. q. n. 446. 483. 455. f. 157. et 163
Fideicommissaria hereditatis petitio est ad instar petitionis hereditatis. q. xij. nu. 23. 355
In *Fideicommissaria* materia non inferitur de vno tempore ad aliud, quantum alias fecus ea. q. nu. 8. 354
Per *Fideicommissariam* substitutionem succeditur testatori ut ex tunc non gravato, ut ex nunc. q. xi. 63. 249
Fideicommissarius consentiens heredi alienanti non vendicat, nisi eo mortuo. q. vii. nu. 35. 86
Fideicommissarius possunt agere renovatoria ad alienata per prohibitum. q. viij. nu. 458. 159
Fideicommissarius, si ante casum *fideicommissi* agat, & succumbat, nihilominus postea eveniente casu denuo poterit agere. q. x. nu. 3. 224
Fideicommissarius decedens ante purificatam conditionem non transmittit *fideicommissum* ad heredem suum ibid. nu. 8.
Fideicommissarius habet spem probabilem in bonis prohibitis alienari eius favore, ideo potest petere declarari & c. ea. o. nu. 14. & seq. 225
Fideicommissario que actio competat, & qualis & c. ead. q. nu. 29. & seq. 226
Fideicommissarius alienas partem *fideicommissi* an priuato *fideicommissio* ea. q. a. nu. 54. vsq; ad fi. q. fol. 229
Fideicommissarius quis, & quot probare debeat ad bona, que sibi pretendit debere. q. xi. nu. 1. 241
Fideicommissario etiam universali regulariter sufficit probare bona fuisse in bonis disponentis tempore mortis eius, quando agitur contra heredem, vel heredem heredis, et sic contra possidentem pro heredem, vel pro possessore, si agatur de testatore. q. xij. nu. 2. 354
Quod amplius, ut num. 24. 358
Fideicommissarius agens ex persona eius auctoris, qui *fideicommissio* contrauenit, non auditur. q. xiiij. nu. 314. 567
Si vero veniat ex persona propria, an, & quando audiatur, a num. 315. vsq; ad fin. q.
Et hoc tam si sit heres simpliciter, quam si sit cum beneficio inveniunt. viij.
Fideicommissi inducendi, vel extendendi materia est odiosa q. v. num. 59. 56
Fideicommissi renunciationem qua clausula inducant, vel non, si inferantur in instrumentis auctoritatem, vel conventionem inter vocatos ad *fideicommissum* etc. q. xiiij. a num. 16. ad plu. seq. 539
Fideicommissi scientia qualiter probetur late vsq; ad numer. 115. ead. q. num. 106. 546
Fideicommissi verba si omissa sint, & cetera, que leguntur congruant cum ijs, que scribi debuerant, recte auctan & minus scriptum intelligitur. q. ix. nu. 23. 179
Fideicommissio gravatus sub conditione potest alienare, nec tenetur ad fructus medio tempore perceptos licet veniente conditione fingatur alienatio pro non facta. q. iij. num. 24. fol. 33 & num. 36. 35
Fideicommissio contrauenire ex quibus quis dicatur. q. xiiij. nu. 2. & plu. seq. 538
Fideicommissio an in dubio censetur renunciatum. ead. q. num. 134. & 136. 548
Fideicommissio res subiecta, & prohibita alienari quando praescribi possunt, quibusque concurrentibus, & quanto tempore. ead. q. num. 172. 552
De *Fideicommissio* relicto Deo, ecclesiae, & pauperibus legitima detrahatur, non Trebellianica. q. xv. nu. 209. 621
Ex *Fideicommissio* deductur ad alienum testatoris, legitima iure naturae debita, Trebellianica, & meioramentum. q. xv. num. 1. 578
In *Fideicommissio* succeditur, prout ab intestato succederetur. q. xi. num. 9. 242
Pro *Fideicommissio* est faciendi interpretatio, quando alias verba essent superflua. et otiosa. q. ix. nu. 248. 220
Fideicommissorum tractatus utilis propter frequentiam in prog. num. 1. fol. 1
Fideicommissorum materia difficilis ibid. num. 3.
Fideicommissum inducitur per quacunq; verba dispositiva. q. i. num. 13. 7
Fideicommissum, & *fideicommissaria* substitutio fieri potest non solum in ultima voluntate, sed etiam in contrahibus, & donatione causa mortis q. iij. nu. 1. 37
Fideicommissum induci per rationem dispositum adiecta prohibitioni quomodo intelligatur. q. v. nu. 15. 44
Contra *Fideicommissum* in dubio iudicatur. ea. q. n. 125. 66
Fideicommissum dicitur habere locum eveniente casu a testatore disposito, non alter. q. vi. num. 13. 82
Fideicommissum ex prohibitionem expressa cum pariat plures effectus, ac diversos a *fideicommissio* ex substitutione expressa, de vno ad alterum non inferitur. q. vi. numero 21. 83
Fideicommissum qui potest distrabere, evertere, & contra facere, an possit hoc privilegium alteri cedere. q. viij. num. 487. 163
Fideicommissum inducitur, quando testator mandavit per heredem

INDEX.

- heredes possint duntaxat uti, & frui, & alijs non-
nullis modis prout q. ix. nu. 249. & plu. seq. 220
- Fideicommissum non petens per lapsum 30. amorum ex-
cluditur etiam si sit ignorans. q. xi. nu. 597. 323
- Ad Fideicommissum uocatus si patitur heredem aliquid
alterare ipso presente, et nō contradicente, nō poterit re-
uocari, etiam renouare adueniente casu fideicommissi, quic-
quid sit de pretio. q. xiiij. num. 11. 538
- Fideicommissum remanere in suspenso nō est incoueniens
donec iubet, spes q. aliquis nascatur. q. xi. n. 586 321
- Fideicommissum absolutum, id est simplex in casu aliena-
tionis, & mortis subesse dicitur. q. v. nu. 1. 41
- Fideicommissum absolutum quando, & quomodo inducitur.
ibid. num. 2. & 3. 45
- Fideicommissum absolutum est favorabile propter cōser-
uationem bonorum in familia. ea q. nu. 17. 45
- Fideicommissum absolutum esse interpretari debemus, ubi
verba sunt apta. ead. q. nu. 49. 54
- Fideicommissum absolutum non inducitur per rōnem adiectā,
si cōtrariet dispositiōni praecedenti. ea q. nu. 101. 61
- Fideicommissum absolutum non interpretatur, quando non-
dum fiat fortuna effectum, secus si sit sortitum. ead.
q. num. 116. 62
- Fideicommissum absolutum natura repugnat insinuare heredem
ex familia. ead. q. num. 117. 63
- In Fideicommissum absoluto soli de familia admittuntur. ea.
q. num. 139. fol. 68 & q. viij. num. 299. 135
- Fideicommissum intelligitur inductum prohibita detra-
ctione facilius, & legitime, ac etiam confiscatione
prohibita. q. v. num. 146. 69
- Fideicommissum absolutum potest esse temporale, puta,
usq. in tertiam generationem. q. viij. num. 1. 87
- Fideicommissum absolutum cum prohibitione facta respe-
ctu certe persone excludit successorem ab intestato.
ead. q. num. 9. 88
- Fideicommissum absolutum excludit venientes ab intesta-
to praeter comprehensos. ibid. num. 10. 88
- Fideicommissum absolutum non est diutius, nec odiosius,
quam factum in casu alienationis. q. ix. nu. 14. 178
- Fideicommissum absolutum habet duo capita, alterum in casu
alienationis, alterum per mortem. q. xi. nu. 576 319
- Fideicommissum absolutum natura est, ut quāvis fideicommissarius
sit exclusus a facultate renouandi alienata p. grana-
tis, quia forsitan ipse tacite consensit, nō tamen dicitur
exclusus in casum mortis. ead. q. num. 583. 320
- Fideicommissum in casu alienationis tantum verificari nō
potest, quando adeit verbum, perpetuum. q. v. nu. 4. 43
- Fideicommissum inductum per prohibitionē alienationis
expat defectu substitutionis praecedenti, vel subseque-
nti, tanquam illius accessorium. q. vi. num. 2. & seq. 80
- Est tamen iudicandum quod separati ab ea ea q. nu. 168. 82
- Fideicommissum in casu alienationis non habet habere
extraneum heredem, qui aīas ab intestato erat et in-
cessarius scilicet in fideicommissum absolutum. q. nu. 888
- Fideicommissum conditionali nunquam accipit praesum-
tionem, ubi uerba tantum praesent tempus reseruant.
q. xiiij. num. 34. 540
- Fideicommissio conditionali an praescribi possit. ead. q. nu-
mero 329. 570
- Fideicommissio duplici concurrente alienatio causa doris
erit interdicta. q. viij. num. 332. 139
- De Fideicommissio particulari non pot detrahi, nec et legi-
tima debita iure naturae. ea q. nu. 494. 164
- Fideicommissum perpetuum quo remedio induci possit, su-
per rebus, quae vix consensuntur. q. i. num. 18. 7
- Fideicommissum, quando non est perpetuum, extinguitur
decimo gradu. q. xi. nu. 519. 309
- Fideicommissio puro an ita censetur renunciatum, sicut
condicionali. q. xiiij. num. 26. 540
- Fideicommissum reciprocum, vide etiam infra Reciproci.
Fideicommissum reciproci an inducatur, cum testator plu-
ribus coh. ereditibus alienare velit. q. i. num. 27. 8
- Fideicommissum quando est reciproci, non pot praedi-
lesio, & et facilius renunciat. q. xiiij. nu. 89. 545
- Fideicommissum reciproci non dicitur onerosum. ead. q.
numero 135. 548
- In fideicommissio vniuersali, & super omnibus bonis, vel
institutione heredis extranei non veniunt feudalia, nec
emphyteotica etiam ex mente disponentis, ne res inci-
dat in commissum. q. viij. num. 280. & seq. 133
- Filia quae possidet bona fideicommissio obnoxia non pot
illis se dotare, si percipit & c. q. viij. nu. 384. 148
- Quando autem pot, si decesserit hoc non factio, an eius
hæres potest detrahare de fideicommissio id, quod ipsa
potuisset, lat. q. viij. nu. 447. & plu. seq. 157
- Filia, quae dotem consumpsit, an iterum sit dotata ex fi-
deicommissio. Item si filius consumpsit legitimam, &
Trebeltianicam, an prauidet restitutioni doris vxo-
ris suae. ea q. num. 457. 158
- Filia potest dotare se ipsam de fundo quandoq. ead. quest.
numero 478. 162
- Filia, quae fuit dotata à patre in vita, & renunciat, non
potest petere supplementum legitimae, nisi in testamen-
to fuisse instituta, & tacitata; quia hoc ei viam ape-
rit. q. x. num. 52. 582
- Filia debet habere legitimam non solum ex bonis, quae
erant penes patrem tempore eius mortis, sed etiam ex
ijs, ad quae babeat actionem, & ad hoc ei alio cedi
debet. ead. q. num. 136. 594
- Filia quādo facit fines in manibus patris, an (quod ad eius
legitimam) ratio sit habenda respectu bonorum, quae pa-
ter possidet eo tempore, an secundum tempus mortis
patris. ead. q. num. 146. 600
- Filiam natam alicui an, & in quantum pater dotare teneat-
ur. ead. q. nu. 163. & seq. 160
- Filiatio quando sit probanda, qualiter probetur & c. q. xi.
nu. 237. & plu. seq. vt in summar. 208
- Filiatio quō ad matrem verē, et concludenter probari potest,
debet: quō ad patrem verō praesumptiue & c. ead. q.
num. 241. & plu. seq. vt in summar. 269
- Filiatio etiam quō ad patrem verē, & concludenter proba-
ri potest. ibid. num. 247. 307
- Filiatio non cadit in finem corporis immediate, sed po-
tius in finem per caput. ead. q. nu. 504. 307

INDEX.

Filiationis, & legitimatis quasi possessio an sufficiat, quādo principaliter, & in iudicio decisorio quaeritur de filiatione, et legitimitate. ea. q. nu. 478. et pl. seq. 303

De Filiatione, et legitimitate principaliter agi dicitur, quādo contenditur super hereditate relicta alicui tanquā filio, & legitimo. ibid. num. seq.

Item quando filius agit contra patrem petendo se declarari eius filium. ibid. num. 481.

Filij nomine nihil dulcius, nec dulciore vocabulo quēquam appellare possumus. q. viij. nu. 396. fol. 150 & q. xi. num. 265. 272

Filij quicunque si vocentur à testatore intelliguntur simul, & semel, non ordine successivo q. v. nu. 165. 75

Filij postri in conditione quando censentur vocati, illud intelligitur, ut succedant eorum parentibus grauat, non ut dicantur substituti coheredes dato ipsis parentibus. q. ix. num. 228. 217

Filijs, qui succedunt transuersalibus, succedunt in stirpes, qui verò succedunt ascendentibus, succedunt in capita. q. xi. num. 84. 251

Filij quando locum patris subintrant, nihilominus ex propria persona succedunt ea. q. num. 143. 258

Filij alienantis debent facere fidem de absentia ab hereditate patris, si voluit renouare alienationem factam per patrem. q. xiiij. nu. 300. 566

Filij an admittantur ad renouandum alienata per patrem ante eorum natiuitatem, ead. q. nu. 303. 567

Filij transmittunt querelam non preparatam, parentes non. q. xv. nu. 81. 584

Filij exclusi à petitione legitimæ statuto, iure cōi, ab hoīe, renouatione, nec aliter an faciant partem. et an portio eorum alij accrescat, vel non. ead. q. nu. 144. 598

Filijs, vel nepotibus debetur legitimæ in bonis patris, vel auī, si teneant primum lo. iun. ead. q. nu. 14. 579

Filio opponens, quod non potest agere, quia est in potestate patris, si filius neget se legitimum; tunc legitimitatem probare tenetur. q. xi. nu. 474. 302

Filio vtilius est renouare alienata per patrem viuente patre, quam eo mortuo quia & c. q. xiiij. nu. 324. 570

Filio si aliquid fuit in testamento relictum, quod nondū fuit consecutus, an debeat petere legitimam, vel supplementum legitimæ. q. xv. nu. 50. 581

Filiorum septem sunt species. q. xi. nu. 168. 261

Filiorum appellatio in dubio intelligitur de legitimis et naturalibus. ea. q. nu. 469. 301

Filij legitimi, & naturales proprie filij dicuntur. ead. q. nu. 169. 261

Filij naturales qui proprie dicantur, & quatenus succedant & c. ea. q. nu. 170. & pl. seq. 262

Filij naturales dicuntur duobus modis vel legaliter, vel secundum vulgarem consuetudinem. ibid. nu. 176. 263

Filius naturalis de iure cano. an dicatur omnis natus ex soluto, & soluta, & capax infirmis, & relictorum. ead. q. nu. 187. 263

Filiorum appellatio nemini etiam naturales tantum, in dispositione hominis, secus in dispositione legis. ead. q. numero 56. 248

Filij naturales tamū an habeant beneficium diminuēdi fidei commissum ex causa dotis, & c. q. viij. nu. 362. 160

Filiis naturalibus an debeatur legitimæ, remissive; et ibi etiam quid de alijs speciebus filiorum. q. xv. nu. 97. 586

Filiorum appellatio simpliciter facta an, & quando veniant filij. q. xi. nu. 199. & 203. 264

Filiū spirituales qui dicantur. ead. q. nu. 219. 266

Filiū nutritiū qui dicantur. ibidem num. 220. 266

Filius familias existens in potestate patris dicitur impediri impedimento iuris, vnde interuē contra eum præscriptio dormit, in iudicialibus, & in quibus vsusfructus patri quaeritur. q. xiiij. nu. 222. 556

Idem non habet exercitium actionis sed residet apud patrem. ibid. num. seq.

Idē fit cogere patrē, ut cōsentiat renouationi alienationis bonorū aduētoriorū. q. nu. 228. f. 558 et n. 323. 570

Eidē non datur curator, sed datur rebus suis familias ad actionē moruēdam, vel iulijpicēdam, quo casu sufficit, q. pater cōsentiat in petitione curatoris. ibid. num. 326.

Filius viuente patre nullum ius habet in bonis paternis, nisi ius alimentorum. q. viij. nu. 408. 111

Filius, vbi quando, & qualiter subintrat locum patris, vel non. q. xi. nu. 8. & pl. seq. ut in summa. 242

Filius quandoq; non intrat locum patris. ea. q. nu. 20. & pl. seq. ut in summa. 243

Filius intrat locum patris vsq; in decimum gradum. ead. q. nu. 82. fol. 251 & num. 33. 257

Filius subintrat locum patris eo mortuo, secus eo viuente. ead. q. num. 119. & seq. 254

Filius non intrat locum patris quando agit de succedendo patrio magno. ead. q. nu. 141. 218

Filius non intrat locum patris in materia contractuum, puta, feudi, vel emphyteosis. ead. q. nu. 154. 259

Vt Filius vocatus an teneatur probare non solum filiationem, sed etiam legitimitatem; & hoc sine agat, siue exiciat. ead. q. nu. 222. 235. & seq. 268

Filium post mortem patris si quis ut propriū nominet, & habeat, hæc nominatio illi oberit. ea. q. nu. 299. 278

Vti Filius tractatus dicitur, et est constitutus in quasi possessione filiationis, donec contrarium probetur. ea. q. nu. 313. fol. 279. & nu. 406. 293

Filius habet fundatam intentionem, circa filiationis probationem nominatione, tractatu, & publica voce, & fama. ead. q. nu. 324. 281

Filius vbi potest esse mariti, eius potius præsumitur, quā alterius; etiam si in contrarium esset nominatio, tractatus, & confessio mulieris. ead. q. nu. 372. fol. 287 & num. 388. 290

Filius habens conscientiam lesam ex confessione matris dicentis, eum esse filium adulteri, debet hereditatem restituere. ea. q. num. 397. 291

Filius quando potuit nasci ex adultero, & ex marito, an præsumi debeat, quod est filio vtilius, an quod est honestius. ead. q. num. 405. 294

Filius natus ex muliere coniugata, si non fuit agnitus à marito, sed ab adultero pro tali est reputandus in possessione, secus in petitorio. ea. q. nu. 412. 294

Filius

INDEX.

Filius dicitur tractare parentes, ut parentes, quando eis debita obsequia prestat. ea. q. nu. 438. 298
 Filius preiuratur ignorare contenta in testamento patris. q. i. a. num. 285. 565
 Filius hæres matris iussu allegat ignorasse instrumentum dotis, & rem fuisse in bonis patris. ibid. num. seq.
 Filius, qui consensit alienationi factæ per patrem de bonis prohibitis alienari, an possit officio iudicis contra patrem agere ead. q. nu. 328. 570
 Filius in legitima aequipatur vero creditori. q. xv. numero 33. fol. 580. et nu. 43. 581
 Si filius iuravit observare voluntatem patris, vel plus non petere, tamen potest petere supplementum legitimæ. ead. q. num. 582. 582
 Filius si non detraxit legitimam, potest detrabi per eius heredem. ead. q. nu. 61. 583
 Filius tacitus, qui acceptavit legatum in pecunia factum, debet etiam acceptare supplementum legitimæ in pecunia; sed si non accepisset legatum ea. q. nu. 94. 586
 Filius potest petere supplementum legitimæ, etiam si fecisset hæredibus patris generalis liberationem. ead. numero 123. 591
 Filius viuo patre non potest renunciare legitimæ, quia non debetur ex viuo. ead. q. nu. 131. 592
 Intelligitur renūciare ei iuramento. ea. q. n. 134. 594
 Filius ingressus monasterium minorum, vel alterius regulæ incapax in cõ, habetur pro mortuo. e. q. n. 135. 598
 Filius simpliciter adieundo hæreditatem, an intelligatur testamentum approbare. q. xv. nu. 173. & 175. 612
 Intra Fines quod est præsumitur esse de finibus, vel illius, cuius sunt fines. q. xiiij. nu. 441. f. 508. et nu. 458. 511
 Quo ad superioritatem, & recognitionem, non quo ad plenam proprietatem. ea. q. nu. 529. 519
 Vide etiam supra in verbo, Confines.
 Fines iuræ intelliguntur stantibus rebus, prout stant. q. xv. num. 147. 600
 Fijcus, & Princeps licet sint semper soluendo, tamen durum est cum eis litem habere, & durum executionem. q. xiiii. num. 142. 549
 Fluminis appellatione non venit eius ripa. q. xiii. nu. 491. fol. 514. 514
 Fœmine tacitate sunt exclusæ perpetuo, siue masculi decedant cum masculis, siue solum cum feminis. q. ix. numero 197. 112
 Formula inducendi fideicommissi, per quam evitatur opintonium. concussus. q. ix. nu. 256. 220
 Forum quandoque sumitur pro iurisdictione, quandoque pro loco materialis. q. xij. nu. 401. 505
 Fortilitatio non debet esse nimis spatiosa, ut paucis indigeant ad custodiam. ea. q. nu. 487. 514
 Frater emens fundum suo, et fratris noie, et faciens catastri, & solvens collectas nomine comuni, non auditur posse volens dicere se errasse. q. xiiij. num. 243. 492
 Frater si infirmus tempore personam, debetur fratri e causa quarta. q. xv. nu. 12. 577
 Frater vel soror praterita non impugnatur testamentum totum, sed tantum ipsi; ad legitimam. ibid. num. seq.

Fratre, et eius hæredes substituto intelligitur ordine successu, quia vivens quis non habet hæredem. q. v. nu. 160. 75
 Fratre, & eius filijs alternative vocatis intelligitur ordine successu, non copulativo. ibid. nu. 163.
 Fratrenitas non probatur, licet aliqui cohabitent simul, et se fratres nomen. q. xi. nu. 270. 274
 Fratrenitas probatur etiam per instrumenta inter fratres confecta. ead. q. nu. 414. 294
 Fructus ex eo non debet quis consequi, quod mixtus est imaginæ. e. q. xiiij. nu. 5. 538
 Fructus ad hoc ut quis lucretur, quid requiratur. q. xv. nu. 315. fol. 640. nu. 318. fol. 641. nu. 328. 642
 Fructus ita demum cum impensa sunt computandi, quando tempore impensa, res, vel fructus peti poterant. ead. q. num. 320. 641
 Fructus triennio usurpantur. ead. q. nu. 340. 647
 Ad fructus, qui percipi poterunt, qui tenetur, an teneatur ad illos, qui percipi poterunt per ipsum malefidei possessorem, vel per ipsum petitorum. ea. q. nu. 347. 648
 Fuga famuli parit suspensionem, quod si furatus res, quæ in domo deficient. q. ix. nu. 112. 188
 Fuga, confessio malefici, ininiticia, fama inducuntur pro indicij cõtra inquisitu de maleficio. q. xij. n. 504. 387
 Fulgiosus nolit consilium contra Bar. in materia prohibitionis propter eius auctoritatem. q. v. nu. 85. 60
 Fundus, qui ex forma antiquæ institutionis poterat alienari per descendentes, & vocatus in ea potuit subijci fideicommissi per eorum aliquem. e. q. viij. nu. 57. 105
 Fundum qui promissit colere, dicitur contravenire, si partem incultam dimittat. q. x. nu. 77. 231
 Furce sunt signum meri imperij. q. xii. nu. 420. 380
 Furor ipsi percipitur. q. xij. nu. 326. 375
 Furor probatur, licet unus testis deponat de furore iam annis 25. & alius iam annis 20. & sic discordetur in tempore. ead. q. nu. 610. 398
 Furtum rei sui fieri non potest, & quid hinc inferatur, ibi videas. q. xij. nu. 213. fol. 489 & nu. 262. 493

G

EMINATA verba inducunt fideicommissum absolutum. q. v. nu. 33. fol. 50. & num. 36. fol. 51. & num. 100. 61
 Geminata verba magis evicæ ostendunt testatoris voluntatem, non tamen consolidant invalidum. q. i. nu. 50. 11
 Tanto magis si sint præcisa. q. v. nu. 34. 50
 Geminata verba statim exclusiva operantur maioræ expressionem, non autem exclusionem alioi nam casum similitum. q. ix. num. 247. 229
 Ex Geminatis uerbis surgit collectura pro fideicommissio. ibid. num. 2. 6.
 Geminatio multum operatur, & ostendit magis deliberatam intentionem disponentis. q. xv. num. 200. 619
 Generalis sermo omnia complectitur. q. i. nu. 107. 20
 In Generali obligatione non censetur comprehensa bona prohibita alienari. q. viij. nu. 106. 109
 Generalis dispositio refertur ad specialem provisionem, quando specialis potest locum habere. q. xi. nu. 561. 117

K K k 3 In Ce-

INDEX.

In Generalis actus probatione, puta, iurisdictionis testes singulares nihil probant. q. xii. nu. 564. 392

Generalis cessio seu renuntiatio omnibus iuribus, quae habet, & habere sperat, quomodo intelligitur, & cui fideicommissio censetur renunciatio per eam. q. 14. numero 120. 547

Est ibi exempla talium renunciatorum. nu. 126. vj q; ad num. 129. 547

Generalis renunciatio cum iuramento an extendatur ad legem. q. xv. num. 124. 591

Generare semen aptum ad generationem censetur, qui cibum sumit, licet sit infirmus. q. xi. nu. 363. 286

Genitus, secundum communem usum loquendi, importat ius a dominio infir. quoniam alias de stricto iure importet dominium. q. xii. num. 26. 358

Genus probatur per singulas species tam in civilibus, quam in criminalibus. ea q. nu. 539 fol. 351 et nu. 545. 392

Genus non dicitur probatur per imperfecte probatas species ibid. nu. 546. 392

Grauius ad faciendum celebrare anniuersarium in perpetuum pro anima sua censetur reliquisse grauius bona sua, & scilicet fideicommissum, nisi ad certas personas restituerit q. v. num. 74. 53

H

HABENS titulum commode iurisdictionis meri & mixti imperij & per exercitum iurisdictionis in vno actu retinet in toto. q. xii. n. 99. 403

Habens causam fisco prescribit quadriennio, & ibi latissime declaratur materia l. 2. & l. bene a Zenone. C. de quadrienn. prescrip. quando locum habeat vj q; ad nu. 153. q. xiii. nu. 39. 548

Hereditas dicitur integra, licet Trebellianica deducta sit q. xv. nu. 195. 616

Hereditas quando non est damnosa, facto inventario haeres non potest renuntiare iuri suo, sed teneat stare facto defuncti. ea q. nu. 50. 542

Hares in legata sub conditione, ea pendente si faciat melioramenta, ea non compenfat cum fructibus medio tempore perceptis, quia eius a iustis. q. iij. nu. 26. 23

Hares tenetur seruare factum defuncti, quatenus vires hereditatis suppetunt. q. iiii. nu. 58. 106

Hares potest transigere super rebus, & iuribus hereditatis etiam in praesentium fideicommissi. q. ibi. l. nu. 67. 58

Hares cum beneficio legis, & inuentarij non teneat ad solvendum as alienum defuncti. ea q. nu. 470. 162

Heredum appellatio in substitutione, si decesserit sine heredibus, veniunt filij, nisi sit simul facta mentio de heredibus, & filijs; quia tunc debet concurrere utraque qualitas. q. ix. nu. 170. 200

Hares, qui celauit vnam rem hereditariam, & interrogatus negavit, totam perdit fidei iuramentum, licet non teneatur ad onera. & q. x. nu. 75. 230

Heredis facta mentio per testatorem, intelligitur de herede suo, & familia sua. q. xi. nu. 75. 249

Hares scilicet donans bona tanquam fideicommissum gra-

nata adeo sibi praedictat, ut talem confessionem minime renocare possit. q. xiii. nu. 252. 492

Haretem se dicens inuener aliquos sibi praedictat, etiam quod ad alios et. q. nu. 263. 493

Hares illius, qui p. s. est prescribit rem feudalem, non possunt agere ad rem prescriptam contra eum, qui prescripsit, vel eius haeres. q. xiii. nu. 175. 552

Hares iuramento statui dicens, se non habuisse notitiam instrumentorum reperiendorum in hereditate, nisi possit additam hereditatem. ea q. nu. 195. 512

Hares cum beneficio inuentarij ex persona propria non potest renocare alienata per defunctum, si tutum ex hereditate capiat. ea q. nu. 317. & 320. 568

Hares fideicommissantis pro are alieno sibi per testamentum debito an possit sibi retinere, & solvere in tot bonis, & cuius temporis estimatio attendatur q. xv. numero 4. fol. 578 & nu. 8. 579

Hares si desit possidere bona hereditaria culpa, vel sine culpa sua, dicitur ea habere ad fauorem legitimam, ibidem num. 21. 580

Hares non tenetur confiscare inuentarium substituto, sed solum legatariis, et creditoribus, nisi ad effectum, ut ei non fraudet. ea q. nu. 18 fol. 608 et nu. 162. 609

Hares licet potius censetur grauius, quam alius ad onera hereditaria tenetur quando omnis non potest valere in persona heredis, censetur adiectum heredi heredis ead. q. nu. 167. 611

Hares haeres grauari potest. ibid. nu. seq. 611

Hares non obtemperans voluntati defuncti, nec implens conditionem annui hereditatem, et tenetur ad fructuum perceptorum restitutionem. ea q. nu. 180. 613

Hareticus quis videtur probari ex vnica actu. q. xii. numero 593. 396

Hareticus imputatus in genere de haeresi, & conclusus per testes singulares in speciebus, et in negatiua persistens, per totum tanquam impenitens damnari, ut committens, et dari seculari curiae. ea q. nu. 599. 397

Hareticus ut quis probetur, sufficit, si vnus testis dicat, q. audiuit eum dicentem, non credo in Deum, & alter dicat q. audiuit dicentem, non credo in ecclesiam catholicam ead. q. nu. 603. fol. 398 et nu. 634. 635 et 648. 400

Hortus natura facilis est ad dissentiendum. q. xii. nu. 921. 498

Honorati et grauari censentur omnes, quod de testatore vult bona conferuari in agnatione. q. v. nu. 72. 58

Honor, iurisdictionis, & distinctus proprietatem donant. q. xij. nu. 56. 393

Honor concernit personam, distinctus, & iurisdictionis reatate territorij. q. xij. nu. 379. f. 502 et nu. 419. 506

Horti an veniant in concessione rei. ea q. nu. 521. 58

Hortus, & similia dicuntur accessoria aemul, si ad ea habetur accessus per domum, nisi essent magni momenti. ibid. num. seq. 580

Hypothecaria fideicommissario competit. q. x. nu. 2. 224

Hypothecaria non extinguuntur, si creditor succedat debitori, nec quo ad res retinendi, nec quo ad res agendi. q. xv. num. 6. 578

Hypothecaria an actus pro legitima. ea q. nu. 40. 580

INDEX.

I ASONIS error. *quest. l. num. 110.* fol. 20
Idem iudicatus de iure in spe cōfistente, quod de iure
quasi q. x. n. 16. 225
Idem est dicere solidum unum, quod duodecim denarios.
quasi l. 12. n. 897. 416
Idem operatur prolixitas 10. vel. 40. annorum cum bona
fide, quod in prescriptione longi temporis possessio
decennalis cum titulo, & bona fide. q. 1. 4. n. 162. 551
Idem iuris est de parte ad partem, quod de toto ad totum.
q. 1. 5. n. 158. fol. 596. & nu. 192. 615
Ignorantia in dubio in casu privato presumitur, etiam in
iure perito. q. 1. 1. n. 198. 264
Ignorantia non presumitur propter coniunctionem sanguinis.
q. 1. 4. n. 183. 553
Ignorantia probatur per proprium iuramentum. *ibid.* nu.
190. & num. 290. 565
Fallit, ut *ibid.* nu. 192. & 292.
Ignorantia presumitur, ubi non probatur scientia. *ead.* q.
num. 196. 553
Ignorantia non excusat, si adhibita diligentia potuit rei nota
haberi. *ead.* q. n. 200. 554
Ignorantia praebeat in tam causam obtinendi restitutionem
in integrum. *ead.* q. nu. 241. 559
Ignorantia non est probabilis, quae allegatur per coniunc-
tum, & vicinam, nisi sit causata ex absentia, vel ali-
unde, quae ex implicita ignorantia. *ead.* q. n. 252. 561
Ignorantia sola ad sufficiat contra lapsum 40. annorum, ut
datur restitutio in integrum. *ead.* q. nu. 264. 563
Ignorantia rei, vel duorum non debet nocere tertio, ad
quem devoluitur res alienata. *ead.* q. nu. 312. 567
Ignorantia iuris sibi competentis in dubio presumitur, &
quae ignorantia prodest, quae non. *ead.* q. nu. 331. 335. 571
Ignorare factum sui praetoratoris dominus iuste dicitur;
item ea, quae in iudicio acta sunt, in quo nec ipse, nec
eius procurator intervenit. *ead.* q. nu. 189. 553
Ignorans non dicitur consentire *ibid.* nu. 192.
Ignorans non potest dici negligens. *ead.* q. n. 247. 559
Ignoranti quod tempus currat, nulla dispositio caveri
potest. *ead.* q. num. 201. 554
Impeditur exigere gabellas dicitur spoliari quasi posses-
sione. q. 1. n. 395. 378
Impense, vide etiam supra expense.
Impense factae circa rem fidei commissi subiectam recu-
perandam, custodiendam, vel conservandam, & c. quae
ex quando per gravatum deduci possunt; ubi late de
materie expensarum restitutionum, vel non tamen circa
res alias, tamen praecipue circa bona fidei commissi
subiecta, ut in *summ.* q. 15. nu. 214. & *plu.* seq. 623
Impensa dicitur respicere perpetuam utilitatem, si saltem
su duratura per 100. annos, incipiendo a die facti
impensarum, licet modicum tempus superfluum temporis
relaxationis rei. *ead.* q. nu. 225. 619
Imperator non ita subest Ecclesiae, quod ad actuale exerci-
tium, ut ab eo appetatur ad Papam. q. 1. sm. 224. 367

Imperator si pariat malè administrantem regere, quia
non potest eum expugnare, talis patientia illi non pro-
derit. *ead.* q. nu. 258. 370
Imperator non potest renunciare imperio in manibus Ele-
ctorum, sed solum in manibus Domini Papae. *ead.* q. nu.
282. 372
Imperatoris auctoritas in Evangelio approbatur. q. 13
num. 560. 523
Imperator est dominus mundi, & est super omnes reges
de iure, licet non de facto; & late agitur de eius pote-
state, quae dicitur anor mala, & nulla lege claudibit.
num. 562.
Imperium vnde originem traxerit. q. 13. nu. 517. 523
Imperium & Papatus fraternizant, sed Imperium est ma-
ior natu. *ibid.* duob. seq. num.
Imperij iura habent Rex Franciae, Dux Mediolani, &
quilibet Princeps non recognoscens superiorem. *ead.*
q. nu. 568. 524
Imperium iure proprio, id est ordinario, qui habet, possunt
egredi terminos iuris communis propter criminis enor-
mitatem. *ead.* q. nu. 588. 525
Impertinens omnino quando id dicatur, necne, super quo
testis deponit. q. 12. nu. 121. 439
Impossibile de iure dicitur, quod fieri non potest, nisi cum
Principis dispensatione. *quod.* nu. 576. 525
Incestus filii qui dicatur. q. 11. nu. 211. 266
Incorporata probantur per ea, quae audiuntur. *ead.* q. nu.
num. 37. 375
Incorporata quaedam sunt abstracta, quaedam concreta,
& quomodo probantur. *ead.* q. nu. 329. 376
Incorporabilia quasi possessio multiplex. *ead.* q. nu. 437.
fol. 381
In Incorporalibus possessio consistit in animo, non in resu.
q. 12. nu. 126. 362
In Incorporalibus non est dari quasi possessionem, nisi per
scientiam, & patientiam. *ibid.* nu. seq. 365
In Incorporalibus idem operatur patientia, quod in cor-
poralibus immixto in possessionem. *ibid.* nu. 132.
In Incorporalibus transit etiam quasi possessio per solum
privilegium. *ibid.* nu. seq. 366
In Incorporalibus per sententiam transfertur & civilis,
& naturalis quasi possessio. *ead.* q. nu. 134. 363
In Incorporalibus quasi possessio probatur ex duobus, vel
tribus quietis solutionibus. *ibid.* nu. 147.
In Incorporalibus duplex consideratur possessio. *ead.* *quest.*
num. 189. 365
In Incorporalibus cessio habetur pro traditione, & res-
tutione. *ead.* q. nu. 196. 366
In Incorporalibus possessio non dicitur verè, & proprie
tradita, nisi cum constitutis patitur ut, licet per patie-
tiam etc. *ibid.* nu. seq. 367
In Incorporalium possessione probanda non sufficit, quod
testis dicat, se vidisse talem possidere; sed debet etiam
non interrogatus reddere rationem. q. 12. nu. 637. 367
Indefinita quod equipolleat universali procedit ex qua-
dam humanitate, non ex proprietate verbi. *quest.* 12.
num. 53. & seq. 359
Inde-

INDEX.

- Indefinita affirmatiue probata non equipollet vniuersali.*
ibi. nu. 54. & 63.
- Indefinita quauis non equipollet vniuersali in materia
testium, sed tamen est, si articulus sit vniuersalis, &
testes se se referant ad articulum, vel impliciter depo-
nant. ea. q. nu. 69.* 360
- Indicium quid, quod duplex, & c. cum declarationibus. q. ix.
num. 123.* 189
- Indicia probata per testes singulares sufficiunt ad tortu-
ram. ea. q. nu. 608.* 398
- Indigno fidem accommodat de restituendo aliquid modi-
cum, priuatur tota hereditate. q. 11. n. 58.* 229
- Infans si fuit in possessione filiationis, & postquam ado-
leuit, disputatur de identitate, quid dicendum sit. q. 11.
num. 515.* 508
- Inferioris lex quod offendat legem superioris absurda
est q. 11. no. 42.* 510
- Ingressi solo ciuitatis an, & quando acquiratur quasi pos-
sessio tam respectu ipsius ciuitatis, quam castrorum sub
iectorum. ea. q. n. 408.* 505
- Instituto declarat substitutiones, sequentes. q. 6. nu. 248.* 85
- In institutione heredis generaliter, & in omnibus bonis
facta non veniunt prohibita alienari, & c. q. 8. n. 269.
& plur. seq.* 130
- Nec bona, que non erant ipsius testatoris. n. 276.* 132
- Instituto facta de aliquo vt. scilicet dicitur magis pertinere
ad nominationem, quam ad tractatum. q. 11. n. 433.
& sol.* 297
- Instrumentum in parte falsum non censetur falsum in to-
tum q. 10. num. 10.* 228
- Instrumentum vide etiam infra Scripture.*
- Instrumenta locationum, & dissolutionum sufficiunt ad pro-
bandum bona fuisse in bonis testatoris, quando sumus
in tempore de antiquo. q. 12. n. 29.* 358
- Instrumenta an probent bona fuisse in bonis, & sic posses-
sa per fidei committentem, quando tractatur de nego-
cio de recenti. ibid. nu. 31. & duob. seq.*
- Instrumentum non probat traditionem, nisi sit factum in
consequu rei. ibid. nu. 2.*
- Instrumentum traditionis etiam celebratum in conspectu
rei, si tamen fructus aliquis non sit possessa ex inde ex
re ipsa perceptus, nihil releuat. ea. q. nu. 33.* 359
- Amplius, vt ibid. nu. 35.*
- Per Instrumentum factum in re ipsa, siue intra rem super
actu visibili probatur possessio ad differentiam verba-
lis traditionis, & c. ibid. n. 6.*
- Per Instrumentum probatur immisso in possessionem.
ibid. num. seq.*
- Instrumentum probat rem sic fuisse gestam quod ad homi-
nes, licet non probet quod ad effectum iuris. ibid. nu. 44*
- Instrumenta praevalent testibus in antiquis. ibid. num. 46.*
- Instrumenta duo si fuerint eodem die confecta, quorum
alterum minorem summam continet, illi statur. q. 12.
nu. 791.* 411
- Si de Instrumento falsitatis arguendo agitur, in quo re-
stes non requiruntur de consuetudine si testes sunt adhi-
biti, & vnus dicat vno modo, & alter alio, haec contra*
- rietas nihil releuat. ea. q. nu. 1097.* 428
- Instrumenta duo si reperiatur facta eodera die coram eis-
dem testibus, altero facto Perisq. de mutuo quinque
seu oris, altero Assisi de octo, & creditor peti, & c.
ead. q. nu. 1121.* 420
- Quid si reperiuntur celebrata in locis remotis, ubi possibi-
le fuisse, sed non verisimile vtrumque eodem die fieri etc.
ibid. num. seq.*
- Instrumentum falsum in parte, an reputetur falsum totaliter.
ea. q. nu. 1249.* 450
- Instrumentum donationis factae per Principem probat do-
minum donatarij. q. 13. nu. 13. 14. & 15.* 42
- Instrumentum venditionis probat dominium contra ven-
ditorem ibid.*
- Et licet in his duobus sit speciale, idem tamen est in a-
lijs instrumentis iunctis aliquibus administris. e. quas.
nu. 39. & plur. seq.* 475
- Instrumenta venditionum, vel inuestiturarum sola non
probant dominium, etiam in antiquis, etiam in fauore
Ecclesiarum, saltem contra tertium possessorem. ead.
q. nu. 46.* 476
- Instrumenta dicuntur emanasse a pluribus personis, si plu-
res ab vno causam habuerint diuersis temporibus. ibid.
num. 52.*
- Instrumenta plura probant communem opinionem, & fa-
mam. ea. q. nu. 148.* 484
- Instrumentum, in quo Titius dat mutuo centum Scio,
quod dicit se habere in deposito a N. probat deposti-
tum in fauorem N. contra Titium. ead. quae. l. name-
ro. 10. 9.* 488
- Instrumenta locationis, inuestiturae, & similia an pro-
bent dominium vel possessionem. ea. q. nu. 308. & plu-
sequen.* 496
- Per Instrumenta possessio regulariter non probatur, nisi ce-
lebrata sint in conspectu rei. ea. q. nu. 321.* 498
- Instrumentum dotis non probat matrimonium, si de eo
principaliter agatur. ibid. nu. 333.*
- De Instrumento faciens mentionem praesentium habere
notitiam de contentis in eo. q. 14. nu. 291.* 565
- Instrumentum crediti praesentium fuisse penes creditore;
quia creditores solent diligenter custodire scripturas
creditorum suorum, ibid. nu. 293.*
- Intellectus est oculus animae discernens verum a falso, &
prius verum deinde falsum. q. 12. nu. 324.* 374
- Intellectus, vide etiam supra, Declaratio.*
- Intellectus vray ad glo. in l. codicillis. §. institutio. C. de fi-
deicom. q. 1. nu. 30. 31. & 34.* 9
- Intellectus §. nos autem. auth. de restitu. fideicom. q. 7. nu-
mero 18.* 45
- Intellectus l. Peto §. fratre ff. de leg. 2. late examinatur.
ea. q. num. 13. & seq. fol. 62. & nu. 119. & 121. 64
ubi contra communem.*
- Intellectus l. filiusfamilias §. cum pater ff. de leg. 1. remissi-
ue. ead. q. num. 733.* 67
- Intellectus l. codicillis. §. institutio. de leg. 2. contra senat. Pe-
demon. ibid. mon. seq.*
- Intellectus l. pater filium. §. quid de iure. de leg. 3. an ibi in-
ducatur*

I N D E X.

<i>Ducatur fideicommissum absolutum ibid. nu.</i>	135.	<i>Index si in causa civilis penam corporalem in precepto adiecerit, sperni potest tale preceptum, nec iussus compariere tenetur. q. 1. nu. 39.</i>	10
<i>Intellectus i. cum ita. s. in fideicommissio. de leg. 2. late exponditur. ea. q. nu. 147.</i>	69	<i>Index semper moveri debet aut ex probatione scriptura, aut testium, & c. q. x. nu. 71.</i>	185
<i>Intellectus ad Bal. in l. 1. nu. 15. in fi. C. de ser. fugi. q. xij. num. 1066.</i>	426	<i>Index, quando adhibet fidem testibus singularibus, debet exprimere causam in sententia, quare fidem eis adhibuit. q. xij. nu. 135.</i>	388
<i>Interesse potest esse tanti, quanti res ipsa. q. vij.</i>	126	<i>Index ex arbitrio suo potest adhibere fidem testibus, & etiam non credere testibus concidentibus. ea. q. numero 70.</i>	405
<i>Interdictio recuperanda qui agit, oportet probare se posse disse. q. xij. nu. 303.</i>	374	<i>Index considerare debet, an adhibendum sit testibus numero pluribus, an vero dignioribus e. q. n. 1200.</i>	436
<i>Interdictum, quovis honoris, est possessoriu. e. q. n. 461.</i>	83	<i>Index potest ad veritatem indagandam vii simulatione: imò debet laborare, ut intercipiat testem cum interrogatoris, si ipsum suspectum habet. ead. quest. numero 1298.</i>	455
<i>Interdictum de itinere actiueque privato, non requiritur quasi possessionem, sed usum tantum. q. xij. nu. 90.</i>	361	<i>Index in iudicando non debet applicare animum secundum dicta testium de falso suspectorum. ibid. nu. seq.</i>	
<i>Interdictum de itinere, actiueque privato, & similitum à remedijs possessorijs differentia. ibid. nu. seq.</i>		<i>Iudices non oportet esse protervus, & dure cervicis in amplectenda verisimilitudine testatoris. q. ij. n. 337.</i>	12
<i>In Interdicto de itinere, actuque privato, & simili, requiritur possessio, vel quasi possessio, & quomodo probetur talis quasi possessio. ibid. nu. 92.</i>		<i>Iudicis est veritatem sequi, & ad hoc salum intentus est, ut veritatem perquirat, & inveniatur. q. x. n. 70.</i>	185
<i>Interpretatio ea in dubio capienda est, per quam actus susciuntur. q. 1. nu. 104.</i>	19	<i>Iudicis in mente quique sunt gradus, 1. ignorantia, 2. quædo actor peccat, reus negat, 3. flexio mentis, 4. vehementis applicatio mentis, 5. plena, & indubitata fides: que ibi declarantur. ea. nu. 84.</i>	186
<i>Interpretatio facienda est, in quantum fieri potest, ut evitetur alitias, vel contrarietas testium. q. xij. nu. 760.</i>	490	<i>Iudicis arbitrium, vide supra Arbitrium.</i>	
<i>& se. ubi conciliantur opiniones.</i>	490	<i>Iudicis arbitrium in assignanda legitima filio qualiter esse debeat, & regulari. q. xv. nu. 91.</i>	585
<i>Interpretatio incepta tunc dicitur, quando non servatur ratio recti sermonis. ea. q. nu. 1039.</i>	424	<i>Iudicis factum reputatur factum partis, etiam si quis nupet. q. vij. nu. 362.</i>	144
<i>Interpretatio debet esse talis, quæ sensum loquentis exponat, non autem perimat. ibid. nu. 1041.</i>		<i>Iudicis preceptum nudum non valet, oportet tamen dicere de nullitate q. 1. nu. 35. & 37.</i>	10
<i>Interpretatio congrua dicitur in testibus, quando non est extranea; & extranea dicitur, quæ non bene sonat in auribus iudicis. ea. q. nu. 145.</i>	425	<i>Iudicis preceptum quando dicatur nullum, nudum, restitutum, vel iniustum. ibid. non. 36.</i>	
<i>Interpretationem semper faciendam in benignam partem, ubi procedat. ibid. num. 1039.</i>		<i>Iudicis preceptum alias non iustificatum valet in his, quæ concernunt eius officium. ibid. num. 38.</i>	
<i>Interpretatio in dubio debet fieri contra eum, qui nititur verbis dispositionis. q. 1. nu. 414.</i>	506	<i>Iudicium dicitur diversum ratione rei, causæ, personæ, vel modi agendi. q. xij. nu. 177.</i>	487
<i>Interpretatio eam in contrariis magis attenditur, quæ cum iure communis consonat. q. xv. nu. 269.</i>	632	<i>Iudicium motum super vna re non præiudicat in alio iudicio, super alia re. ibid. num. 179. & 191. & numero 227.</i>	491
<i>Interrogationi an actus, de quo queritur, fuerit tantum semel gestus, pars respondere tenetur. q. 1. n. 880.</i>	415	<i>Interamentum suppletivum non potest deferri quando agitur de facto alieno, & notabilis secundum qualitatem personarum. q. xij. nu. 169.</i>	384
<i>Interrogationes, quæ fiunt testibus, in declarationibus, etc. diffusæ. q. xij. a. num. 1208. ad plur. seq.</i>	451	<i>Interamentum est quid in divisibile. ea. q. nu. 1239.</i>	449
<i>Intus quod fit, dicitur fieri in loco. ea. q. nu. 836.</i>	413	<i>Interamentum simpliciter per testem præstitum debet referri ad negotium principale, non autem ad impertinentia, vel extranea. ea. q. nu. 1271.</i>	451
<i>Inuentarium immensum heredem minime facit, quominus teneatur stare factio defuncti, & eius obligationem servare. q. xij. nu. 218.</i>	568	<i>Per Interamentum quæ sit probatio, est irregularis. q. xij. non. 127.</i>	482
<i>Inuestitura facta vni de tribus fratribus de feudo non prodest alijs, etiam si essent socij. q. xij. nu. 67.</i>	360	<i>Interamentum habet vim clausulæ, omni meliori modo. ea. q. nu. 299.</i>	495
<i>Inuestitura tendit ad diminutionem iuris concedentis. q. xij. nu. 10.</i>	495	<i>Interamentum allegantis ignorantiam non statuit, quando adest presumptio scientie. q. xij. nu. 292.</i>	565
<i>Per Inuestituram solam verbale non transfertur dominium, nec possessio, nec ius in re, sed ad rem tantum. ea. q. nu. 342.</i>	499	<i>Iurisfactionis potestas non probatur per solum actum</i>	ex com-
<i>Inuestitus simpliciter de feudo non presumitur inuestitus de parte alterius. q. xij. nu. 66.</i>	360		
<i>Inuestitus tenetur probare de iure inuestientis, & hoc quatenus procedat. q. xij. n. 528. 519 et n. 54. 522.</i>			
<i>Inuestitus de feudo an, & quando possit rem inuestitum subijcere fideicommissio. ea. q. nu. 598.</i>	526		
<i>Inuestitura probatur per ea, quæ videntur. quest. xij. numero 336.</i>	375		

INDEX.

- excommunicandi etiam secuta scientia, & patientia. q.xi. nu. 82. 360
- Iurisdictionis** usum non sufficit probare, nisi probetur scientia, & patientia superioris ibid. nu. 86. & nu. 94. 361
- In iurisdictionis** quasi possessione non sufficit solum exercitum aliquorum actum ibid. nu. 87.
- Iurisdictionis** quasi possessione probata probatur etiam scientia superioris. ibid. nu. 99
- Iurisdictionis** quasi possessio acquiritur ex perceptione penarum, & multarum, & bonorum publicatione, & qualiter probetur & plur. aliis modis. ead. q. nu. 151. 152. 363. 364
- Iurisdictionis** quasi possessio acquiritur ex duobus actibus in incorporalibus. ibid. num. 152.
- Iurisdictionis** possessio probatur per exercitia, quibus quis usus est libere etiam per unicum actum, qui non consequitur concedi de gratia ibid. nu. 153.
- Iurisdictionis** exercitum habens dicitur habere ius in territorio ea q. n. 156. 364
- Iurisdictionis** simplicis, est visitare, corrigere, causas minores audire, & coercere modica coactione. ibidem num. 171.
- In iurisdictione** iure decimandi possessio traditur habita per rei conditionem, prout & in huiusmodi, que rebus corporalibus coherent ea q. nu. 190. 365
- Iurisdictionis** prescripta eatenus est penes praesentem, quatenus ipse est sollicitus in ea exercenda. quest. 12. num. 221. 367
- Iurisdictionis** quasi possessio est apud magistratum civitatis, ubi exercentur iurisdictionem, non autem opud populum ea q. nu. 243. 369
- Iurisdictiones** que procedunt a consensu, & obedientia sponte, sunt validiores ibid. nu. 247.
- Iurdictio** contra quosque quaeri potest. ead. quest. num. 359. 371
- Iurisdictionis**, & imperio renunciari potest solum in manibus superioris ea q. nu. 70. & seq. 372
- Iurisdictionis** possessio renunciari potest sine superiore ea q. nu. 286. 372.
- Iurdictio**, & eius possessio differunt. ibid. nu. seq.
- Iurisdictionem** exercent in territorio alicuius, dicitur ei facere iniuriam, & violare eius territorium ea. quest. num. 569. 374
- Iurisdictionem**, vel districtum habens dicitur persona publica ea q. n. 593. 376
- Iurisdictionalia** bona non sunt transitoria ad heredes q. xij. nu. 6. 374
- Iurdictio** solo sensu corporis non percipitur ea. quest. numero 53. 376
- Iurdictio** & dominium equiparantur ibid. num. seq.
- Iurisdictionis** quasi possessio etiam probatur per instrumenta antiqua in quibus dicitur tales esse homines tales, et per gratias factas ibidem ea q. n. 591. 378
- Iurisdictione** probanda in genere sufficit testimonium dierorum in specie ea q. n. 414. 379
- Iurisdictioni** nulli alius magis conveniunt, quam ius reddere inter contrahentes, & delinquentes. ead. quest. num. 417. 380
- Iurisdictionis** signa que dicuntur ea q. n. 436. 381
- Iurdictio** est in territorio suppositus sicut dominus, & servitus in praedio q. xij. nu. 421. & 425. 386
- Iurdictio** in territorio est tanquam nebula super palude. ibid. n. 123 & num. 601. 326
- Iurdictio** licet cohereat solo universali, non tamen coheret solo privati; iurisdictionale enim, & privatum sunt separata ea q. n. 429. 307
- Iurdictio** omnis ad Principem pertinet, vel ad habentem causam ab eo ea q. nu. 555. 323
- Iurdictio** omnis tam temporalis, quam spiritualis ab ipso Deo est ex Christo Iesu mediate, vel immediate. ibidem num. seq.
- Iurdictio** omnis a Principe fluit, & refluit; sicut flumina fluit, & refluit ad mare. ibid. nu. 563.
- Iurdictio** temporalis omnis procedit ab Imperatore, vel a sole rati multi, quorum omnium unitas servatur in origine ibid. nu. 566.
- Iurdictio** nulla etiam minima potest conferri, nisi auctoritate Principis mediate, vel immediata ibid. nu. seq.
- Iurisdictionalia** non possunt in aliquem transferri, nec a se abdicari sine licentia Principis ea q. nu. 577. 525
- Iurdictio** ordinaria illis tantum competit, qui sunt electi a collegio, vel universitate, vel ab aliquo superiore, vel confirmati ea q. n. 589. 526
- Iurdictio** omnis, & potestas de iure publico introducta est ibidem num. 591.
- Iurdictio** est potestas de publico introducta cum necessitate iuris dicendi, & equitatis statuendi. ibid. n. seq.
- Ius** acquiritur et ignorantibus, quando prohibitus alienare alienat ea q. nu. 80. 31
- Ius** canonicum ex humanitate promissit alimenta sumis, non ultra ea q. xi. nu. 189. 263
- Iuris** Canonici dispositio in materia concubinatus, seu successus talium filiorum servanda est in terris mediate, & immediate Ecclesias suppositus ea q. n. 192. 254
- Ius** conferendi est quid incorporale ea q. nu. 77. 360
- Iuris** conferendi quasi possessio non acquiritur, nisi ex scientia & patientia Episcopi ibid. nu. seq.
- Iuri** de futuro regulariter renunciari non potest, nisi ius sit questum re, vel spe q. 14. nu. 80. 544
- Iura** de futuro in dubio non comprehenduntur. ibidem num. 84.
- Iure** de futuro difficultus praediatur, quoniam praesentibus ibid. num. 85.
- Institutionis** de antiquo probatur per testimonium de auditu auditus q. 13. nu. 106. 480
- Ius studij** est de rebus Principis ea q. n. 571. 524

L

LACTATIO de aliquo refugio an probet filiationem q. ij. n. 421. 295

Legitima facta in demo pro nativitate alicuius refugij probat tractatum. ibidem numero 420.

Legatum non dicitur propterea remocatur, si testator pueniens

INDEX.

- vinens legatum fundum locavit ad longum tempus, cu
pacto illud vendendi pro certo precio, cuius partem
accepit, & cum pacto faciendi instrumentum habito
intero precio, & postea ante illud solutum decedat.*
q. 3. num. 143. 116
- Legans, vel donans rem aliquam censetur disponere solum
de iure, quod habet in ea. q. xij. nu. 64.* 359
- Legata etiam ad pias causas diminiuntur, quando non su
perjunt tot bona, quae sufficiant pro legitima. q. xv. nu.
68.* 583
- Legatum ante agnitionem acquiritur ipso iure, sed renova
biliter, post agnitionem irrevocabiliter. q. xi. n. 592.* 322
- Legatum factum aique sibi spectantis est conditionale, &
intelligitur, id est si spectat. q. i. nu. 472.* 513
- Legatum factum filio, vel ei, cui debetur legitima dicitur
factum animo recompensandi, quando est de substan
tia, secus si de usufructu, vel pecunia. q. xv. n. 93.* 586
- In Legatis, & fideicommissis sit stricta interpretatio, ideo
in eis, & c. q. ix. nu. 42.* 181
- Legatum non revocatur per alienationem partis rei lega
te factam a testatore. q. x. nu. 37.* 127
- Legitima non deducitur ex bonis bamiti, tanquam is mor
tuis sit, sed iure reservationis, quam lex facit. q. i. nu.
22. fol.* 33
- Legitima non detrahatur ex prohibitione legali, vel testa
toris, secus in conventionali. q. v. nu. 6.* 38
- Legitima non debetur viventi patri. q. 3. nu. 406.* 151
- Legitima est quota bonorum ibid. nu. eq.*
- In Legitima nullum gravamen potest imponi ideo, si filius
non deducit ex fideicommissis, poterit per heredem
deducit. q. viij. nu. 148.* 157
- Legitima non habetur in bonis feudalibus. ea. q. nu. 468.
& 473.* 162
- Nisi sint patrimonialia ibid. nu. 477.*
- Legitima est congrua portio bonorum paternorum, quae
debetur filio ab intestato, scilicet vel tertia, vel dimi
dia, & de materia latissime, vt in summa. quest. 15.
a num. 9.* 579
- Legitima supplementi licet sit ipso iure, non tamen fit, ni
si petatur. ea. q. nu. 3.* 580
- Legitima supplementum peti non potest per filium, qui re
nunciavit ei expressè: item si statum dicat, q. sit co
tentus dato, promisso, vel legato per patrem. ibidem
nu. 34. & de materia supplementi legitimè abunde
per plur. seq. nu.*
- Legitima non potest auferri filio, etiam vt deus. Deo. ea.
q. nu. 63.* 583
- Legitima soluitur post qd alienum, & funeris impensam.
ibidem nu. 67.*
- Legitima de quibus rebus sit detrahenda. ea. q. n. 72.* 584
- Legitima descendentium in quo differat à legitima ascen
dentium, remissè. ibid. nu. 4.*
- Legitima debetur ascendentibus quasi in recompensatione
immenfi doloris propter amissionem sui. ibid. n. 78.*
- Legitima potest assignari in vita de consensu filij, quo
casu non augetur auctis facultatibus. c. q. n. 116.* 589
- Latus nu. 129.* 592
- Legitima, vel supplemento ex quibus dicitur renouati
tacite, vel expressè. ea. q. nu. 118.* 590
- Legitima quando possit esse pinguior Trebellianica, vel
e contra. ead. quasi nu. 206.* 621
- Legitimitas, supra in verbo, Filiationis.*
- Legitimitas, quando dicatur probata, vel non, qualiter,
quando, & per quem sit probanda, & c. q. xi. a. n. 465.
ad plur. seq. vt in summa.* 301
- Legitimant filij tribus modis. q. xi. nu. 218.* 266
- Legitimanda est persona plene in iudicio quantuncunque
summario. ea. q. nu. 27.* 303
- Legitimans doctorandus tanquam Episcopus Perusinus,
non propterea dicitur esse in quasi possessione doctoran
di, alio non confitio. q. 12. nu. 83.* 360
- Legitimato debetur legitima. q. xv. nu. 16.* 579
- Lex loquens de ecclesia parochiali, in materia strictè in
terpretanda, intelligitur de ecclesia curata habuit, &
actu.*
- Lex generaliter loquens non censetur cogitare de iure ex
traordinario. q. xij. nu. 268.* 563
- Lex generaliter loquens non intelligitur derogare iuribus
particulariter loquentibus. ibid. nu. seq.*
- Lex semper est certa eorum, quae sunt in terminum natura.
ibid. nu. 274.*
- Libellantis petitio simpliciter ad decimas concludit ad om
nes decimas de presenti habitas. q. 12. nu. 57.* 359
- Libello reus respondens, si dicat se possidere bona in petitio
ne contenta, intelligitur in totum ibid. nu. seq.*
- Liber extimi non probat plene dominium, nec possessio
nem, nisi simul in aliis. q. 13. nu. 363.* 501
- Liber extimi probat in praesudicia eius, qui passus est de
scribi. ibid. num. seq.*
- Liberatio privilegiata est. q. 14. nu. 271.* 563
- Liberi gravati sub conditione detrahunt duas quartas. pa
rentes vnam tantum, & de alijs differentijs inter eos
ibid. q. xv. n. 84.* 584
- Liberi primi gradus an amittant Trebellianicam ob non
confectionem muentarii. ea. q. nu. 157.* 567
- Liberi primi gradus non possunt cogi ad canendum de co
servando fideicommissio. ea. q. nu. 160.* 609
- Licentia data vendendi habetur pro quasi possessione. q.
xij. nu. 130.* 362
- Licet mantellum revolvere, & sic variare in alio iudicio.
q. xij. nu. 174.* 486
- Locans fiendum alicui, si probeat, quod ille tanquam co
lonus diti fundum coluit, probatur possessio. q. xij. nu.
433.* 383
- Locare rem ecclesiae de novennio in novennium, & c.
Prelato licet. q. viij. nu. 99.* 109
- Locatio ad longum tempus constituit ius in re ad favorem
conductoris. ea. q. nu. 83.* 107
- Locatio ad longum tempus facta a prohibito alienare an,
& quando valeat, & an iustineatur saltem pro modico
tempore, diffusè. ibidem. nu. 87. & p. nu. seq.*
- Item quid sit ad vitam conductoris valde senis facta
sit. ea. q. nu. 92.* 108
- Locus natiuitatis, an locus conceptionis, utrum magis co
sideretur*

I N D E X.

- sideretur ad dignoscendum, cuius sit filius. q. xi. numero 39.* 292
Locum aliquem esse de territorio oppidi quomodo probetur. q. xv. num. 382. 3-8
Locum esse religiosum probatur per altare, & campanile. e. q. nu. 432. 381
Locupletior quod quis sit factus, quomodo probetur, & an hoc presumatur eo ipso quod probatur rem ad eum pertenuisse. q. xv. num. 332. & seq. 623
- M
- M** *ALAE* fidei possessor nullum commodum potest habere. q. xv. nu. 245. 369
Male fidei possessor semper est in mora. q. xv. nu. 38. 649
Masceles verbum Hebraicum, dicuntur nati ex publicis meretricibus. q. xi. nu. 200. & seq. 265
Martio bannito capitaliter cum publicatione bonorum uxori potest dotem repetere. q. iij. nu. 18. 32
Malculinitatis qualitas, de ea habes q. ix. nu. 172. & plur. seq. 200
Malculis, & seminis simul vocatis, masculis admissis, femine perpetuo censentur exclusi. q. v. nu. 158. 74
Mater an, & quando teneatur dotare filias, & alere filios. q. d. num. 386. & plur. seq. 143
Mater heretica tenetur dotare filiam orthodoxam. ead. q. nu. 391. 149
Mater nunquam tenetur pro donatione propter nuptias, & restitutione dotis. ibid. nu. 393.
De Matris confessione, quod aliquis sit, vel non filius mariti, leges multum confident. q. xiii. nu. 336. 282
Matris legitima quantitas sit, remissive. q. xv. nu. 15. 579
Matrimonium quasi possessio qualiter probetur. q. xi. num. 490. fol. 305
De Matrimonij probatione quando principaliter agitur, titulus matrimonij probatur, alias praesumeretur concubitus; secus si incidenter ad effectum successionis. ibid. nu. 493.
Matrimonium presumptum qualiter probetur. ibidem duobus seq. num.
Matrimonium ex cohabitatione presumitur de iure civilis de iur. Cano. ibid. nu. 497.
Matrimonium presumitur ex diuturna cohabitatione, quantum ad legitimitatem filij. ibid. nu. seq.
Matrimonium non dissolvitur propter bannum, nec etiam consequenter iura fixationis, quicquid sit de patria potestate. q. xiii. nu. 616. & 619. 325
Melioramentorum duo sunt species. alia extra rem, alia in re ipsa. & de materia melioramentorum, praecipue circa bona fidei commissio subiecta, quorum, & quando possint, & debeant impense deduci in casu restitutionis, qualiter sint probanda, & liquidanda, & c. latissime, ut in summa. q. xv. a. nu. 213. 623
Meliorata res non dicitur, nisi melior & pretiosior sit facta, & nisi impensa perpetuum respiciat utilitatem. ead. q. nu. 241. 629
- Meliorata* res dicitur ex acquisitione servitutium, pedagogium, iurisdictionum, & c. ead. q. n. 253. 630
Meliorationem alia sunt naturales: alie artificiales, alie civiles. ibid. nu. 255.
Melioramentorum industrialium alia sunt utilia, alienecessaria: alia voluptuaria. ibid. nu. seq.
Melioris est conditionis, sique praesentur, qui tractat de damno vitando, quam qui tractat de lucro capiendo. q. xv. nu. 277. 633
Melius esset leges emenda terminare, & quam paucissimam indicantis arbitrio committere. q. i. a. nu. 255. 362
Mens testatoris, vide etiam infra in verbo Testator, & Voluntas.
Mens testatoris omnino amplectenda est, licet verba non sufficerent ad fideicommissum. q. xi. nu. 538. 212
Menti verisimili testatoris, quam ex coniecturis elicunt, pro fideicommissio scribentes plerumque adhaerent, licet verba omnino non convenient. q. x. n. 1. 176
Mens & verba quando pugnant in iunctura, tunc non statueri menti, nec verbis. ead. q. n. 4. 177
De Mente cessare dicitur, quando lesio magna resultaret. ead. q. nu. 200. 178
Mens magis attenditur, quam verba, etiam in contractibus, in iudicis sententia, & c. ead. q. nu. 26. & plur. seq. fol. 179
De Mente non est curandum, nisi verba ei possint applicari proprie, vel in proprie, & de similibus. reg. & plur. seq. ead. q. nu. 36. 180
Mentis nostre nulla est maius testimonium, quam qualitas inspecta verborum. ibid. nu. 41.
Mens an, & quando magis attendatur, quam verba, vel contra, & ibi distinguuntur plures casus. ead. q. n. 43. 181
Mens quando est praefer sensum & vim verborum propriam, vel impropiam, quid agendum. ibid. plur. sequen. num.
Mentem testatoris diversam fuisse a sono verborum, expressorum qualiter probetur. ead. q. n. 58. 183
Mens coniecturata testatoris potest probari per duos testes, qui dicant, ita voluisse testatorem, & apud eos intentionem suam declarasse. ead. q. nu. 253. 220
Meres licitas, & illicitas simul portans omnes amittit. q. x. num. 76. 239
Meri & Mixti imperij exercitium probatur per scripturas publicas tabellionum. q. xij. nu. 161. 364
Mixti imperij minimi actus est interponere et auctoritatem emancipationis. ibid. n. nu. seq.
Mine probantur per testes singulares. q. xij. nu. 532. 391
Minor summa non continetur in maiore in materia testium. q. i. 2. nu. 686. 403
Contrarium tenetur. ead. q. nu. 383. & 387. 410
Declaratur num. 789. cum plur. seq. 411
Mithridates 22. linguas callebat, quibus praerat. q. xij. nu. 422. 384
Mittere puerum ad scholas est eum tractare ut filium. q. xi. nu. 424. 296
Molendinum iure privato possideri potest, maxime si sit super flumine privato. q. xij. nu. 584. 585

Moncu-

INDEX.

Momentaneus affectus infructuosus. q.xij.nu.24. 319
Mortuus confetur nolle, et quid ex hoc inferatur. quest.8. 158
moram purgare non licet, ubi est dies. et pena adiecta. q.xi.nu.87.fol. 231
Mors civilis, & naturalis non æquipatur, nisi ubi militat eadem ratio. q.xi.nu.620. 325
Mortui faciunt fidem viventibus. q.xij.nu.330. 375
Mulier indotata cotemnitur à marito. q.viiij.n.45. 158
Mulier à viro digrediens: nisi denunciât marito se pregnantem, in iudicio possessorio talis natus ex ea habebitur pro non filio mariti. q.xi.nu.346. 283
Mulier vivens turpiter tamen propter reverentiam matrimonij personaliter capi non potest; & ibi de reverentia matrimonij. ea. q.nu.387. 290
Mulier, cui dos debet dari, vel restitui, interim est aliena & potest alienata petere, etiam si aliunde sit alita. q.xv.nu.102.fol. 506

N

N*ATURALIS* tantum, & spiritus in multis differunt. q.xi.n.211. 266
Natus ex coniugata, qua prætendebat virum mortuum, est spiritus. q.xi.nu.208. 265
Natus ex soluto, & soluta in dubio an præsumatur naturalis, an spiritus. q.xi.nu.223.233.fol. 266.268
Natus in domo ex uxore præsumitur viri. q.xi.nu.249. 270
& plur. seq. vt in sum. fol. 270
An autem sit presumptio iuris tantum, vel iuris, & de iure, & c. q.n.327.354.358. fol.181.285
Quid autem si extra domum sit natus, vel per aliquod tempus mulier à viro digressa est. ea. quest. nu.3. 352.fol. 282.284
Natus in postribulo ex uxore alicuius præsumitur mariti, quia, & c. q.vi.341.366.fol. 283.286
Natus ex muliere à marito digressa, cuius præsumatur filius, si probetur adulterum ante digressum accessum ad eam habuisse ad libitum. e.q.n.345. & pl. se. 283
Natus ex uxore in domo mariti, quod non sit mariti filius, per quæ probetur. e.q.n. 55.361. 285
Natus ex ea, quam maritus iudicio Ecclesia repulit non præsumitur mariti. e.q.n.367. 286
Natus ex ea, que habitabat cum adultero, in cuius etiam domo peperit, an præsumatur mariti, si ipse accessum ad eam habebat, dato quod adulter, & cabid. pl. seq. nu. 286
Nati septimo mense, vel plurimi, sunt defectui in aliqua parte corporis. e. q.nu.370. 286
Nati octavo mense, non vivunt. ibid. num. seq.
Natus ex muliere adultera, & turpiter vivente quod præsumatur mariti est introductum non solum respectu ipsorum filiorum sed etiam favore legitimatis, & matrimonij. e. q.nu.386. 290
Nati ex ore, p. uisitatæ conditionis soli admittuntur sed alijs. post natus tenetur cum eis participare. e. q.n.594. 322
*Nati post alienationem sibi admittuntur ad revocationem. c. non essent i. reru. natura. & c. alienatione. s. e. q.n.60. 325
*Natus ex deportato in insulam videtur quasi ex alio ho-**

mine susceptus. q.xi.n.612. 325
Necessitatis casus semper intelligitur exceptus in qualibet dispositione. q.v.nu.3. 137
Nescari nati qui dicantur. q.xi.nu.212. 266
Negans bona fuisse in bonis testatoris amittit Trebellianicam. q.xv.nu.210. 621
Negativa mera non potest probari, nisi per confessionem. q.13.nu.163. 485
Negligentia sola non debet quis ius suum amittere, nisi in casibus à iure cõ expressis. q.14.nu.236. 518
Negotias in apotheca magistræ, vel negotia gerens in mensamularia domino sciens, & pariter censetur præpositus, et infutor, et obligat dominum. q.xii.n.186. 65
Nemo plus iuris in alium transfert, quam ipse habeat. q.xij.nu.43. 475
Nemo dat, quod non habet; & pro non dato habetur, quod datur ab illo, qui de iure dare non potest. ibid. nu.45. 32
Nemo potest prohibere, ne quis vadat ad districtum alterius. q.xij.nu.418. 506
Nepote, & hærede eius masculino instituto, intelligitur per virgatæ tantum, non per fideicommissum. q.v.n.154. 73
Nepotes quando sileant extantibus filiis. q.xi.nu.243. & 32 fol. 244.245
Nepotes, quando & qualiter subintrent locum patris, vel non. e. q.nu.3. & plur. seq. vt in sum. 144
Nepotes ex filio tenentur primum locum tempore mortis autem impuare debeant in legitimâ dotem, vel alia habita per matrem, vel patrem, remissive. q.15.nu.17. 579
Nepos præsumitur ignorare testamentum autem, in quo est fideicommissum. q.xij.nu.284. 565
Nesciens dicitur non posse agere. q.xiv.n.193. 553
Nihil est inter homines tam indubitatum, quod non recipiat quandam sollicitam dubitationem. q.ix.nu.16. 178
Nihil est æquius, quam quæ res domino suo restituantur. q.14.nu.240. 518
Nimis indignum est, quod quis asserat contrarium eius, quod prius dilucide falsum est. q.xij.nu.172. 486
Nomina collectina quæ sunt, quæ non, & quomodo differant ab appellatiuis. ubi pulchre. q.v.nu.174. 77
Nomine quæ differunt, consequenter etiam inter se substantia sunt diversa. q.xij.nu.479. 514
Nominatim vocati excludunt vocatos sub nomine familiaris, vel aliter ordine successivo, contra Rubenm. q.v.nu.159. 74
Nominatim plures vocati non intelliguntur vocati per fideicommissum reciprocum. ea. q.n.172. & seq. 76
Nominatim vocati obstant magis dilecti. q.xi.n.26.244
Nominatio, & nominatim dicitur fieri, siue per nomen proprium siue appellativum. q.xi.n.211. f.243 & n.29.244
Nominatio facta nomine proprio, quod ad vim de consensu di. non differt a nominatione facta nomine appellativo, sed bene quod ad vim significandi. e.q.n.31. 145
Nominatio, assertio, professio, vel confessio quid differant. q.xi.n.257. 270
Et de materia nominationis quod ad probationem filiationis abunde ibi. per plur. seq. nu. vt in sum. ar.
Nominatio facta de aliquo rti filio fit contra blandiendi

L L l causa

I N D E X.

causa non probandi e. q. n. 264. 272
Nominatio, & tractatus differunt. e. q. n. 269. et. i. 13. fol. 273. 279
Nominatio in casibus in quibus probat filiationem, in eisdem etiam probat proximitatem & quamcumque aliam cognationem. e. q. n. 273. 301 fol. 274. 278.
Nominatio facta de aliquo vii. Prelato non relevat, idem in similibus ibid. nu. 274.
Nominatio probat quamlibet qualitatem, puta, servitutis, hereditatis, & c. ibid. nu. seq.
Nominatio nullo casu constituit nominatum in quibus possessione, nisi nominatus sit praesens. e. q. n. 277. et. se. 275
Nominatio filiationis est ante efficacit, ut revocari non possit, nec per nominantem, nec per nominatum; etiam si sit facta in testamento. Unde inseritur pulchrum dictum circa testamentaria. e. q. n. 295. & seq. 278
Nominatio est potentior si sit reciproca ibid. nu. 300.
Nominatio an prejudicet filijs nominantis, aut tertio proximioribus nu. 302. 304. & seq.
Nominatio, & confessio patris etiam iurata non debet esse in consideratione adversus praesumptionem. e. q. n. 390. 290
Nominatio, tractatus, & c. non probant filiationem, quando agitur de filiatione a iure recepta. e. q. n. 394. 291
Non ens non cadit in sensum q. xij. nu. 164. 486
Non est conveniens, quod quis lucretur cum aliena iactura, etiam quod illa parva sit. q. xv. nu. 258. fol. 630. nu. 272. fol. 631. & nu. 338. fol. 636.
Notarius si asserat negotium fuisse factum coram Canonico, non probat fuisse factum coram omnibus. q. xij. nu. 56. 359
Notarius non potest renunciare officio sibi concessio nisi in maius superius. & eo consentiente. e. q. n. 281. 372
Per Notarium dicta intelliguntur dicta per partem. ead. q. nu. 989. 421
Notarius deponens de presentia testium, intelligitur etiam de intelligentia. e. q. nu. 1150. 432
Notri, verbum Graecum, qui proprie dicuntur, & c. q. xi. nu. 113. & plur. seq. 266
Notitia alicuius materis dicitur habere, qui cognoscit eius subiectum. q. xij. nu. 385. 378
Notoria, vel quae pro notorijs habentur per solam famam probantur, ut donatio Constantini Ecclesiae fecus in alijs. q. xij. nu. 142. 483
Notorium quid, & c. remissus q. xij. nu. 141. 100
Notorium facti permanentis, vel resultantis ex actis contrit contrariam praesumptionem, etiam sibi iuris, & de iure, & illi per eundem ibid. nu. seq.
Notorium licet in sui origine requiratur visum, tamen in suo processu commendatur memoria apud animo videntes. q. xij. nu. 329. 375
Notorium esse an quis iurare possit, quod non vidit. ibidem nu. 331.
Notorium quid sit, & ut probetur. eadem quest. num. 35. & seq. 377
Nullum praeceptum testatoris de non alienando nullus est ponderis. q. i. nu. 5. 6

O BEDIENTIA sola subditorum sufficit ad acqui-
rendum quas possessionem. q. xij. nu. 10. 363
Obedientiam qui facit domino subit ab, quodammodo spoliat eum q. xij. nu. 210. 367
Oblatio illa an sit obligatoria, si quis offerat vendere rem alicui pro iusto pretio, & ille oblationem acceptet. q. 8. nu. 144. fol. 116. & nu. 203. 123
Obligatio dandi in quo differat ab obligatione faciendi. e. q. nu. 150. 117
In Obligationibus conditionalibus, vel in diem, ante eventum conditionis, vel diei non est nata actio. q. x. nu. 6. 24
Obligatus ad dandum, tradendum, vel praestandum an possit praecise cogi. q. 8. nu. 189. 121
Officialis, qui non administrat, non habetur pro creato. q. xv. nu. 214. 367
In Officiali habente imperium praesentium metus, & terror in carcerationem. e. q. nu. 226. 368
In Officijs secularibus etiam considerantur. ibid. nu. 217.
Officium requiritur in habitu, & actu. e. q. nu. 215. 367
Officium in aliquibus casibus statim ac confertur, sortitur effectum. e. q. nu. 228. 368
Officium iudicis non praesupponit obligationem. q. viij. nu. 344. fol. 141
Officium iudicis imploratur in petitione legitime. q. xv. nu. 39. 580
Omne diuissim dicitur laceratum. q. xij. nu. 677. 402
Onus fideicommissi au. detur sine honore. q. 5. num. 1. & plur. seq. 57
Onus adiectum prohibitioni habens causam perpetuam, ut solvendi quid in usus pios, realem reddit prohibitionem. e. q. nu. 90. fol. 60. nu. 141. 68
Onus solvendi quid in perpetuum non egreditur vitam, & adiectum substitutionibus, & prohibitionibus alienandi non reddit fideicommissum perpetuum, & abolitionem q. nu. 45. 87
Ab Onere, ad quod de iure quis tenetur, non potest quis se eximere. q. viij. nu. 3. 146
Opinio est ratiocinatio de re dubia q. ix. nu. 113. 188
Opinio magis communis dicitur, quae plurimum auctoritate firmatur. q. 5. nu. 44. 53
Opinio communis populi magis probat, quando sumus in antiquis q. xij. nu. 442. 992
Opinio Doctoris, qui non disputat articulum, de quo queritur non est attendenda q. xi. nu. 569. 318
Opinio, quod quandoque est unus, vel plures saluentur a contrarietate suum, & non probent, videtur dura in actu practico. q. xij. nu. 109. 428
Opinio ea amplectenda est, quae saepe equitatis, & conscientiae q. xiv. nu. 261. 503
Ordo intellectus magis attenditur, quam ordo scriptus in prohibitione, & fideicommissum q. v. nu. 88. 60
Ordo successuum intelligitur esse inter vocatos, inter quos cadit ordo, seu causa necessitatis. omnes vocati. q. v. nu. 553. 74

Ordo

INDEX.

Ordo successus importat fideicommissariam, quando verba divirgunt ad heredem, secus si ad substitutionem. ea. q. n. 1. 6.
Ordo successus per verba habentia finitum tempus, puta, post eum eiusque filios, & heredes, importat vulgarem tantum ibid. nu. 157.
Ordo successus importat etiam fideicommissi substitutionem hereditate adita in descendens testatoris agnatis, vel cognatis, secus in extraneis, ibid. nu. 111.
Ordo obsequii, & affectionis, qui pollet ordini necessitatis. q. vi. nu. 25.
Ostium est partim in domo, partim extra domum. q. vi. nu. 826 & 87.
In Ostio quod sit, non sit in domo ibidem. nu. 837.

P

PAPA habitus, & actus est superior Imperatore. q. vi. nu. 23.
Papa potest renunciare Papatu in manibus suis propriis, quia non habet aliquem superiorem mortalem. ead. q. nu. 283.
Papa an possit statuere, quod uni testis credatur. ead. quest. nu. 51.
Papa presens his fuisse appellatum. e. q. nu. 1123.
Si Papa eximat tale monasterium, & capellas eius, eas particulariter exprimendo, ex his verbis non probatur capellas expressas spectare ad tale monasterium, nisi aliud constet de eorum iure. q. xii. nu. 51.
Papa, & Imperator concurrunt cum quolibet ordinario, & inferiore. ea. q. nu. 555.
Parentum commune votum est, ut eis omnes descendentes sui succedant. q. x. nu. 181.
Parentes possunt testari coram duobus testibus inter liberos, liberi vero de cetera secus. quest. xv. nu. 82.
Pari nulla fit victoria. q. xii. nu. 30.
Paria sunt alienare, & alienanti consentire, etiam tacite ead. q. nu. 599.
Paria sunt non probare, & imperfecte probare. quest. xii. nu. 547.
In Parte contraveniens facto defuncti indignus toto efficitur. q. x. nu. 88.
Partus est communiter in nono mense, licet etiam in septimo sit legitimus. q. xi. nu. 69.
Pater tenetur dotare filiam, etiam si eo infans, vel imbutus, dummodo pari suo, nupserit; cum pluribus aliis ampliationibus. q. 8. nu. 31. & plur. seq.
Pater tenetur promittere restituere dotem, quam vxor filij dedit, ne matrimonium impediantur. quest. xx. nu. 350. fol.
Pater tenetur ad dotem etiam pro filia spiritualiter nubile. ea. q. nu. 84.
Pater tenetur donationem propter nuptias dare non nisi pro suo. ibid. nu. 356.
Pater sicut non tenetur obligare se pro restitutione dotis, & pro antisfacto summo; ita etiam nec fideicommissum pro viroque debet durare. ead. quest. nu. 364. 145.

Pater consentiens, quod filius ducat uxorem, prout facere tenetur, & censetur, & bona sua obligasse. ibid. nu. 366. & nu. 177.
Pater tenetur obligationem subire pro filio, rem pupilli salvam fore, quando filius datur conitor cum eodem. ibid. nu. 367.
Pater si in testamento nullam de filio faciat mentionem presumitur, quod non reputauerit filium suum. q. xi. nu. 357.
Hoc tamen filio non obest quasi. xi. nu. 358.
Pater censetur auctoritate concessisse liberis suis facienda, quae ipse alias versimiliter fuisset facturum. ibidem nu. 369.
Pater habens filium si quid relinquit nepoti, sit contemplatione filij ead. q. nu. 398.
Pater si filium instituat, & filiam tacite, quam postea sub statuta filio decedenti sine filijs, non cenetur voluisse adiacere qualitatem masculinitatis in substitutione. q. ix. nu. 181.
Pater relinquens minus legitima dicitur impius, & quodammodo non sana mentis. q. xv. nu. 57.
Pater in vita tenetur alere filium, & post mortem relinquere legitimam ea. q. 11. nu. 104.
Patre damoato, & publicatis eius bonis legitima debetur filijs. q. xi. nu. 17.
Patri, & sic coniventem non potest quis dici, nisi sit talis, qui potuerit prohibere, & si meruit. quest. xi. nu. 238. fol.
Patientia, quid sit ibid. num. seq.
Patientia regulariter habetur pro patientia tantum, non pro expresso consensu. q. x. nu. 104.
Patientia domini in alienatione feudi per vasallum non habetur pro licentia, aut consensu seculorum plebique; ibid. num. seq.
Patientia regulariter non egreditur terminos tolerantiae, quando agitur de praerogativa domini. ibidem numero 108.
Patientiam habere vim traditionis quomodo intelligatur. ea. q. nu. 120. & seq.
Patientia est subiectum quasi possessionis. ibid. nu. 128.
Patientia aduersarij in incorporalibus multum operatur. ea. q. nu. 138.
Patientia domini habetur pro continua traditione. ibidem num. 145.
Patientia in his, quae sunt iuris habetur pro traditione, quae tacita dicenda est. eadem questio. numero 98. fol.
Patientia non est necessaria in formata quasi iurisdictionis possessione. ea. q. nu. 230.
Patientia populi quomodo intelligatur quod non sit necessaria in praerogativa iurisdictione. ea. q. nu. 274.
Patientia requiritur in interdicto retinendae, ac possidendae, ac etiam recuperandae. eadem questio. nu. 302. & 305. fol.
Patruus plures succedunt patri in capita non in stirpes. q. xi. nu. 142.
Pedagogium est dividuum a Castro, sicut corda ab abba.

INDEX.

lestra. q. xij. num. 485.	514	Pena falsi an sit locus solium, quando una probatio alteri preponderat. ea. q. nu. 1091.	428
Persona in parte tantum offendi non atest. quest. x. numero 57.	229	Populus subditus alicui Principi per rebellionem non privatur dominum suum iure suo. q. 12. nu. 252.	396
Permissio non omnis illius imprimitur signum. q. xij. nu. 1159.	433	Populum edificans in solo alieno, ut ibi exerceat iurisdictionem, per illam solum occupationem queritur iurisdictione. q. xij. nu. 268.	371
Pertinentie veniunt in dispositione, licet de eis nihil sit expressum dictum. q. xij. nu. 495.	514	Porticus dicitur extra domum. q. xij. n. 8. 7.	413
Pertinentiarum appellatio venit iurisdictioni, & omnia alia accessoria data castro a iure, vel consuetudine, etc. ea. q. nu. 507. & plur. seq. vi in iunm. fol.	515	Porticus no dicitur nec in domo, nec extra domum. n. seq.	
De Pertinentijs ecclesie dicitur, quod est circa eam per triginta pedes, rei autem profane per quinque. ead. q. nu. 511.	517	Positi in conditione, vide supra in verbo, in Conditione.	
Pertinentis qualitatibus diversae annexae rei ex quadam commoditate non consentiunt concessae, nisi si dictum cum pertinentijs ead. quest. num. 320. & 524. fol.	518	Possessionem traditam fuisse ex quibus indicitur. q. xij. n. 239. & plur. seq.	127
Petens fundum censetur petere totum. q. xij. n. 68.	363	Possessionem semel traditam fuisse sufficit, ut ab onere tradendi fiat liberatio. ea. q. nu. 248.	127
Petitio hereditatis ex testamento famulie excusanda, vel conditione an dentur pro legitima. q. xv. nu. 1. & plur. seq.	581	Possessio etiam per instrumentum probatur non solum ex fructuum perceptione, sed etiam per instrumentum factum de ingressu in possessionem animo possidendi, seu acquirendi possessionem. quest. xij. num. 39. fol.	359
in Petitiois decisorij non sufficit possessorium. q. xi. n. 480. fol.	303	Possessio probatur per deambulationem factam per agrum, per cuius am. per effectum rei. ibid. n. 40. & dicitur sequentibus.	
Pia causa non includitur in dispositione generali. quest. vij. nu. 482.	163	Possidendi potentia deficit, ubi non interuenit scientia, & patientia. ea. q. nu. 6.	360
Pie cause favor an operetur, quod positi in conditione censentur vocati. q. ix. nu. 212.	215	Possessio Capellanie non probatur per delationem cappe, & rocheti. ibi. nu. 85.	
Pia causa si fuerit substituta, an positi in conditione censentur vocati. ea. q. nu. 216.	216	Possidens servitutem domino contradicente non videtur ius servitutis possidere essentialiter, sed superficialiter. ea. q. nu. 144.	363
Pignoris contractus fit gratia debitoris, ut eo magis pecunia ei credatur, & creditoris, ut ei sit magis in tuto suum creditum. q. xv. n. 272.	627	Possessio iure corporalis acquiritur operis effectu. ead. q. nu. 191.	365
Pignoris fructus sunt debitoris, & si creditor eos percipit debet in sortem computare. ibid. n. 235.		Possessio vera acquiritur sine actu corporeo. ea. q. nu. 199.	366
Pignus accipiens tenetur ad exactam custodiam rei. ibid. num. seq.		Possessionis substantia non potest transferri, nisi lex fingat actum corporeum. ibidem nu. seq.	
Pluribus collectiue vocatis semper ordo, & prerogativa succedendi acquiritur. q. xi. nu. 12.	243	Possessionem habitum qui habet, non exerceat, nihil possidere videtur. ibi. nu. 206. & seq.	
Pluralitas personarum, & nomen personarum in debito non presumitur, ideo qui dicit, & negat identitatem, hoc casu probare tenetur. q. xi. nu. 629.	327	Possessionis initium inspicendum est. ea. q. n. 231.	368
Pluralitas factorum presumitur, ut testes saluentur, quod factum est iterabile. q. xij. nu. 67.	409	Possessio de prelatu nihil prodest possessori. ea. q. n. 245. fol.	369
Pluralitas aliquando presumitur pro salvandis rebus. ea. q. nu. 1118.	430	Possessor intelligitur ille, qui habet ius transferendi. ead. q. nu. 293.	373
Ex Pena adiectione prohibitionis de non alienando fidei commissum censetur inductum ad favorem illorum de familia. q. 1. nu. 115	21	Possessio domus, & fundi probatur ex perceptione fructuum, vel pensionis, & c. ea. q. n. 410.	379
Pena per testatorem adiecta debet stricte interpretari. ea. q. nu. 122.	22	Possessio probatur non solum per expressam rationem iuris, sed etiam per tacitam. ea. q. n. 442.	381
Pena, ubi circa rem delinquitur, eatenus incurritur, quatenus in ea peccatur. q. x. nu. 34.	227	Possessio illius, qui apprehendit nomine alieno, est necessaria tempore ratificationis. ea. quest. numero 448. fol.	382
Et hinc regule adducuntur plures consimiles ibidem num. seq.		Possessionis continuatio presumitur. eadem quest. numero 691.	403
Pena iniunctantis ecclesie, vel domo an contineat insultantem in porta ecclesie, vel domus. quest. xij. num. 839.	413	Possessio quid sit vix periti scient. eadem quest. numero 1051. fol.	425
		De Possessione deponentes debent intelligi de naturali ea. q. num. 1155. fol. 432	(correi, de cui)
		Possidere semper dicitur absens, si tenuit familiam suam in possessione.	

INDEX.

possessione quæritur. ibidem num. 1157.
 Possessio est ius, quo rem tenet q. xij. m. 2. 471
 Possessio de presenti non facit presumi dominium, nisi sit
 legitima. ea. q. num. 354. 500
 Possessionis continuatio præsumitur probatis extremis q.
 1. m. 169. 552
 Possessores omnes poss. litem contestatam sunt pares q. xv.
 m. 316. 640
 Possessor quando, & quatenus faciat fructus suos, &
 quatenus in restitutione teneatur. ea. q. nu. 321. et plu.
 seq. fol. 64. 1. & nu. 124. 644
 Possessorum summarissimum est tantum, quando uterque
 eorum tenet possidere, & dubium est, ne partes ad
 arma veniant. q. xij. m. 465. 384
 Possibile honestum potius est presumendum, quam possi-
 bile inhonestum. q. xi. m. 383. 289
 Potentia non sufficit, ubi requiritur actus. q. xij. m. n. 1034. 424
 Potentia habuit aliquando idem operatur, quod potentia
 in actu q. xij. m. 125. 367
 Preceptum, vide etiam supra, Iudicis præceptum.
 A Preceptis illegitimis appellari potest. q. 1. m. 40. 10
 Preceptum sine causæ cognitione factum non valet statimque
 revocari debet. ibid. nu. 41.
 Preceptum impossibile nullius est momenti. ibid. nu. seq.
 Preceptum, ne partes recedant a tribunali ante litem con-
 testatam non valet. ibid. num. 43.
 Prædicia extantia intra fines feudum non præsumuntur sen-
 dalia, si natus sit allodialis in dicto territorio q. xij.
 m. 445. 509. & nu. 138. 520
 Prædicamenta, aliis modis, vel generis, circa que testes con-
 cordare debent, & c. decem referantur, quibus addun-
 tur tria, & unum quodque sigillatim declaratur. 3 ad-
 ditis exemplis. q. xij. num. 73. & plu. seq. ut in sum-
 mar. fol. 409
 Prædo in sua possessione manutendendus est, aliis potest spo-
 lium pretendere. q. xi. m. 408. 294
 Prælo excommunicato non currit tempus conferendi be-
 neficia vacantia, nisi ubi sit fuit negligens in petenda
 absolute. q. xiv. num. 226. 517
 In Præparatoris iudicij sufficit quasi possessio filiationis,
 seu legitimatis. q. xi. m. 487. 304
 Præscribi contra se patiens alienare dicitur. q. xi. nume-
 ro. 598. 323
 Præscriptio quid, & quatenus operetur circa dominium,
 vel quasi, & eius probationem, & c. q. xij. m. 343. &
 plu. seq. 499
 Præscriptio que obest extraneis in rerum natura, non ob-
 est natiuitatis. ea. q. nu. 606. 324
 In Præscriptione probanda requiritur, quod probetur ini-
 tium, & sistem tempus. q. xij. m. 687. 403
 In Præscribendis rebus soli tria requiruntur titulus, bona
 fides, & possessio continua decem annorum inter
 presentes, vel viginti inter absentes. quest. xiv. m.
 numero 14. 150
 Præscriptio longi temporis non proce lit, si sit civiliter in-
 tercepta per aduersa. m. ibidem. nu. seq.

Præscriptio multis in casibus non currit, qui referuntur.
 ibid. nu. 156. & plu. seq.
 Præscriptio minor triginta, vel quadraginta annorum
 non admittitur contra fideicommissarium. ibidem nu.
 159. & de materia præscriptionum præcipue quoad
 fideicommissaria latissime, ut in sumario.
 Præscriptionem nullam currere ubi lex disponit, ibi non
 sufficit casus quadraginta annorum, sed maius tem-
 pus requiritur. ibid. nu. 160.
 In Præscriptione 30. vel 40. annorum non est opus do-
 cere de tit. expresse. ibidem nu. seq. & nu. 16. 551
 In Præscriptione rei fideicommissio subiectæ mala fides
 præsumitur in possessore contra iacta persona. ibid. n. 167.
 Præscriptio de facti præsumi non debet, quia esset præiudice
 re negligentiam alterius. eadem quest. num. 171. 552
 Præscriptio cessat in re publice prohibita alienari. ibidem
 num. 182.
 Præscriptio de iur. Can. non currit impedito, vel ignoran-
 ti etiam mero iure. eo. q. nu. 203. 554
 Præscriptionis exceptio ubi cesset ead. quest. num. 230.
 & plu. seq. 558
 Præscriptionis exceptio dicitur præsidium iniquum, &
 iniquissimum. ibid. nu. seq. & nu. 233.
 Præscriptio 60. vel. 50. annorum non reperitur, sed ultra
 quadragenariam datam centenaria, & supra eam im-
 memorabilis. ea. q. n. 251. 560
 Præscriptio non currit contra ignorantem ius ibi copetere, licet
 currat contra scientem ius competere, sed ignorantem
 contra se præscribi. eo. q. nu. 205. m. 563.
 Præscriptio de iure Codicis fuit introducta. ibid. nu. seq.
 Præscriptio 40. annorum plenissima tribuit securitatem
 inspecto iure ordinario, secus iure extraordinario, ut
 est restitutio in integrum. ibidem num. 267. & num.
 275. fol. 564
 Præscriptio probanda est per fundantem se in ea, chim sit
 quid facti. ea. q. n. 332. 571
 Præscriptionis exceptio an audiatur coram senatu, & con-
 silio. qui iudicant sola facti veritate inspecta. ibidem
 num. 336.
 Præiens alienationi facta per alium, & tacens non dicitur
 contrafecisse, nisi constet de expresse eius consensu
 q. xij. num. 515. 168
 Præiens esse aliquem non sufficit, nisi etiam sit intelli-
 gat. q. xij. num. 1145. 432
 Præiens, qui non potest impedire actum, debet saltem pro-
 testari de iure suo q. xij. num. 13. 539
 Præiens status quando potest occurrere cum origine rei,
 ex presentis præsumitur in præteritum. verbi gratia
 quod ager, qui nunc cultus est, & in præteritum fuit
 natus cultus q. xv. num. 286. 637
 Præsentia sola, & tacuitas domini non inducit con-
 fessionem illius circa legatum rei sue per testatorem
 factum q. xij. num. 1. 361
 De Præsentia sua deponens intelligitur etiam deponere
 de intelligentia q. xij. num. 1148. 432
 Per Præsentationem in vicum sortita effectum constituitur
 quæ sit quasi possessione præsentandi q. xij. m. 154-303
 L L I 3 Pra-

INDEX.

- Presumptio quid, quatuorplex, & de materia presumptionum** q. ix. nu. 71. & plur. seq. 185
- Presumptio iuris tantum tollitur per contrarias probationes vigentes q. xi. num. 28.** 281
- Presumptio iuris & de iure, vel iuris tantum, vel violenta equipollent testibus, & instrumentis ad condemnandum q. xv. num. 53.** 388
- Presumptiones quando pares sunt pro utraque parte, tunc condemnatio sequi non potest. e. q. nu. 48.** 283
- Presumptiones duae faciunt plenam probationem iurisdictionis alijs indicijs. q. xi. nu. 263.** 300
- Non Presumitur illicitum, quando potest presumi licitum. e. q. nu. 384.** 289
- Presumptio iuris tantum affirmatiua tollitur per negationem concludentem necessarium e. q. nu. 60.** 285
- Presumptio iuris est liquidissima probatio ead. quest. numero 382.** 289
- Presumptio hominis non transfert onus probandi, sed praesumptio legis. q. xiv. nu. 102.** 430
- Contra Presumptionem iuris, & de iure nulla admittitur probatio, nisi per confessionem partis iudicalem. ead. q. num. 162.** 485
- Ex Præterito quod praesentium in praesens, melior est opinio, quod abunde declaratur. q. xy. num. 11. & plur. seq. 104.** 354
- Prætor nonnunquam varietatem non repellit, & consilium mutata non alteratur q. xiii. n. 256.** 512
- Priorem succedit loco rei in universalibus secus in particularibus q. xv. nu. 55. fol. 642. & nu. 356.** 645
- Primogenitura, & fideicommissum aequivalentur. q. 8. nu. 100.** 165
- Primogenitus filius an possit agere contra patrem, ut declaratur bona esse subiecta maioratui. q. x. nu. 10. & duob. seq. fol. 224. & nu. 28.** 226
- Princeps non presumitur concedere rem alienam nisi ex iusta causa, & ex certa scientia. q. xii. nu. 41.** 549
- Principis concessio in eius praedictum latius interpretatur, quam in privati dispositione. q. 13. nu. 105.** 516
- Privati non debet quæ iure suo sine iusta causa, & sine facto suo q. xiv. nu. 140.** 549
- Privato licet habere castra, & fortalitia, sed non ad emulationem alterius q. xii. nu. 59.** 505
- In Probando aliquid in genere an mittet eadem ratio, quam in probando negotio speciale, vel actum particularem, in quo necessario duo testes requiruntur. q. xy. nu. 56.** 401
- In Probando actum ad certum tempus restrictum, veluti spolio, probari debet initium. e. q. nu. 689.** 403
- Probatio, quod communitas consuevit mittere Potestatem ad aliquem locum, probatur quod ille locus est de iurisdictione dicte communitatis. q. xy. n. 163.** 364
- Probatio quid sit, eius species, & gradus cum suis declarationibus, & q. ix. n. 65. & plur. seq.** 185
- Probatio non verisimilis pro nulla habetur ibid. nu. 69.** 185
- Probatio non admittitur contra determinationem legis seu per certo. q. xi. nu. 36.** 285
- Quid autem, cum super incerto ibid. num. seq.** 285
- Probatio aduerty non elidit probationem filiationis. ead. q. nu. 353.** 284
- Probatio per instrumentum sufficit etiam contra tertium. q. xii. nu. 43.** 339
- Probatio scientis, & patientis aduersarij non requiritur, in interdico de iure, actus primato. e. q. n. 89.** 361
- Probatio consistit in intellectu. e. q. nu. 430.** 380
- Probationis materia non est angustanda. e. q. n. 549.** 392
- Probatio quælibet tendit ad diuersa e. q. nu. 60.** 401
- Probatio, quæ habet varios sensus, et quilibet concludit intentionem phantasie amplectenda est. q. xy. n. 158.** 425
- Probationes ubi sunt pares, ille se collidit, & neutris creditur e. q. nu. 1090.** 428
- Probatio per rei evidentiam, & confessio aequiparantur. q. xii. nu. 158.** 485
- Probationes factæ in iudicio summario non probant in plenario, etiam inter easdem personas. ead. quest. numero 192.** 488
- Probatorem per expertes non deuenitur, nisi quando alie probationes recipere non sunt: si enim sine receptis, ille modus testatur. xv. nu. 294.** 638
- Probatio tunc necessario non concludit, quando non constat, quibus sit credendum dati paritate, sed excusantur. q. xy. nu. 186.** 45
- Probatorem ubi est paritas locum habet arbitrium iudicis. e. q. n. 1191.** 436
- Probatio per testem unum, vel plures aut per aliam probationem contrariam assertio non probans, an sit cum dicta assertione concilianda. ead. quest. num. 1214. fol.** 438
- Declaratur ista conclusio ibid. num. 1212. cum 4 seq.** 438
- Probatio per confessionem partis est potentior cunctis alia probatione, ac proferunt aliam probationem contrariam per unum, vel etiam plures testes. ibid. nu. 1216.** 438
- Probationis difficultas quæ sunt, in sex est contenta probationibus ieiunioribus, & talibus, quæ alias non sufficeret, et à per coniecturas, & indicia. q. xii. n. 294.** 473
- Per Processum contra contumacem factum non acquiritur quasi possessio. q. xy. nu. 209.** 367
- Proclamata, quæ sunt bonis publicatis, non præiudicant non armatis, licet secus feruetur in fideicommissio conditionali, quod ad viuentes. q. xii. nu. 120.** 566
- Procuratoris confessio facta in uno iudicio quando in alio iudicio præiudicat domino; & q. in multis differt à confessione domini q. xii. n. 205. & plur. seq.** 489
- Prohibitio de non alienando, vide etiam supra alienatio. Prohibitio de non alienando facta a testatore nulla ad effectum causa non valet, quin est ipso iure nulla, tanquam nudum præceptum, quod prohibitum non obligat. q. i. nu. 1. fol. 6. & nu. 22.** 7
- Recipit multas ampliationes, & limitationes, ut ibid. à nu. 1. & de ad nu. 62.** 7
- Prohibitio nuda de non alienando dicitur potius consilium, quam præceptum. ibid. nu. 1.** 7
- Prohibitio nuda de non alienando in dubio censetur facta solum favore prohibiti. ibid. nu. 4.** 7
- Prohibitio de non alienando est causa. ibid. nu. 6. & q. vi. nu. 14.** 7

INDEX.

nu. 14. fol. 82. & nu. 37.	86	& plu. seq.	313
Secus si dicta sit ad iure lege, vel statuto. q. v. n. 69. 57		Prohibitio alienandi restitut pharibus modis, qui referuntur. q. xi. nu. 549. & plu. seq.	315
Declar. q. v. ca. q. nume. 53. 30. 54. & nume. 60. cum. sequi fol.	56	Prohibitio non alienandi, in iustitiatione appositā, an inducat fidei commissum. q. i. nu. 44.	10
Prohibitio de non alienando facta filiis non porrigitur ad nepotes. q. i. nu. 7.	6	Prohibitio de non alienando facta incertarum personarum respectu non valet. ibid. nu. 45.	
Et quid si dicta prohibitio sit de re qualificata. ead. q. num. 112.	20	Prohibendi ratio satis expressa accitit, que sola potuit testatorem mouere. q. i. nu. 48.	11
Si autem ratio generalis addatur prohibito sit realis, & transit ad omnes. q. 2. n. 17. & nu. 23.	26	Prohibitio nuda non alienandi, licet non sit apta producere actionem, parit tamen exceptionem ad sanctorum prohibiti. ibid. num. 53.	
Prohibitio legis non eget aliquo testamento, vel causa pro sua validitate. q. i. nu. 11.	6	Prohibitio non alienandi realis censetur facta favore omnium descendendum, non haredis tantum. ibid. nu. 55.	
Prohibeo bona alienari, quia volo, ut remaneant in descendentes meos, stat dispositum, & inducit fidei commissum simplex. q. i. nu. 10. & seq.	44	In prohibitionem diuisionis an requiritur causa. ead. quest. lute. 59.	12
Quod latē examinatur. ead. q. n. 28. 47. & nu. 37. & 41. fol.	81	Prohibitio alienationis extra familiam, & prohibitio ut bona remaneant in familia, in quo differant secundum gradum. ibid. n. m. 63.	
Non tamen extenditur fidei commissum ultra quartum gradum. ead. q. nu. 16.	45	Prohibitio quando dicitur facta extra, vel intra certum genus personarum. ibid. num. 65. vsq; ad num. 73.	
Prohibitio alienandi, & fidei commissum quando excedat quartum gradum, vel non, vel quando extendatur. vsq; ad centum annos tantum. nu. 504. latissime vsq; ad num. 546. q. viij.	165	Prohibitio alienandi filijs, et eorum descendens facta inducit fidei commissum successum inter eos. ead. q. num. 74. fol. 13.	
Prohibitio alienare potest se personaliter obligare. ead. q. nume. 53. 1.	169	Prohibitio de non alienando, ut valeat debet esse cum causa expressa, vel tacita, seu subintellesta: que est secunda conclusio principalis huius q. & recipit multas declarationes. vbi supra nu. 75. & nu. sequentibus.	
Prohibitio alienare an dicatur contrahere, si alieni concedat licentiam alienandi. ea. q. 52. 4.	170	ad prohibitionem restitendam que causis dicitur sufficiens. ead. q. num. 80. fol.	14
Prohibitio alienare extra familiam non dicitur prohibitio alienare requisitis illis de familia, & emere nolentibus. quod declaratur. vbi ibid. nu. 59.		Prohibitio nuda testatoris facta persona aliis in certis casibus a iure alienare prohibita non extenditur ad casus alias a iure permittos. ibid. num. 81.	
Prohibitio alienare an possit alienare cum inamento. ea. quest. num. 547.	171	Prohibitio non alienandi facta persone, que erat odio testatori valet. ibid. nume. 82. declar. q. v. in duobus sequen. numer.	
Prohibitio sicut facta favore prohibiti tantum, bona veniunt in cōsecratione, si alterius favore secus, quest. i. man. 14. fol.	7	Prohibitio rei qualitas vide infra Qualitas rei & c.	
Prohibitio de non alienando potest fieri super rebus mobilibus, pecunijs, & alijs consistentibus in numero, pondere, & mensura. vbi supra num. 16.		Prohibitio testatoris de non alienando castum donatum non egreditur personam prohibita, nec rei qualitas, nec ad eam disponētis affectio operatur fidei commissum inter descendentes. ibiq; de veritate. ea. q. n. 71.	
Prohibitio de non alienando super rebus ex tempore corruptibilibus eis ad nihilum redactis obliq; culpa gravati, etiam fidei commissum corrui. ibid. man. 17.	17	Prohibitio hominis & sic testatoris an faciat cessare prohibitionem legis. ead. q. num. 97.	18
Prohibitio de non alienando vsq; ad certum tempus non est contra legem, aut bonos mores. ea. q. numero 25. fol.	8.	Prohibitio non alienando quatenus uestitur pena adiectione, duplici specie, ibiq; consideratio de multiplici penarum specie. ead. q. uis. n. m. 114. 117. 118. 119. 121. fol.	21. 22
Prohibitio non alienandi favore prohibiti facta non valet eo in i. ibidem nu. 26.		Prohibitio non alienandi fidei commissum censetur inducitur ad favorem illorum de familia. quest. i. numero 115. fol.	121
Prohibitione alienandi in aliquorum favorem expresse facta, inter eos dicitur factum fidei commissum. nu. 29. eadem quest. fol.	9	Prohibitio non restitut nullitate alienationis facta a favore prohibiti, secus, si favore a iorum. ibid. num. 116.	
Prohibitio de non alienando facta filiis, vel descendentibus an dicatur nuda vel uestita. ibid. num. 12.		adiecta debet strictè interpretari. ea. q. nu. 122.	22
Prohibitio non alienandi facta heredibus institutis, & eorum descendens non valet respectu descendendum, quod non fuerunt honorati. ibid. nu. 33.		Prohibitio non alienandi de extra familiam censetur facta favore familie. ead. q. nu. 126.	23
Prohibitio alienandi quia vult bona sua perpetuo & c. operatur fidei commissum simplex, non in casu alienationis tantum; set subducunt limitationes. q. xi. nu. 541.		ut bona conferuntur in familia. q. v. nu. 5.	43
		Prohibitionis non alienando ex tacta causa, que elicitur ex scriptis	

INDEX.

ex scriptis in testamento. varia adducuntur. exempla.
q. i. numero 128. vsq; ad fi. 23
Prohibitio de non alienando expressa quatuorplex, eiusque
triplex distinctio q. i. nu. 1. 24
Prohibitio de non alienando realis quae dicitur ibid. nu. 2.
Prohibitio realis est fortior quam personalis. ead. quæst.
num. 3. fol. 25
Prohibitio ubi est realis semper transit res cum onere suo,
ne alienetur. ibid. num. 4.
Prohibitio, & grauamen facultatis sustinetur, quando est in
rem. ibidem num. 5.
Prohibitio personalis necne sit in aliquibus casibus, dis-
citur ibid. nu. 6. & num. sequentibus. & num. 36. 27
Prohibitio in dubio presumitur realis ex qualitate rei
prohibite alienari. ibid. num. 12.
Prohibitio realis non alienandi siue realis adiecta ra-
tione ibid. num. 6. & num. 20. 26
Prohibitio ubi est realis, succedens saltem vsque ad
quartum gradum ligat. ead. q. nu. 18. 26
Prohibitio in dubio presumitur realis. ibid. num. 19.
Prohibitio realis dicitur ex se valida. ibid. nu. 22.
Prohibitionis realis vis, & effectus a d. nume. 22. vsque
ad nume. 27.
Prohibitio impersonalis quid sit. ea. q. nu. 28. fol. 27
Parum differt a reali. ibid. num. 31.
Prohibitio impersonalis reddi potest personalis appositio-
ne personarum pronominatiuum. ibid. num. 30.
Prohibitio impersonalis ne facta sit, an bonis ipsi nul-
la est differentia. ibid. num. 32.
Prohibitio impersonalis ad quos, et ad quorum vsque gra-
dam transeat. ibid. num. 33. & 34.
Prohibitio impersonalis censetur facta solum primo vo-
cato, secundum aliquos. ibid. nu. 35.
Prohibitio personalis regulatur non egreditur probi-
tium. num. 36. 37.
Prohibitio de non alienari. ubi est personalis, proximior
etiam extraneus ab intestato succedere potest. probi-
bitio, vel ex testamento. ibid. num. 41.
Prohibitio realis facilius extenditur de persona ad per-
sonam, & de casu ad casum. ea. q. nu. 42. 28
Prohibens principaliter, & dispositiue bona alienari in-
ducit fideicommissum simplex, et absolutum. ibid. nu. 43.
Prohibitio de non alienando expressa, & tacita in quibus
differant. & adducuntur nonem differentie. q. ii. nu. 1.
per tot. fol. 29
Prohibitioni ubi est adiecta pena priuationis, secuta alicui
alienatione vocatus statim admittitur. ea. q. nu. 8. 30
Et publicis eius bonis legitima debetur filijs.
Prohibitioni de non alienando contra auientem tenetur sub-
stituto ad pretium in casibus, in quibus tenet alienatio.
ea. quæst. num. 49.
Prohibita quibus in casibus dicitur alienatio, & si expres-
se de hoc nihil dictum sit. ibid. num. 50.
Prohibitio de non alienando in ultima voluntate, & in-
ter contrahentes ut differant q. 3. per to. 37
Prohibitio velita etiam cum causa non inducit fideicom-
missum. q. i. de iur. licentia alienandi inter descenden-

tes. q. v. num. 39.
Prohibitio velita non inducit fideicommissum absolutum
quando verba non tendunt ad emanem, sed ad diuer-
sum finem, & sic non essent iur. superflua, ut in penes
adfectione. ibid. num. 40.
Prohibitio alienandi in certo casu non extenditur ad alios.
ead. q. num. 51. fol. 54. ibiq; late examinatur mate-
ria extensionis per sequentes nu.
Prohibens alienare censetur prohibitor vocare ad fidei-
commissum. ea. q. num. 76. fol. 58
Prohibitio alienandi inducit fideicommissum absolutum
concurrentibus alijs coniecturis. ea. q. nu. 102. fol. 61
Prohibitio ut bona remaneant & c. & in penam aliena-
tionis vocato tertio, seu loco pio inducit fideicommissum
in casum alienationis tantum, contra Ruin. ead. q.
num. 132. fol. 67
Prohibitio simplex multum differt a pena restricta ad
partem cuiusque. ea. q. nu. 140. fol. 68
Prohibitio facta filijs, & eorum descenditibus inducit
fideicommissum successum. ea. q. nu. 144. fol. 69
Prohibitio venit ad precedens fideicommissum per mo-
dum continuatiui sermonis. q. vi. nu. 4. 81
Prohibitio alienandi intra certum tempus non impedit po-
stea alienari, & sequuta alienatione expravant substitui-
tiones conditionales connexæ prohibitioni. ibid. nu. 5.
Prohibitio alienationis facta incontinenti post preceden-
tem substitutionem dicitur correptiue facta ad eam.
ibid. numero 6.
Prohibitione tacita, quæ inest expressæ substitutioni ces-
sante, cessat & prohibitio expressa adiecta substitui-
tioni, & quomodo. ead. q. num. 10. fol. 82
Prohibitio non inducit fideicommissum contra substitui-
tiones præcedentes, ne testator videatur incontinenti
se corrigere. ibid. num. 15.
Quod declarat. ut infra ea. num. 22. & 24. & 38.
Prohibitio alienationis sequens stat ampliatu ad substi-
tutiones fideicommissum præcedentes, & est. com. opt. ibid.
nu. 17. quod declarat. ut. infra ea. nu. 19. 83
Prohibitione legis, & hominis concurrentibus si vna ces-
sat, altera manet. ea. q. num. 18. 83
Prohibitio plures casus generaliter continet, ideo non re-
stringitur ad substitutionem præcedentem specialiter
circa vnum casum providentem. ea. q. nu. 27. 85
Prohibitio alienandi quando interpretatur secundum sub-
stitutiones præcedentes. ea. q. num. 41. & 43. 86
Prohibitio alienationis non inducit fideicommissum præ-
cedente substitutione connexa emanante, si vocatus
præcedat granato, & tractetur de favore certa per-
sonæ. ea. q. num. 44. fol. 87
Prohibitio alienationis dependens a præcedentibus sub-
stitutionibus operatur fideicommissum in casum aliena-
tionis tantum. ibid. num. 46.
Prohibitio in casum alienationis non impedit, quoniam alicui
de familia, cui maluerit, possit alienari. quæst. vi.
numero 2. fol. 87
Prohibitio admodum generalis, & fideicommissum ex-
cludunt causam testat. ea. q. num. 4. 88

Pro-

I N D E X.

- Prohibitus alienare extra familiam non dicitur gravatus** relinquere familiam &c. ibid. num. 5.
- Prohibita venditio, gravato quod liceat vel non.** numero 2. q. viij. cum plu. seq. fol. 100
- Prohibita venditio, donatione, vel pignoratione non censetur prohibita alienatio in ultima voluntate.** ibidem num. 8.
- Prohibita venditio, vel alienatione alternativè cõsetur etiam prohibita alienatio in ultima voluntate, ob verbum vendere.** ibid. num. 9.
- Prohibitus alienari extra familiam non extenditur ultra quartum gradum** ea q. num. 32. 103
- Amplius ut infra. ea. num. 35-37.
- Prohibitus alienare dicitur etiam prohibitus facere,** quicunq; actum, per quem sequi possit alienatio; declaratur q; quid possit, vel non. q. 8. num. 44. & plu. seq. per tot. fol. 104
- Prohibitus alienare si alienet non eritabit penam, licet in continenti veniet.** ea q. num. 16. & 62. 101. 106
- Prohibitus alienare an possit locare de modico tempore in modicum tempus cum pacto renouandi, et quod tot intelligantur facta locaciones, quot temporis modica.** ea q. num. 96-98. 108. 109
- Prohibitus alienare, si locat a longum tempus, non cadit in penam; sed contractus non valet.** nu. 101. ibid.
- in Prohibitione generali de non alienari. an veniat etiam prohibitio configuracionis bonorum, late examinatur.** ead. q. num. 111. 110
- Prohibita alienatione quouis titulo, quælibet alienatio necessaria censetur prohibita.** ea q. num. 120. 112
- Prohibita alienatione extra certum genus personarum, quod veniat.** ea q. num. 124-125. 113
- Prohibitus soluere est etiam prohibitus promittere soluere.** ea q. num. 149. 117
- Prohibitio alienandi facta in continenti post substitutionem dicitur correspectiva ad eam, & ideo secundum eam regulatur, & ea cessante cessat.** q. xi. num. 54-3 16
- Contra, num. 58. & seq. ibid.
- Prohibitio expressa, & tacita differunt, & diversos effectus produciunt, qui referuntur.** ead. q. num. 562. & plu. seq. 317
- Prohibitio alienandi non venit in consequentiam præcedentis substitutionis, quando substitutio est sub vna conditione, prohibitio sub alia diversa.** ea q. num. 574. 3 9
- Prohibitio alienandi, quando in rem dicitur, quando in personam ibid.** nu. 577.
- Prohibitio tacita alienandi dicitur illa, quæ oritur ex fideicommissio facta aliis, si sine filiis decessent.** q. viij. numero 423. 153
- Prohibitio alienationis facta per legem, vel hominè equiparatur ibid.** num. 425.
- Prohibitio expressa alienandi aliud est à speciali, & nominatim, puta causa dotis.** ea q. num. 436. 155
- Prohibitio alienandi facta per contractum quando dicitur valida.** ea q. num. 441. 156
- Prohibita alienari possunt alienari ob piam causam.** ibidem num. 445.
- Prohibitio ubi facta est in odium certa persone, in ea non potest heres institui.** quasi. viij. num. 286. 123
- in Prohibitione alienationis inter viuos, seu in contractu firmata bona transeunt in fidei cum sua causa.** ea q. numero 190. 134
- Prohibitio realis comprehendit causam testati, & intestati.** ea q. num. 303. 136
- Prohibita causa testati, censetur prohibita causa intestati.** 307. ibid.
- Prohibitus alienare extra familiam potest tamen alienare consentientibus illis de familia, quorum interest.** ead. q. num. 124. 18
- Promissio de donando, vel vendendo, & similibus an sit idem cum donatione, vel venatione &c.** ubi late tractatur materia promissionum. q. viij. num. 136. & plu. seq. præcipue a nu. 161. vsq; ad nu. 183. 114
- Et ponuntur plures casus, in quibus idem indicatur de promissione danti aut facienti, quod de ipsa datione, vel facto ubi etiam de utilitate quæstionis præceditis articuli. num. 159. & seq. 118
- Promissionis appellatione in dubio an veniat promissio reſista per stipulationem.** q. viij. nu. 138. 114
- Promissio simplex, & nuda de iur. cano. est obligatoria, & parit actionem ibid.** num. seq.
- Item facit teneri in foro censuræ. num. 199. 122
- Promissio vendendi quot modis reſistitur.** ubi supra numero 140.
- Promissio vendendi cum iuramento, & de eius vi, & effectu.** ea q. num. 190 & plu. seq. 121
- Is, cui talis promissio facta fuit, poterit appellare ad iudicem ecclesiasticum, & petere cogi ad observationem iuramenti, ea q. num. 208. 124
- Promittens restituere, seu retrodare cogitur præcisè ad retrovendendum ex vi illorum verborum.** ea. quasi. numero 192. 122
- Tamen non tenetur in eo facto perseverare. n. 211. 124
- Promittens non vendere alij, quam mihi potest donare, permutare, & in solutum dare.** ea q. nu. 107. 124
- Promissor non est cogendus vendere, quando reperitur deceptus supra modum in valore rei.** ibi. num. 210
- Per promissionem de vendendo pervenitur ad alienationem.** ibid. num. 216.
- Promissor ubi cogi potest ad vendendum, si ipse dolo, vel culpa sua desit potest tradere, non auditur volens soluere interesse.** ea q. nu. 222. 125
- Promissore non existente soluendo datur in subsidium actio contra habentem causam ab eo.** ea q. nu. 232. 126
- Promissio de non contraveniendo quid operetur, qualiter intelligatur &c.** q. xliij. nu. 16. & plu. seq. 539
- Propter modicam variationem casus variatur consultatio tota; quod Decio, & alijs in hac materia contigit.** in prog. nu. 4. & 5. 1
- Provincia nomen latissimum, etiam incolæ comprehendens.** q. xij. num. 292. 504
- Provisio generalis subintrat, cum specialis non potest habere locum.** q. vi. num. 28. 85
- Proximiori vocato, an intelligatur de proximioribus testatori,**

I N D E X.

statori, an verò hæredi gravato. q. xi. num. 2. & plu. seq. vi in summar. 142
Proximitas testatoris attenditur finita linea gravati. ibidem num. 5.
Proximitas gravati quando attendatur, non testatoris ea. q. num. 5. i. & plu. seq. 247
Proximiori vocato, an intelligatur de proximitate vera, an de representata ea. q. nu. 5. fol. 248. & nu. 101. & 105. fol. 253
Proximior cœsetur substitutus, quando vocati sunt agnati, vel de familia. ea. q. nu. 102. 253
Proximiori vocato aterior in gradu cum eo admittitur, quando pariter fuissent successuri ab intestato. ibid. numero 109.
Proximiori vocato alienatio fieri non potest in remotiore, licet aias potuisset. ibid. num. seq.
Proximitas quandoq; attenditur tempore mortis, quandoq; postea. ibid. num. 112.
Proximiori vocato an probandum sit per agentem non solum se esse de dono, & familia, & allegare se proximorem, sed etiam gradum cognationis, vel q nulli antecedat q. xi. nu. 5. 16. & duob. seq. 309
Proximiorum appellatione comprehenduntur etiam sœminæ, nisi disponens & c. ea. q. nu. 520. 310
Proximiori vocato, omnes, qui sunt in eodem gradu admittuntur, & singularis resolvitur in pluralem, si res sit dividua, sœcis si individua. vt regni. ibid. nu. 523.
Proximioris desidia in petendo fideicommissum, & patiendo contra se prescribit, non parit praesidium sequenti in gradu. q. xi. nu. 500. 324
Publicatio bonorum delinquentium est actus meri imperij. q. xij. num. 407. 379
Publica vox, & fama in causa civilis, & in ijs, quæ sunt difficilius probationis, plenam facit probationem. q. xi. num. 333. 282
Publica vox, & fama sufficit in antiquis. quasi. xij. numero 459. 383
Publice intercell falsitates, & delicta puniri. quasi. xij. numero 1048. 425
De Publica utilitate ubi agitur, subtiles disputandi rationes rejiciuntur. ibid. num. seq.
In Pupillari substitutione presumitur, quod testator voluerit potius substituere proximorem pupillo, quam ipsi testatori. q. xi. nu. 92. 252

Item an, & qualiter sit exprimenda hæc qualitas. numero 105. & seq. fol. 20. & nu. 113. 21
Qualitas rei prohibet alienari concernit affectionem testatoris ad eam. ibid. num. 86.
Qualitas rei prohibet alienari confirmat, & corroborat dispositionem, sed eam non ampliat. ibid. num. 88.
Qualitas delicti, vel generis agnati concernit affectionem delictum, & etiam ipsum alterat, vt non idem dicatur. q. xij. num. 806. 412
Qualitatis predicamentum habet locum solum, quando agitur principaliter de qualitate, sœcis si qualitas non respicit negotium principale, de quo agitur. ibidem numero 811.
Qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi. q. xv. num. 366. 632
Quando dicatur subesse alia causa, quam fideicommissi in remissione facta in cessione, & quid in dubio presumatur. q. xij. num. 131. 548
Quantum possessum, tantum prescriptum. quasi. xij. numero 569. fol. 394
Quartus gradus incipere debet post prohibitum a primo gradu. q. xij. nu. 42. fol. 104. & nu. 505. 165
Quasi dominium censetur ex titulo, & traditione, quæ parant publicaniam. q. xij. num. 6. 471
Quasi possessio fœuatoris, vel legitimatis quibusvis casibus sufficit. q. xi. nu. 485. & plu. seq. 304
Quasi possessio filiationis an, & quando transferat onus probandi in contrarium, & de eius vi, & effectu. ea. q. num. 511. & plu. seq. 308
Quasi possessio in incorporalibus consistit. quasi. xij. numero 74. fol. 30
Quasi possessio firmatur ex scientia, & patientia eius, ad quem pertinet, & ex usu, & exercitio, quæ allegari, & probari debent. ibid. plu. seq. num.
Quasi possessio rebellionarius, vel aterioris effectus non potest acquiri sine scientia, & patientia superioris habitus facultatem concedendi. ibid. num. 79.
Quasi possidenti incumbit onus probandi scientiam, & patientiam adversarij. ea. q. num. 88. 361
Quasi possessio non potest esse sine scientia, & patientia. ibid. a. num. 95. ad plu. seq. num.
In Quasi possessione non dicitur esse quis, licet animo, & corpore insilat rei. ibid. num. 100.
Quasi possessio incorporalium est patientia adversarij. ea. q. numero 143. 363
Quasi possessio iuri piscandi arguitur per actum piscandi. ea. q. num. 157. 364
Quasi possessio quædam est, quæ representatur per actus hominum. ibid. num. 177. & duobus seq.
Quasi possessio dicitur acquisita habita ex potestate, & voluntate concedentis. ea. q. nu. 188. 365
In Quasi possessione acquirenda tria requiruntur. ea. q. numero 212. fol. 367
Qui potest auferre bona venientibus ab intestato, nec auferit, dicitur eos hæredes scribere. q. ix. nu. 179. 203
Qui potest facere, vt possit; iam facere posse videtur. q. xij. num. 227. 458

QUADRIENNIVM datum a lege ad petendam restitutionem in integrum est utile a principio, & non currit ignorantie actionem, etiam per centum annos, & vltia. q. xij. num. 246. fol. 559. & numero 277. fol. 564
Ex Qualitate rei prohibet alienari presumitur fideicommissum tacite inter omnes de familia inducitur. q. i. numero 85. fol. 15
Et huius qualitatibus varia subiiciuntur exempla. ibid. num. 89. vsq; ad num. 103.

INDEX.

Qui se defendit ex tempore, dicitur se defendere ex circū
 mentione. ea. q. nu. 242. 559
 Qui libet potest se submittere aliq. in præiudicium suum. q.
 xij. nu. 243. 369
 Quis teneatur probare quod filius habeat alia bona, vel
 non habeat. ea. q. nu. 498. 164
 Quod non potest fieri immediate, non etiam fieri potest me
 diate. q. vii. nu. 45. 104
 Quod expressè non reperiatur à iure prohibitum, cen
 setur permissum. q. i. nu. 38. 359
 Quod alicuius est, unusquisque nouit ad se non pertinere.
 q. ea. nu. 299. 373
 Quod pluribus modis exponitur, illius veritas ignoratur.
 q. xij. nu. 10. fol. 37. 4. q. xiv. nu. 258. 562
 Quod patet expressè, non est probare necesse. q. xv. nu.
 281. fol. 636
 Quæ res prouiso facta est in vno casu, in alio opposito ce
 leatur prouisum totum contrarium. q. ix. nu. 162. 199

R

RATIO decidendi duplex ad l. si s. si ff. de leg. 2.
 q. iij. nu. 38. 35
 Illiusque ex enucleatio ibidem tribus sequen.
 num. 4. 36
 Ratio non ampliat dictum ultra personas à testatore no
 minatim expressas. q. v. nu. 26. 46
 Ratio ampliat dictum in fideicommissio, & extendit de
 persona ad personam, de casu ad casum, & de tempore
 ad tempus: si tamen sit generalior dicto. q. v. nu. 43.
 fol. 52. & nu. 45. 53
 Ratio, quia volo, & c. extendit dispositionem de casu ad
 casum, de tempore ad tempus, & de persona ad perso
 nam, & de alijs effectibus huius rationis, siue clausu
 le. ea. q. nu. 82. & plur. seq. 59
 Ratio generalis restricta ad certas personas non operatur
 fideicommissum. ea. q. nu. 50. & 51. 54
 Ratio quia volo, & c. ampliat dispositionem etiam ad cer
 tas personas restrictam. ea. q. nu. 82. 59
 Ratio generalis adiecta prohibitioni non seruat naturam
 suam, datis subiecto extraneo, vel aliqua persona, seu
 gratis specialiter. ea. q. nu. 103. 61
 Ratio generalis adiecta prohibitioni reddit etiam imperfo
 ratam seu realem. ea. q. nu. 70. 58
 Ratio ampliat dispositionem etiam si tacite sumatur ex cō
 iecturis. ea. q. nu. 89. & 92. 60
 Ratio expressa non dicitur extensio, sed comprehensio. ibid.
 num. 94. 64
 Ratio testis de visu simul iuncta in eadem structura ver
 borum cum dicto non est clara, & plena ad veritatem
 dicti. q. xij. nu. 30. 374
 Ratio testis debet esse clara, concludens, & non procede
 re per difficultates intellectus. ibid. num. seq. 374
 Ratio tempo: est eadem, tam in eo, qui vult probare pos
 sessionem quam in eo, qui vult probare solutionem.
 ea. q. nu. 550. 392
 Re bello ex vnicō actū, & vnicā conspiratione consumi

tur, ac perficitur. q. xii. nu. 722. 407
 Reciprocum fideicommissum, vide etiam, supra in verbo,
 Fideicommissum; & infra in verbo Substitutio.
 Reciprocum fideicommissum an inducatur vocatis descen
 dentibus ordine successiuo. q. v. nu. 148. & plur. seq. 70
 Reciprocum fideicommissum an censeatur inactum inter
 plures positos in conditione casu, quo censetur vo
 cati, vel inter heredes, quibus datus est substitutus, si
 sine filiis decesserint. q. ix. nu. 235. 218
 Reciprocum fidei commissum dicitur inductum inter om
 nes descendentes, quando testator insit, deficientibus
 eius descendentibus sine masculis, hereditatem suam
 diuidi debere in vltus pios. ea. q. nu. 252. 220
 Reciproca substitutio nudè concepta, puta filios meos insi
 tuo, & eos inuicem substitui, non valet, cum nulli eorū
 modum asserat, quia vnus tantum debet dare, quan
 tum accipere, & e contra. q. x. nu. 571. 38
 Recognitio quo ad probationem domini quam vim, in
 quibus, & contra quos habeat, & c. q. xij. nu. 301. &
 plur. seq. 495
 Recognoscens rem ab aliquo dicitur sateri non esse suam
 ibid. nu. seq. 495
 Recognoscere est sateri aliquem esse dominum. ea. q. nu.
 301. fol. 496
 Recognitio contra tertium præstat aliquod adminiculum.
 ibid. nu. 307. 496
 Recognoscens, & eius successores non possunt rescire
 questionem domini. ea. q. nu. 312. 496
 Recognitio ubi non nocet tanquam recognitio, probat tan
 quam confessio. ibid. nu. 314. 498
 Recognitio etiam geminata mutatur ex causa erronea, &
 falsa. ea. q. nu. 324. 498
 Recognoscere aliquem simpliciter vel tanquam dominum
 illius rei an differant ibid. num. seq. 499
 Recognitiones, & instrumenta inuestituræ, & similia an
 probent plenè dominium coram senatu, vel Principe,
 etiam contrarietate ea. q. nu. 340. 499
 Recognoscens castrium in senium ab aliquo, an censetur
 etiam recognoscere proprietates agrorum ead. quest.
 nu. 46. fol. 511
 Referens plures opiniones videtur tenere vltimam, quā
 refert, si eam non reprobatur. q. xij. nu. 554. 392
 Regalia quæ sint cum multis exemplis, & de regalibus
 multa. q. xij. nu. 570. & plur. seq. 524
 Regalia non possunt alienari in præiudicium successorum.
 ibid. num. 71. 525
 Rogata non possunt ab alio obtineri, quā à Principe,
 ideo ea petens debet ostendere concessioem. ibid. nu.
 574. & nu. 582. 525
 Regalia sunt specialiter reseruatæ superiori in signum iupe
 rioritatis. ibid. nu. 575. & 579. 525
 Regalia sunt ad decus, & honorem Imperialis, & Regia
 celsitudinis. ibid. nu. 580. 525
 Regula, Qui vult antecedere vult etiam consequens de
 claratur. q. v. nu. 77. 58.
 Regula, Qui non honoro, non onero, de veritate illius
 cum salientis aliquibus. ibid. nu. 71. 58. & seq.
 Relatio

INDEX.

Relatio hec, quos nominamus, & c. excludit non nominatos. q. v. nu. 126. 66
 Rei vendicatio competit subditio, non domino territorij, li ceteri que sit dominus, q. xiiij. nu. 146. 62
 Relativa depositio non dicitur restricta ad formam relationis, nisi adit dictio restricta, ut tunc, eo casu, ut supra, vel similia, q. v. nu. 27. 46
 Relatum est in referente, prout iacet, q. xv. nu. 140. 597
 Remedium l. si. c. de edic. diu. Adria. toll. quando competit sitio spurio, q. xi. nu. 411. 294
 In Remedio reintegrande est necessaria plena probatio. q. xij. nu. 462. 384
 Remedium reintegrande est possessorium. ibid. nu. seq. 384
 Renunciatio absq. superioris autoritate in profanis tenet, & in iuribus corporalibus q. xij. nu. 283. 372
 Renunciatio omnibus exceptionibus non censetur renunciare exceptioni orienti ex eodem fonte. quest. xiiij. numero 60. 542
 Renunciatio generalis non operatur renunciationem fideicommissi, quando aliud ius competeat renunciari, quoniam ius fideicommissi ibid. nu. 53
 Quid sit adiectum sit iuramentum, ibid. nu. 64. & 66
 Et quid data ignorantia fideicommissi ibid. nu. 65. 544
 Renunciatio non potest in testamento contentis, nisi de testamento sit facta mentio ea. q. nu. 82. 544
 Renunciatio si sit facta cum protestatione reservationis fideicommissi, an attendatur protestatio, an renuntiatio. ea. q. nu. 100. 545
 Renunciatio, quando nullum ius habet, quamvis fideicommissi, censetur fideicommissi renunciare. ead. quest. numero 124. 547
 Renunciatio non operatur fideicommissi per emptionem, nisi concurrente scientia fideicommissi, vel qualitatibus rei. ea. q. nu. 130. 548
 Representatio, per quam filius subintrat locum patris, non corrumpit gradum. q. xi. nu. 129. 256
 Res prohibita pignori in casu, quo potest pignori, requiritur, quod nominatum, & expresse obligetur. q. vii. nu. 79. 146
 Res modica an possit alienari stante prohibitione alienandi. ea. q. nu. 535. 170
 Rem fuisse in bonis, & fuisse in dominio vel quasi alicuius quomodo inter se differant. q. xv. nu. 1. 353
 Rem fuisse in bonis nostris plus est, quam dicere, rem fuisse in dominio nostro, vel quasi. ibid. nu. seq. 353
 Res, que solum est sub custodia nostra, vel ratione detentionis dicitur etiam esse in bonis nostris. ibid. nu. 3. 492
 Rem tuam esse alterius si quis transgendo scienter faciat, transfert dominium. q. xij. nu. 251. 525
 Res, que non potest alienari propter perpetuam rei qualitatem, vel est res sacra, & religiosa, non dicitur esse in commercio nostro. ea. q. nu. 587. 525
 Res perit ei, cuius est, & sic periculo domini. quest. xv. numero 137. 596
 Resignatio facta in fauorem certe persone si sit simoniaca, excusatur vitium per scientiam Papae. q. xij. numero 136. 363

De Reservatis Principi, que dicantur. quest. xiiij. numero 570. fol. 524
 Reservato fideicommissio auito, per hoc non dicitur paterno renunciatum q. xiiij. nu. 101. 146
 Restitutio in integrum adversus prescriptionem ex capite ignorantis competit etiam ultra centum annos, et amplius; ubi vide latissime q. xiiij. nu. 250. fol. 560. & numero 559. 562
 Restitutio non est concedenda, ubi non constat de probabili ignorantia, sed subest presumptio scientie. ead. q. numero 278. 564
 Restitutio in integrum ad heredes transmittitur. ea. quest. numero 283. 564
 Rex ad hoc ut recipiatur inter reos requiritur, quod aliqua suspicio indicis, & presumptio laboret contra eum. q. ix. nu. 107. 188
 Rex non dicitur regnare circumscripta obedientia populorum. q. xij. nu. 208. 166
 Rex Francie si faciat conferri aliquam civitatem esse suam, non tenetur talis consensio. 166

S

SALARIVM redditus, & si sint de regalibus, possunt per Principem in feudum, & emphyteosim concedi. q. xij. nu. 591. 525
 Scientia, & patientia an inducant consensum & approbationem scientis, & patientis, varia Doctorum opiniones. q. xij. nu. 103. 361
 Scientia, & patientia in aliquibus iuribus incorporabilibus habetur pro titulo propter modum praesudicium, quod inde nascitur. ibid. nu. 106. 366
 Scientia fideicommissi qualiter probetur, late vsque ad num. 115 q. xiiij. nu. 106. 546
 Scientia an personatur ex quo partes habitant in loco, vel ibi prepe, ubi sunt bona prescripta, vel si adit communio sanguinis. q. xiiij. nu. 279. 564
 Scientiam inessentia in genere non sufficit probare ad excludendum restitutionem, nisi etiam probetur scientia tenoris illius ea. q. nu. 288. 565
 Scientia, & patientia sufficit in iudicio, et officio temporali ad nutum renocabili. q. xij. nu. 110. 361
 Scientia, & taciturnitas habentur pro consensu, ubi preceat contractus, & obligatio ad patendum. ead. q. numero 112. 162
 Scientia, & patientia habetur pro expresso consensu, quando quis patitur aliquid fieri in suo. ibid. nu. 123. 363
 Scientia, & patientia longi temporis declarationem voluntatis contrahentium inducit. ibid. nu. 125. 363
 Scientia, & patientia superioris habetur pro consensu expresso, si sit iuncta actui indicanti consensum. ead. q. numero 135. 363
 Scientia, & patientia habetur pro titulo presumpto. ibid. numero 137. 368
 Scientia, & patientia exiguntur in servitute formanda, sed etiam in iam formata. ead. q. nu. 133. 368
 Scientia sola non operatur consensum, sed scientia, & patientia.

I N D E X.

patientia. ead. q. numero 236.	368	riate diversificatiua. q. xij. nu. 473.	384
Scientia ubi non est, non potest esse patientia, & per consequens nec possessio. ibid. num. seq.		Singularitas testium quia, & quomodo sit ibid. num. seq. & non q. 8. fol. 285. & nu. 585.	395
Scientia, et patientia cuius requiratur in acquirenda quasi possessione incorporalium. ea. q. num. 259.	370	Singularitatis effectus qui sint. ubi sup. nu. 477. & numero 501. & plur. seq.	386
Scientia, & patientia aduersarii presumitur si exercitum erat publicum, & notorium in loco. ibid. num. 261.		Singularitas ubi obicit vel non exempla, & casus ubi iupr. 4. 7. & infra num. 727. & seq.	407
Scientia superioris esse necessaria, quando causa non tangit ipsum Principem. ibid. num. 263.		Singularitas idem est, quod unitas. ubi sup. num. 479.	
Scientia, & patientia plurium requiruntur, si plurium interese & c. ubi sup. num. seq.		Singulare dictum dicitur, quando non sint ab alio, quam ab uno dictum num. 480. ibid.	
Scientia, & patientia domini licet absentes, vel electi est necessaria in acquir. qua. pos. ea. q. nu. 265.	371	Singulare tex. aut glesse qui dicitur, & non reperiri alibi, exuperat memoria Multidatis, aut Themistocles. ibi. seq.	
Scriptum id dicitur, quod virtualiter continetur in inferum mento, q. xv. num. 156.	607	Singularitatem induunt decem predicamenta. ea. q. n. 492. 385	
Scriptura supra. Instrumentum.		Singularitas ubi est, ibi est varietas ea. q. nu. 511.	387
Scriptura, que solum probant inter cotrabentes, quando sumus in ant. quis. probat etiam inter extraneos. q. xij. numero 55.	466	Solutio vnica probat quasi possessionem amnis solutionis. q. xij. num. 148.	363
Scripturas aliquas qui semper, & continue penes se habuit, presumitur, quod eas seruatus fuerit, & sciat eam tenorem. q. xij. nu. 289.	565	Solvere qui promissit ante mensum, non potest conueniri ante finitum mensum ea. q. num. 113.	431
Semiplena probatio semiplene probationis non datur nec semiplenum iudicium. q. ix. nu. 130.	189	Solutio pensionis, vel canonis probat dominium, etiam contra tertium q. xij. num. 345.	500
Semiplena probatio non datur in criminalibus. eadem quales. num. 132.	190	Sed si de titulo non appareat, probat contra solventem tantum ea. q. num. 361.	501
Senatus, & Principes dicuntur ut Deus. q. xij. nu. 341.		Solvens minori cum auctoritate iudicis, & curatoris consequitur plenissimam liberationem, nisi soluat ex falsa causa, vel assertionem, vel consumpturum, quia tunc restituitur q. xij. num. 270.	563
Scitus quod quod; promittit in accipitur. q. xij. n. 300. 374		Species non probatur nisi per testes comprehendentes notitiam rei eodem sensu, loco, & tempore, sine aliqua differentia. q. xij. nu. 66.	400
Secundum latam super animas pstantis, donec quasio filiationis pcedat non puidat in qone filiationis. q. xi. nu. 457		Spoli causa dum agitur, petitionum silet. q. xi. num. 409. fol.	294
Sententia continente grauamen continuum, & successum semper potest appellari. q. xii. nu. 583.	321	Spiritus non facit deficere conditionem, si sine filijs etc. q. xi. num. 200.	264
Sententia lata statim operatur in ijs, que iuribus corporalibus coherent absque alia iraditione; quod declaratur. q. xij. num. 203.	363	Spiritum, & illegitimorum quot sint species. eadem q. numero 204.	265
Sententia super probationibus testium, qui non reddunt rationem dicti sui in ijs, in quibus tenentur etiam non interrogati, est nulla. q. xij. num. 27.	380	Spiritus qui dicantur. ibid. num. 207. & nu. 227.	267
Sententia quando probet somnium, & qualiter tribuat ius praescribendi. q. xij. nu. 360. & duob. seq.	501	Spiritus est copax hereditatis omnium, praterquam patris, & quomodo procedat ibid. nu. 230. & 237.	
Sententia presumitur vera, & q. interuenerint omnia solemnia in iudicio, & extrinseca. ibid. nu. 361.		Spiritus nemo presumitur, sed legimus potius, vel naturalis ex concubina. ea. q. nu. 468.	301
Sententia sic debet intelligi, ut sit conformis dispositioni iuris. q. xv. num. 122.	640	Statuto flame, quod bannitus capitaliter cum publicatione bonorum possit impune offendi, an sit expectanda mors naturalis banniti, vel locus sit fideicommissio conceptio sub conditione, si is sine filijs decederet. q. xij. nu. 12. fol. 31. & num. 19.	32
Septimana, & etiam dies quandoque pro anno accipitur, quod videas q. xij. num. 1170.	434	Statutum loquens de possessione habet etiam locum in possessione per constitutum. q. vij. num. 28.	103
Sermones generales sunt faciliores, particulares autem sunt veriores. q. ix. 193.	210	Statutum, vel lex loquens de alienatione vel datione insoluit intelligitur de valida. ea. q. nu. 50. & seq.	105
In seruauibus quasi possessio potius habetur pro usu. q. xij. numero 166.	364	Statutum disponens, quod alienatio rei immobilis lata alij alienatae post primam nulla valeat ipso iure, an deroget legibus. C. de rei vendic. ea. q. nu. 202.	123
Seruitutis iure an quis usus fuerit, ex qualitate actuum comprehendit potest. ea. q. nu. 235.	368	Statutum mandans solui gabelam de qualibet venditione non comprehendit promissionem vendendi. ead. q. numero 214.	124
Similitudo effigiei personae non probat filiationem. q. xi. numero 418.	300	Statutum si prohibeat uxorem alienare sine consensu mariti, non poterit etiam promittere alienare. ibid. numero seq.	
Simplicitas est amica legibus et ueritati. q. xij. n. 1052. 425			
Singularitas testium viae infra. in verbo, Testis; & in verbo, Pnicus.			
Singularitas administratiua quomodo differat a singulari			

INDEX.

- Statuto flante, quod quilibet qui promissit vendere, vel retrouedere teneatur requiritur vendere &c. oblato pretio &c. potest promissor cogi. ibid. nu. 217.
- Statutu: nui prohibens alienationem non comprehendit necessariam. ea. q. nu. 216. 128
- Statutu: prohibens bona alienari puta, in foresem, an cetera tunc prohibere alienatione ca. dotis. q. viij. n. 34. 156
- Statutum vocans feminas, si masculi non extent, a contrario sensu extantibus masculis excludit feminas. q. ix. nu. 156. 158
- Statutum, quod mater excludatur flante patruo fuit factum favore agnationis sed quia b. c. ratio non fuit expressa, non extenditur, sed restringitur in personis specificatis. ea. q. nu. 173. 201
- Statutum, quod stantibus masculis femine non succedant, non habet locum, ubi masculi non sunt haeredes. ibid. nu. seq. 198
- Statuto vocate proximiores, in eo habet locum proximitas representata, & sic admittitur filius fratris cum patruo. q. xi. nu. 107. fol. 253. & nu. 152. 259
- Statutum si dicat, p. insultans aliquem in domo &c. intelligi proprie debet intus domum, non autem iuxta domum. q. xij. nu. 82. 413
- Contrarium habetur ibidem nu. 83. 2.
- Statutum si dicat, quod inuentus sine lumine extra domum &c. inuentus sub portico domus non incidit in penam ibid. nu. 83. 2.
- Statutu: praedictus via agendi de nullitate no. includit filium familias quia non pot. agere. q. xiiij. nu. 208. 554
- Statutu: via praescriptio abbrevians omnes praescriptiones non currit uxori respectu dotis ius, dum manet in matrimonio, nisi sit declaratum vergere ad inopiam ibid. numero seq. 580
- Statutum disponens praescriptionem currere in praesentia ignorantis, vel eius, qui non potest agere, non valet tanquam iniustum, & iniquum. ibid. nu. 210. 580
- Statutu: iubens filium pro legitima esse contenti dato promisso, vel legato per patrem, an excludat nepotem a petendo supplementum legitime. q. xv. nu. 35. 592
- Statuto dicente, quod dotata non succedat stantibus masculis, dos non debet esse minus legitima, alias repleti potest ea. q. nu. 132. 370
- Subditus, & obediens debet animo deliberato obediendi obedire. q. xij. nu. 257. 379
- Subiectio probatur per solutionem collectarum. q. xij. numero 406. 436
- Substantialia dicuntur omnia, quae includuntur sub iuramento, & forma articulata. q. xij. nu. 1287 fol. 454. & nu. 1037. fol. 456
- Substitutio extenditur de casu ad casum, in quem testator providisset, si de eo cogitasset. q. ix. nu. 27. 179
- Substitutio ubi dubia est semper fit interpretatio contra eum, qui iucitur ex tali substitutione. ea. q. n. 144. 191
- Substituere est in locum sui subrogare, & succedere. q. xi. nu. 5. 252
- Substitutio facta collectivae. puta substituo superstitibus etc. an, & quando importet tantum vulgarem, an vero etiam fideicommissariam. ea. q. nu. 161. 164. & seq. 260
- Substitutio continens tractum temporis in futurum an semper dicatur fideicommissaria ibid. nu. 162.
- Substitutio concepta in casum non necessarium ad vulgarem non dicitur vulgaris. q. xi. nu. 55. 316
- Substitutio, si sine liberis praedecessoris, non est vulgaris, ibid. nu. 557.
- Substitutione una extincta sequentes corrunt, quia omnes veniunt per modum continuati sermonis. q. ix. numero 200. 213
- Substitutus per fideicommissum revocare potest alienata. ea. q. nu. 237. 219
- Substitutio fideicommissaria non exipit per additionem hereditatis, sicut vulgaris. ibid. nu. 239.
- Substitutio directa non inducitur ex coniecturis, sicut fideicommissaria. ea. q. nu. 254. 220
- Substitutus in diem, vel sub conditione potest petere, ut sibi per heredem caveatur de restituendo fideicommissum eueniente casu. q. x. nu. 13. 225
- Substitutionis ius non transmittitur ad haeredes per substitutionem, si decedat ante casum substitutionis, q. xi. numero 34. 245
- Substitutio inter quos cadit ordo charitatis vel affectio, verbigratia fratres, & eorum descendentes intelligitur per vulgarem tantum. q. n. nu. 151. 73
- Substitutio dicitur fideicommissaria, non vulg. flante clausula codicillari. ea. q. nu. 162. & 168. fol. 75. 6
- Substitutio fideicommissaria vi inducitur per compendiosam in primo substituto tantum. ibid. nu. 169.
- Substitutiones conditionales plures una expirante expirant omnes, q. vi. nu. 8. fol. 81
- Vna dependente ab altera ibid. nu. 9.
- Substitutio sequens intelligitur sub conditione, si prohibitioni praecedenti fuerit contraria. ea. q. nu. 11. & 12. fol. 82
- Substitutio reciproca nude, & sine conditione scripta inutilis est. ea. q. nu. 23. 83
- Substitutio una declaratur per aliam. ea. q. nu. 33. 85
- Substitutio directa alias obliquanda non obliquatur flante dictione repetitiva. ea. q. nu. 22. 86
- Substitutio nimia non placet iussu iudicis. q. xij. nu. 1047. 425
- Substitutio nimia reijcitur. q. xij. nu. 106. 567
- Successio per substitutionem expressam finitur in decimo gradu ad istam successiois ab intestato. q. viij. n. 33. et seq. 103
- Successio ab intestato alienatio dicitur. ea. q. n. 293. 134
- Successio ab intestato non datur ultra decimum gradum respectu transuersalium. q. viij. nu. 5. 166
- Succedere volentem ex dispositione conditionalis oportet extare tpe euenientis conditionis. q. xi. nu. 584. 321
- Limita, ut nu. 585. & 595.
- Amplia, ut nu. 590. & seq. f. 322. & nu. 602. 323
- Succedens in factum, & ius alterius iustum habet ignorantiam. q. xiiij. nu. 87. fol. 553. & nu. 281. 564
- Superioris alicuius quo p. vari possit. q. xij. n. 159. 364
- Superior in casu praescriptionis dicitur is, ad quem pertinet locus ex natura loci, de cuius iurisdictione quous possessione tractatur. q. xij. nu. 267. 371
- Superior potest suppressere omnem iurisdictionem. ea. q. numero 290. 372

Superior

I N D E X.

Superioritas superioritatis non potest prescribi. ead. q. numero 270. 371

Supra supremam potestatem non est ascensus. ibidem numero seq. 371

Suspicio quid sit, & de materia suspicionum. quest. ix. num. 103. & plu. seq. 188

Suspicio, & presumptio parum differunt. ibi. nu. seq. 188

Suspicio una non inducit presumptionem. ibi. nu. 106. 106

Suspicionum alia vehemens est, & verisimilis, seu probabilis, alia temeraria. ibi. nu. 109. 109

Suspicio non est sufficiens ad torturam, nec ad condemnationem, licet sit vehemens. ibi. num. seq. 109

Suspicio iudicis est mutuum periculosa in aliquibus, ut in crimine falsi. ibi. num. 111. 111

Suspicio heresis licet possit oriri ex varijs signis, tamen oportet plene probare dicta signa. q. xi. nu. 286. 286

Suppellex de heresi, si citatus non compareat, dicitur vehementer suspectus, & si per annum steterit excommunicatus, tunc presumptio transit in violentam. q. ix. numero 105. 103

Sylvia non dicitur cedua, nisi sit tota cedua. q. xij. nu. 61. fol. 359

T

TABELLIONIS assertio in testamento quod testator sit sane mentis, & intellectus non probat firmitatem mentis. q. xij. nu. 371. 377

Taciti, & expressi par est virtus. q. xij. nu. 199. 566

Taciti, & expressi parne sit virtus. q. viij. nu. 424. & plu. seq. fol. 153

Tactum non est tante potentia ad excludendum sicut expressum. q. ix. nu. 184. 205

Tacti adiumento non indiget casus expressus. ibidem numero 199. 199

Tacitus consensus non potest plus operari, quam expressus. q. xij. nu. 260. 370

Tempus, quando est de substantia, testes de eo debent deponere etiam non interrogati. q. xij. nu. 424. 380

Tempus de facili excidit a memoria testis. ea. q. nu. 855. fol. 414. & num. 878. 415

Tempus perentij legimus, vel supplementum durat triginta annis. q. xv. nu. 108. 587

Termini, vide supra in verbo, Fines, & Consues. 509

Terra omnis de iure primoque liberata est, nisi quantum violentia illata. q. xij. nu. 445. 509

Terre sue intra territorium aliquis an, & quando praesumentur domini territorij, tam quoad iurisdictionem, quam quoad dominium particulare. ea. q. num. 440. fol. 508. & num. 49. fol. 510. & nu. 542. 520

Territorium tribus modis accipitur. q. xii numero 415. fol. 506. num. 434. 436. fol. 507. & seq. 507

Territorium ita se habet ad castrum, sicut digressus ad civitatem. ibi. num. 419. 419

Territorium an sit in mari. ea. q. nu. 400. 438. 507-508

Territorium de iure solus Imperator habet, ceteri aut reges, & comites non, & ibi ponitur ratio. ibi. nu. 433. 433

Territori dominus licet fundatum habeat intentionem, 433

quoad iurisdictionem, non tamen quoad verum proprietatem. ibi. num. 434. & plu. seq. vi in summar. 434

Territorium tribus modis accipitur. ea. q. nu. 460. & trib. seq. fol. 511

Territorium non venit in dispositione facta de castro simpliciter, nisi sit accessorium, & acquiritur, & assignatur Castro. ead. q. num. 478. fol. 513. num. 494. fol. 514. num. 498. fol. 515

Territorium castri non solum est ab eo divisibile, sed est diuisum pariete medio. ea. q. num. 489. 514

Territorium non est de substantia iurisdictionis, cum arbitretur, qui non habet territorium, possit citare. ea. quoad. numero 533. 519

Testamenti ignorantia presumitur in suo herede. q. iii. numero 43. 36

Testamenti scientia unde cognoscatur. ibi. num. seq. 36

Testatoris voluntas sup. Mens testis & infra. Voluntas, Testator sine causa non potest imponere legem heredibus. q. i. num. 2. 6

Testatoris voluntas pro lege habetur. ibi. num. 8. 6

Ita demon, si sit iusta. ibi. num. 12. 12

Testatoris voluntati contraveniens dicitur venire contra legem. ibi. num. 9. 9

Testator si prohibet filiis, ne bona dividant usq; ad certum tempus, illiq; cum iuramento consentiant, an possint contravenire. ea. q. num. 24. 8

Testator si reliquerit praedium pluribus, alienariq; prohibuit, neq; in extraneum, neq; inter ipsos erit permixta alienatio. ibi. num. 28. 28

Testator ubi prius contrafacientem; licet personam non nominet, ad quam vult bona pervenire; tamen intelligitur, quod ad coheredem, vel proximiorum vocatum debeat res devenire. ea. q. num. 120. 22

Testator prohibens filiis ne computent dotes uxorem suarum, non censetur gravare nepotes. q. 2. nu. 40. 27

Testatoris voluntati de facto contraveniens non dicitur facere contra eius voluntatem. q. vii. nu. 52. 105

Testator si mandavit heredi, ut liberet debitorem, ille habebitur pro liberato. ea. q. nu. 148. 116

Testatore iussu vendere rem aliquam potest actione ex testamento conveniri praesice, ut vendat, rem tradat, promittat &c. ea. q. nu. 84. 121

Testator ubi in prohibitione usus est verbis pregnantissimis ad effectum consuetudinis bonorum in familia, nullo modo alienatio fieri potest. ea. q. nu. 314. 137

Testator potest legem suis rebus imponere, quam vult, si hoc lege prohibuit expressis non repetitur. ibi. nu. 318. 318

Testator non potest imponere onus fideicommissi super bonis, quae non sunt transitoria ad heredes. q. xij. nu. 5. 54

Testator non potest transmittere ad suum heredem bona, quae non sunt transitoria ad heredes. ibi. num. seq. 54

Testatoris confessio, quando ei prauidet, vel non. q. xij. num. 96. & duob. seq. 45

Testator cesset voluisse prohibere derivationem legitimam subiacendo omnia, & singula eius bona fideicommissio. q. xv. num. 119. 590

Testator prohibens bona alienari non propter potestatem eximere ab obligatione dotandi, vel restituendi dotem 590

INDEX.

- ead. quæst. numero 164. 611
- Testator maiorem potestatem habet circa fructus post eius obitum perceptos, quam in proprietate ipsorum bonorum circa Trebellianicam. ea. q. nu. 171. 612
- Testatoris voluntas test est, & prædominatur, & illa est, quæ totum facit. q. ix. num. 5. 177
- Testatoris voluntatem lex pedetentim sequitur, sicut venator leporem. ibid. num. seq.
- Si testator uni legat fundum, alij usufructum eiusdem fundi, concurrunt in usufructu ead. q. nu. 34. 180
- Si Testator volens vestem legare scripsit suppellectile, credens eius appellationem vestem quoque contineri, vestis non debetur. ibid. num. seq.
- Testatori imputandum est, cur mentis suam clarius, & apertius non expresserit. ibid. nu. 40.
- Testatoris dispositio an. & quando interpretanda sit, ut sit conformis dispositioni iuris communis. ea. q. nu. 151. fol. 192
- Testator ubi masculos non semel, sed pluries in conditione posuit, an censeatur eos substituisse. ea. q. nu. 205. 214
- Testator ubi vocavit filios filiorum substitutorum ad portionem patrum suorum, an censeatur vocasse eos ad portionem parentum ea. q. nu. 214. 215
- Testatores ubi communiter sciunt facere fideicommissum in familia, tunc verba dubia pro fideicommissio interpretanda sunt. ea. q. nu. 222. 216
- Testator, quando vocavit filios, & filios filiorum, filius unus suus non succedit parvo decedenti sine filiis. ea. q. nu. 232. 218
- Testatori an censeatur clarior, quod est ab eo quis remotior, an verò proximior. q. xi. num. 39. 245
- De materia quis, & quando censeatur magis dilectus. ea. q. plu. num. ut in summa. 245
- Testator in dubio censeatur se voluisse conformare cum iuris communis dispositione, ubi plures consimiles reg. ibid. num. 40. & plu. seq.
- Testator faciens mentionem de linea masculina intelligitur de linea ipsius testatoris in dubio. ea. q. nu. 78. 250
- Testator in dubio presumitur, quod substituat sibi, non gravato. ea. q. num. 96. 252
- Testimonium de auditu auditus in sacro antiquo probat dominium. q. 13 nu. 57 fol. 477. nu. 75 fol. 478. numero 92. & 99. fol. 479. & seq.
- Etiā in probanda consanguinitate ibid.
- Contra. ea. q. num. 81. 479
- Testimonium de auditu ad hoc, ut aliquid operetur vel fidem faciat plura requiruntur. ea. q. nu. 58. & plu. seq. fol. 477. & num. 83. & plu. seq. 479
- Testimonium de auditu differt a testimonio de fama. ea. q. num. 72. 478
- Testimonium de auditu in ijs, quæ sunt de recenti inducit presumptionem translatam oneris probandi in partem aduersam. ibid. num. seq.
- Contra. num. 74. ibid. & num. 107. 480
- Testimonium de alieno auditu regulariter non admittitur. ea. q. num. 76. 79. 478
- Etiā si fama concurrat. num. 98. 479
- Testimonium de auditu debet formiter probari. ubi supra numero 77.
- Testimonium de auditu in antiquis facit presumptionem ad probandum bonam bonis. ea. q. nu. 101. 480
- Testimonium de auditu auditus sufficit ad probandum tenapus, cuius initium hominum memoriam excedit. ibid. num. 105.
- Testimonium de auditu, vel fama per se regulariter non probant, & in hoc æquiparantur. ead. quæst. nu. 135. fol. 483
- Testimonium probatorum si non requiratur causam, sufficit, quod testis dicat se vidisse, si non interrogatur de causa scientia. q. xij. num. 325. 374
- Testis super filiatione de auditu deponens, licet plene non probet, tamen transfert onus probandi in partem aduersam, saltem in antiquis. q. xi. num. 505. 307
- Testes singulares non probant filiationem. ibidem numero 507.
- Testis pauper, & vilis non probat, nisi ageretur de tractatu, & nominatione filiationis calat; tunc. n. admittuntur pedisque, obstrictis & similes. ibid. numero seq.
- Testes consanguinei hic quando, & ad quid sufficiant. ibid. numero 509.
- Testes habentes effectum ad causam non sunt idonei, ut nutrit, sollicitator, & c. ibid. num. seq.
- Testes, & instrumenta eandem vim habent præterquam in antiquis. q. xij. num. 45. & seq. 359
- Testes, qualiter deponere habeant ad hoc, ut probent bona fuisse in bonis. ibid. num. 47.
- Testis unus, vel testes singulares an sufficiant ad probandum bona fuisse in bonis. ibid. duob. seq. num.
- Testes deponentes se vidisse talem possidere tale prædium, probant bonam bonis in corporaliis. ibidem numero 50.
- Limitatur ut num. 51. & seq.
- Testes si dicant testamentum fuisse factum coram testibus nominatis, non probant fuisse factum coram omnibus. ibid. num. 55.
- Testis dictum debet intelligi secundum articulum, & ad illum esse referendum. ead. quæst. nu. 70. & seq. 360
- Testes dicentes, se vidisse talem possidere non probant quasi possessionem rei incorporalis, nisi aliud addant. ead. q. num. 72. 360
- Testes deponentes, quod quis mittebat castellum, probant actum concernentem custodiam castri. quasi. xij. numero 160. 364
- Testes in testamento fuisse rogatos scientes, & patiente testatore sufficit, ut testamentum valeat. ead. quæst. numero 187. 365
- Testes deponentes de viste, vel iudicio suo, admittuntur in ijs, quæ sunt difficili probationis. ea. q. nu. 307 374
- Testis dicens, scio, quia scio, non probat, nisi dicat per quem sensum senserit. ibid. num. seq.
- Testis dicens se scire Titium fuisse occisum a Scio non probat, nisi dicat hoc esse verum. ibidem nu. 312.
- Testes in criminalibus etiā non interrogati debent reddere rationem sui dicti. ea. q. num. 315. 342. 364. fol. 374. 376. 377.

Testes

INDEX.

Testes anteneantur reddere rationem dicti sui etiam non interrogati. ubi supra, & p. n. seq. num. ut in summar.
Testis dictum debet esse clarum, ut non oporteat super eo disputari. ea. q. num. 322. 374
in t. q. ubi quodlibet requiritur sensus, & intellectus. ibidem numero sequen.
Testis, si deponat super his, quae iuris sunt, debet reddere rationem iuramentum cum sensu corporeo. ea. quest. numero 332. 341. 375-376
Testis, ubi requiritur iudicium intellectus supra sensum, non creditur nisi rationem concludentem applicet ex sensu; veluti in probando adulterium, consanguinitatem &c. ibi. num. 333-335. & nu. 341. fol. 376. 377
Testis dicens vidi talem dicentem verba diffidentia, non probat diffidentiam, & adducit ratio. ead. quest. numero 338. 375
Testis, si deponat per verba, quae adaptantur ad quid facti, non tenetur rationem reddere ead. quest. numero 342. fol. 376
Testis in probanda negligentia debet deponere de causa scientia per actus corporeos. ibid. num. 352. 376
Testis, qui habet scientiam iuris, & facti, probat etiam ea, quae iuris sunt. ibi. num. 262. 377
Testis in reddenda ratione dicti sui non sufficit, quod dicat, vera esse contenta in capitulo, quia videt, & audit, nisi aliter specificebit, ibid. num. 373. 377
Testis in probando animo deliberato, vel animi qualitate debet deponere de exterioribus, ex quibus talis qualitas detegatur. ibid. num. 374. 377
Testis dicens casum habere imperium, interrogatus de scientia, quid dicere debeat. ibid. 381. 378
Testes deponentes de iis, quae potius ratione, quam sensu percipiuntur, nisi reddiderint rationem dicti sui, sententia desuper lata est nulla. ea. q. num. 383. 378
Testes deponentes de territorio deponunt de iurisdictione. quest. ead. num. 403. 379
Testes in probando non tuto accessi, an sufficiat, quod deponant de credulitate. ea. q. num. 431. 380
Testium articuli, & dicta debent continere tale factum, quod aliquo sensu corporis valeat comprehendi mediate, vel immediate ex facto, per quod illud percipitur, ea. q. num. 439. 381
Testis dictum est interpretandum ex aequo, & bono. ea. q. numero 443. 382
Testis non loquitur tanquam Philosophus, vel magnus literatus, ibid. num. seq.
Testis dicens se possidere nomine talis non probat, nisi constet de mandato, & ratificatione illius. ibid. 447. 383
Testis deponens ad sui exonerationem non probat. ibidem numero 449. 384
Testis deponentis de facto proprio plene creditur. ibidem numero 451.
Testis dicens iudicis fecisse aliquid, non probat eos fuisse iudices. ea. q. num. 452. 383
Testis unus an sufficiat ad probandum quasi possessionem. ibid. numero 454-460. & num. 463-467. fol. 384

Testes variantes seu discordantes in tempore, & loco non probant, & si aliquo modo possent reuocari ad concordiam ea. q. num. 455. 383
Testes concordantes quo ad effectum probant, licet discordent in verbis. ibid. num. 456.
Testes singulares admittuntur in probando aliquid in genere. ibid. num. seq.
Testis unus, quando sufficit ad plenam probationem, debet esse cum exceptione maior. ea. q. numero 467. fol. 384
Testis, quando debet esse cum exceptione maior, debet capitulari, & probari illa qualitas. ibid. num. 468. 385
Testium singularitas an sit diversificativa, vel alterativa, seu administrativa, & de singularitate plurium. ibid. nu. 472. & p. n. seq. ibid.
Testes singulares, qui dicantur, ibidem num. 475. & numero 491. 385
Testes an in dubio presumantur, & indicandi sint contestes, ut probent. ubi supra num. 476. & p. n. seq. ut in summar.
Testes singulares tantum probant mille, quantum unus. ea. q. nu. 486. (& p. n. alijs. ut in summar.) 384
Testes plures quandoque minus probant, quam unus. ibid. num. seq. & num. 560. 393
Testis unus non facit vacillare fidem alterius diversò deponentis, imò administratur ea. q. nu. 489. 385
Testium singularitas quando est oblativa, nulli eorum creditur, quia falsi. ibid. num. seq.
Testes ubi dicantur contestes, nonnulli casus ponuntur. ibid. num. 393. & plu. seq.
Testes debent necessario concludere ea. q. nu. 498. 386
Testes, qui dicunt se non fuisse citatos, reprobandi tanquam singulares. ibid. num. 502.
Testis unus de veritate, & alius de confessione parte absente probant solim semiplenè ea. q. nu. 508. 387
Testis unus de veritate, unus de confessione, & unus de fama plene probant. ibid. num. seq.
Testes singulares super aliquo crimine reddunt infamem infamia facti. ibid. num. 513.
Testes quando sunt singulares, non est locus iuramento suppletivo. ibid. num. 514.
Testes singulares licet non probent an tamen index possit ex illis ad credulitatem deduci, & ad plenam probationem, & sic de iis, & effectu quo ad inquisitionem, torturam, & condemnationem &c. quando coniunguntur, quando sufficiant &c. ea. q. nu. 517. 388
Testis unus supplet defectum personae testium, ubi etiam maiores omni exceptione desiderantur. ibidem numero 528.
Testes singulares inducunt violentam presumptionem, quae penitus conuincit reum, maxime in foro penitentiali. ibid. num. seq.
Testes singulares sufficiunt ad purgationem canonicam in iungendam. ibid. num. 522.
Testes singulares nunquam iunguntur si cogatur de probandis verbis formatibus. etiam si principaliter de formalitate verborum non contendatur. ibidem numero seq.

INDEX.

- Testes singulares vbi probant plenè, vnus probabit se-
mpiternè.** ea. q. num. 336. 391
- Testes diuersificantes in tempore, vel loco non probant,
quando actus est iterabilis.** ea. q. nu. 557. 392
- Quòd actus non est iterabilis sunt contrarij.** ibid. nu. seq.
- Testes si deponant vnus de actu sub genere contento, &
de vno tempore, vel loco; alius de alio actu, & diuerso
loco, vel tempore non possunt concordari, vt probent.**
ea. q. num. 577. 395
- Testes diuersificantes factum, q. non est nisi vnum, de quo
agitur dicuntur se inuicem elidere.** ibid. num. 587.
- De Testium contrarietate, vel concordia cum exemplis, et
declarationibus.** vbi suprâ, & latissimè per plu. seq.
num. vt in *summar.*
- Testes non conferentes in eundem rei finem dicuntur sin-
gulares taliter, quod qui eos producit, non dicitur habere
aliquem testem.** ea. q. nu. 589. 396
- Testes si simpliciter deponant de aliquo facto in genere,
tunc diuersitas in tempore, loco, causa scientiæ &c.
non reddit eos singulares.** ibid. num. 592.
- Testes singulares probant, si sunt nobiles, vbi alijs non
probarent.** ea. q. num. 596. 397
- Vide infra nu. 703, 706. vbi ista opinio reijcitur.** 405
- Testes non dicuntur singulares, si tendunt ad vnum finem.**
ibid. num. seq.
- Testes singulares in summis, & quantitatibus dicuntur
conuenire in minori summa, nisi ex singularitate appa-
reat testes loqui de diuersis negocijs.** ea. q. nu. 601. 397
- Testes testamentarij dicentes se non interfuisse testimen-
to, de quo queritur, non possunt hoc in loco argui de
singularitate.** ea. q. nu. 609. 398
- Testes singulares probant in supro, et vitæ honesta pro-
banda.** ea. q. num. 619. 399
- Testes nunquam possunt esse singulares, si de actu reuere-
nti deponunt.** ibid. num. 622.
- Limita vt num. 627. ibid.**
- Testis, qui deponit de eo, quod ipse vnicus, & solus scit,
est singularis.** num. 633. 400
- Testes non probant, nisi simul eodem tempore id, super quo
deponunt, viderint, vel audierint.** ibid. num. 638.
- A qua rex excipiuntur facta indiuidua.** ibid. num. seq.
- Testes deponentes vnus de numeratione, alter de confes-
sione non probant tanquam singulares.** ibid. num. 642.
- Testes deponentes vnus de fama in vna parte ciuitatis, al-
lius in alia parte non iunguntur.** ea. q. nu. 652. 401
- Testes deponentes vnus de visu, alter de auditu discordant
in sensu, & sensato.** ibid. num. 654.
- Testes in dubio presumuntur testes, si congrua inter-
pretatione hoc fieri potest; hæc conclusio damnatur.**
ead. q. num. 669. 402
- Testes licet non teneantur deponere de die, tenentur tamē
respondere de mense.** ibid. num. 672.
- Testes si non recordantur de tempore, non ideo tamen mi-
nus probant.** ibid. num. seq.
- Testes singulares dicuntur testes lacerati.** ibid. num. 676.
- In Testibus singularibus non habet locum regula, Quorum
singula non prosumt &c.** ibid. num. 678.
- Testes si dicant aliquid fuisse factum vnus de die, alius
inter diem, & noctem, dicuntur singulares, & con-
trarij.** ea. q. num. 680. 403
- Testium certa minima differentia habet imaginem contra-
rietatis, & non probant.** ibid. num. 682.
- Testium pluralitas supplet defectum personarum eorum.**
ea. q. test. num. 704. 405
- Testes dicentes ad manus meas peruenisse tantum de bonis
talibus, quod sufficit ad satisfactiōem, probant hoc
in genere.** ea. q. num. 719. 406
- Testes, & quilibet alius species probationum, an in dubio
iudicandi sint concordēs, vbi disputatur ad partes.** ea.
q. num. 740. 750. cum plu. seq. 408
- Testium discordia quibus consistat.** ibid. 741.
- Testium dicta non sunt canillada, sed adiecta da.** ibid. nu. 752.
- Testis dictum etiam ambiguum sustinetur, ut probet, si
in quacunque interpretatione concludit.** ibid. nu. 757.
- Testes, sufficit, quod concordent in principali facto, & in
substantia rei, & facti, licet sint discordes in modo in-
randi, vel in aliquibus circumstantijs, vel qualitatibus.**
ea. q. n. 768. 409
- Testis maior fides adhibetur, si non deponit per certum præ-
meditatum sermōem.** ibid. num. seq.
- Testes debent concordare in circumstantijs; que sunt cum
declarationibus, & exemplis.** ibid. nu. 774. 779. & plu.
seq. fol. 410
- Testis vnus quando dicit plus altero, non per hoc dicitur
contrarij.** ea. q. nu. 796. 411
- Testis interrogatus de confessionibus si plures nominat, alter
pauciores, non ideo dicitur discordes.** ibid. nu. 797.
- Seq. vbi concordantur opinionēs.**
- Testium quilibet si taxatiue deponat de summa per eos ex-
pressa, illi statim ibid. n. 800.**
- Testes deponentes super ijs, que percipiuntur sensu corpo-
reo, si variant inter plus & minus, non probant etiam
id, quod minus est; sed si deponant super ijs, que per-
cipiuntur solo iudicio, & diuersum intellectus.** ibi n. seq.
- Testis si dicit nullum pactum redimendi fuisse factum,
non dicit falsum, si erat simulatum; idem in teste, qui
rem communem dicit esse propriam.** e. q. n. 810. 412
- Testes contrarij omnes punitur, nisi vnus sit dignior al-
tero.** ibid. 817. & seq.
- Testis, qui negat se fuisse presentem tali actui, & con-
trarium ostendit per instrumentum, in anabitis est.**
ea. q. nu. 831. 413
- Testis vnus si dicat aliquem fuisse vulneratum cum pu-
nctâ, alter cum talio, & non appareat nisi vnus vnus;
nec constat de eius qualitate, non reducitur ad concor-
diam.** e. q. n. 846. 414
- Testis vnus si dicat, quod stetit per multum tempus, alter,
quod per modicum, an concordent.** ibid. n. 850.
- Testis, qui dicit se non recordari de tempore, est multum
excusabilis.** ibid. n. 854.
- Testes suspecti possunt de varijs circumstantijs interrogari
etiam per toturam.** ibid. n. 866.
- Testis, qui verisimiliter debet recordari de tempore, & di-
cit se non recordari, potest de falso puniri.** ibid. nu. seq.
- Declaratur ista conclusio.** ibid. n. 858. & seq.
- Testis, qui dicit esse tantum tempus, vel se esse etatis anno**

INDEX.

rum tot, non intelligitur taxatim loqui ibid. n. 861.
 Testis, si dicit, quod auditur per potestatem intelligi per
 duos annos, vel circa. q. n. 866. 415
 Testis unus recordatur de tempore, alius dicit se non re-
 cordari, & vel omnes dicunt se non recordari de tempo-
 re, & illud non est de substantia negotii tunc non debi-
 litatur eorum depositiones, si finis in facto longin-
 quo ibid. n. 877.
 Testes esse varios in tempore an venerat, quando principa-
 liter de eo non agitur ibid. n. 881.
 in Teste tempus, & locus regulariter non sunt de substan-
 tia, nisi de hoc principaliter agatur, nisi finis in perso-
 nis suspensio e. q. n. 883. & seq. 416
 Testium discordia in tempore, naturaliter loquendo, est val-
 de consideranda. ibid. n. 885
 Testes debent concordare in eodem gradu in questione
 matrimonij, vel successione, si agatur de patretera pro
 banda ibi. n. 893.
 Testes debent concordare in formalitate verborum, quan-
 do q. tio est super formalitate; aliis secus ibid. n. 895.
 Conclusio ista videtur dampnari infra e. q. n. 900. 417
 Testis unus si dicat quod Sempromius mutuavit Cajo vni-
 scutum, aliter quod mutuavit sex libras, an concordent-
 ur. ibid. n. 899. & seq.
 Testes singulares in contestibus non possunt concordari
 ibidem num. 900.
 Testis dicens contractum non fuisse factum cum Scio, non
 dicitur falsus, si fuit factus cum Scio, & Sempromio.
 ibid. n. seq.
 Testis in seipso contrarius apparet an sit reconciliandus;
 & constituntur quinque capita singulorum infra exa-
 minanda. e. q. n. 907. 417
 Declaratur hoc ibid. n. 1010. cum seq. 422
 Testis unus maior est variatio in se ipso, quam inter plu-
 res. e. q. n. 909. & 920. 417
 Testis, si dixerit unum extra iudicium, & contrarium, vel
 diversum in iudicio non potest saluari a pena falsi. ibid.
 n. 912. & seq. ubi declaratur.
 Testis, si dixerit unum extra iudicium, vel diversum in iu-
 dicio, si utrumque dictum est iuramentis; reperitur inter
 duo iuramenta. ibid. n. 914.
 Testis, si dixerit unum extra iudicium, & contrarium in
 iudicio; an possit se iurare in secundo dicto, dicendo,
 quod notarius non scripsit verum in primo dicto. ibid.
 num. 915.
 Testis varius, an falsus? dicens nedum non probat, sed
 etiam puniunt. e. q. n. 922. & seq. 418
 in Teste eodem varietas est tantae importantis, quod nul-
 lo modo pronuntiari potest pro illa parte, pro qua flat
 d. varietas. ibid. n. 928.
 Testis potest torqueri propter eius varietatem ibid. n. se.
 Testis, si circa extrinseca, non autem circa factum princi-
 pale, & substantia deponit falsum, puniunt de falso,
 sicut extraordinarie, & tamen probat ibid. n. 937.
 Testis quilibet, sicut de iure non praesumitur sibi ipse con-
 trarius, & falsus, & probat, ita etiam intelligi, & in-
 terpretari debet, ut non dicatur falsus, & de quomodo
 varietas non sit patens, & c. ibid. n. 939.

Testis sibi ipse contrarius nunquam ad concordiam redu-
 citur, saltem ut probet. e. q. n. 941. 419
 Testis dictum, si sit ita apertum, & clarum, quod saluari
 non possit, tunc non est glossandum. ibid. n. 943.
 Testis dictum, si aliqua interpretatione, vel declaratione
 iudicari saluari possit; tunc non patet dici falsus, vari-
 us, vel contrarius in effectu ibid. n. 943.
 Testium interpretatio oportet, quod sit congrua verbis
 testium ibid. n. 946.
 Testium interpretatio si sit si pletina, tunc bene salvan-
 tur a falso, sed an probent nec ne. ibid. n. 947. & seq.
 Testium varietas, siue contrarietas si non sit circa sub-
 stantia, vel per errorem, vel in minimi nociva, vel tes-
 tis in continenti varietas a primo dicto; non est elabo-
 randum super conciliatione; secus tamen est in fas-
 tate. ibid. num. 952. & seq.
 Testis in causa civili aperte in conciliabilis solam mittitur
 foras, in causa vero criminali torquetur, ut sciatur, &
 nam ipsius dictum sit verum, & puniunt etiam de
 falso. ibid. num. 955.
 Testis quomodo possit cognosci, an in seipso varius, vel co-
 trarius sit, ita iter quod non possit conciliari, & sub-
 ciuntur plura exempla ibid. n. 956. cum pl. seq.
 Declarationes afferuntur ad hanc questionem. infra.
 ead. n. 1010. & seq. sol. 422.
 Testis si primo dicit, se scire tale quid, deinde super inter-
 rogatorijs dicat se credere id, quod dixit sciretur a pri-
 mo dicto recedere, & non probat, nisi reddat sufficien-
 tem rationem credulitatis. e. q. n. 959. 420
 Testis, si primo dixit se non recordari, & postea dixit se
 recordari non potest propterea dici varius, aut falsus,
 ibidem num. 964.
 Testis, quando nulliter deposuit, puta, quia contrarietas,
 quam deposuit, est circa omnino impertinentia, vel non
 substantia; an probet. ibid. num. seq.
 Testes an sustineantur, si contrarietas in conciliabilis sit
 modica. ibid. num. 971.
 Testis, qui dicit primo, quod vidit tale quid, & postea di-
 cit, quod auditus dici, aliquid detrahit primo dicto,
 ibidem num. 973.
 Testis, qui dicit primo hoc esse, quantum ipse scit, & pos-
 tea super interrogatorijs alia subiicit; saluatur quod
 illud verbum, quantum ipse scit, non stat taxatim.
 e. q. numero 980. 421
 Secus si dixerat, se hoc tantum scire. ibid. n. 986.
 Testis, si primo dixit se nescire, et deinde dixit se credere,
 tunc non iustificatur si autem esset in eodem examine, tunc
 dubium, et si dicto standum se scire tale quid, postea dixit se
 nescire; debet intelligi, nisi ut sup. dixit e. q. n. 998. 422
 Testis in seipso varius, aut contrarius potest se ipsum de-
 clarare, in continenti tamen: quandoq; etiam ex inter-
 vallo. e. q. n. 1011. & seq. 423
 Testium dicta benigna interpretatione adiuvanda sunt non
 solum praesumendo, sed etiam fingendo, si causa opi-
 nio. ibid. num. 1017.
 Testis dictum, ubi est obcurum, debet repeti, aliis index
 debet interpretari in maiorem partem. ibid. n. 1019.

Testes

INDEX.

Testes, sufficit, quod possint cōcordari per interpretationē
possibilem secundum rerum naturam. ibid. num. 1020.
Testis depositio non sufficit, quod sit possibilis, nisi etiam
sit verisimilis. ea q. num. 1025. 424
Testis interrogatus, an possit esse, quod tale factum sit, &
quod ipse non intellexerit, etiam si dicat quod sic, non
ideo tamen infingitur eius dictum, nisi etiam illud pos-
sibile sit verisimile. ibid. num. 1033.
Testium concordia debet esse probabilis, et consona veri-
tati, alias non potest fieri conciliatio extorquendo ser-
mones: tertia opinio. ibid. num. 1028. alia opinio
subduntur num. seq. ut in summa.
Testis tantum probat, quantum dicit, & non plus. ea. q.
numero 1044. 425
Testium depositio, & dicta semper sunt intelligenda
secundum communem populi intelligentiam, non autem
secundum interpretorum subtilitatem. ibid. nu. 1046.
Testium dicta possunt cōcordari eisdem modis, quibus leges
discordantes concordantur. ea. q. nu. 1061. 426
Que tamen conclusio est periculosa. ibid. nu. 1063.
Testis unus, si sit omni exceptione maior, aut idoneus, sup-
plet alium, qui aliquem patitur defectum, puta, si sit
socius criminis. ibid. num. 1067.
Testis infamis iungitur cum teste omni exceptione maiore
ad plenam probationem in civilibus. ibid. 1068.
Testibus eiusdem productionis in iudicantibus, non statim
maiori parti, sed verisimiliori deponenti. ibid. n. 1069.
Testium maiori numero statim, & data paritate in ceteris,
ibidem num. seq.
Testium saluatio ubi admittitur, quilibet redditur singu-
laris, quando sumus in actum terribili, & non momen-
taneo. ea. q. num. 1077. 427
Testes si cōgrua interpretatione verborum possunt intelligi
esse concordantes, non presumuntur singulares. ibid. n. 1081
ad Testem a falsitate saluandum quolibet excusatio pro-
babilis sufficit. ibid. num. 1083.
Testes quando possunt saluari, tunc non dicuntur diuersi,
sed aduersi in dictis suis. ea. q. num. 1088. 428
Testis unus quando alteri contradicit, potest index adhaerere
vni magis, quam alteri, quia si dicat magis verisimile,
vel quia sit dignior. ibid. num. 1095.
Testium concordia ubi fiat, ut etiam probent, exemplo-
rum testes recententur a nu. 1098. ad plu. seq. 429
Testes ubi non disconueniunt in alio, et non conueniunt in qui-
busdam verbis, quod magis eis stetur. ibid. nu. 1105.
Testes videntur magis probare deponendo per diuersa
verba. ea. q. num. 1111. 430
Testes deponentes per eundem premeditatum sermonem di-
cuntur subornati, & suspecti de falso. ibid. num. seq.
Testem meliorem non habemus, quam rerum natura, que
mentiri non nouit. ea. q. nu. 1162. 433
Testis unus quando impugnat alium, & non sunt concilia-
biles, quid agendum. ea. q. num. 1181. 434
Testes plures pluribus et alijs contradicentibus, an cōciliari
possint: ponitur tria membra. ibid. 1182. & pl. seq.
Testium data paritate preuident testes rei, vel causae pro-
mouente, nisi actor causam suam favorabilem tueatur. ea. q.
num. 1192. & 1194. 436

Testes ubi sunt inæquales an omnes saluandi sint: & co-
ciliantur opiniones. ibid. num. 1195. & plu. seq.
Testibus in aqualibus productis ab eadem parte non est lo-
cus concordie: imò non probant, licet plures sint pro
vno dicto, quam pro alio. ea. q. num. 1201. 437
Quod tamen reprobat. ibid. nu. seq.
Testes digniores an semper sint præferendi minus dignis,
sive sit causa civilis, sive criminalis. ibid. nu. 1212.
Testis dicto statim in præiudicium assentientis, & produ-
centis testem. ibid. num. 1215.
Testes etiam non contrarij, sed aliunde falsi reijci debent.
nu. 1227. et vide nu. 1233. ubi limitatur. et n. 1234.
cui plu. seq. ubi multis modis declaratur. ea. q. fol. 439
Testis si plenè factum non dicit eius dictum non valet,
cum declaratione. ibid. nu. 1236.
Limitari videtur. ibid. nu. 1242. & seq.
Testis dictum totum cornui, si quid de substantialibus in
eo deest. ibid. 1237.
Testis falsus in vno, falsus in ceteris. ibid. nu. 1240. & pl.
seq. ubi declaratur hoc dictum, ut in summa.
Testis non potest in parte approbari, & in parte repro-
bari. ibid. num. seq.
Testis et non iuratus, si deponat contraria, varia, vel falsa,
non probat, & punitur de falso. ea. q. nu. 1250. 440
Testis an punitur de falso, si eius dictum non præiudi-
cat parti aduersæ: si modo potuerit præiudicare.
ibid. num. 1251. & seq.
Testis si per errorem peccauit in aliquo ex substantialibus, vel
pertinentibus ad eam non dicitur periturus. ibid. nu. 1253.
Que tamen opinio reijci videtur. ibid. nu. 1255. et seq.
Testis non debet deponere nisi de ijs, que ipse nouit. ibid.
numero 1256.
Testes, quibus lectum fuit testamentum, si dicat, quod factum
illa die, quam dicit instrumentum, & tamen con-
trarium probatur, quod sit alia die, talis error excu-
satur. ea. q. num. 1257. 451
Testis semel periturus, & sic infamis semper repellitur à
testimonio. ibid. num. 1261.
Testis iuratus dicere veritatem super capitulo, et eius cir-
cumspectis. ibid. nu. 1264. & nu. 1280. & plu. seq. 453
Testes varij vel contrarij circa extrinsecas, seu accessorias,
& super alijs appenditijs ad illud non sunt culpadi in
aliquo, etiam ut probent. ibid. num. 1267. & pl. seq. 452
Contrarium adducitur. nu. 1276.
Declarationes plures ad hanc conclusionem adducun-
tur num. 1283. cum plu. seq. 453
Testium interrogationes cum declarationibus &c. late à
nu. 1268. ad plu. seq. 451
Testes si interrogantur super ijs, super quibus non debue-
runt interrogari, non fit præiudicium parti. 1269. ibid.
Testis interrogatus super generalibus, an sit assensus partis
producentis, respondit, quod non, licet in effectu contrarium ve-
rū esset, quia erat assensus valde remotus tali assensitate,
quod non repellit testem, nihilominus est punitus extraor-
dinarie, ita quod mēdax, et periturus. q. xij. n. 1277. 455
Vide num. 1310. & plu. seq. ut in summa. 46
Testis an sit coactus, vel assensus producentis, non peruenit
ad principale negotium, sed est de appenditijs. ibid. nu. seq.
Testis

INDEX.

Testis sollicitetur, quando illud, in quo falsum dixisse dicitur, non qualifcat fidem ipsius. ea. q. nu. 1291. 454
Testes ubi sunt suspecti de falso, licet eos interrogare de qualitate dici, aeris, vestium, & huiusmodi; & tunc contrarietas, seu falsitas vitaret, etiam in eis, que non sunt de substantiis aliis. ea. q. nu. 1295. & seq. 455.
 & num 1324. 457
Testes dicuntur suspecti, quando non deponunt verisimilia. ibid. num. 1297.
Testes rustici, & idiotæ non presumuntur dolose dixisse falsum aut variasse. ea. q. nu. 1302. 456
Testis falsus in uno non dicitur falsus in reliquis, quando fuit varius seu contrarius in diversis examinibus ibid. numero 1306.
Testis solum mendax punitur extraordinarie ibidem. numero 1312.
Testis fundans dictum suum super exemplo falso dicitur falsus super toto eius dicto. ea. q. nu. 1321. 457
Testis si deponit de contractu venditionis celebrato, sed non cognoscit emptorem, non probat. ea. q. nu. 1334. fol. 458
Testes si dixerunt, se scire tale quid, vel pro certo scire, & interrogati in causa scientie dicant, quia audiverunt a talibus; tamen sollicitentur eorum dicta, ut non dicatur variata, contraria ead. q. nu. 1354. 460
Testes super state alicuius dicentes talem esse talis atatis iudicio suo, non possunt dici falsi, licet falsum dixerint. ibid. num 1356
Testis dicens audivisse id dici a parte, vel eius auctore, aut consanguineis nihil probat. q. xiii. num. 63. 477
Testes deponentes de auditu probant, si unus exprimat duas personas, alius alias duas diversas exprimat. ibidem numero 68.
Contra ibid. nu. seq. & num 81. 479
Testes deponentes de auditu debent addere, quod credunt id, quod audiverunt; aliis si dicerent se id non credere nihil probaret. ea. q. nu. 71. et 91. 478. 479
Testes facili inveniuntur, qui dicant audivisse sic, & sic. ibid. num. 82.
Testes de auditu non probant, nisi illi sint mortui, à quibus audiverunt. ibid. num. 90.
Testes de auditu debent dicere, quod audiverunt ab antiquis. ibid. num. 94.
Testes deponentes de fama ad probandum dominium, quid exprimere debeant. ea. q. n. 109. & plu. seq. 481
Testis deponens de fama dicitur potius deponere de iudicio intellectus, quam de sensu corporis. ibid. nu. 13.
Testis depones de fama si interrogetur, quid est fama, et respondeat se videri; non probat. ea. n. 118. fol. 134. & 82. et se. Declara. ut num. 121. ubi supra.
Testis deponens, quid de nocte factum non probat, si interrogatus, quia sit nox, respondit, nescio. ibid. nu. seq.
Testis numerus non supplet defectum, quando informiter deponit super fama. si est minor decem, & minus, si concurrat aliqui inhabilitas personarum ibid. nu. 128.
Testis depositus etiam in criminali ei non nocet, si ut principalis postea conveniatur. ea. q. nu. 197. 488
Testes deponentes de territorio dominio, districtu, vel in-

viditione tenentur reddere rationem etiam non interrogati. q. ead. num. 459. 511
Textus non debet esse de indubitabili. q. xij. nu. 575. 394
Themistocles obliuionis arte quarebat. q. xij. n. 483. 384
Titulus verus exigitur in his, que sunt gravis preiudicii, nec sufficit patentia pro titulo secundum aliquos, nisi sit completa scriptio. q. xij. n. 107. f. 361. et n. 119. 362
Ex Titulo nullo non probatur dominium, et si nullitas non cõcernat litigantes sed ius tertij. q. xij. nu. 13. 476.
Titulus, & causa habiti ad acquisitionem domini, vel quasi semper est probanda ad iustificationem domini, etiam in antiquis. ibid. num. 56.
Titulus in prescriptione fideicommissi debet haberi ab extraneo penitus. q. xij. nu. 176. 552
Titulus habitus à Camera, que gravato successit p. p. eius debui non dicitur haberi ab extraneo penitus ibid. n. se.
Titulus, qui pro non titulo habetur, nulla est in consideratione, quoad prescriptionem. ibid. num. 178.
Titulus habitus ab eo, qui vendit tantum ius, & habet in re habetur pro non titulo ibid. num. seq.
Titulum, qui habet non constitutum in mala fide per solam motionem litis, secus si sit simplex bonæ fidei possessor sine titulo. q. xv. num. 343. 648
Titulus exhalat malefidei possessor à capite dis. ibi. n. 345
Tolerantia simplex Principis non est dispensatio. q. xij. numero 112. 362
Tractatus maiorem vim habet, quam nominatio, qualiter probetur, eius vis, & effectus, & c. q. xi. a. nu. 310. ad plu. seq. ut in summam. 279
Tractatus probat solum inter patrem, & filium, virum, & uxorem. ea. q. nu. 318. 280
Tractatus nihil probat, si tractatus dicebat, quod aliquid faciebat, faciebat amore Dei. ibid. num. seq.
Tractatus debet procedere ab utroque parente. ead. q. numero 418. 295
Tractatus, in quibus actibus consistat. ibid. num. seq.
Tractus suavitatis non pertinet ad iudicium. q. x. n. 1224
De Traditione, que fieri necessario debet, ubi agitur intelligitur, si commodè fieri potest. q. viij. nu. 224. 125
Tradita res, quando presumatur. ea. q. num. 135. & plu. sequen. 127
Traditio transfert dominium, si tradens erat dominus alias tantum transfertur conditio succipiendi, et Publiciana competit. q. xij. nu. 41. & 44. 475
Transactio in dubio presumitur facta bona fide, secus ubi res est clara. q. viij. num. 70. & seq. 106
Transactio super bonis alienari prohibitis, quando valeat. ea. q. num. 74. & plu. seq. 107
Transactio non refertur de facili sub pretextu erroris lesionis. ibid. num. 80.
Transactio facta super testamento intelligitur facta super toto. q. xij. num. 60. 359
In Transieralem, quando possit fieri alienatio à prohibito alienare. q. viij. num. 413. & plu. seq. 152
Trebellianica ex bonis tacite prohibitis alienari deducitur, secus in expresse prohibitis. ea. q. num. 483. 37
Trebellianica peti non potest ante casum restitutionis. q. xv. num. 139. fol. 596. & num. 203. 621
 Trebel-

I N D E X.

Trebellianica an possit per testatorem prohiberi, & an detrahatur contra voluntatem testatoris: ubi latissime de materia Trebellian. vi in sum. ea. q. nu. 151. & plu. seq. fol. 603
Trebellianica an possit prohiberi in liberis primi gradus, latissime distinguuntur plures casus habentur. ea. q. numero 190. v. q. ad num. 1201. 604
Trebellianica detractio per quæ verba censetur prohibita, latissime habetur per plura exempla. eadem q. nu. 190. v. q. ad num. 1201. 614
Tria considerare debet, qui negotium aliquod ag greditur quid sit possibile, quid utile, & quid sit alteri non nimis onerosum. q. xv. num. 223. 624
Tyrannus exerceans iurisdictionem in ciuitate obfessa nihil iuris acquirit. q. xij. num. 240. 368
Tyranni patientia nihil prodest volenti acquirere quasi possessionem in iurisdictionis in loco aliquo per ipsum obfesso. ea. q. num. 292. 373

VARIE consulentes iniquæ carpunt moderni. in progm. num. 7. 2
Variatio, vel contrarietas, etiam si non sit circa substantiam negotij, vitiat dictum testis, si aliis est suspectus. q. xy. num. 765. 409
Varietas quantitatis facit presumi diuersitatem actus. ea. q. num. 784. 410
Varietas patris, siue manifesta, seu talis expressa, q̄ sapiat apertam falsitatem, facit, ut testis nedum nō probet, sed etiam de falso sit ponendus. ea. q. num. 940. 419
Varietas modica etiam substantialis non vitiat testes ead. q. num. 1204. 417
Varietas in Doctore admittitur ubi reddit rationes varietatis, aliās secūs. q. xij. num. 257. 419
Valsalus sine consensu domini pot̄ feudum alienare, quando transfert in æque idoneum ad seruendum. q. viij. num. 113. num. 168. 562
Valsalus ubi data sit licentia disponendi, & testandi de feudo in quemcūq; uoluerit, & is decesserit ab intestato, creditur uoluisse, quod perueniat ad venientes ab intestato. q. ix. num. 178. 273
Valsalus ob delictum non priuatur feudo ipso iure, sed requiritur sententia non solum facti, sed etiam iuris. q. xi. num. 622. 326
Valsali veniunt in cōsequentiā castri, et territorij, cuius glebis sunt affixi. q. xij. nu. 428. f. 107. & n. 517. 517
Valsalus, & emphyteota possunt cogi ad ostendendum inuestituram, aliās omnia presumuntur feudalia, & emphyteotica. q. xij. nu. 539. 520
Valsalus non petens inuestituram infra annum, & mensē a feudo excluditur de rigore, secūs de naturali equitate. q. xij. num. 238. 558
Vbi aliquid est regulariter prohibitum, & in aliquibus casibus permittitur, nō sufficit adesse casum permittitur, ut actus valeat, nisi etiam ille exprimat. q. i. nu. 87. 15
Vbi illud, quod generaliter fit, non potest nisi in vno verificari, habetur pro expresso. ea. q. nu. 111. 20

Vbi habemus iura, & decisiones claras, non est timendum de generalibus obiectionibus. q. viij. num. 139. 112
Vbi est superioritas, ibi debet adesse auctoritas. q. xij. numero 289. 372
Vbi habemus iura, seu datū exigendi quasi possessione ultra exactionem etiam immemorabilis temporis, est probanda scientia, & patientia officialis, ad quem spectant iura loci. q. xii. num. 26. 371
Vbi fiscalia dantur, ut in uera natura fiat, aliās exigentes ea tenentur ad restitutionem. q. xii. nu. 583. 525
Vbi editionis appellatione oī actus continetur, per quem dominium transfertur, etiam in vltima voluntate, quod declaratur. q. viii. nu. 5. & duob. seq. 100
Vbi editio ubi non est perfecta, si nūctus sunt promissoris, ea. q. num. 142. 115
Vbi editio, quando duobus facta reperitur diuersi temporibus, præfertur illi, cui facta fuit traditio, et ibi de veritate. ea. q. num. 200. 122
Vbi vendit res duobus an p̄ueniat p̄ma falsi. ibid. num. seq. 100
Vbi venditor non potest regulariter conveniri ad rei traditionem, nec promissor ad interesse, nisi prius soluto precio, aut aliās satisfacto, etiam si in vno tantum numero deficiat. ea. q. nu. 213. 124
Vbi venditor obligatus ex forma contractus, & ex vi promissionis per eum facta solum poterit cogi ad vendendum, sed non ad tradendum; etiam si habeat facultatem tradende rei. ea. q. nu. 219. & seq. 125
Vbi venditor quibus in casibus, & si possit, nō teneatur tradere, sed liberetur soluendo interesse. ibid. nu. 223. 125
Vbi vendens possessionē cesserit vendere totā. q. xii. n. 59. 59
Vbi vendens p̄dia sua, et oīa, quæ habet in tali territorio, nō videtur vendere ius colligendi cēsum, quod habet in certis domibus in illo territorio. q. xii. nu. 450. 510
Vbi edita curia, in qua sit feudum, non censetur venditū feudum, nisi de eo sit facta mentio. ea. q. nu. 484. 514
Vbi vendens prædium excepto fonte non intelligitur referuare, & excipere solum, quod est circa fontem. ibid. numero 490. 514
Vbi venditis possessionibus, vel castro, censetur venditio iurisdictionis, & omnia quæ vendens habebat ratione castri, & possessionis, non ratione personæ suæ. ea. q. nu. 497. fol. 155. & nu. 512. & seq. 517
Vbi vendens ius, quod habebat in re, nō tenetur de euictione, nisi rem tradat. q. xii. nu. 181. 552
Vbi verba testamentorum potissima pars sunt ad cognoscendum voluntatem disponentium. in progm. numero 6. fol. 1. 1
Vbi verba adiecta prohibitioni velite debent declarari, ut importent fideicommissum, minus quæ nō fieri possunt. q. v. num. 30. 49
Vbi verba in fideicommissis inculcari non incongruū ad maiorem declarationem ibid. num. 31. 32
Vbi verba contractibus adiecta per modum causæ finalis, siue enunciandi, ultra prohibitionem velitem inducunt fideicommissum absolutum. ea. quæ l. num. 30. fol. 51
Vbi verba in dispositione, quando dicantur habere traditionem temporis. q. v. num. 161. 75

verba

INDEX.

Verbo disponendi non sunt laceranda. q. viij. nu. 334. 136
Verbis disponentis in dubio non est recedendum, etiam si
 alius alias redderet nullus; nisi de mente clare con-
 stet, & verba impropriari possint. q. ix. nu. 3. 177
Verborum omnis rigor et forma in ultimis voluntatibus
 potest agitur, ubi de mente testatoris constat. ibid. nu. 7.
Verborum forma nunquam est maior, quam sensus con-
 tradictionem si de eo potest constare. ea. q. nu. 17. 178
Verbo probato probatur animus. ea. q. nu. 51. 182
Verba testatoris ubi possunt importare unum, & aliud,
 non potest dici de mente ipsius constare. ea. q. nu. 147. 191
Verba sunt improprianda, quando secundum corticem
 verborum impossibile esset testes saluare a possibilitate.
 q. xij. nu. 1022. 425
Verba sententie, & omnium dispositionum per aliquam
 distinctionem concordari debent, ne sint contraria.
 ea. q. nu. 1064. 426
Verba omnia repugnantia detractioni alicuius scilicet
 sunt directia, quando apponuntur verbis communibus.
 q. xv. nu. 296. 617
Verba impersonalia cum ratione, quia volo &c. importat
 fideicommissum absolutum. q. v. nu. 104. 66
Verba importantis ordinem successionum quale fideicom-
 missum inducant. ea. q. nu. 148. & seq. 70
Verba obliqua a testatore conversa indirecta habentur
 pro directis, & important tantum vulgarem substitu-
 tionem. ea. q. nu. 50. 72
Verborum directorum qui sunt effectus ibid. nu. seq.
Verba enuntiatiua, vide supra Enuntiatiua.
Verba enuntiatiua inter presentes solum probant, quan-
 tum ad effectum in aliquid illius actus, de quo agitur,
 non autem in reliquis, si de eis principaliter contingat
 disputari. q. xi. nu. 280. 275
Verba dubia probationis secundum proportionem signifi-
 catum reddunt significationem incertam, & sit interpre-
 tatio contra probantem. q. xij. nu. 1057. 425
Si Verba formalia per aliquem capitulata fuerint, tunc
 testes debent esse concordantes in eis, aliis secus. ea. q.
 numero 1293. 455
Verba generalia in dubio non referuntur ad ea, que pen-
 dent ex testamento, nisi inspectis verbis testamenti.
 q. xij. nu. 81. 544
Verba dubia contra eum sint interpretanda, qui se in il-
 lis fundat. ea. q. nu. 268. 670
Verbum, vide etiam supra in verbo Clausula, & in ver-
 bo, Dispositio.
Verba Speculantis, & Pertinentia, ut resoluatur, quid
 importent, &c. q. xij. nu. 465. 512
Verba illa in compromissis, de omnibus litibus, & contro-
 uersiis pendentibus resoluuntur in relativum, & ver-
 bum presentis temporis, nec probant existentiam li-
 tium aliquam inter compromittentes, nisi aliunde pro-
 bebatur. ea. q. nu. 470. 513
Verba illa, inquitur in concessione castri, possessionibus
 terris, & incultis &c. quid operentur, an quod-
 talia expressa dicantur feudalitatem. ea. q. nu. 507. 516
Verba, videbitur, & Placuerit, important arbitrium boni
 viri, non mandatum cum libera. q. xij. nu. 30. 549

Verbum, Alius, de sua natura importat similitudinem
 qualitatis, & etiam aliter accipitur secundum subie-
 ctam materiam. q. i. nu. 67. 13
Verbum, Alij, positum in prohibitione intelligitur de
 extraneo, & extra contentos in ea. q. v. nu. 136. 68
Verbum, Ipse, adiectum prohibitioni personali de non a-
 lienando facit eam personalissimam. q. ij. nu. 38. 27
Verbum, Perpetuo, an importet fideicommissum late
 expenditur. q. v. nu. 15. 44
Verbum, Omnino, plura rationem appositum importat fi-
 deicommissum absolutum. q. v. nu. 104. 62
Verbum, Familia, liberi, & alia plura, que adnotantur
 cum suis declarationibus, collectiua sunt. ea. q. a. nu. 175.
 & que ad fi. quest. 77
Verbum, Coniuncti, Gens, proles &c. sunt synonyma, &
 collectiua. ea. q. nu. 183. 79
Verbum, Posteritas, de solis masculinis intelligitur. ibid.
Verbum, vendere, & de eius significatione, & prohibitis
 vendere quid possit, vel non. q. viij. nu. 2. et pl. seq. 100.
Verbum, Alienatio, simpliciter prolatum maiorem vim
 habet, quam si dictum sit, quod non possit alienari,
 vel vendi. ibid. nu. 10.
Verbum generale, Alienari, subsequens aliquibus specia-
 libus ante expressis facit, ut quelibet species alienatio-
 nis censetur comprehensa ultra expressas. ibid. n. seq.
Verbum, Perpetuo, & verbum Descendentes & q; quo
 extendantur; item si coniungantur. ea. q. nu. 36. 38.
 39. 41. fol. 104
Verbum, Perpetuo, geminatur prolatum operatur fidei-
 commissum absolutum. q. ix. nu. 13. 178
Verbi, Familia, & Descendentes an differant ibid. n. 40.
Verbum, Familia, comprehendit omnes de eodem san-
 guine provenientes. q. viij. nu. 58. 167
Verbum, Familia, Genus, Domus, &c. sunt synonyma.
 ibid. nu. seq.
Verbum, Scio, equiuocum est, quia pluribus modis scire
 possumus. q. xij. nu. 311. 374
Verbum, Solum, quo intelligendum. q. xij. nu. 572. 399
Verbum, Spectare, in libello positum accipitur solum quo
 ad dominum. ibid. nu. 468.
Verbum, Pertinere, comprehendit etiam id, quod actione
 personalit alicui debetur. ibid. nu. 473.
Verbum, Plenarie, importat liberam, & absolutam ad-
 ministrationem. q. xv. nu. 194. 616
Verbum, Omne, significat vniuersitatem, non tamen in-
 tegralitatem singulorum, & cuiuslibet rei. ea. q. n. 198. 617
Verbi, Plenus, id est importat, qd sine diminutione ibi. n. seq.
Verisimilitudo quando attendatur, vel non. q. ix. nu. 32.
 & pl. n. seq. 180
Verisimilitudo cognata est natura. ea. q. nu. 77. 185
Verisimile, quando non est, non presumitur verum, nisi
 probetur. q. xij. nu. 132. 424
Veritas obumbratur per subtilitates inris, per quas ple-
 runque contigit errari. q. ix. nu. 9. 177
Veritas est res visu percepta, & memoria retenta. q. xij.
 numero 313. 374
Veritatis substantia non immutatur per nostrum affirma-
 re, vel negare. q. xij. nu. 244. 492
 Via

INDEX.

- Vie* servitutis possessio vt acquiritur, non sufficit, q. quis inveni per finium alius etiam milies, sed q. iur. c. suo id fecerit q. xij. num. 234. 368
- Vice* gerens scientia, & patientia nō sufficit ad acquirendam quasi possessionē iurisdictionis. q. xy. n. 301. 373
- Vicinorum* statum interpretationis, vbi agitur de interpretatione actus. q. xij. nu. 454. 510
- Vicinus* non praesumitur scire ea, quae solent fieri in secreto, nec ea, quae modico temporis spacio expediuntur, neq; à communiter accidentibus non solent esse nota vicinis, vel coniunctis. q. xij. num. 280. 564
- Violenta* quasi possessio alicuius non priuat possessionem. q. xij. num. 241. 369
- Violenta* praesumptio est apta ad condemnandum. q. xij. numero 522. 388
- Virtus* humanorum actuum non consistit in atrimento, sed in cerebro. q. ix. num. 18. 178
- Virtus* consistit in actu, & exercitio, non in habitu. q. xij. numero 211. 367
- Virtus* honorifica an dicatur fructus iurisdictionis. q. xy. numero 412. 379
- Visitato* tempore letaniarum, cognitio damnorum &c. est actus iurisdictionalis. ea. q. num. 395. 378
- Vnicus* testis, vide supra. in verbo, Testis unicus, & Testes singulares.
- Vniuersitas* aggregata non dicitur, nisi sit vniuersaliter aggregata. q. xy. num. 62. 359
- Vniuersitate* concessa veniunt etiam incorporalia. q. xij. numero 375. 502
- Vniuersitas* hominum alia minima, alia magna, alia maxima; minima appellatur castrum, magna ciuitas, maxima provincia. q. xij. num. 474. 513
- Vnus* finium sola destinatione patrisfamilias in plures potest diuidi, & plures pro vno haberi. q. x. num. 66. 229
- Quod* vni soli credatur est contra ius diuinum, & humanum. q. xy. num. 675. 402
- Vnum*, & idem corpus eodem tempore in pluribus locis esse non potest. ea. q. num. 820. 413
- Vocatis* omnibus de domo, familia, aut casata, vocati etiam censentur illi, qui alibi degunt, & sic in aliam ciuitate. q. xi. num. 521. 310
- Vltima* voluntas, vide etiam supra in verbo, Mens, & in verbo, Testator.
- In vltima voluntate non est nimis subtilizandum; quia perniciosius posset errari. q. ix. nu. 8. 177
- In vltima voluntate scrutanda pares sunt vires coniecturationis, & dispositionis. ibid. nu. 10. 182
- Voluntas* sufficit, q. elicitur ex coniecturis q. ix. n. 21. 178
- De voluntate testatoris si non appareat, quid agendum sit. ibid. num. seq.
- Ex voluntate recedendum à verbis intelligitur, si voluntas probata sit. ea. q. nu. 29. 182
- Voluntatis* questio non admittitur, vbi verba sunt clara. ibid. num. 56.
- Voluntas* euidens testatoris dicitur, quae ex coniecturis colligitur. ea. q. num. 50. 183
- Voluntas* testatoris est indiuidua; idcirco non potest dici eam parte tantum esse contravenientem. q. xij. nu. 6. 538
- Voluntas* coacta dicitur voluntas in rebus proprijs, non in administratoribus. q. xy. nu. 256. 369
- Voluntaria* conditio non trahitur de casu ad casum. q. xi. numero 556. 316
- Vox* est prece cordis nostri. q. ix. num. 30. sol. 180. & numero 52. 182
- Vsus*, & exercitium constituit aliquem possessorem. q. xij. numero 146. sol. 363
- Vsus* ipsius iuris, quae causatur à scientia, & patientia, est subiectum quasi possessionis. ea. q. nu. 181. 365
- Vsus* fructus patri non queritur, quando filius renouat bona fide commissio subiecta per patrem alienata. q. xij. numero 127. 570
- Vsfructuario* intelligitur relicta proprietate, si prohibeatur alienare per testatorem. q. v. nu. 73. 58
- Vsfructuarius* non cadit à beneficio totius vsusfructus, si in vna re tantum male versetur. q. x. nu. 53. 229
- Vxor*, quae sterilis fuit, & post diuertit à viro, si redeat, et pariat, praesumitur maritus, nisi computato tempore dicitur, et absentiae, hoc esset impossibile. q. xi. n. 364. 286
- Vxor*, quae à marito absuit per duos menses, si reuersa se primo pariat, praesumitur maritus. ibid. num. seq.

INDICIS FINIS.

R E G I S T R V M.

A, A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz.
AAa BBb CCc DDd EEe FFF GGg HHh III KKk LLI MMm.
Omnes sunt Terniones, praeter A, simplicem, & HHh, qui est Duernio.

